

ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Ανθρώπινα Δικαιώματα & Τεχνητή Νοημοσύνη

Οκτώβριος 2026

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Co-funded by
the European Union

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are
however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those
of the European Union or ENNHRI. Neither the European Union nor
ENNHRI can be held responsible for them.

Ανθρώπινα Δικαιώματα & Τεχνητή Νοημοσύνη

Έκθεση αναφοράς

Ανθρώπινα Δικαιώματα & Τεχνητή Νοημοσύνη

ΕΕΔΑ

Η Έκθεση υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 22.7.2026 με εισηγητές την Καθηγήτρια Μαρία Γαβουνέλη, Πρόεδρο και τον Χρήστο Τσεβά, ΔΝ, Ειδικό Επιστήμονα

Έρευνα και σύνταξη: Χρήστος Τσεβάς, ΔΝ, Ειδικός Επιστήμονας ΕΕΔΑ

ISBN 978-618-08-1079-0

Σύμφωνα με το Ν 2121/1993 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοαντύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΘΥΝΩΝ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος, ο συγγραφέας και όλοι οι συντελεστές του έργου δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου. Επαγγελματικές νομικές συμβουλές θα πρέπει να αναζητηθούν πριν από κάθε νομική ενέργεια, η δε χρήση του παρόντος ή μέρους του δεν ιδρύει σχέση δικηγόρου - πελάτη ή οποιαδήποτε άλλη σχέση μεταξύ του χρήστη και της ΝΟΜΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ, ή του συγγραφέα, ή των λοιπών συντελεστών.

Εκδοτική επιμέλεια: Πώργος Πουλάκος, Ευθαλία Μπουγίδου

Δημιουργία & concept εξωφύλλου: Θεόδωρος Μαστρογιάννης

Συντονιστής έκδοσης: Λάμπρος Μαντζαβίνος

Σελιδοποίηση: Αγγελική Μαυρογιάννη

Πηγή εξωφύλλου: Shutterstock Image Bank

Παραγωγή: NB Production 06102026M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιχάλη 23 | 106 80 | Αθήνα

Τ 210 3678 800 | F 210 3678 819

www.nb.org | info@nb.org

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Member of

INTERNATIONAL GROUP OF PUBLISHERS

Law Publishers in Europe

© 2026, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΤΕ

Η εκτύπωση της παρούσας έκθεσης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου Advancing Human Rights in the Age of AI: NHRI Cooperation, Capacity Building and Policy Dialogue που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Project SGA-CERV-2026-07) μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Θεσμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ENNHRI).

ΕΚΘΕΣΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Ανθρώπινα Δικαιώματα & Τεχνητή Νοημοσύνη

Οκτώβριος 2026

AVAILABLE AT

www.qualex.gr

GNCHR Reference Report

Human Rights and Artificial Intelligence

GNCHR

The Report was adopted by the Plenary of the GNCHR on 22 July 2026. The Rapporteurs were Professor Maria Gavouneli, President, and Dr Christos Tsevas, Human Rights Advisor.

Research and drafting: Dr Christos Tsevas, Human Rights Advisor

ISBN 978-618-08-1079-0

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organization. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI, the author and the contributors make no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI, or the author, or the rest of contributors.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23 Mavromichali str. | 106 80 | Athens | Greece

T +30 210 3678 800 | F +30 210 3678 819

www.nb.org | info@nb.org

© 2026, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

The printing of this report was carried out in the framework of the project Advancing Human Rights in the Age of AI: NHRI Cooperation, Capacity Building and Policy Dialogue, co-funded by the European Union (Project SGA-CERV-2026-07) through the European Network of National Human Rights Institutions (ENNHRI).

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η τεχνολογική πρόοδος υπήρξε διαχρονικά ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες μετασχηματισμού των κοινωνιών. Στη σύγχρονη εποχή, η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) αναδεικνύεται ως η πλέον καθοριστική τεχνολογική εξέλιξη, με δυνατότητα να επηρεάσει σχεδόν κάθε πτυχή της ανθρώπινης δραστηριότητας: από την εργασία, την υγεία και την εκπαίδευση έως τη δικαιοσύνη, τη δημόσια διοίκηση, την ασφάλεια και τη δημοκρατική συμμετοχή. Η ταχύτητα με την οποία αναπτύσσονται και ενσωματώνονται τα συστήματα ΤΝ στην καθημερινότητα των πολιτών δημιουργεί νέες προοπτικές κοινωνικής και οικονομικής προόδου, αλλά ταυτόχρονα εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ισότητα, τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και το κράτος δικαίου.

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξασφαλίζεται ως σήμερα με ένα πυκνό δίκτυο διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών κανόνων, που κινητοποιεί συγκεκριμένους μηχανισμούς παρακολούθησης της εφαρμογής τους, περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματικούς. Η ραγδαία όμως τεχνολογική αλλαγή θέτει θεμελιώδεις νέες προκλήσεις: Η παραδοσιακή νομοθέτηση προϋποθέτει τη διαμόρφωση συγκεκριμένων κοινωνικών αναγκών, που οι κανόνες δικαίου έρχονται να ανακουφίσουν προκρίνοντας διακριτή συμπεριφορά, η παράβαση της οποίας επιφέρει κύρωση. Σήμερα, όμως, η ταχύτητα των αλλαγών στον χώρο της ΤΝ είναι εκθετική ενώ η προσαρμογή των κανόνων δικαίου παραμένει γραμμική. Το κενό ανάμεσα στη ρύθμιση και την κοινωνική ανάγκη βαίνει αυξανόμενο – και αυτό χωρίς καν να αντιμετωπίσουμε την τάση της βιομηχανίας να προτιμά λύσεις αυτορρύθμισης, προβάλλοντας επιχειρήματα περί έντασης μεταξύ των δίδυμων και παράλληλων αναγκών ανάπτυξης της καινοτομίας (innovation) και αποτελεσματικής ρύθμισης (regulation).

Σε κάθε περίπτωση καθίσταται πλέον διαρκώς σαφέστερο ότι η συζήτηση μετατοπίζεται αργά αλλά σταθερά από μια αποκλειστικά τεχνολογική ή οικονομική προσέγγιση προς μια θεώρηση με εστίαση και στον πυλώνα των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η συζήτηση για την ΤΝ αφορά πρωτίστως τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία επηρεάζει ανθρώπους, ιδιαίτερα εκείνους που ήδη βρίσκονται σε ευάλωτη θέση ή κινδυνεύουν να αποκλειστούν από τα οφέλη της τεχνολογικής προόδου. Η ανάγκη για μια τέτοια προσέγγιση αποτυπώνεται πλέον και στο διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό κανονιστικό περιβάλλον. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η UNESCO, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, καθώς και η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Κανονισμού για την Τεχνητή Νοημοσύνη, αναγνωρίζουν ότι η ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ πρέπει να βασίζεται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη δημοκρατική λογοδοσία και στην ανθρώπινη εποπτεία. Παράλληλα, η Ελλάδα προχωρά ήδη σε σημαντικά βήματα για τη διαμόρφωση του εθνικού της πλαισίου διακυβέρνησης της ΤΝ, τα οποία καθιστούν αναγκαία τη συστηματική συμμετοχή θεσμών με εξειδικευμένη γνώση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σε ένα διεθνές περιβάλλον, οι Εθνικοί Θεσμοί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΘΑΔ) καλούνται να διαδραματίσουν έναν ιδιαίτερα κρίσιμο ρόλο, διασφαλίζοντας ότι η τεχνολογική πρόοδος παραμένει συμβατή με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ελευθερία και τη δημοκρατία. Σε αγαστή σύμπνοια με τους ομολόγους μας, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) κινείται στο ίδιο πνεύμα, συμβάλλοντας τόσο στη διεθνή συζήτηση όσο και με πρακτικά μέσα στη διαμόρφωση του νέου πλαισίου, με πλήρη σεβασμό στα κεκτημένα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με ανοικτό μυαλό προς τις εξελισσόμενες απαιτήσεις της τεχνολογίας. Αυτή η στάση μας εδράζεται πλήρως στην εντολή που μας έχει δοθεί από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αλλά και την Ελληνική Πολιτεία. Η ΕΕΔΑ, ως ο ανεξάρτητος και πλουραλιστικός Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ελλάδας, έχει την ευθύνη να παρακολουθεί, να αξιολογεί και να αναδεικνύει τις επιπτώσεις των δημόσιων πολιτικών και των τεχνολογικών εξελίξεων στην απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αποστολή αυτή δεν περιορίζεται στην αντιμετώ-

πιση υφιστάμενων παραβιάσεων, αλλά επεκτείνεται στον έγκαιρο εντοπισμό αναδυόμενων κινδύνων και στη διαμόρφωση προτάσεων που επιτρέπουν στην Πολιτεία να προλαμβάνει δυσμενείς εξελίξεις και να ενσωματώνει τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον σχεδιασμό των πολιτικών της.

Η παρούσα Έκθεση Αναφοράς φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα πρώτο συνεκτικό πλαίσιο ανάλυσης των σχέσεων μεταξύ Τεχνητής Νοημοσύνης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Καταγράφει τα βασικά διεθνή, ευρωπαϊκά και εθνικά κείμενα που συγκροτούν το αναδυόμενο ρυθμιστικό πλαίσιο, αναδεικνύει τις κύριες προοπτικές και προκλήσεις της ΤΝ σε κρίσιμους τομείς δημόσιας πολιτικής και εξετάζει τις θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να διέπουν την ανάπτυξη και εφαρμογή των σχετικών συστημάτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις επιπτώσεις της ΤΝ στην εργασία, στην υγεία, στην ισότητα των φύλων, στα δικαιώματα των παιδιών, στην αναπηρία, στη μετανάστευση και το άσυλο, στη δημόσια διοίκηση και στη δημοκρατική λειτουργία των θεσμών.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά, στο πλαίσιο αυτό, η σύνδεση των αρχών της ΤΝ με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η μη διάκριση, η ισότητα, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων, η διαφάνεια, η λογοδοσία, η ασφάλεια, η αναλογικότητα και η ανθρώπινη εποπτεία δεν αποτελούν απλώς τεχνικές ή κανονιστικές απαιτήσεις. Συνιστούν ουσιαστικές εγγυήσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη νέα ψηφιακή εποχή. Η έκθεση αναδεικνύει ακριβώς αυτό το σημείο, ότι οι αρχές της αξιόπιστης ΤΝ και τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν αλληλένδετα πεδία.

Παράλληλα, η Έκθεση υπογραμμίζει την ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία της ΕΕΔΑ στο εθνικό σύστημα διακυβέρνησης της ΤΝ. Μέσα από την πλουραλιστική σύνθεσή της, η οποία περιλαμβάνει εκπροσώπους ανεξάρτητων αρχών, πανεπιστημίων, ερευνητικών ιδρυμάτων, επαγγελματικών φορέων, συνδικαλιστικών οργανώσεων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, η ΕΕΔΑ είναι σε θέση να λειτουργεί ως μοναδικός χώρος διαλόγου, σύνθεσης διαφορετικών οπτικών και διαμόρφωσης κοινών προσεγγίσεων για την ανάδειξη του πυλώνα των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο περιβάλλον της ΤΝ.

Η Έκθεση αυτή δεν φιλοδοξεί να κλείσει τη συζήτηση. Αντιθέτως, αποτελεί αφετηρία για ένα μακροπρόθεσμο έργο παρακολούθησης, διαλόγου, γνωμοδοτήσεων, παρεμβάσεων και εξειδικευμένων αναλύσεων σε επιμέρους τομείς όπου η Τεχνητή Νοημοσύνη αναμένεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο τα επόμενα χρόνια. Η ΕΕΔΑ θα συνεχίσει να συμβάλλει ενεργά στην εθνική, ευρωπαϊκή και διεθνή συζήτηση, συνεργαζόμενη με την Πολιτεία, τις ανεξάρτητες αρχές, τους διεθνείς οργανισμούς, τα δίκτυα των ΕΘΑΔ, την ακαδημαϊκή κοινότητα, τον τεχνολογικό και ερευνητικό τομέα και την κοινωνία των πολιτών.

Σε μια εποχή που η ψηφιακή μετάβαση αναδιαμορφώνει τα όρια μεταξύ ανθρώπου και τεχνολογίας, η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν αποτελεί εμπόδιο στην καινοτομία. Αντιθέτως, αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση για τη βιώσιμη, δίκαιη και δημοκρατική ανάπτυξή της. Η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να αποτελέσει εργαλείο συλλογικής προόδου μόνο εφόσον σχεδιάζεται, αναπτύσσεται και χρησιμοποιείται με επίκεντρο τον άνθρωπο. Αυτό είναι το βασικό μήνυμα και η θεμελιώδης επιδίωξη της παρούσας Έκθεσης Αναφοράς και ταυτόχρονα η κατευθυντήρια αρχή και το πρώτο βήμα στη μακρά πορεία προσαρμογής, που μόλις τώρα αρχίζει. Ξεκινάμε.

Αθήνα, 1 Οκτωβρίου 2026

Καθηγήτρια Μαρία Γαβουνέλη

Πρόεδρος

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	VII
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	XVII

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή	2
----------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Εθνικό Νομικό Πλαίσιο.....	12
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Προοπτικές και Προκλήσεις υπό το πρίσμα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	24
3.1 Εισαγωγή.....	24
3.2 Εργασία και τεχνητή νοημοσύνη	26
3.2.1 Εισαγωγή.....	26
3.2.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	28
3.2.3 Προοπτικές και συστάσεις	33
3.3 Η τεχνητή νοημοσύνη στον τομέα της υγείας.....	35
3.3.1 Εισαγωγή.....	35
3.3.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	35
3.3.3 Προοπτικές και συστάσεις	40

3.4 Η τεχνητή νοημοσύνη στον τομέα της δικαιοσύνης	42
3.4.1 Εισαγωγή	42
3.4.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	43
3.4.3 Προοπτικές και συστάσεις	45
3.5 Η τεχνητή νοημοσύνη στο πεδίο του ασύλλου και της μετανάστευσης	50
3.5.1 Εισαγωγή	50
3.5.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	53
3.5.3 Προοπτικές και συστάσεις	55
3.6 Εκπαίδευση, έρευνα και τεχνητή νοημοσύνη	60
3.6.1 Εισαγωγή	60
3.6.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	61
3.6.3 Προοπτικές και συστάσεις	64
3.7 Η τεχνητή νοημοσύνη και η χρήση της στην επιβολή του νόμου, την αστυνόμευση και το σωφρονιστικό σύστημα	72
3.7.1 Εισαγωγή	72
3.7.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	73
3.7.3 Προοπτικές και συστάσεις	77
3.8 Η τεχνητή νοημοσύνη στη δημόσια διοίκηση και διακυβέρνηση	82
3.8.1 Εισαγωγή	82
3.8.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	83
3.8.3 Προοπτικές και συστάσεις	85
3.9 Δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών και τεχνητή νοημοσύνη	90
3.9.1 Εισαγωγή	90

3.9.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	91
3.9.3 Προοπτικές και συστάσεις	94
3.10 Δικαιώματα του παιδιού και τεχνητή νοημοσύνη.....	96
3.10.1 Εισαγωγή.....	96
3.10.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	98
3.10.3 Προοπτικές και συστάσεις	100
3.11 Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και τεχνητή νοημοσύνη	105
3.11.1 Εισαγωγή.....	105
3.11.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	106
3.11.3 Προοπτικές και συστάσεις	107
3.12 Μέσα μαζικής ενημέρωσης, ελευθερία της έκφρασης και τεχνητή νοημοσύνη	110
3.12.1 Εισαγωγή.....	110
3.12.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	110
3.12.3 Προοπτικές και συστάσεις	111
3.13 Δημοκρατία, εκλογές, παραπληροφόρηση και τεχνητή νοημοσύνη	112
3.13.1 Εισαγωγή.....	112
3.13.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	113
3.13.3 Προοπτικές και συστάσεις	114
3.14 Περιβάλλον και τεχνητή νοημοσύνη.....	115
3.14.1 Εισαγωγή.....	115
3.14.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.....	116
3.14.3 Προοπτικές και συστάσεις	117

3.15 Διακρίσεις, προκαταλήψεις και τεχνητή νοημοσύνη	119
3.15.1 Εισαγωγή	119
3.15.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	120
3.15.3 Προοπτικές και συστάσεις	122
3.16 Τεχνητή νοημοσύνη, επιχειρήσεις και ανθρώπινα δικαιώματα	124
3.16.1 Εισαγωγή	124
3.16.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα	125
3.16.3 Προοπτικές και συστάσεις	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Οι Αρχές της Τεχνητής Νοημοσύνης ως Εγγυήσεις Προστασίας των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων	128
4.1 Εισαγωγή	128
4.2 Αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της προσωπικής αυτονομίας	131
4.3 Αρχή της ανθρωποκεντρικής τεχνητής νοημοσύνης	134
4.4 Αρχή του σεβασμού της ιδιωτικότητας και διακυβέρνηση δεδομένων	135
4.5 Αρχή της αξιοπιστίας της Τεχνητής Νοημοσύνης	138
4.6 Αρχή της διαφάνειας	140
4.7 Αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης στην πρόσβαση στην πληροφορία	143
4.8 Αρχή της αναλογικότητας	145

4.9 Αρχή της λογοδοσίας και ευθύνης.....	146
4.10 Ανθρώπινη εποπτεία.....	149
4.11 Αρχή της βιωσιμότητας και της ευημερίας.....	150
4.12 Ευαισθητοποίηση και Γραμματισμός.....	151
4.13 Αρχή της ασφαλούς καινοτομίας.....	153

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η προστιθέμενη αξία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της τεχνητής νοημοσύνης	156
5.1 Άρθρο 77 Κανονισμού 2024/1689 – Αρχές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ο ρόλος της ΕΕΔΑ.....	156
5.2 Κατάλογος εθνικών αρχών του άρθρου 77 του Κανονισμού....	158
5.3 Αρμοδιότητες και έργο της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο του Κανονισμού.....	160

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συμπεράσματα - Συστάσεις.....	174
6.1 Σύνοψη σκοπού και δομής της Έκθεσης	174
6.2 Θεματικά συμπεράσματα και συστάσεις	174
6.3 Ο ρόλος της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της ΤΝ στην Ελλάδα	179

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΔΑΕ	Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΔΑ	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣτΠ	Συνήγορος του Πολίτη
TN	Τεχνητή Νοημοσύνη
ΧΘΔΕΕ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
AI	Artificial Intelligence
CAI	Committee on Artificial Intelligence
CDNET	Steering Committee for New and Emerging Digital Technologies
CJEU	Court of Justice of the European Union
CoE	Council of Europe
DPIA	Data Protection Impact Assessment
EDPB	European Data Protection Board
EDPS	European Data Protection Supervisor
ENNHRI	European Network of National Human Rights Institutions
EU AI Act	Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 για την Τεχνητή Νοημοσύνη
FRA	European Union Agency for Fundamental Rights
FRIA	Fundamental Rights Impact Assessment
GANHRI	Global Alliance of National Human Rights Institutions
GDPR	General Data Protection Regulation

GNCHR	Greek National Commission for Human Rights
GPAI	General Purpose Artificial Intelligence
HRIA	Human Rights Impact Assessment
ICT	Information and Communication Technologies
ILO	International Labour Organization
LLM	Large Language Model
ML	Machine Learning
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

**ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
GREEK NATIONAL COMMISSION FOR HUMAN RIGHTS**

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας και ο Εθνικός Θεσμός σε θέματα προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Έχει ιδρυθεί με το Ν 2667/1998 βάσει κανόνων των Ηνωμένων Εθνών (Αρχές των Παρισίων) όπως αυτός αντικαταστάθηκε με τον Ν 4780/2021. Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από είκοσι φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, συνδικαλιστικές οργανώσεις, δικηγορικοί σύλλογοι, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά ιδρύματα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), ως ο εθνικός θεσμός προστασίας και προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σύμφωνα με τις [Αρχές των Παρισίων \(UN GA Res. 48/134, 1993\)](#) και τον [Ν. 4780/2021](#), έχει ως θεσμική αποστολή, μεταξύ άλλων, τη διαρκή παρακολούθηση θεμάτων που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) συνιστά μία από τις πιο ριζικές τεχνολογικές μεταβολές της σύγχρονης εποχής, με βαθιές επιπτώσεις στις κοινωνικές σχέσεις, την οικονομία, τη δημοκρατία και την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι τεχνολογίες εξελίσσονται, οι κοινωνικοί κανόνες μεταλλάσσονται και προκύπτουν νέες προκλήσεις. Η αυξανόμενη χρήση συστημάτων ΤΝ τα τελευταία χρόνια δεν περιορίζεται πλέον σε τεχνικές ή βοηθητικές λειτουργίες, αλλά επεκτείνεται σε πεδία λήψης αποφάσεων που επηρεάζουν άμεσα την ανθρώπινη ζωή, την ελευθερία και την αξιοπρέπεια. Υπό το πρίσμα αυτό, η συζήτηση για την ΤΝ μετατοπίζεται από το ερώτημα της τεχνολογικής καινοτομίας στο ερώτημα της κανονιστικής και ηθικής της οριοθέτησης.

Το παρόν κείμενο¹ της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αποσκοπεί στην αποτύπωση των βασικών ζητημάτων και θέσεων της ΕΕΔΑ, με κεντρικό άξονα τις αρχές που πρέπει να διέπουν την ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τομείς εφαρμογής της, ως κοινός τόπος όλων των φορέων που ασχολούνται με το συγκεκριμένο αντι-

1. Το παρόν κείμενο υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 22.7.2026. Εισηγητές: Καθ. Μαρία Γαβουνέλη, Πρόεδρος ΕΕΔΑ και Χρήστος Τσεβάς, ΔΝ, Ειδικός Επιστήμονας ΕΕΔΑ.

κείμενο. Ο σκοπός της έκθεσης είναι να προσεγγίσει την τεχνητή νοημοσύνη, ως προς τις προοπτικές και προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα αλλά δεν μπορεί σε ένα πεπερασμένο κείμενο να ενταχθούν όλα τα σχετικά ζητήματα, όταν μάλιστα αυτά εξελίσσονται κάθε ημέρα. Γι' αυτό το λόγο η ΕΕΔΑ, με την παρούσα έκθεση, προβαίνει στην αποτύπωση των θέσεων και συστάσεων της, προβαίνοντας και σε θεματικό διαχωρισμό των ζητημάτων, όπως αναλύεται παρακάτω, αποβλέποντας ταυτόχρονα στο να ακολουθήσουν ειδικότερες θεματικές εκθέσεις, δηλώσεις και άλλα έγγραφα της ΕΕΔΑ, οι οποίες θα εστιάζουν σε επιμέρους ζητήματα και θα παρέχουν πληρέστερη εικόνα σε κάθε επιμέρους θεματική (π.χ. εργασία και ΤΝ, μετανάστευση και ΤΝ, φύλο και ΤΝ). Στο ίδιο πλαίσιο η ΕΕΔΑ αναγνωρίζει την προοπτική να προτεραιοποιηθεί εκθέσεις και δράσεις και σε δικαιώματα (π.χ. δικαίωμα στην εργασία και ΤΝ, ελευθερία του συνέρχεσθαι και ΤΝ, ελευθερία έκφρασης και ΤΝ κ.λπ.). Σε αυτή την πρώτη έκθεση της ΕΕΔΑ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την τεχνητή νοημοσύνη, η ΕΕΔΑ προβαίνει στην ανάλυση του οικοσυστήματος, τοποθετεί τον θεσμό εντός αυτού του οικοσυστήματος, αναδεικνύει τη σημασία προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ενόψει όλων αυτών των εξελίξεων και υπογραμμίζει τις προκλήσεις, τις προοπτικές και τα σχετικά ζητήματα. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι για την παρούσα έκθεση έχουν ληφθεί υπόψη οι συστάσεις και οι απόψεις φορέων και προσώπων οι οποίες διατυπώθηκαν προφορικά και γραπτά κατά την ακρόαση φορέων και προσώπων που διοργάνωσε η ΕΕΔΑ τον Ιανουάριο 2026 με τίτλο «Τεχνητή Νοημοσύνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα» στη βάση τεσσάρων αξόνων και αντίστοιχων ερωτήσεων²: 1) σχέση της τεχνητής νοημοσύνης με τα ανθρώ-

-
2. ΕΕΔΑ, **Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**, 29 Ιανουαρίου 2026. Μεταξύ των φορέων που συμμετείχαν ήταν η Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας, η ΕΔΥΤΕ Α.Ε. (Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας), ο Ειδικός Γραμματέας Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού, η Εθνική Επιτρο-

πινα δικαιώματα, 2) προκλήσεις και προοπτικές, 3) διαδικασίες, εργαλεία και καλές πρακτικές και 4) διακυβέρνηση της τεχνητής νοημοσύνης στην Ελλάδα και λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές ΤΝ και ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων πολιτικής, διοίκησης και κοινωνικής δράσης, όπως αναλύονται παρακάτω.

ΕΕΔΑ, Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Σε αυτό το πλαίσιο η ΕΕΔΑ λαμβάνει υπόψη της το **διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό νομικό πλαίσιο**, όπως αυτό αναλύεται στην αντίστοιχη ενότητα, στοχεύοντας στο να το ενσωματώσει στο εθνικό επίπεδο και ειδικότερα να εντάξει την προσέγγιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην οπτική που υπάρχει για την τεχνητή νοημοσύνη στην Ελλάδα.

πή Βιοηθικής και Τεχνοηθικής, το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, η ΑΜΚΕ Homo Digitalis, φορείς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών του δικτύου [Greek Artificial Intelligence Network](#), η Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας, η Ελληνική Εταιρεία Τεχνητής Νοημοσύνης, η Ελληνική Ένωση Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και Ιδιωτικότητας, το ΙΝΕ ΓΣΕΕ, εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και μέλη της ΕΕΔΑ.

Η παρούσα έκθεση αποσκοπεί, επίσης, στην παρουσίαση και ανάλυση των **προοπτικών και προκλήσεων της τεχνητής νοημοσύνης υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**. Η ΤΝ παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες κοινωνικής προόδου, αλλά και σοβαρούς κινδύνους. Είναι γεγονός ότι τα δεδομένα είναι ο «νέος χρυσός για την ΤΝ. Η επίδρασή της δεν είναι ουδέτερη και συχνά πλήττει δυσανάλογα συγκεκριμένες ομάδες, όπως γυναίκες, παιδιά, μετανάστες και άτομα με αναπηρία. Ενδεικτικά, στην εργασία, η ΤΝ μπορεί να αυξήσει την παραγωγικότητα και να δημιουργήσει νέες μορφές απασχόλησης, αλλά ταυτόχρονα απειλεί θέσεις εργασίας και θέτει ζητήματα διακρίσεων, διαφάνειας και ενημέρωσης. Ως προς το φύλο, οι αλγόριθμοι συχνά αναπαράγουν έμφυλα στερεότυπα, ενώ το ψηφιακό χάσμα περιορίζει την πρόσβαση των γυναικών στα οφέλη της ΤΝ. Στο πεδίο του ασύλου και της μετανάστευσης, η χρήση ΤΝ σε διαδικασίες ελέγχου, επιτήρησης και ασύλου αυξάνει τον κίνδυνο αυθαίρετων αποφάσεων, έλλειψης διαφάνειας και παραβίασης της αρχής της μη επαναπροώθησης. Σχετικά με τα παιδιά, η ΤΝ μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά στην εκπαίδευση και τη δημιουργικότητα, αλλά εγκυμονεί κινδύνους χειραγώγησης, παραβίασης της ιδιωτικότητας και έκθεσης σε επιβλαβές περιεχόμενο. Η ανάγκη για μια σαφή, ανθρωποκεντρική και δικαιωματική προσέγγιση καθίσταται συνεπώς επιτακτική. Έμφαση για τις προοπτικές και προκλήσεις χρειάζεται να δοθεί στο εθνικό σύστημα διακυβέρνησης της ΤΝ και προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου αλλά και στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον ανάδειξης των παραπάνω θετικών αποτελεσμάτων και κινδύνων.

Συνακόλουθα, η παρούσα έκθεση αναδεικνύει **τις αρχές της τεχνητής νοημοσύνης ως εγγυήσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**, ένα σύνολο βασικών αρχών που απορρέουν από το ευρωπαϊκό, εθνικό και διεθνές κανονιστικό και ηθικό πλαίσιο (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Συμβούλιο της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO), Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), εθνική νομοθεσία). Οι αρχές αυτές αποτελούν τον θεμέλιο λίθο για την ανάπτυξη και χρήση αξιόπιστης και συμβατής με τα ανθρώπινα δικαιώματα ΤΝ. Ενδεικτικά, θα μπο-

ρούσαμε να εστιάσουμε σε ορισμένες βασικές αρχές της τεχνητής νοημοσύνης, μεταξύ άλλων:

1. Σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας: Η ΤΝ δεν πρέπει να υποβαθμίζει τον άνθρωπο ούτε να τον μετατρέπει σε αντικείμενο αυτοματοποιημένης αξιολόγησης.
2. Ανθρωποκεντρική προσέγγιση και ανθρώπινη εποπτεία: Η ΤΝ οφείλει να υποστηρίζει και όχι να αντικαθιστά την ανθρώπινη κρίση. Η ανθρώπινη εποπτεία διασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και αποτρέπει την αυθαίρετη αυτοματοποίηση.
3. Διαφάνεια και επεξηγησιμότητα: Οι αποφάσεις που λαμβάνονται ή υποστηρίζονται από ΤΝ πρέπει να είναι κατανοητές και ελέγξιμες. Η διαφάνεια και η επεξηγησιμότητα προστατεύουν το δικαίωμα στην πληροφόρηση και τη δίκαιη μεταχείριση.
4. Λογοδοσία: Πρέπει να είναι σαφές ποιος ευθύνεται για τη λειτουργία και τις συνέπειες των συστημάτων ΤΝ.
5. Απαγόρευση διακρίσεων και αλγοριθμική δικαιοσύνη: Τα συστήματα ΤΝ οφείλουν να σχεδιάζονται ώστε να αποφεύγουν την αναπαραγωγή προκαταλήψεων. Η απαγόρευση διακρίσεων και η αλγοριθμική δικαιοσύνη συνδέονται άμεσα με την αρχή της ισότητας.
6. Προστασία προσωπικών δεδομένων και ιδιωτικότητας: Η επεξεργασία δεδομένων πρέπει να συμμορφώνεται με τις αρχές αναγκαιότητας, αναλογικότητας και ασφάλειας. Η προστασία δεδομένων αποτελεί προϋπόθεση για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής.
7. Ασφάλεια και αξιοπιστία: Τα συστήματα ΤΝ πρέπει να λειτουργούν με τρόπο ασφαλή και προβλέψιμο.
8. Αρχή της αναλογικότητας και προσέγγιση βάσει κινδύνου: Η ένταση των ρυθμίσεων και των εγγυήσεων πρέπει να αντιστοιχεί στον βαθμό κινδύνου για τα δικαιώματα.

Η έκθεση στην εν λόγω ενότητα συνδέει τις βασικές αρχές της ΤΝ με ένα ευρύ φάσμα δικαιωμάτων του ανθρώπου τα οποία κινδυνεύουν ή ενισχύονται από τη χρήση της ΤΝ. Η ανάλυση καταδεικνύει ότι οι αρχές της ΤΝ και τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αποτελούν παράλληλα αλλά αλληλένδετα πεδία. Κάθε αρχή της

ΤΝ λειτουργεί ως μηχανισμός προστασίας συγκεκριμένων δικαιωμάτων. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν τα παρακάτω δικαιώματα: δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία προσωπικών δεδομένων, δικαίωμα στη μη διάκριση και στην ισότητα ενώπιον του νόμου, ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, δικαίωμα στην εργασία και σε δίκαιες και ίσες συνθήκες απασχόλησης, δικαίωμα στην πληροφόρηση, στη διαφάνεια και στην αιτιολόγηση αποφάσεων, δικαίωμα στην εκπαίδευση, δικαιώματα του παιδιού (προστασία, ανάπτυξη, συμμετοχή), δικαιώματα μεταναστών και προσφύγων (πρόσβαση στο άσυλο, μη επαναπροώθηση), δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση, δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες και κοινωνική προστασία.

Στην ενότητα σχετικά με την **προστιθέμενη αξία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της τεχνητής νοημοσύνης** θα αναλυθούν α) οι **αρμοδιότητες της ΕΕΔΑ** με βάση τη νομοθεσία της, καθώς και επιπλέον αρμοδιότητες από εθνικό σύστημα διακυβέρνησης της ΤΝ, οι οποίες συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή του διεθνούς, ευρωπαϊκού και εθνικού πλαισίου, β) το **έργο της ΕΕΔΑ** στα ζητήματα τεχνητής νοημοσύνης και νέων τεχνολογιών, **το οποίο ξεδιπλώνεται μέσα από ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων**, όπως θα αναλυθούν παρακάτω, υπογραμμίζοντας τα σχετικά παραδείγματα και την **εργαλειοθήκη την οποία έχει στη διάθεσή της η ΕΕΔΑ** και τα εργαλεία που έχουν χρησιμοποιηθεί έως τώρα (π.χ. ακρόαση φορέων και προσώπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ΤΝ, εκπαιδεύσεις) ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον (π.χ. εκπροσώπηση ενώπιον των δικαστηρίων και κάθε αρχής, ημεδαπής ή αλλοδαπής, επιτόπιες έρευνες, αίτημα από δημόσιες υπηρεσίες και από ιδιώτες κάθε πληροφορίας, εγγράφου ή οποιουδήποτε στοιχείου σχετίζεται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, γνώση εγγράφων και άλλων εγγράφων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα). **Είναι προφανές ότι η ΕΕΔΑ έχει από τον νόμο της αυξημένες αρμοδιότητες για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου** απέναντι στις προκλήσεις των νέων τεχνολογιών και της ΤΝ και ότι η **προστιθέμενη αξία της έγκειται στη σύνδεση της ΤΝ και των δικαιωμάτων του ανθρώπου**

και, σε ένα εισαγωγικό επίπεδο, μπορεί να βασιστεί στα παρακάτω στοιχεία, τα οποία θα αναλυθούν περαιτέρω στο αντίστοιχο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης:

1. Η ΕΕΔΑ είναι ο επίσημος εθνικός θεσμός για τα δικαιώματα του ανθρώπου στην Ελλάδα (άρθρο 10 παρ. 2 Ν. 4780/2021).
2. Σημειώνεται ότι η ΕΕΔΑ διαθέτει πλουραλιστική σύνθεση από 20 μέλη που υποδεικνύονται από Οργανώσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από όλα τα πεδία, Ανεξάρτητες Αρχές, Συνδικαλιστικές Οργανώσεις, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικά Ιδρύματα, Δικηγορικούς Συλλόγους, η οποία της επιτρέπει να καλλιεργεί ένα μοναδικό διάλογο μεταξύ των διαφόρων φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών και της Πολιτείας και διευκολύνει τον ρόλο της Επιτροπής ως γέφυρα μεταξύ τους. Το γεγονός ότι στη σύνθεση της ΕΕΔΑ εντάσσονται ανεξάρτητες αρχές (Συνήγορος του Πολίτη, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών) που έχουν συμπεριληφθεί από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ως αρχές προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων με βάση τον Κανονισμό για την ΤΝ είναι ενδεικτικό για τη σημασία της δράσης της ΕΕΔΑ μέσα από τη σύνθεσή της.
3. Η ως άνω σύνθεση διευρύνεται ουσιαστικά περαιτέρω από το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας και από τον Μηχανισμό Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών και το δίκτυο των φορέων της κοινωνίας των πολιτών που εντάσσονται στα ανωτέρω.
4. Η δυναμική η οποία περιγράφεται παραπάνω αξιοποιείται με τη θεσμική δυνατότητα ακροάσεων φορέων και προσώπων που συμβάλλουν στην ταχύτατη γνώση και αξιολόγηση του εκάστοτε πεδίου ενασχόλησης της ΕΕΔΑ (άρθρο 18 παρ. 4 Ν. 4780/2021 και Κανονισμός ΕΕΔΑ).
5. Η δυναμική ενισχύεται σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο μέσω της ευρωπαϊκής και της διεθνούς εκπροσώπησης της ΕΕΔΑ μέσα από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ENNHRI) και το Παγκόσμιο Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (GANHRI).

Τέλος, σκοπός της ΕΕΔΑ, με την παρούσα έκθεση, είναι να θέσει τα θεμέλια της προσέγγισης του Εθνικού Θεσμού Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στα ζητήματα τεχνητής νοημοσύνης και να προτείνει συστάσεις προς την Πολιτεία. Η εν λόγω καταληκτική ενότητα περιλαμβάνει συστάσεις προς την Πολιτεία με ανάδειξη των θέσεων της ΕΕΔΑ, οι οποίες έχουν αναλυθεί στις παραπάνω ενότητες, καθώς και συμπεράσματα ως προς τη χαρτογράφηση των κύριων προκλήσεων και των αναδυόμενων προοπτικών για την αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αυτές απορρέουν από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων πολιτικής, διοίκησης και κοινωνικής δράσης, όπως η παιδική ηλικία, το φύλο, η αναπηρία, η εργασία, η μετανάστευση και το άσυλο, η δικαιοσύνη, η υγεία, η εκπαίδευση και η έρευνα, η αστυνόμευση, η δημοκρατία και οι εκλογές, η δημόσια διοίκηση, το περιβάλλον.

Το κείμενο της ΕΕΔΑ αποσκοπεί να αναδείξει την ανάγκη για ένα συνεκτικό, δεσμευτικό και ανθρωποκεντρικό πλαίσιο, όπου η τεχνολογική καινοτομία συμβαδίζει με τη δημοκρατία, τη λογοδοσία και τον σεβασμό του ανθρώπου. Η εν λόγω έκθεση της ΕΕΔΑ έχει ως στόχο να αποτελέσει **κείμενο αναφοράς** στα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τεχνητής νοημοσύνης και να ακολουθήσουν κείμενα, εκθέσεις, ακροάσεις, δηλώσεις και άλλα εργαλεία με βάση τις αρμοδιότητες της ΕΕΔΑ σε συγκεκριμένους **θεματικούς άξονες** με βάση την προτεραιοποίηση της ΕΕΔΑ σε θεματικές όπως αναφέρονται παραπάνω. Η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να αποτελέσει εργαλείο κοινωνικής προόδου μόνο εφόσον ενσωματώνει από τον σχεδιασμό της τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Εθνικό Νομικό Πλαίσιο

Στη συγκεκριμένη ενότητα απαριθμούνται, ενδεικτικά και υπό μορφή ανάλυσης και σύνδεσης με τα ανθρώπινα δικαιώματα, ορισμένα θεμελιώδη κείμενα, τα οποία εστιάζουν στη ρύθμιση της τεχνητής νοημοσύνης σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Ο σκοπός εστίασης στο διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό πλαίσιο στη συγκεκριμένη εισαγωγική ενότητα, δεν είναι να αναλυθούν σε αυτό το στάδιο όλα τα κείμενα που αναφέρονται στην τεχνητή νοημοσύνη αλλά να σκιαγραφηθεί το πλαίσιο εκείνων των βασικών κειμένων τα οποία συνδέουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την τεχνητή νοημοσύνη. Εξάλλου, ξεκινώντας από τα εν λόγω κείμενα και καθ' όλη την έκταση της έκθεσης αναφοράς, γίνεται εμφανές πως οι εξελίξεις στα δεσμευτικά κείμενα αλλά και σε κείμενα ήπιου δικαίου, εκθέσεις, μελέτες, πορίσματα κ.λπ. είναι ραγδαίες σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, η παρούσα ενότητα δεν έχει ως σκοπό την εξαντλητική αναφορά και ανάλυση όλων αυτών των κειμένων αλλά αποσκοπεί στην προσέγγιση του νομικού οικοσυστήματος σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα κείμενα:

- Το [πλαίσιο του ΟΗΕ σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη](#)³ και τις [συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ](#)⁴ και ειδικά τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

3. UN, [Artificial Intelligence](#).

4. UN OHCHR, [The Core International Human Rights Instruments and their monitoring bodies](#).

- Την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη,
- Τη Σύμβαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου⁵,
- Τον Κανονισμό 2024/1689 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Τεχνητή Νοημοσύνη, τον Κανονισμό 2026/1744 σχετικά με το ψηφιακό Omnibus για την ΤΝ, ο οποίος εισάγει απλοποίηση των κανόνων για την ΤΝ, καθώς και το σύνολο των οδηγιών και κειμένων της ΕΕ σχετικά με την ΤΝ⁶,
- Τη Σύσταση της UNESCO για την ηθική της ΤΝ⁷,

5. CoE, *The Framework Convention on Artificial Intelligence*.

6. Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 300/2008, (ΕΕ) αριθ. 167/2013, (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ) 2018/858, (ΕΕ) 2018/1139 και (ΕΕ) 2019/2144 και των οδηγιών 2014/90/ΕΕ, (ΕΕ) 2016/797 και (ΕΕ) 2020/1828 (κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη). Για το Omnibus για την ΤΝ βλ. Κανονισμός (ΕΕ) 2026/1744 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2026, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2024/1689, (ΕΕ) 2018/1139 και (ΕΕ) 2023/1230 όσον αφορά την απλούστευση της εφαρμογής εναρμονισμένων κανόνων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (ψηφιακό Omnibus για την ΤΝ) και ενδεικτικά: European Commission, AI Omnibus enters into force, July 2026, διαθέσιμο σε: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/ai-omnibus-enters-force>. Ως προς το πλαίσιο οδηγιών και κειμένων βλ. ενδεικτικά: White Paper on Artificial Intelligence, 2020· European Commission, Commission Decision of 24.1.2024 establishing the European Artificial Intelligence Office, 24 January 2024· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις υποχρεώσεις διαφάνειας για τους παρόχους και τους φορείς εφαρμογής συστημάτων ΤΝ, 20 Ιουλίου 2026· Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον ορισμό του συστήματος ΤΝ, Φεβρουάριος 2025 και για τις υπόλοιπες: European Commission, Supporting the implementation of the AI Act with clear guidelines, 2025.
7. UNESCO, *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*, adopted on 23 November 2021.

- Τη Σύσταση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης για την Τεχνητή Νοημοσύνη⁸,
- Την εθνική νομοθεσία, μεταξύ άλλων, τον Νόμο 4961/2022 ΦΕΚ Α 146/27.7.2022 - Αναδυόμενες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις και τον Νόμο 5321/2026 ΦΕΚ Α 114/20.7.2026 με τίτλο «Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού(ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) - Τροποποίηση του ν. 4961/2022 (Α' 146) και άλλες διατάξεις,
- Το Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης της Συμβουλευτικής Επιτροπής Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη⁹.

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΚΥΚΛΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ

Η επόμενη μέρα των Δικαιωμάτων
Τεχνητή Νοημοσύνη - Βιωσιμότητα - Ασφαλειοποίηση

1ο Σεμινάριο - Τεχνητή Νοημοσύνη: Τα επίπεδα προστασίας
Δευτέρα, 29 Σεπτεμβρίου 2025, 17.00 - 19.00

*Σοφία Καστραντά, Νομικός Σύμβουλος Α' Ειδική Νομική Υπηρεσία ΥΠΕΣ
 Ευφροσύνη Σιουγλέ, Ειδική Επιστήμονας Πληροφορικής, ΑΠΔΠΧ
 Ελευθέριος Χελιουδάκης, Δικηγόρος-Εκτελεστικός Διευθυντής της Homo Digitalis
 Χρήστος Τσεβάς, ΔΝ, Ειδικός Επιστήμονας ΕΕΔΑ*

Συντονίζει ο Γιάννης Ιωαννίδης, Α' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, Δικηγόρος
Την εκδήλωση θα χαιρετήσει ο Πρόεδρος του ΔΣΑ Δημήτρης Βερβεσός

Αίθουσα Εκδηλώσεων ΔΣΑ, Ακαδημίας 60, Αθήνα
***Οι συμμετέχοντες/ουσες θα λάβουν βεβαιώσεις παρακολούθησης**

ΕΕΔΑ, 1ο Σεμινάριο του Κύκλου Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων της ΕΕΔΑ - Τεχνητή Νοημοσύνη: Τα επίπεδα προστασίας

8. OECD, *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence*, adopted on 22 May 2019, amended on 3 May 2024.
9. Συμβουλευτική Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, *Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης*, Νοέμβριος 2024.

Ειδικότερα, η Σύμβαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Δημοκρατία και το Κράτος Δικαίου¹⁰ είναι η πρώτη διεθνής, νομικά δεσμευτική σύμβαση σε αυτόν τον τομέα. Η Σύμβαση άνοιξε προς υπογραφή στις 5 Σεπτεμβρίου 2024 και στοχεύει να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες εντός του κύκλου ζωής των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης συνάδουν πλήρως με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στην τεχνολογική πρόοδο και την καινοτομία. Η Σύμβαση-Πλαίσιο συμπληρώνει τα υφιστάμενα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου και στοχεύει να καλύψει τυχόν νομικά κενά που ενδέχεται να προκύψουν από τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις. Προκειμένου να αντέξει στη δοκιμασία του χρόνου, η Σύμβαση-Πλαίσιο δεν προβαίνει σε ρύθμιση της τεχνολογίας και είναι ουσιαστικά τεχνολογικά ουδέτερη. Στο οικοσύστημα του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου θα είναι καθοριστικός σε σχετικές υποθέσεις¹¹. Η ΕΕΔΑ λαμβάνει υπόψη της για την παρούσα έκθεση και εν γένει το έργο της στον τομέα της ΤΝ, το Εγχειρίδιο σχετικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την ΤΝ¹², ως βασικό εργαλείο του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς τονίζει τα διεθνή πρότυπα και κριτήρια προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου και είναι οδηγός για τα κράτη και τα εθνικά οικοσυστήματα ΤΝ.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1689 (Πράξη για την ΤΝ) είναι το πρώτο νομικό πλαίσιο για την ΤΝ, το οποίο αντιμετωπίζει τους κινδύνους της ΤΝ και δίνει στην Ευρώπη τη δυνατότητα να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Πράξη για την ΤΝ αποτελεί το πρώτο ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την ΤΝ παγκοσμίως.

10. Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύμβαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, 5 Σεπτεμβρίου 2024.

11. Arnfinn Bårdsen, *AI and Human Rights at the European Court of Human Rights* σε *VerfBlog* 2025/12/08, 8 December 2025.

12. CoE – CDDH, *Handbook on Human Rights and Artificial Intelligence*, April 2026.

Στόχος των κανόνων, μεταξύ άλλων, είναι η προώθηση αξιόπιστης ΤΝ στην Ευρώπη. Η Πράξη καθορίζει ένα σαφές σύνολο κανόνων βάσει κινδύνου όσον αφορά συγκεκριμένες χρήσεις της ΤΝ, ενώ αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης δέσμης μέτρων πολιτικής για τη στήριξη της ανάπτυξης αξιόπιστης ΤΝ, η οποία περιλαμβάνει μέτρα για την καινοτομία στον τομέα της ΤΝ¹³, τη δρομολόγηση ανάπτυξης εργοστασίων ΤΝ¹⁴ και το συντονισμένο σχέδιο για την ΤΝ¹⁵. Από κοινού, τα μέτρα αυτά εγγυώνται την ασφάλεια, τα θεμελιώδη δικαιώματα και την ανθρωποκεντρική ΤΝ και ενισχύουν την υιοθέτηση, τις επενδύσεις και την καινοτομία στην ΤΝ σε ολόκληρη την ΕΕ. Στη βάση βέβαια των τροποποιήσεων του ψηφιακού Οmnibus για την ΤΝ χρειάζεται να ληφθούν υπόψη και ζητήματα τα οποία επηρεάζουν την εφαρμογή του Κανονισμού και του χρονοδιαγράμματος αυτής στην πράξη από εδώ και στο εξής σε συνάρτηση με όσα έχουν αναδείξει διαφορετικοί φορείς και όπως αναλύονται και στην παρούσα έκθεση, ιδίως σε ζητήματα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής, του γραμματισμού στον τομέα της ΤΝ κ.ά.¹⁶. Για να διευκολυνθεί η μετάβαση στο νέο κανονιστικό πλαίσιο, η Επιτροπή δρομολόγησε το 2024 το Σύμφωνο για την ΤΝ¹⁷, ώστε να βοηθήσει τα ενδιαφερόμενα μέρη να προετοιμαστούν για την εφαρμογή της πράξης για την ΤΝ. Ο πρώτος πυλώνας του Συμφώνου εστιάζει στη συγκέντρωση και ανταλλαγή πληροφοριών με το δίκτυο του συμφώνου για την ΤΝ, ενώ με

13. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Η Επιτροπή δρομολογεί δέσμη μέτρων για την καινοτομία στην τεχνητή νοημοσύνη \(ΤΝ\) ώστε να στηρίξει νεοφυείς επιχειρήσεις και ΜΜΕ](#), 24 Ιουνίου 2024.

14. European Commission, [AI Factories](#), 23 April 2026 (last update).

15. European Commission, [Coordinated Plan on Artificial Intelligence](#), 19 June 2023 (last update).

16. EDPB-EDPS, [Joint Opinion 1/2026 on the Proposal for a Regulation as regards the simplification of the implementation of harmonised rules on artificial intelligence \(Digital Omnibus on AI\)](#), 20 January 2026. Λήφθηκε υπόψη η συνεισφορά της ΑΜΚΕ Homo Digitalis κατά την ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Βλ. ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026.

17. European Commission, [AI Pact](#), 9 June 2026 (last update).

βάση τον δεύτερο πυλώνα, οι εταιρείες που παρέχουν ή αναπτύσσουν συστήματα ΤΝ μπορούν να αποδείξουν και να μοιραστούν τις εθελοντικές δεσμεύσεις τους όσον αφορά τις απαιτήσεις διαφάνειας και υψηλού κινδύνου και να προετοιμαστούν εγκαίρως για την εφαρμογή τους. Είναι δε σημαντικό σε αυτό το σημείο να τονιστεί η προσέγγιση βάσει κινδύνου (με αποδεκτός, υψηλός, ελάχιστος, μηδενικός) και δη το άρθρο 6 του Κανονισμού σχετικά με τους κανόνες ταξινόμησης για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου και το Παράρτημα ΙΙΙ. Σύμφωνα με τον Κανονισμό, στην αιτιολογική σκέψη 48, η έκταση των δυσμενών επιπτώσεων του συστήματος ΤΝ στα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται από τον Χάρτη έχει ιδιαίτερη σημασία για την ταξινόμηση ενός συστήματος ΤΝ ως υψηλού κινδύνου. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, την ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, το δικαίωμα στην απαγόρευση των διακρίσεων, το δικαίωμα εκπαίδευσης, την προστασία των καταναλωτών, τα δικαιώματα των εργαζομένων, τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, την ισότητα των φύλων, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, το δικαίωμα υπεράσπισης και το τεκμήριο αθωότητας, καθώς και το δικαίωμα χρηστής διοίκησης. Πέραν των δικαιωμάτων αυτών, είναι σημαντικό να επισημανθεί το γεγονός ότι τα παιδιά έχουν ειδικά δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 24 του Χάρτη και στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που αναπτύσσονται περαιτέρω στο γενικό σχόλιο αριθ. 25 της ΣΗΕΔΠ όσον αφορά το ψηφιακό περιβάλλον· αμφότερες οι διατάξεις αυτές απαιτούν να λαμβάνονται υπόψη τα ευάλωτα χαρακτηριστικά των παιδιών και να παρέχονται η προστασία και η φροντίδα που απαιτούνται για την ευημερία τους. Το θεμελιώδες δικαίωμα σε υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, το οποίο κατοχυρώνεται στον Χάρτη και εφαρμόζεται σε πολιτικές της Ένωσης, θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση της σοβαρότητας της βλάβης που μπορεί να προκαλέσει ένα σύστημα ΤΝ, μεταξύ άλλων και σε σχέση με την υγεία και την ασφάλεια των προσώπων.

Ακολουθώντας, χρειάζεται να υπογραμμίσουμε τη σημασία της **Σύστασης της UNESCO για την Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης**. Η Σύσταση ασχολείται με ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με τον τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης, στο βαθμό που αυτά εμπίπτουν στην εντολή της UNESCO. Προσεγγίζει την ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης ως μια συστηματική κανονιστική προοπτική, βασισμένη σε ένα ολιστικό, ολοκληρωμένο, πολυπολιτισμικό και εξελισσόμενο πλαίσιο αλληλεξαρτώμενων αξιών, αρχών και δράσεων που μπορούν να καθοδηγήσουν τις κοινωνίες στην υπεύθυνη αντιμετώπιση των γνωστών και άγνωστων επιπτώσεων των τεχνολογιών Τεχνητής Νοημοσύνης στους ανθρώπους, τις κοινωνίες, το περιβάλλον και τα οικοσυστήματα, και τους προσφέρει μια βάση για την αποδοχή ή την απόρριψη των συγκεκριμένων τεχνολογιών. Θεωρεί την ηθική ως μια δυναμική βάση για την κανονιστική αξιολόγηση και καθοδήγηση των τεχνολογιών αυτών, αναφερόμενη στην ανθρωπινή αξιοπρέπεια, την ευημερία και την πρόληψη της βλάβης ως πυξίδα για την ηθική της επιστήμης και της τεχνολογίας. Η παρούσα σύσταση απευθύνεται στα κράτη μέλη, τόσο ως φορείς τεχνητής νοημοσύνης όσο και ως αρχές υπεύθυνες για την ανάπτυξη νομικών και κανονιστικών πλαισίων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του συστήματος ΤΝ, καθώς και για την προώθηση της επιχειρηματικής ευθύνης. Ωστόσο, αυτό που καθιστά τη Σύσταση εξαιρετικά χρήσιμη είναι οι εκτεταμένοι Τομείς Δράσης Πολιτικής της, οι οποίοι επιτρέπουν στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να μετατρέψουν τις βασικές αξίες και αρχές σε δράση σε σχέση με τη διακυβέρνηση δεδομένων, το περιβάλλον και τα οικοσυστήματα, το φύλο, την εκπαίδευση και την έρευνα, την οικονομία και την εργασία, την υγεία και την κοινωνική ευημερία, μεταξύ πολλών άλλων τομέων.

ΕΕΔΑ, Η ΕΕΔΑ στη Στρογγυλή Τράπεζα Εμπειρογνομώνων της UNESCO για τις Εποπτικές Αρχές Τεχνητής Νοημοσύνης

Ένα ακόμη επίπεδο που πρέπει να διερευνηθεί είναι το πλαίσιο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης και η **Σύσταση του Συμβουλίου του ΟΟΣΑ για την Τεχνητή Νοημοσύνη**. Είναι το πρώτο διακυβερνητικό πρότυπο για την ΤΝ και εγκρίθηκε από τη συνεδρίαση του Συμβουλίου του ΟΟΣΑ σε υπουργικό επίπεδο στις 22 Μαΐου 2019, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Ψηφιακής Πολιτικής. Η Σύσταση στοχεύει στην ενίσχυση της καινοτομίας και της εμπιστοσύνης στην ΤΝ, προωθώντας την υπεύνηνη διαχείριση της αξιόπιστης ΤΝ, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αξιών. Τον Ιούνιο του 2019, στη Σύνοδο Κορυφής της Οσάκα, οι ηγέτες της G20 χαιρέτισαν τις Αρχές ΤΝ της G20, οι οποίες αντλούνται από τη Σύσταση. Η Σύσταση αναθεωρήθηκε από το Συμβούλιο του ΟΟΣΑ στις 8 Νοεμβρίου 2023 για να επικαιροποιηθεί ο ορισμός του για το «Σύστημα ΤΝ», προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η Σύσταση εξακολουθεί να είναι τεχνικά ακριβής και να αντικατοπτρίζει τις τεχνολογικές εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγικής ΤΝ. Με βάση την Έκθεση του 2024 προς το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή, τη διάδοση και τη συνεχιζόμενη συνάφειά της, η Σύσταση αναθεωρήθηκε από τη συνεδρίαση του Συμβουλίου του ΟΟΣΑ σε υπουργικό επίπεδο στις 3 Μαΐου 2024, ώστε να αντικατοπτρίζει τις τεχνολογικές και

πολιτικές εξελίξεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη και να διευκολύνει περαιτέρω την εφαρμογή της.

Σε επίπεδο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), το Παγκόσμιο Ψηφιακό Σύμφωνο (UN Global Digital Compact) είναι ένα ολοκληρωμένο παγκόσμιο πλαίσιο για την ψηφιακή συνεργασία και τη διακυβέρνηση της τεχνητής νοημοσύνης. Είκοσι χρόνια μετά την Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το Σύμφωνο χαράσσει έναν οδικό χάρτη για την παγκόσμια ψηφιακή συνεργασία με στόχο την αξιοποίηση του τεράστιου δυναμικού της ψηφιακής τεχνολογίας και τη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2024, πραγματοποιήθηκε στη Νέα Υόρκη η Σύνοδος Κορυφής του Μέλλοντος, όπου εγκρίθηκε το Σύμφωνο για το Μέλλον, το οποίο περιλαμβάνει το Παγκόσμιο Ψηφιακό Σύμφωνο. Το Σύμφωνο για το Μέλλον και τα παραρτήματά του – το Παγκόσμιο Ψηφιακό Σύμφωνο και η Διακήρυξη για τις Μελλοντικές Γενιές – είναι η ευρύτερη διεθνής συμφωνία που έχει σχεδιαστεί για να καταστήσει το διεθνές σύστημα πιο συμπεριληπτικό, αποτελεσματικό και κατάλληλο για τις προκλήσεις του 21ου αιώνα. Καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως η ειρήνη και η ασφάλεια, η βιώσιμη ανάπτυξη, η κλιματική αλλαγή, η ψηφιακή συνεργασία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το φύλο, η νεολαία και οι μελλοντικές γενιές, καθώς και ο μετασχηματισμός της παγκόσμιας διακυβέρνησης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΕΒΑΣ

Ειδικός Επιστήμονας της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

ΕΕΔΑ, Η ΕΕΔΑ στη Βουλή για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης

Από την άλλη πλευρά, η **εθνική νομοθεσία** αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς και καλύπτει θεματικά διαφορετικούς τομείς. Η εν λόγω νομοθεσία και πολιτική θα αναπτυχθεί ενδεικτικά και κάτωθι στα αντίστοιχα σημεία. Ο Ν. 4961/2022¹⁸ με τίτλο «Αναδυόμενες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις» έθεσε τις βάσεις για την τεχνητή νοημοσύνη χωρίς να καλύπτει πληθώρα θεμάτων, όπως αυτά παρουσιάζονται στο κείμενο του ως άνω Κανονισμού για την ΤΝ. Σκοπός του παρόντος Νόμου ήταν η δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού υπόβαθρου για τη θεμιτή και ασφαλή αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας τεχνητής νοημοσύνης από φορείς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας της δημόσιας διοίκησης απέναντι σε απειλές στον κυβερνοχώρο. Αντικείμενο του σχετικού με την τεχνητή νοημοσύνη Μέρους ήταν η θέσπιση ρυθμίσεων για τη διαμόρφωση των κατάλληλων εγγυήσεων για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των φυσικών και των νομικών προσώπων και την ενίσχυση της λογοδοσίας και της διαφάνειας κατά τη χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης και τη συμπλήρωση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για την κυβερνοασφάλεια.

Πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία που συνδέεται με το πλαίσιο των νέων τεχνολογιών, τα προσωπικά δεδομένα και την τεχνητή νοημοσύνη είναι και ο Ν. 5169/2025¹⁹ σχετικά με την Κύρωση του από 10 Οκτωβρίου 2018 Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σκοπός της Σύμβασης που εξετάζει ο νόμος είναι η προστασία κάθε φυσικού προσώπου, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια ή τον τόπο διαμονής του, έναντι της επεξεργασίας των δεδο-

18. [Ν. 4961/2022](#), ΦΕΚ Α' 146/27.7.2022, «Αναδυόμενες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενίσχυση της ψηφιακής διακυβέρνησης και άλλες διατάξεις».

19. [Ν. 5169/2025](#), ΦΕΚ Α' 4/17.1.2025, «Κύρωση του από 10 Οκτωβρίου 2018 Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα».

μένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών του και ιδίως του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.

Ακόμη πιο πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία είναι ο Ν. 5321/2026 ΦΕΚ Α 114/20.7.2026 με τίτλο «Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού(ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) - Τροποποίηση του Ν. 4961/2022 (Α' 146) και άλλες διατάξεις, ο οποίος καταργεί συγκεκριμένες διατάξεις του Κεφαλαίου Β' (ρυθμίσεις για την ανάπτυξη της ΤΝ) και τροποποιεί τον Ν. 4961/2022. Συνεπώς, όπου αναφέρεται ο Ν. 4961/2022 στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται υπόψη για το διάστημα και για τις διατάξεις που ήταν σε ισχύ και για λόγους σχολιασμού για τη σύνδεση με τα αντίστοιχα ζητήματα (π.χ. το πλαίσιο των αρχών στο αντίστοιχο κεφάλαιο και πως οι αρχές αυτές είχαν εισχωρήσει στον εν λόγω νόμο), ενώ για τα ζητήματα του Ν. 5321/2026 η ΕΕΔΑ έχει προβεί σε σχολιασμό και δημόσια τοποθέτηση στη συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής²⁰.

20. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στη Βουλή για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Υπόμνημα](#), 13 Ιουλίου 2026. Βλ. και σχετική ανάλυση στο κεφάλαιο για τον ρόλο της ΕΕΔΑ.

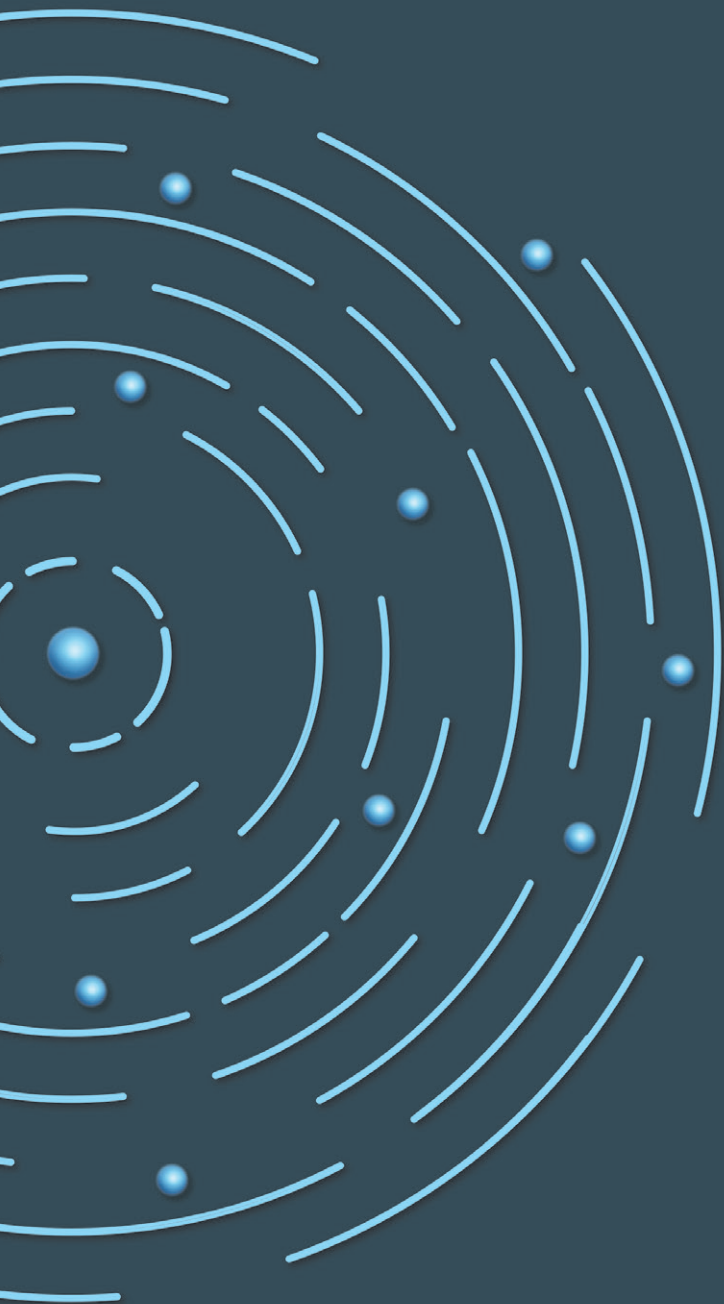
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Προοπτικές και Προκλήσεις υπό το πρίσμα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

3.1 Εισαγωγή

Η ραγδαία ανάπτυξη και ενσωμάτωση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης σε κρίσιμους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής δημιουργεί νέες προοπτικές, αλλά και σύνθετες προκλήσεις για την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η χρήση αλγοριθμικών συστημάτων στη λήψη αποφάσεων επηρεάζει άμεσα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, στην εργασία, στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τη δίκαιη δίκη. Καθώς η τεχνολογία αποκτά αυξανόμενη αυτονομία και καλύπτει περισσότερα πεδία εφαρμογής, καθίσταται αναγκαία η εξέτασή της όχι μόνο ως εργαλείου καινοτομίας και αποδοτικότητας, αλλά και ως παράγοντα που αναδιαμορφώνει το πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δηλαδή ως μια τεχνολογία της οποίας η χρήση μπορεί να υποστηρίξει την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου ή μπορεί να παραβιάσει τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ιδιαίτερα σε τομείς όπως η εργασία, η δικαιοσύνη, η μετανάστευση και η δημόσια διοίκηση, η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών, στη μείωση του διοικητικού φόρτου και στην ταχύτερη λήψη αποφάσεων. Παράλληλα, όμως, η χρήση αλγορίθμων ενέχει τον κίνδυνο

αναπαραγωγής ή και ενίσχυσης υφιστάμενων ανισοτήτων και διακρίσεων, ιδίως εις βάρος ευάλωτων ομάδων, όπως τα παιδιά, οι γυναίκες, οι πρόσφυγες και μετανάστες, τα άτομα με αναπηρία και οι κοινωνικά αποκλεισμένοι πληθυσμοί. Η αδιαφάνεια των αλγοριθμικών διαδικασιών, η μεροληψία των δεδομένων και η περιορισμένη δυνατότητα αμφισβήτησης αυτοματοποιημένων αποφάσεων θέτουν σοβαρά ζητήματα λογοδοσίας και κράτους δικαίου.

Υπό το πρίσμα αυτό, η ανάλυση των προοπτικών και των προκλήσεων της ΤΝ απαιτεί μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία τοποθετεί το άτομο στο επίκεντρο του τεχνολογικού μετασχηματισμού. Η ενσωμάτωση αρχών όπως η μη διάκριση, η διαφάνεια, η αναλογικότητα και η ουσιαστική ανθρώπινη εποπτεία αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για τη θεμιτή χρήση της ΤΝ σε διαφορετικούς τομείς. Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει τις βασικές προκλήσεις και ευκαιρίες που ανακύπτουν στους επιμέρους θεματικούς τομείς, αναδεικνύοντας τη σημασία ενός συνεκτικού ρυθμιστικού και ηθικού πλαισίου το οποίο θα διασφαλίζει ότι η τεχνητή νοημοσύνη λειτουργεί ως μέσο ενδυνάμωσης και όχι υπονόμευσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ανάλυση που ακολουθεί δεν αποσκοπεί στην εξαντλητική παράθεση των προοπτικών και προκλήσεων από την τεχνητή νοημοσύνη αλλά όσων σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3.2 Εργασία και τεχνητή νοημοσύνη

3.2.1 Εισαγωγή

Η εργασία είναι θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα και αποτελεί πηγή εισοδήματος, απαραίτητο στοιχείο για την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου, εκπλήρωση ατομικών επιδιώξεων, κοινωνική ένταξη και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Η εργασία είναι ένας τομέας που επηρεάζεται από τις τεχνολογικές εξελίξεις, παρόλο που οι εξελίξεις προσφέρουν τεράστιες ευκαιρίες για καινοτομία και παραγωγικότητα απειλούν την υπόσταση της ίδιας της εργασίας και όλες τις εκφάνσεις της επειδή μέσω των συστημάτων αυτών ενισχύεται το διευθυντικό δικαίωμα του εργο-

δότη μέσω της χρήσης εξελιγμένων τεχνολογικών μέσων για την ψηφιακή παρακολούθηση της παροχής της εργασίας.²¹

Η τεχνητή νοημοσύνη έχει εισχωρήσει αδιαμφισβήτητα στο πεδίο της εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις και θα διαμορφώσει ένα διαφορετικό πλαίσιο προκλήσεων και προοπτικών γενικά αλλά και ειδικά για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι πιθανό να αλλάξει τον σχεδιασμό και το περιεχόμενο θέσεων εργασίας, τον τρόπο αλληλεπίδρασης μεταξύ των εργαζομένων και τον τρόπο παρακολούθησης της αποδοτικότητας τους, ενώ μπορεί να διευκολύνει την ανάπτυξη ικανοτήτων, να οδηγήσει σε αυξημένη αποδοτικότητα και σε ποιοτική αναβάθμιση της εργασίας.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας²², εμφανίζονται δύο τύποι εφαρμογής της τεχνολογίας αυτής. Ο πρώτος αφορά την αυτοματοποίηση εργασιών που εκτελούν οι εργαζόμενοι και ο δεύτερος τη χρήση αναλυτικών στοιχείων και αλγορίθμων που βασίζονται στην ΤΝ για την αυτοματοποίηση διοικητικών λειτουργιών ή αυτό που συνήθως αναφέρεται ως «αλγοριθμική διαχείριση». Όταν η ΤΝ χρησιμοποιείται για την αυτοματοποίηση εργασιών, δεν οδηγεί απαραίτητα σε απολύσεις, καθώς η τεχνολογία συμπληρώνει την ανθρώπινη εργασία. Το εάν η υιοθέτηση της τεχνολογίας οδηγεί σε αυτοματοποίηση (απώλεια θέσεων εργασίας) ή σε αύξηση (συμπληρωματικότητα θέσεων εργασίας) εξαρτάται από την κεντρική θέση της αυτοματοποιημένης εργασίας στο επάγγελμα, τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία ενσωματώνεται στις εργασιακές διαδικασίες και την επιθυμία της διοίκησης να διατηρήσει τα άτομα για να εκτελούν ή να επιβλέπουν ορισμένες από τις εργασίες, παρά τις δυνατότητες του αυτοματισμού. Καθώς η ΤΝ μετασχηματίζει τα επαγγέλματα, ένα εργατικό δυναμικό εξοπλισμένο με τις απαραίτητες δεξιότητες στη μηχανική μάθηση, την επιστήμη δεδομένων και την ηθική της ΤΝ είναι ζωτικής σημασίας για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της.

21. Θεοδόσης Γ., «Τεχνητή Νοημοσύνη και η συνταγματική προστασία της εργασίας» σε Στυλιανίδης Ε. (επιμ.), Τεχνητή Νοημοσύνη-Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία & Κράτος Δικαίου, 2025, σελ. 452-462 (σελ. 452-453).

22. ILO, [Artificial Intelligence](#).

3.2.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Οι παρακάτω αναφερόμενες προκλήσεις μπορούν να καταλήξουν σε ενδεχόμενες παραβιάσεις δικαιωμάτων του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, μεταξύ άλλων κειμένων, ειδικά στα παρακάτω άρθρα: δικαίωμα στην εργασία (άρθρο 6 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρο 1 ΕΚΧ), δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας (άρθρο 7 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρα 2–4 ΕΚΧ), συνδικαλιστική ελευθερία και συλλογική διαπραγμάτευση (άρθρο 8 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρα 5–6 ΕΚΧ), κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία (άρθρο 9 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρα 12–14 ΕΚΧ), προστασία της υγείας (άρθρο 12 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρο 11 ΕΚΧ), δικαίωμα στην εκπαίδευση (άρθρα 13–14 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρα 9–10, 15 και 17 ΕΚΧ), προστασία της οικογένειας, των παιδιών και των νέων (άρθρο 10 ΔΣΟΚΠΔ, άρθρα 16–17 ΕΚΧ), προστασία των ηλικιωμένων (άρθρο 23 ΕΚΧ), προστασία των ατόμων με αναπηρία (άρθρο 15 ΕΚΧ), προστασία από τις διακρίσεις και ίσες ευκαιρίες στην εργασία (άρθρα 20 και 26 ΕΚΧ), προστασία από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (άρθρο 30 ΕΚΧ), συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή (άρθρο 15 ΔΣΟΚΠΔ).

Ένα από τα βασικά ζητήματα που προκύπτουν σύμφωνα με τον ΟΗΕ και τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας²³ είναι οι ανισότητες στην πρόσβαση σε ψηφιακές υποδομές, προηγμένη τεχνολογία, ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση, οι οποίες επιδεινώνουν τις υπάρχουσες ανισότητες, ιδίως καθώς η παγκόσμια οικονομία στρέφεται προς την παραγωγή και την καινοτομία που βασίζεται στην ΤΝ. Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες κινδυνεύουν να μείνουν πίσω, επιδεινώνοντας το οικονομικό και κοινωνικό χάσμα. Η σχετική Έκθεση για το Ψηφιακό Χάσμα τονίζει τη σημασία των στοχευμένων και συντονισμένων προσπαθειών για τη γεφύρωση αυτού του ψηφιακού χάσματος, ώστε να διασφαλιστεί η δυνατότητα της ΤΝ να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη και να μειώσει τη φτώχεια. Υπογραμμίζει τον ρόλο του χώρου εργασίας στην υιοθέτηση της ΤΝ, όπου μπορούν

23. UN/Office of the Secretary-General's Envoy on Technology – ILO, [Mind the AI Divide – Shaping a Global Perspective on the Future of Work](#), 2024, σελ. 6, 13 επ.

να επιτευχθούν κέρδη παραγωγικότητας και βελτιωμένες συνθήκες εργασίας με τις κατάλληλες συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών υποδομών, των δεξιοτήτων και μιας κουλτούρας κοινωνικού διαλόγου. Η ΕΕΔΑ τονίζει ότι οι συνέπειες των παραπάνω θα γίνουν αντιληπτές σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως οι νέοι εργαζόμενοι, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας²⁴ και οι γυναίκες, καθώς και ευάλωτες ομάδες, όπως οι πρόσφυγες και μετανάστες λαμβάνοντας υπόψη και ζητήματα τα οποία έχει υπογραμμίσει στο πλαίσιο προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της ψηφιοποίησης και της τεχνητής νοημοσύνης²⁵. Η ΕΕΔΑ έχει παρατηρήσει ότι η χρήση ψηφιακών εργαλείων νέων τεχνολογιών, καθώς και αυτών που βασίζονται στην ΤΝ,²⁶ χρειάζεται να διευκολύνουν τη βελτιωμένη ανταλλαγή πληροφοριών με εργαζόμενους, εργοδότες, άλλες (συν)αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες και το κοινό αυτοματοποιώντας τη δημιουργία αναφορών,²⁷ αντιμετωπίζοντας

24. Η αναφορά «άτομα μεγαλύτερης ηλικίας» ακολουθεί την ορολογία του ΟΗΕ: UN, UN Principles for Older Persons, 16 December 1991, διαθέσιμο σε: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-principles-older-persons>, UN Economic and Social Council, General Comment No. 6: The Economic, Social and Cultural Rights of Older Persons, E/1996/22, UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), 8 December 1995. Independent Expert on the enjoyment of all human rights by older persons, Ageism and age discrimination, UN Doc. A/HRC/48/53, 4 August 2021, παρ. 21, διαθέσιμο σε: <https://digitallibrary.un.org/record/3938306?ln=en&v=pdf>. Όπου στην έκθεση υπάρχει αναφορά σε διατάξεις, στις οποίες εμπεριέχεται ο όρος «ηλικιωμένοι», χρησιμοποιείται αυτός ο όρος (π.χ. ΕΚΧ, ΧΘΔΕΕ).
25. Μεταξύ άλλων ΕΕΔΑ, [Κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ επί του ΣχΝ του Υπουργείου Εργασίας «Δίκαιη Εργασία για Όλους»](#), Οκτώβριος 2025, σελ. 32 επ., 40 και GNCHR, [Comments by the GNCHR to the European Committee of Social Rights on the 7th National Report on the implementation of the European Social Charter Articles 2, 3, 4, 5, 6, and 20](#), June 2026, p. 31.
26. ILO, [AI provides innovative ways to improve compliance with labour laws](#), 3 February 2025 και ILO, [Strengthening labour inspection systems for increased compliance with labour law through development cooperation](#), σελ. 6.
27. ILO, [Transformative Technology for Decent Work \(TT4DW\)](#).

παράλληλα σημαντικές προκλήσεις, όπως αποτελούν τα ζητήματα διαφάνειας, πρόσβασης και λογοδοσίας.

Συνεπώς, η ΤΝ αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στον εργασιακό χώρο²⁸. Αναμένεται ότι σχεδόν το ήμισυ της παγκόσμιας απασχόλησης θα επηρεαστεί από τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που θέτει η ΤΝ. Σε αντίθεση με την παραδοσιακή αυτοματοποίηση, που επικεντρωνόταν σε πιο καλά καθορισμένα καθήκοντα και στη μείωση της χειρωνακτικής εργασίας, η ΤΝ προβλέπεται ότι θα επηρεάσει επίσης θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης και ένα ευρύτερο φάσμα τομέων, από τις μεταφορές και την αυτοκινητοβιομηχανία, την υγειονομική περίθαλψη, τη γεωργία, τα χρηματοοικονομικά, την άμυνα, την εκπαίδευση, την ψυχαγωγία και άλλους τομείς. Αναμένεται ότι περισσότερες από τις μισές θέσεις εργασίας στις ανεπτυγμένες οικονομίες, με τη μεγαλύτερη έκθεση στην ΤΝ, θα αισθανθούν τις επιπτώσεις της. Περίπου οι μισές από αυτές τις οικονομίες αναμένεται να επωφεληθούν από την αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ οι υπόλοιπες μπορεί να αντιμετωπίσουν μειωμένη ζήτηση, χαμηλότερους μισθούς και απώλειες θέσεων εργασίας.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ²⁹, οι εργαζόμενοι ενδέχεται να χρειαστεί να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους, προκειμένου να προσαρμοστούν στην αναδιοργάνωση των καθηκόντων και στην εμφάνιση νέων καθηκόντων, για να αντιμετωπίσουν πιθανή απώλεια θέσεων εργασίας και να διαχειριστούν τις μεταβάσεις σε νέες θέσεις εργασίας. Αυτό δεν σημαίνει μόνο την απόκτηση δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ΤΝ, αλλά και την απόκτηση δεξιοτήτων σε τομείς στους οποίους η ΤΝ δεν μπορεί να αποδώσει τόσο καλά, όπως η δημιουργική και κοινωνική νοημοσύνη, οι δεξιότητες συλλογισμού

28. Συμβουλευτική Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, [Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης](#), Νοέμβριος 2024, σελ. 66 επ. με αναφορά στα στοιχεία μελέτης της Goldman Sachs: Goldman Sachs, Global Macro Research, [Generative AI: Hype, or Truly Transformative?](#), Top of Mind, Issue 120, 5 July 2023.

29. OECD, [The impact of Artificial Intelligence on the labour market](#), 25 January 2021.

και η αντιμετώπιση της αβεβαιότητας. Η ομαλότητα της μετάβασης στην ΤΝ και η έκταση του αντίκτυπου στους εργαζόμενους θα εξαρτηθούν, επίσης, από τα κίνητρα σε επίπεδο επιχείρησης για τη διατήρηση και την επανεκπαίδευση του προσωπικού και από θεσμικούς παράγοντες, όπως η γενική υποδομή για την κατάρτιση και την αναζήτηση εργασίας που είναι διαθέσιμη στη χώρα, η άμεση κρατική χρηματοδότηση, τα φορολογικά κίνητρα και τα συστήματα κοινωνικών παροχών³⁰. Το εν λόγω πλαίσιο και οικοσύστημα συνδέεται άμεσα και με τους στόχους καινοτομίας και επιχειρηματικότητας³¹ και τον τρόπο σεβασμού των δικαιωμάτων που απορρέουν από τις εργασιακές σχέσεις και ευρύτερα των κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων στη βάση, μεταξύ άλλων, των κειμένων προστασίας του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και συμβάσεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Εξάλλου, σύμφωνα με το ως άνω Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης της Συμβουλευτικής Επιτροπής Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη υπό τον συντονισμό της Ειδικής Γραμματείας Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης³², στον χώρο εργασίας, η ΤΝ δεν πρέπει να θεωρείται μέσο αντικατάστασης των ανθρώπων, αλλά να αντιμετωπίζεται ως μια τεχνολογία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ενισχύσει τις ικανότητές τους, ανοίγοντας νέες οδούς για τη συνεργασία ΤΝ και ανθρώπου. Η πρόταση της εν λόγω Επιτροπής προβλέπει την ενίσχυση της εργατικής νομοθεσίας για την προστασία της εργασίας από τη νέα πραγματικότητα που εισά-

30. Εκτός από την μελέτη του ΟΟΣΑ για όσα αναφέρονται βλ. και Θάνος, Ι. & Καπουτσής, Η., [Το Μέλλον της Εργασίας & των Δεξιοτήτων στην Ελλάδα 2024-2030](#), 2024 (με την υποστήριξη της Ειδικής Γραμματείας Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού) σχετικά με τις προτάσεις πολιτικής: εκπαίδευση και κατάρτιση δεξιοτήτων, επενδύσεις σε υποδομές ΤΝ (δημιουργία εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη υποδομών ΤΝ, με έμφαση στην υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων) και αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος.

31. Συμβουλευτική Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, [Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης](#), Νοέμβριος 2024, σελ. 36 επ.

32. Ο.π. σελ. 81-85.

γει η ΤΝ και διασφάλιση της έγκαιρης εναρμόνισης της Ελλάδας με τις διατάξεις του Κανονισμού για την ΤΝ της ΕΕ που σχετίζονται με τη χρήση της ΤΝ στον χώρο εργασίας. Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την πρόταση της εν λόγω Επιτροπής σύμφωνα με την οποία, όπου η Ελλάδα έχει ρυθμιστική διακριτική ευχέρεια, απαιτείται να αναπτυχθεί νομοθεσία η οποία να προστατεύει τα δικαιώματα των εργαζομένων και να περιγράφει ένα σαφές ρυθμιστικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την εφαρμογή της ΤΝ.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας³³, οι τεχνολογικές εξελίξεις μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε εντατικοποίηση της εργασίας, εργασιακή ανασφάλεια και τεχνολογικό άγχος, καθώς οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν αυξανόμενη πίεση να προσαρμοστούν σε ταχέως εξελισσόμενα εργαλεία και διαδικασίες. Η παρεμβατική επιτήρηση και η συνεχής παρακολούθηση ενδέχεται να παραβιάζουν την ιδιωτικότητα και να μειώνουν την αυτονομία της εργασίας, ενώ η λήψη αποφάσεων που βασίζεται στην ΤΝ διακινδυνεύει τον κατακερματισμό των εργασιών, την απώλεια ικανοποίησης από την εργασία και την προκατάληψη, ενδεχομένως περιθωριοποιώντας ορισμένες ομάδες και επιδεινώνοντας τις ανισότητες στον χώρο εργασίας.

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει τον κίνδυνο μεροληψίας και διακρίσεων στο πλαίσιο της εργασίας, ιδιαίτερα κατά τη διαδικασία επιλογής προσωπικού. Σύμφωνα με τον Οργανισμό της ΕΕ για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα³⁴, εκτός από την αρχή της μη διάκρισης, η χρήση συστημάτων ΤΝ μπορεί να επηρεάσει και άλλα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 10), η ελευθερία επιλογής επαγγέλματος και το δικαίωμα στην εργασία (άρθρο 15), τα δικαιώματα των ηλικιωμένων (άρθρο 25), το δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και διαβούλευση (άρθρο 27), το δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων και

33. ILO, [Global Report – Revolutionizing health and safety: The role of AI and digitalization at work](#), 2025, σελ. 5. Βλ. και United Nations, [Artificial Intelligence, Global Issues – AI and workers](#).

34. FRA, [Assessing High-Risk Artificial Intelligence: Fundamental Rights Risks](#), 2025, σελ. 41-42.

συλλογικής δράσης (άρθρο 28), καθώς και το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες εύρεσης εργασίας (άρθρο 29). Παράλληλα, ιδιαίτερη σημασία έχουν το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή (άρθρο 7), η προστασία των προσωπικών δεδομένων (άρθρο 8), η απαγόρευση των διακρίσεων (άρθρο 21), η ισότητα ανδρών και γυναικών (άρθρο 23), η ένταξη των ατόμων με αναπηρία (άρθρο 26) και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (άρθρο 47). Τα δικαιώματα αυτά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διενέργεια Εκτίμησης Επιπτώσεων στα Θεμελιώδη Δικαιώματα (FRIA) για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου που χρησιμοποιούνται στην απασχόληση, όπως μηχανές αναζήτησης και κατάταξης υποψηφίων, συστήματα υποστήριξης αποφάσεων πρόσληψης που αξιολογούν γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες, καθώς και εφαρμογές που προτείνουν θέσεις εργασίας με βάση το προφίλ και τις προτιμήσεις των υποψηφίων.

3.2.3 Προοπτικές και συστάσεις

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας³⁵, η ΤΝ και τα ψηφιακά εργαλεία προσφέρουν στις επιχειρήσεις σημαντικές δυνατότητες για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, συμβάλλοντας στη μείωση των επαγγελματικών κινδύνων, των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, ενώ παράλληλα ενισχύουν την παραγωγικότητα και την αποδοτικότητα. Μέσα από την απομάκρυνση των εργαζομένων από επικίνδυνα περιβάλλοντα, την αυτοματοποίηση επαναλαμβανόμενων ή απαιτητικών εργασιών και την καλύτερη οργάνωση της εργασίας, οι ψηφιακές τεχνολογίες περιορίζουν τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική επιβάρυνση, ενώ τα συστήματα που βασίζονται στην ΤΝ μπορούν να εντοπίζουν κινδύνους, να παρακολουθούν τις συνθήκες εργασίας και να προβλέπουν πιθανές βλάβες του εξοπλισμού. Παράλληλα, μπορούν να υποστηρίξουν τη συνεχή αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων ώστε να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις της εργασίας.

35. ILO, *Global Report – Revolutionizing health and safety: The role of AI and digitalization at work*, 2025, σελ. 5.

Η ΤΝ έχει τη δυνατότητα να επεξεργάζεται μεγάλους όγκους δεδομένων σε σύντομο χρόνο, εξάγοντας συμπεράσματα και παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες που υποστηρίζουν τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Ένα από τα πλεονεκτήματα της είναι η αυτοματοποίηση επαναλαμβανόμενων εργασιών, η οποία αυξάνει την επιχειρησιακή αποδοτικότητα και επιτρέπει στους εργαζομένους να επικεντρωθούν σε πιο σύνθετες δραστηριότητες. Παράλληλα συμβάλλει στη μείωση του λειτουργικού κόστους μέσω της βελτιστοποίησης των επιχειρησιακών διαδικασιών και του περιορισμού των ανθρώπινων σφαλμάτων. Τέλος, εργαλεία, όπως τα chatbots και οι εικονικοί βοηθοί προσφέρουν ταχύτερη και πιο εξατομικευμένη εξυπηρέτηση πελατών.

Η ΕΕΔΑ τονίζει ότι χρειάζεται να θεσπιστεί υποχρέωση ενημέρωσης των εργαζομένων και των υποψηφίων όταν χρησιμοποιούνται συστήματα ΤΝ στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν την απασχόλησή τους, να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε ουσιαστική πληροφόρηση σχετικά με τον ρόλο της ΤΝ στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, να δημιουργηθεί δημόσια προσβάσιμο μητρώο φορέων και οργανισμών που χρησιμοποιούν συστήματα ΤΝ σε εργασιακά περιβάλλοντα, συμπεριλαμβάνοντας τον σκοπό χρήσης και τα βασικά μέτρα προστασίας δικαιωμάτων³⁶, να κατοχυρωθεί αποτελεσματικό δικαίωμα υποβολής ένστασης κατά αποφάσεων που υποστηρίζονται ή λαμβάνονται με τη χρήση ΤΝ, οι εργαζόμενοι να μπορούν να ζητούν επανεξέταση από φυσικό πρόσωπο και επαρκή αιτιολόγηση της απόφασης, να υπάρχει ουσιαστική ανθρώπινη εποπτεία σε κάθε χρήση συστήματος ΤΝ σε προσλήψεις, αξιολόγηση προσωπικού, προαγωγή, κατανομή καθηκόντων και πειθαρχικές διαδικασίες, να πραγματοποιείται αξιολόγηση επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα πριν από την ανάπτυξη ή χρήση συστημάτων ΤΝ, να αναπτυχθούν προγράμματα εκπαίδευσης για εργαζομένους, εργοδότες και δημόσιες αρχές σχετικά με τις δυνατότητες, τους περιορισμούς και τους κινδύνους της ΤΝ, να κυρωθούν και να εφαρ-

36. Βλ. ενδεικτική αναφορά σε Republic of Croatia – Ombudswoman, [Discussion on Algorithmic Discrimination in the Labour Market](#), 20 May 2026 και [Discussion on the Impact of Digital Algorithms on Work and the Protection of Workers' Rights](#), 20 January 2026.

μοστούν διεθνή πρότυπα και σχετικές συμβάσεις για την ΤΝ και τον τομέα της εργασίας με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

3.3 Η τεχνητή νοημοσύνη στον τομέα της υγείας

3.3.1 Εισαγωγή

Οι σημαντικές τεχνολογικές ανακαλύψεις στα συστήματα ΤΝ έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν τη βιοϊατρική και να ωφελήσουν την υγειονομική περίθαλψη, ωστόσο υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με τον αντίκτυπό τους και την κατεύθυνση της εξέλιξής τους, ειδικά σε θέματα όπως η ιατρική διάγνωση, η προγνωστική ανάλυση, η εξειδικευμένη ιατρική, οι εικονικοί βοηθοί υγείας, η απομακρυσμένη παρακολούθηση και τηλεϊατρική, η ρομποτική χειρουργική, η διαχείριση διαδικασιών, η ανάπτυξη ιατρικών συσκευών, η υποστήριξη ψυχικής υγείας³⁷. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα συστήματα ΤΝ γίνονται ήδη ένα απαραίτητο εργαλείο στη σύγχρονη ιατρική, η θεραπευτική σχέση, μέσα και από τη σχέση ιατρού-ασθενή, είναι ένα κρίσιμο συστατικό της καλής φροντίδας των ασθενών, την οποία τα συστήματα αυτά έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν ή να επηρεάσουν αρνητικά³⁸. Συνεπώς, από τη μία πλευρά, χρειάζεται να εστιάσουμε στη σχέση ιατρού-ασθενή στο πλαίσιο της ΤΝ και, από την άλλη πλευρά, πρέπει να εξεταστεί ευρύτερα ο τομέας της υγείας και της χρήσης συστημάτων ΤΝ στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

3.3.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις έγκειται στη χρήση των δεδομένων υγείας από τα συστήματα ΤΝ και σύνδεσης αυτής, μεταξύ άλλων, με παραβιάσεις του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή

37. Council of Europe, CDDH, [Handbook – Human Rights and Artificial Intelligence](#), 2026, σελ. 70 επ.

38. Council of Europe, Steering Committee for Human Rights in the fields of Biomedicine and Health (CDBIO), [The application of Artificial Intelligence in Healthcare and its Impact on the ‘Patient-Doctor’ Relationship](#), September 2024. World Economic Forum, [How will generative AI impact healthcare?](#), 12 May 2023.

και ζητήματα αδιαφάνειας. Κατά την ανάπτυξη της ΤΝ στον χώρο της υγείας, ενδέχεται να διακυβεύονται διάφορα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα και την προστασία των δεδομένων, η απαγόρευση των διακρίσεων, το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα στην ενημέρωση, το δικαίωμα στην αυτονομία και τη σωματική ακεραιότητα.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για εκπαίδευση, δοκιμή και συνεχή βελτίωση πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικά, ακριβή και υψηλής ποιότητας, ώστε να περιορίζεται η μεροληψία και να διασφαλίζεται η αξιόπιστη λειτουργία των αλγορίθμων. Παράλληλα, επειδή συχνά περιλαμβάνουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, η επεξεργασία τους πρέπει να συμμορφώνεται με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο³⁹, με εφαρμογή κατάλληλων μέτρων, όπως η ανωνυμοποίηση, η ψευδωνυμοποίηση για την προστασία της ιδιωτικότητας και την αποτροπή της ταυτοποίησης των ασθενών.

Επίσης, για τη χρήση τέτοιων συστημάτων στον τομέα της υγείας απαιτείται να διασφαλίζεται ότι τα συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων και των μοντέλων τους είναι ορθά και ακριβή και τα αποτελέσματά τους είναι συνεπή και μπορούν να αναπαραχθούν χωρίς κίνδυνο για τυχόν επιπτώσεις που επηρεάζουν π.χ. τη διάγνωση και τη θεραπεία. Τα πρότυπα για κλινικές δοκιμές που αφορούν συστήματα ΤΝ είναι απαραίτητα για να διασφαλιστεί η

39. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ ([Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων](#)), Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Νόμος 4624/2019 (ΦΕΚ Α' 137/29.8.2019), Νόμος 5169/2025 (ΦΕΚ Α' 4/17.1.2025) Κύρωση του από 10 Οκτωβρίου 2018 Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Βλ. και WHO, [Regulatory considerations on artificial intelligence for health](#), October 2023, σελ. 32 επ. Βλ. ΕΕΒΤ, [Γνώμη για τις Εφαρμογές της Τεχνητής Νοημοσύνης στην Ελλάδα](#), 10.1.2024.

ασφάλεια, η ποιότητα και η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των δοκιμών, το οποίο θα επιτρέψει αυτά να αξιολογούνται πιο εύκολα από τις ρυθμιστικές αρχές, αποτελώντας μέρος μιας αλυσίδας ευθύνης για τα συστήματα ΤΝ και να μην λειτουργούν σε ένα πλαίσιο αδιαφάνειας και αλγορίθμων «μαύρου κουτιού»⁴⁰.

Εξάλλου, καθώς τα συστήματα ΤΝ εκπαιδεύουν, μοιράζονται και συνάγουν νέα μοτίβα και ευρήματα από αυτά τα δεδομένα, είναι πιθανό να αναδυθούν μεγαλύτερες επιπτώσεις για την ιδιωτικότητα. Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι επαγγελματίες υγείας και οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης στη συλλογή, τη δημιουργία και τον εμπλουτισμό, καθώς και στην προστασία των δεδομένων υγείας, καθίσταται ολοένα και πιο σημαντικός. Για παράδειγμα, η προστασία και ο σεβασμός της ιδιωτικότητας εντός και εκτός των χώρων υγειονομικής περίθαλψης αποτελεί αιτία ανησυχίας. Μια συμφωνία μεταξύ μιας εταιρείας και ενός φορέα υγειονομικής περίθαλψης μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την πρόσβαση της εταιρείας σε τεράστιο αριθμό αρχείων δεδομένων ασθενών. Χωρίς τη γνώση ή τη συγκατάθεση των ασθενών, αυτή η συμφωνία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων⁴¹. Η συγκέντρωση δεδομένων σε πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση συστημάτων ΤΝ αποτελεί μια σημαντική πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί σε επίπεδο διαφάνειας συλλογής και χρήσης των δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη και ζητήματα προκαταλήψεων και διακρίσεων προς συγκεκριμένες ομάδες ατόμων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (π.χ. φύλο, εθνοτική καταγωγή, χρώμα δέρματος)⁴².

40. Council of Europe, Steering Committee for Human Rights in the fields of Biomedicine and Health (CDBIO), [The application of Artificial Intelligence in Healthcare and its Impact on the 'Patient-Doctor' Relationship](#), September 2024, σελ. 7.

41. Ο.π., σελ. 22. Βλ. υπόθεση στο Alex Hern, ["Royal Free breached UK data law in 1.6m patient deal with Google's DeepMind"](#), The Guardian, July 2017.

42. Ο.π. σελ. 26-27. Βλ. υπόθεση για το σύστημα υγείας των ΗΠΑ στο WHO, [Ethics and Governance of Artificial Intelligence for Health](#), 28 June 2021, σελ. 54, box 6: Discrimination and racial bias in AI technology.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης⁴³, μια ακόμη πρόσκληση αποτελεί η δίκαιη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη με ΤΝ, η οποία ενδεχομένως αμφισβητηθεί όταν η ανάπτυξή της είναι γεωγραφικά άνιση σε μια δεδομένη χώρα, οδηγώντας σε ανισότητες στην πρόσβαση. Άλλες ανισότητες μπορεί να προκύψουν όταν η πρόσβαση αυτή εξαρτάται από τα οικονομικά μέσα των ατόμων. Θα μπορούσε να προκύψει πρόσβαση στην περίθαλψη «δύο επιπέδων» - οι πλουσιότεροι να έχουν πρόσβαση σε ανθρώπους γιατρούς, οι λιγότερο πλούσιοι να έχουν πρόσβαση σε chatbot με ΤΝ ή, αντίστροφα, να μην έχουν πρόσβαση στις τελευταίες εξελίξεις της ΤΝ, όπως η ρομποτική χειρουργική. Αυτές οι διαφορές στην πρόσβαση θα μπορούσαν να επιδεινωθούν περαιτέρω σε περίπτωση που τα συστήματα ΤΝ λειτουργήσουν ως φίλτρο στον προσδιορισμό των αναγκών περίθαλψης και των θεραπειών.

Οι παραπάνω κίνδυνοι και προδιαγραφές, μεταξύ άλλων, οφείλουν να ακολουθούνται και σε συστήματα που εμφανίζονται στον τομέα της υγείας, όπως ο Ψηφιακός Βοηθός Ιατρού⁴⁴, όταν μάλιστα, οι ιατροί μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον Ψηφιακό Βοηθό Ιατρού μέσω του myHealthDoc και να αποκτούν άμεσα πληροφορίες από τον φάκελο του ασθενή και εξατομικευμένη προβολή αποτελεσμάτων μέσω της ταχείας ανάλυσης του ιατρικού ιστορικού, των εξετάσεων, της φαρμακευτικής αγωγής αλλά και να ζητούν συνοπτική ιατρική εικόνα του/της ασθενούς. Το ίδιο ισχύει και για τον Προσωπικό Βοηθό Υγείας Πολίτη⁴⁵, για το έργο «Έλεγχος και Βελτιστοποίηση Κανόνων Συνταγογράφησης μέσω Τεχνητής Νοημοσύ-

43. Ο.π. σελ. 24 επ.

44. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [Σε λειτουργία ο Ψηφιακός Βοηθός Ιατρού στον Εθνικό Ηλεκτρονικό Φάκελο Υγείας – Η Τεχνητή Νοημοσύνη αξιοποιείται στον τομέα της Υγείας](#), 30 Οκτωβρίου 2025. Βλ. σχετικές αναφορές για το σύστημα ERTRIAGE: Ιατρικός Σύλλογος Τρικάλων, [Πρωτοποριακό σύστημα ERTRIAGE με Τεχνητή Νοημοσύνη στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας](#), 23.9.2025.

45. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [Τον «Προσωπικό Βοηθό Υγείας Πολίτη – MyHealth Agent» παρουσίασαν οι Υπουργοί Υγείας Άδωνις Γεωργιάδης και Ψηφιακής Διακυβέρνησης και ΤΝ Δημήτρης Παπαστεργίου – Οι πολίτες ρωτούν, ο «MyHealth](#)

νης» της Η.Δ.Υ.Κ.Α. Μ.Α.Ε (Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Υγείας και Κοινωνικής Ασφάλισης Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία)⁴⁶, καθώς και για τη συνεργασία του Υπουργείου Υγείας για την ενσωμάτωση της ΤΝ στις διαδικασίες διαλογής και συντονισμού, όπου «στόχος είναι η αύξηση της δυνατότητας εξυπηρέτησης, η βελτίωση των χρόνων απόκρισης και η συνεπή υποστήριξη πανελλαδικά - ενώ παράλληλα ενισχύεται η ανθεκτικότητα της υπηρεσίας απέναντι σε αιφνίδιες αυξήσεις ζήτησης»⁴⁷. Από τα εν λόγω συστήματα, καθώς και άλλα στον χώρο της υγείας, τα οποία ενδεχομένως καλύπτουν ανάγκες για την προστασία του δικαιώματος στην υγεία, κάνουν ευχερέστερη ή/και ταχύτερη τη διάγνωση ή ακόμη και τη διαχείριση γραφειοκρατικών αναγκών δομών υγείας και προσωπικού, απαιτείται ταυτόχρονα να καλύπτουν τα εχέγγυα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της προστασίας δεδομένων υγείας και του διαμοιρασμού τους με βάση τα κριτήρια της διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας και όχι άκριτα και χωρίς δικλίδες ασφαλείας⁴⁸, καθώς και τις αρχές της ανθρώπινης εποπτείας και επεξηγησιμότητας μεταξύ άλλων.

Agent» απαντά με ΤΝ και πληροφορίες από τον ιατρικό τους φάκελο, 11 Δεκεμβρίου 2025.

46. Υπουργείο Υγείας, Απόφαση - 2 η Τροποποίηση της Πράξης «Έλεγχος και Βελτιστοποίηση Κανόνων Συνταγογράφησης μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης» με Κωδικό ΟΠΣ 5225536 στο «ΤΠΑ ΥΓΕΙΑΣ 2021-2025», Α3α/Γ.Π.οικ. 17784, 21.4.2026. ΗΔΥΚΑ ΜΑΕ, Διακήρυξη έργου «Έλεγχος και Βελτιστοποίηση Κανόνων Συνταγογράφησης μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης», 24 Σεπτεμβρίου 2025. Η ΗΔΥΚΑ ΜΑΕ ελέγχεται και εποπτεύεται από κοινού από τους Υπουργούς Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Υγείας κατά λόγο αρμοδιότητάς τους. Βλ. και Ν. 5263/2025. Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας, Δελτίο Τύπου - Σοβαρά προβλήματα στο έργο του υπουργείου Υγείας: «Έλεγχος και Βελτιστοποίηση Κανόνων Συνταγογράφησης μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης», 7.4.2025.
47. Υπουργείο Υγείας, Σημεία από τη Συνέντευξη Τύπου του Υπουργείου Υγείας για την «είσοδο» εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, 24 Νοεμβρίου 2025.
48. Βλ. αποφάσεις, γνώμες, οδηγίες, συστάσεις της ΑΠΔ: ΑΠΔ, Πράξεις της Αρχής – Θεματική Ενότητα: Υγεία.

Ο Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα⁴⁹ έχει υπογραμμίσει ότι η ψηφιακότητα («digitality») περιγράφει μια δομική συνθήκη στην οποία τα συστήματα υγείας βασίζονται σε δεδομένα και διαμεσολαβούνται αλγοριθμικά, η διακυβέρνηση της υγείας βασίζεται σε ψηφιακές υποδομές και πλατφόρμες, οι ταυτότητες υγείας κατασκευάζονται ολόένα και περισσότερο μέσω της δημιουργίας προφίλ δεδομένων και της προγνωστικής ανάλυσης, η ανθεκτικότητα των συστημάτων εξαρτάται από την κυβερνοασφάλεια και την τεχνολογική ακεραιότητα και οι ιδιωτικοί τεχνολογικοί φορείς ασκούν σημαντική επιρροή στη διακυβέρνηση της δημόσιας υγείας. Υπό συνθήκες ψηφιακότητας, οι υποχρεώσεις των κρατών εκτείνονται πέρα από τη ρύθμιση των μεμονωμένων τεχνολογιών. Πρέπει να διασφαλίζουν ότι η ευρύτερη κοινωνικοτεχνική αρχιτεκτονική που διέπει τα συστήματα υγείας συμμορφώνεται με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3.3.3 Προοπτικές και συστάσεις

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ)⁵⁰, η ΤΝ προσφέρει τεράστιες ευκαιρίες για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στην υγεία (μέσω έγκαιρης ανίχνευσης ασθενειών, πρόβλεψης κ.λπ.), καθώς και για την ενίσχυση των υπηρεσιών υγείας (π.χ. μέσω βελτιστοποιημένης κατανομής πόρων), επιδιώκοντας την παγκόσμια ισότητα στην υγεία. Επιπλέον, η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει και να συμπληρώσει τις ικανότητες των εργαζομένων στον τομέα της υγείας, καθώς και να ενδυναμώσει τα άτομα και τις κοινότητες να αναλάβουν τον έλεγχο της υγείας τους. Ο ΠΟΥ οραματίζεται ένα μέλλον όπου η ΤΝ θα χρησιμεύσει ως ένα εργαλείο για καινοτομία, ισότητα και ηθική ακεραιότητα στην υγειονομική περίθαλψη. Ο γενικός στόχος είναι να καταστεί δυνατή η βελτιωμένη, βιώσιμη και πιο έξυπνη υγειονομική περίθαλψη.

49. OHCHR, [The right to health in conditions of digitality](#).

50. WHO, [Leading the Future of Global Health with Responsible Artificial Intelligence](#), 2024. Βλ. WHO, [Artificial Intelligence for Health](#), 2024. Βλ. WHO, [Global Initiative on AI for Health](#).

Η ενσωμάτωση της ΤΝ στη χάραξη πολιτικής που βασίζεται σε στοιχεία παρουσιάζει ουσιαστικά οφέλη, καθώς μπορεί να ενισχύσει κάθε στάδιο του κύκλου πολιτικής – διευρύνοντας και επιταχύνοντας την παραγωγή στοιχείων, υποστηρίζοντας τη σύνθεση ποικίλων πηγών και επιτρέποντας πιο έγκαιρες, προσαρμοστικές απαντήσεις σε σύνθετες προκλήσεις στον τομέα της υγείας⁵¹. Συνεπώς, με βάση τα ανωτέρω, το δικαίωμα στην υγεία, η ενημέρωση των ασθενών, η πρόσβαση στην αναγκαία θεραπεία μπορεί να ασκήσει πληρέστερα, ενώ και ο αρμόδιος κρατικός μηχανισμός μπορεί να ανταπεξέρχεται ευχερέστερα στη χάραξη πολιτικής με γνώμονα την ηθική της ΤΝ. Τα συστήματα ΤΝ έχουν τη δυνατότητα να μετριάσουν τις προϋπάρχουσες προκαταλήψεις που εντοπίζονται στη σύγχρονη ιατρική και να προσφέρουν επιλογές για την αντιμετώπιση των διακρίσεων στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη σε ομάδες όπως τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, οι χαμηλότερες κοινωνικοοικονομικές ομάδες, οι μειονότητες.

Παρά τις δυνατότητες των συστημάτων ΤΝ να αποτελέσουν αποτελεσματικά υποστηρικτικά εργαλεία (μία μορφή επαυξημένης νοημοσύνης για τους επαγγελματίες υγείας), η κριτική σκέψη και η εμπειρογνωμοσύνη των επαγγελματιών υγείας δεν πρέπει να υποτιμώνται. Μια υπεύθυνη προσέγγιση στην ΤΝ θα πρέπει να θέτει τους ασθενείς στο επίκεντρο και να ευθυγραμμίζεται με τις προσδοκίες των ενδιαφερόμενων μερών, καθώς και με τους ισχύοντες κανονισμούς και νόμους⁵². Εξάλλου, σημαντική συνεισφορά μπορεί να έχει η ΤΝ και στη σύνδεση με την παραδοσιακή ιατρική και σε ότι αφορά στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα δικαιώματα⁵³. Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι σε περιπτώσεις προβλεπτικής

-
51. WHO, [Artificial Intelligence and Evidence-Informed Policy – Emerging Challenges and Opportunities](#), Discussion Paper, 2026.
 52. Council of Europe, Steering Committee for Human Rights in the fields of Biomedicine and Health (CDBIO), [The application of Artificial Intelligence in Healthcare and its Impact on the ‘Patient-Doctor’ Relationship](#), September 2024, σελ. 18.
 53. WHO, [Mapping the application of artificial intelligence in traditional medicine: technical brief](#), July 2025. WHO, [The role of artificial intelligence in sexual and reproductive health and rights](#), March 2024.

αναλυτικής στον τομέα της υγείας, ο σχεδιασμός πρωτοκόλλων και η εκπαίδευση όλων των επαγγελματιών υγείας για την ορθή διαχείριση της ενημέρωσης των ασθενών, και ο καθορισμός τεχνικών απαιτήσεων για διαφάνεια και επεξηγησιμότητα των αποφάσεων των μεθόδων προβλεπτικής αναλυτικής ιατρικής είναι σημαντικά κριτήρια ορθής εφαρμογής της ΤΝ⁵⁴.

3.4 Η τεχνητή νοημοσύνη στον τομέα της δικαιοσύνης

3.4.1 Εισαγωγή

Η εφαρμογή της ΤΝ στη δικαιοσύνη εκτείνεται από την υποστήριξη της νομικής έρευνας και της διαχείρισης δικαστικών υποθέσεων έως τη χρήση εργαλείων πρόβλεψης και ανάλυσης νομικών δεδομένων. Οι εξελίξεις αυτές αναδεικνύουν τις δυνατότητες της τεχνολογίας να συμβάλει στην αποδοτικότερη απονομή της δικαιοσύνης, ενώ παράλληλα εγείρουν σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με τη νομιμότητα, τη διαφάνεια, την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τον ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα στη δικαστική κρίση. Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση των προοπτικών και των προκλήσεων που συνοδεύουν την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης στη δικαιοσύνη αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερου επιστημονικού και θεσμικού ενδιαφέροντος.

Η ενσωμάτωση της ΤΝ στο δικαστικό σύστημα επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ασκούν τα καθήκοντά τους οι δικαστές, οι δικηγόροι και οι λοιποί λειτουργοί της δικαιοσύνης. Τα σχετικά εργαλεία μπορούν να υποστηρίξουν την επεξεργασία νομικών πληροφοριών, την έρευνα της νομολογίας και τη διαχείριση υποθέσεων, χωρίς όμως να υποκαθιστούν τον ανθρώπινο ρόλο στη λήψη της δικαστικής κρίσης. Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει την ανάγκη διασφάλισης της ορθής και υπεύθυνης χρήσης της τεχνολογίας, ώστε η λειτουργία του δικαστικού συστήματος να εξακολουθήσει να βασίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της ανεξαρτησίας, της αμεροληψίας και της προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών.

54. ΕΕΒΤ-ΕΕΒΚ, *Κοινή Γνώμη της ΕΕΒΤ και της ΕΕΒΚ για την Ηθική της προβλεπτικής αναλυτικής στην Υγεία*, 2024.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η λήψη μιας δικαστικής απόφασης διακρίνεται σε στάδια και ότι σε κάθε ένα από αυτά μπορεί αυτοτελώς να παρέμβει ένα σύστημα ΤΝ και να παράσχει τις πληροφορίες του, προς το παρόν, η πλήρης υποκατάσταση του ανθρώπου-δικαστή από ένα μηχανήμα προβάλλει μάλλον δυστοπική, λόγω της πολυπλοκότητας του νομικού συλλογισμού, των κανόνων που καλείται να ερμηνεύσει ο εφαρμοστής του δικαίου και της μοναδικότητας των πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων κατά την εξέλιξη της δίκης⁵⁵.

3.4.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η αξιοποίηση της ΤΝ στον τομέα της δικαιοσύνης συνοδεύεται από μια σειρά προκλήσεων που σχετίζονται με τη λειτουργία και την αξιοπιστία των σχετικών συστημάτων. Σύμφωνα με τη χαρτογράφηση στην οποία έχει προβεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ) του Συμβουλίου της Ευρώπης⁵⁶, μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις αφορά την πιθανή παραγωγή ψευδών, ανακριβών ή παραπλανητικών πληροφοριών, γνωστών ως «παραισθήσεων» (hallucinations), κατά τις οποίες τα συστήματα ΤΝ παράγουν πληροφορίες που εμφανίζονται ως εύλογες χωρίς να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Παράλληλα, έχει επισημανθεί ο κίνδυνος ενσωμάτωσης ακούσιων προκαταλήψεων κατά την εκπαίδευση των μοντέλων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε ακούσιες διακρίσεις ή σε ενίσχυση υφιστάμενων γνωστικών προκαταλήψεων, ζητήματα τα οποία μπορούν να

55. Σαρμάς Ι. & Κουράκης Ν., Τεχνητή Δικαιοσύνη; Προκλήσεις και δυνατότητες της Τεχνητής Νοημοσύνης κατά την απονομή (Ποινικής) Δικαιοσύνης, Ποινικά, Τεύχος 99, 2025. Ο Ι. Σαρμάς χαρακτηριστικά επικαλείται τα λόγια του Προέδρου του Ανώτατου Δικαστηρίου των Ηνωμένων Πολιτειών, John Roberts, στις 31 Δεκεμβρίου 2023, «προβλέπω ότι οι άνθρωποι-δικαστές θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν για λίγο», γεγονός που θορυβεί τους δικαστές για την αντικατάσταση του ρόλου τους από την ΤΝ.

56. Council of Europe, European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), [Note on the Use of Generative Artificial Intelligence \(AI\) by Judicial Professionals in a Work-related Context](#), 12 February 2024.

οδηγήσουν σε σοβαρές επιπτώσεις π.χ. στο επίπεδο δικαστικών αποφάσεων και της εν γένει λειτουργίας της δικαιοσύνης.

Επιπλέον, ανακύπτουν ζητήματα που αφορούν την προστασία των δεδομένων και την εμπιστευτικότητα, καθώς η χρήση αλγορίθμων, ιδίως σε περιβάλλοντα υπολογιστικού νέφους (cloud), ενδέχεται να οδηγήσει σε αποκάλυψη ευαίσθητων πληροφοριών. Παράλληλα, η απουσία παραπομπών ή τεκμηρίωσης των παραγόμενων απαντήσεων δημιουργεί προβληματισμούς σχετικά με την επαλήθευση των πληροφοριών, ενώ έχουν επισημανθεί και πιθανοί κίνδυνοι παραβίασης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα συστήματα παραγωγικής ΤΝ δεν διασφαλίζουν πάντοτε ότι θα παρέχουν την ίδια απάντηση σε πανομοιότυπα ερωτήματα, ενώ ενδέχεται να παράγουν επαναλαμβανόμενα ή παρόμοια αποτελέσματα.

Παράλληλα, η σταθερότητα και η αξιοπιστία των μοντέλων παραγωγικής ΤΝ μπορεί να διαφοροποιούνται, ιδίως σε κρίσιμες ή χρονικά ευαίσθητες διαδικασίες. Η υπερβολική εξάρτηση από τα συστήματα αυτά χωρίς την άσκηση κριτικής ανθρώπινης σκέψης και εποπτείας ενδέχεται να οδηγήσει σε ακατάλληλη χρήση των εργαλείων, ενώ η ταχεία εξέλιξη των σχετικών τεχνολογιών μπορεί να ευνοήσει ανεξέλεγκτη ή υπερβολική χρήση χωρίς την τήρηση των προβλεπόμενων κανόνων ορθής πρακτικής. Τέλος, η ΤΝ μπορεί να προσφέρει νέα μέσα για την πραγματοποίηση εξελιγμένων κυβερνοεπιθέσεων, επιτρέποντας την πλαστοπροσωπία, τη νόθευση δεδομένων και άλλες κακόβουλες ενέργειες από μη εξουσιοδοτημένους χρήστες⁵⁷.

Όταν χρησιμοποιείται τεχνολογία του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της δημόσιας σφαίρας, ενδέχεται να προκύψουν ζητήματα λογοδοσίας και διαφάνειας λόγω της φύσης των αλγορίθμων. Οι ενδιαφερόμενοι συχνά δεν έχουν εικόνα των διαδικασιών λήψης αποφάσεων και ως εκ τούτου δυσκολεύονται να αμφισβητήσουν τα αποτελέσματα. Αυτό εμποδίζει το δικαίωμά τους να

57. Court of Justice of the European Union, [Artificial Intelligence Strategy](#), 9 November 2023, σελ. 4.

ακουστούν, το δικαίωμα σε αποτελεσματική προσφυγή⁵⁸ και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και ορθή τήρηση της νόμιμης διαδικασίας⁵⁹.

Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, ενώ το άρθρο 8 του Συντάγματος διασφαλίζει το δικαίωμα σε έναν φυσικό ή νόμιμο δικαστή. Η σχετική προστασία ενισχύεται και από τα ευρωπαϊκά κείμενα και συγκεκριμένα από το άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ.

Η χρήση της ΤΝ κατά τη διάρκεια μιας δίκης, ενδέχεται να οδηγήσει σε κίνδυνο ορισμένες θεμελιώδεις αρχές. Η χρήση αυτοματοποιημένων μεθόδων επεξεργασίας των δεδομένων, να μην δύναται να εντοπίζει ταχέως τη σχετική νομολογία ή νομοθεσία, ωστόσο, μπορεί να οδηγήσει σε ομοιόμορφες προσεγγίσεις ανόμοιων περιστάσεων.

Η εναπόθεση της ποινικής (ή ακόμα και διοικητικής δίκης) στην GenAI, προσκρούει στην Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ) και στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που θεμελιώνει δημόσια ακρόαση από ένα ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που εξετάζει την υπόθεση σε συνθήκες ισότητας. Ένα λογισμικό ΤΝ δεν μπορεί να είναι ανεξάρτητο, καθώς εξαρτάται από τα δεδομένα με τα οποία έχει εμπλουτιστεί και με βάση αυτά παράγει στατιστικά και πιθανολογικά λογικοφανή αποτελέσματα, πράγμα που σημαίνει ότι παράλληλα μπορεί να ενέχουν και προκαταλήψεις.

3.4.3 Προοπτικές και συστάσεις

Με το άρθρο 8 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα κάθε πολίτη ώστε να δικάζεται η υπόθεση του από τον φυσικό δικαστή που έχει οριστεί από τον νόμο. Η αρχή του φυσικού δικαστή συνεχεται άμεσα με τη δικαστική ανεξαρτησία και την απονομή δικαιοσύ-

58. ENNHRI, [Key human rights challenges of AI](#).

59. Council of Europe, [Algorithms and Human Rights – Study on the human rights dimensions of automated data processing techniques and possible regulatory implications](#), 2018, σελ. 10-12, 23-26 (περί «effective remedy»).

νης, τα οποία συνιστούν θεμέλια του πολιτεύματός μας, οπότε είναι απορριπτικό το ενδεχόμενο της δημιουργίας υπολογιστικών συστημάτων όπου θα ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα αλλά θα μπορούσε η ΤΝ σε περιπτώσεις σύνθετων δικογραφιών με πλήθος εγγράφων να συμβάλει στον διαχωρισμό τους σε επιμέρους κατηγορίες ανάλογα με την φύση τους. Θα μπορούσε να διακρίνει επίσης να ταξινομήσει τα έγγραφα μιας δικογραφίας σε ουσιώδη και επουσιώδη επειδή είναι μια χρονοβόρα διαδικασία για τον κάθε επαγγελματία του νομικού κλάδου⁶⁰. Η παραγωγική ΤΝ παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες σε εργασίες που πραγματοποιούνται εντός ενός σαφώς καθορισμένου πλαισίου. Ενδεικτικά, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μετάφραση κειμένων μεταξύ διαφορετικών γλωσσών, την παραγωγή συνεκτικού κειμένου, εικόνων ή ήχου, την αυτόματη περίληψη μεγάλων κειμένων, τη ανάλυση και την ανίχνευση απόψεων, καθώς και για την εξόρυξη κειμένων (text mining) και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στο περιεχόμενό τους⁶¹.

Στον τομέα της δικαιοσύνης⁶², η ΤΝ μπορεί να αξιοποιηθεί με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών, την ενίσχυση της ποιότητας και της συνέπειας των δικαστικών αποφάσεων, καθώς και τη διεύρυνση της πρόσβασης των πολιτών στη δικαιοσύνη και την ενίσχυση της διαφάνειας. Ως προς την αποδοτικότητα των διαδικασιών, οι εφαρμογές της περιλαμβάνουν τον εντοπισμό παραπομπών σε έγγραφα, την αυτόματη πρόταση μεταδεδομένων και θεματικών κατηγοριών κατά την καταχώριση υποθέσεων, καθώς

60. Στυλιανίδης, Ε., «Επίδραση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην αρχή του νόμιμου δικαστή» σε Στυλιανίδης Ε. (επιμ.), Τεχνητή Νοημοσύνη-Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δημοκρατία & Κράτος Δικαίου, 2025, σελ. 204-210 (σελ. 206).

61. Council of Europe, European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), [Note on the Use of Generative Artificial Intelligence \(AI\) by Judicial Professionals in a Work-related Context](#), 12 February 2024.

62. Court of Justice of the European Union, [Artificial Intelligence Strategy](#), 9 November 2023, σελ. 3 και Σαρμάς Ι. & Κουράκης Ν., Τεχνητή Δικαιοσύνη; Προκλήσεις και δυνατότητες της Τεχνητής Νοημοσύνης κατά την απονομή (Ποινικής) Δικαιοσύνης, Ποινικά, Τεύχος 99, 2025, υποσημ. 1, σελ 8-13.

και την παραγωγή απομαγνητοφωνήσεων δικαστικών συνεδριάσεων μέσω τεχνολογιών μετατροπής ομιλίας σε κείμενο (speech-to-text). Επιπλέον, αναφέρονται δυνατότητες όπως η ανάπτυξη μηχανών αναζήτησης που κατανοούν το γλωσσικό και πραγματολογικό πλαίσιο των ερωτημάτων, η αυτόματη δημιουργία περιλήψεων εκτενών εγγράφων και η ανωνυμοποίηση δικαστικών εγγράφων. Αντίστοιχες εφαρμογές εντοπίζονται και στη διοικητική λειτουργία, όπως η υποστήριξη των επιχειρησιακών διαδικασιών, η αυτοματοποίηση οικονομικών εργασιών (π.χ. διαχείριση τιμολογίων) και η ενσωμάτωση εικονικών βοηθών για τον προγραμματισμό συναντήσεων, την προετοιμασία εγγράφων και παρουσιάσεων και τη σύνταξη απαντήσεων σε ηλεκτρονική αλληλογραφία.

Ως προς την ποιότητα και τη συνέπεια των δικαστικών αποφάσεων, η ΤΝ μπορεί να συμβάλει μέσω της αυτόματης συσχέτισης και ταξινόμησης υποθέσεων, της αυτοματοποίησης της επεξεργασίας των εισαγωγικών εγγράφων και της αξιοποίησης προηγμένων εργαλείων νομικής έρευνας. Η ΤΝ μπορεί να συντελέσει στη λήψη της δικαστικής απόφασης π.χ. με λογισμικά κατανόησης και επεξεργασίας των προβαλλόμενων ισχυρισμών των διαδίκων, λογισμικά εντοπισμού του εφαρμοστέου στην επίδικη υπόθεση κανόνα δικαίου και ερμηνείας του σε σχέση με το πραγματικό της υπόθεσης, λογισμικά αναζήτησης της αλήθειας των πραγματικών ισχυρισμών των διαδίκων παρέχοντας σημαντική βοήθεια στην καλύτερη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και όχι υποκαθιστώντας τον δικαστή-άνθρωπο ως προς την συγκέντρωση και εκτίμηση αποδείξεων, λογισμικά υπαγωγής πραγματικών περιστατικών στον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου, μέσα από τη μέθοδο forward chaining, μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η υπαγωγή πραγματικών περιστατικών στον κανόνα δικαίου, λογισμικά που προβαίνουν σε σταθμίσεις για την ανεύρεση του σημείου δίκαιης ισορροπίας⁶³.

63. Σαρμάς Ι. & Κουράκης Ν., Τεχνητή Δικαιοσύνη; Προκλήσεις και δυνατότητες της Τεχνητής Νοημοσύνης κατά την απονομή (Ποινικής) Δικαιοσύνης, Ποινικά, Τεύχος 99, 2025. Η ΤΝ είναι δύσκολο να προβεί σε τόσες και σε σημαντικές σταθμίσεις λαμβάνοντας υπόψιν πολλά κριτήρια πχ υπέρτερο συμφέρον παιδιού. Και σε αυτήν την περίπτωση λογισμικού, η ΤΝ δεν μπορεί ακόμα να προβεί σε τόσο συγκεκριμένες

Παράλληλα, η ΤΝ μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και της διαφάνειας έναντι των πολιτών. Ειδικότερα, για τα άτομα με αναπηρία μπορούν να αξιοποιηθούν εφαρμογές, όπως οι αυτόματοι υπότιτλοι σε διαδικτυακά μεταδιδόμενες δικαστικές συνεδριάσεις και οι εικονικοί βοηθοί που παρέχουν πληροφορίες μέσω ήχου ή εικόνας στη γλώσσα του χρήστη. Επιπλέον, συστήματα όπως τα chatbots, οι εικονικοί βοηθοί και τα ψηφιακά είδωλα (AI avatars) μπορούν να υποστηρίξουν τόσο τους πολίτες όσο και τους επαγγελματίες του δικαίου στην αναζήτηση πληροφοριών ή στην παροχή νομικής συμβουλευτικής σε τυποποιημένες υποθέσεις. Παράλληλα, η εξέλιξη των τεχνολογιών μετάφρασης και διερμηνείας αναμένεται να συμβάλει στη μείωση των γλωσσικών εμποδίων. Εφαρμογές προβλέψεως της δικαστικής απόφασης, για πιθανότητες ευδοκίμησης της απόφασης και προσφυγής κατόπιν ενημέρωσης στη Δικαιοσύνη και εφαρμογές τυποποιημένων δικαστικών αποφάσεων, μεταξύ άλλων υπαρχόντων ή μελλοντικών συστημάτων στον τομέα της δικαιοσύνης χρήζουν περαιτέρω εξειδίκευσης και ανάλυσης ώστε να μην παραβιάζονται συγκεκριμένα δικαιώματα και αρχές, όπως αναλύονται στην παρούσα έκθεση.

Σε πρακτικό επίπεδο, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης έχουν προβεί στην εισαγωγή της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Δικαιοσύνη για την αυτόματη μετάφραση δικαστικών εγγράφων, τη διερμηνεία και καταγραφή καταθέσεων αλλοδαπών μαρτύρων και την καταγραφή προφορικού λόγου σε δικαστικές διαδικασίες. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του μνημονίου συνεργασίας, που υπογράφηκε μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του Εθνικού Δικτύου Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας (ΕΔΥΤΕ Α.Ε.), φορέα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, προβλέπεται ότι θα αναπτυχθούν συστήματα αυτόματης μετάφρασης των δικαστικών αποφάσεων σε ζεύγη γλωσσών (π.χ. ιταλικά, αγγλικά, κινέζικα, αραβικά), συστήματα που θα καταγράφουν την κατάθεση των αλλοδαπών μαρτύρων

σταθμίσεις, μπορεί όμως να παράσχει επικουρία στη δικαστική κρίση με την πρόταση εναλλακτικών λύσεων.

και θα μεταφράζουν το κείμενο στην αντίστοιχη γλώσσα, συστήματα που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όργανα και φορείς της Δικαιοσύνης για την καταγραφή προφορικού λόγου στις δικαστικές διαδικασίες⁶⁴. Επίσης, το 2024, είχε προαναγγελθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης⁶⁵ η «εφαρμογή ΤΝ στα δικαστικά συστήματα» και συγκεκριμένα: η αναβάθμιση και επέκταση λειτουργικότητας των ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων της πολιτικής, ποινικής και διοικητικής δικαιοσύνης, η χρήση ΤΝ στην ανωνυμοποίηση δικαστικών αποφάσεων, η χρήση ΤΝ σε υποθέσεις μικροδιαφορών (μέχρι ενός συγκεκριμένου ποσού), στην περίληψη δικαστικών αποφάσεων και τη δημιουργία λέξεων-κλειδιών, στην υποστήριξη της παραγωγής, ανάλυσης και οργάνωσης πληροφοριών σε συγκεκριμένες ροές εργασιών, στους ελέγχους αυτοματοποιημένων διαδικασιών πληρωμής. Η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των εγγυήσεων είναι ζητήματα τα οποία εντάσσονται στις συζητήσεις της Διαρκούς Επιστημονικής Επιτροπής του ΥΔ για την ΤΝ⁶⁶. Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι, εφόσον συζητούνται ζητήματα που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Εθνική Επιτροπή χρειάζεται να συγκαταλέγεται στα μέλη της συγκεκριμένης Επιτροπής ώστε να εισφέρει σχετική γνώμη.

64. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [Η Δικαιοσύνη αναβαθμίζεται ψηφιακά με συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης](#), 15 Απριλίου 2025.

65. Τούλα Μ. (Προϊσταμένη Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Υπ. Δικαιοσύνης), [Εφαρμογή της Τεχνητής Νοημοσύνης στην Δικαιοσύνη](#), Μάρτιος 2024, Αναφέρεται, μεταξύ άλλων, η αναβάθμιση και επέκταση λειτουργικότητας του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής & Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ Β' Φάση- Ταμείο Ανάκαμψης, 2023- 2026), η ψηφιακή αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης (ΕΣΠΑ 2023-2026), η ανάπτυξη ενός Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) για τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (2023-2025).

66. Βλ. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαρκής Επιστημονική Επιτροπή του ΥΔ για την ΤΝ, [Πρακτικά](#) και ειδικά τα πιο πρόσφατα από τη συνεδρίαση στις 19.2.2026.

3.5 Η τεχνητή νοημοσύνη στο πεδίο του ασύλου και της μετανάστευσης

3.5.1 Εισαγωγή⁶⁷

Η ΤΝ αναδεικνύεται σε ολοένα και σημαντικότερο εργαλείο στη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης, με εφαρμογές που εκτείνονται από την επεξεργασία αιτήσεων και την αξιολόγηση κινδύνου έως τη διαχείριση συνόρων και την ανάλυση μεγάλων όγκων δεδομένων. Παρότι οι τεχνολογίες αυτές υπόσχονται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, ταχύτητα και συνέπεια στη λήψη διοικητικών αποφάσεων, εγείρουν παράλληλα σοβαρές προκλήσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁶⁸. Ζητήματα όπως η αδιαφάνεια των αλγορίθμων, ο κίνδυνος διακρίσεων και μεροληπτικών αποφάσεων, η προστασία των προσωπικών δεδομένων, καθώς και η διασφάλιση του δικαιώματος σε αποτελεσματική προσφυγή και ανθρώπινη εποπτεία, καθιστούν αναγκαία την ανάπτυξη ενός ισχυρού ρυθμιστικού και δεοντολογικού πλαισίου. Η ΕΕΔΑ κρίνει ότι, υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις διαφάνειας, λογοδοσίας και συμμόρφωσης με το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ΤΝ μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο μέσο υποστήριξης των αρμόδιων αρχών, χωρίς όμως να υποκαθιστά την εξατομικευμένη κρίση που απαιτείται για την προστασία των αιτούντων/αιτουσών άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών/μεταναστριών.

67. Λήφθηκε υπόψη η συνεισφορά του Ελληνικού Φόρουμ Μεταναστών και της ΑΜΚΕ I Have Rights κατά την ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Βλ. ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026.

68. European Parliament, [Artificial intelligence in asylum procedures in the EU](#), Briefing, July 2025. OSCE/ODIHR, [Border Management and Human Rights](#), 2021. PICUM – ECRE, [Beyond walls and fences: EU funding used for a complex and digitalised border surveillance system](#), June 2024. Amnesty International, [Primer: Defending the rights of refugees and migrants in the digital age](#), 5 February 2024. Το ενδιαφέρον και η τάση εξέτασης των εν λόγω ζητημάτων προκύπτει και από την μελέτη της FRA που βρίσκεται σε εξέλιξη με τίτλο: «[Use of artificial intelligence in asylum and immigration procedures – fundamental rights implications](#)», η οποία πρόκειται να δημοσιευτεί το 2027.

ΕΕΔΑ, Η ΕΕΔΑ σε σεμινάριο του ΟΑΣΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Νέες Τεχνολογίες στα Σύνορα

Η ΕΕΔΑ έχει συστηματικά ασχοληθεί με το ζήτημα ασύλου και μετανάστευσης από την ίδρυσή της, ενώ τα τελευταία χρόνια παρακολουθεί, σχολιάζει και προβαίνει σε συστάσεις προς την Πολιτεία σε ζητήματα που αφορούν τη σχέση των δικαιωμάτων αιτούντων/αιτουσών άσυλο, προσφύγων και μεταναστών/μεταναστριών και της ΤΝ⁶⁹. Η ΕΕΔΑ λαμβάνει υπόψη ότι τα συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούνται στη διαχείριση της μετανάστευσης,

69. ΕΕΔΑ, Πεδίο «Πρόσφυγες-Μετανάστες» και Πεδίο «Τεχνητή Νοημοσύνη και Νέες Τεχνολογίες». Βλ. ενδεικτικά: ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στη συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής επί του νομοσχεδίου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου](#), 29 Αυγούστου 2025. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ σε σεμινάριο του ΟΑΣΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Νέες Τεχνολογίες στα Σύνορα](#), 28 Μαρτίου 2025. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ φιλοξενεί στα γραφεία της συνάντηση της Ομάδας Εργασίας του ENNHRI για το Άσυλο και τη Μετανάστευση](#), 29 Μαΐου 2023. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ σε σεμινάριο του ΟΑΣΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τις Νέες Τεχνολογίες στα Σύνορα](#), 28 Μαρτίου 2025. ΕΕΔΑ, [Διαδικτυακό Συνέδριο της ΕΕΔΑ για την εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ σε υποθέσεις αιτούντων διεθνή προστασία](#), 11 Ιουνίου 2024. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ σε διήμερο σεμινάριο του ENNHRI για την τεχνητή νοημοσύνη \(Λιουμπλιάνα, 30.11.2023 - 1.12.2023\)](#), 4 Δεκεμβρίου 2023.

του ασύλου και των συνοριακών ελέγχων επηρεάζουν πρόσωπα που βρίσκονται συχνά σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση και εξαρτώνται από την έκβαση των ενεργειών των αρμόδιων δημόσιων αρχών⁷⁰. Ως εκ τούτου, η ακρίβεια, ο αμερόληπτος χαρακτήρας και η διαφάνεια των συστημάτων ΤΝ που χρησιμοποιούνται σε αυτά τα πλαίσια είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τη διασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των θιγόμενων προσώπων, ιδίως των δικαιωμάτων τους στην ελεύθερη κυκλοφορία, τη μεταχείριση χωρίς διακρίσεις, την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τη διεθνή προστασία και τη χρηστή διοίκηση. Τα παραπάνω γίνονται εντονότερα με την εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο⁷¹ και ιδιαίτερα λαμβάνοντας υπόψη το σημείο όπου τέμνονται οι σχετικοί κανονισμοί, οδηγίες και η εθνική νομοθεσία με τον Κανονισμό για την ΤΝ και τη σχετική διεθνή, ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.

ENNHRI, Η ΕΕΔΑ σε διήμερο σεμινάριο του ENNHRI για την τεχνητή νοημοσύνη

70. Βλ. Κανονισμό για την ΤΝ, αιτιολογική σκέψη 60.

71. Βλ. ενδεικτικά: ΕΕΔΑ, [Κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Άσυλου](#), 5 Ιουνίου 2026. ΕΕΔΑ, [Το νέο Σύμφωνο της ΕΕ για τη Μετανάστευση και το Άσυλο: Ο ρόλος της ΕΕΔΑ](#), 5 Μαΐου 2026. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στη συνάντηση «Ανεξάρτητη Παρακολούθηση στο νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο – Απολογισμός και σχεδιασμός για το μέλλον»](#), 15 Δεκεμβρίου 2025. ΕΕΔΑ, [Η Πρόεδρος της ΕΕΔΑ για το νέο Σύμφωνο της Ε.Ε. για τη Μετανάστευση και το Άσυλο](#), 12 Απριλίου 2024. [Homo Digitalis, Κοινή Δήλωση για το νομοσχέδιο «Εφαρμογή του Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο» και τη χρήση ΤΝ στις διαδικασίες ασύλου](#), 8 Ιουνίου 2026.

3.5.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Σύμφωνα με το Παράρτημα III⁷² στα συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου υπάγονται και όσα είναι σχετικά με τη διαχείριση της μετανάστευσης, του ασύλου και των συνοριακών ελέγχων εφόσον η χρήση τους επιτρέπεται βάσει του σχετικού ενωσιακού ή εθνικού δικαίου. Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι ο ίδιος ο Κανονισμός για την ΤΝ⁷³ τονίζει ότι η χρήση συστημάτων ΤΝ στη διαχείριση της μετανάστευσης, του ασύλου και των συνοριακών ελέγχων δεν θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να χρησιμοποιείται από τα κράτη μέλη ή τα θεσμικά και λοιπά όργανα και ή οργανισμούς της Ένωσης ως μέσο καταστρατήγησης των διεθνών τους υποχρεώσεων βάσει της σύμβασης του ΟΗΕ για το καθεστώς των προσφύγων που έγινε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967. Δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ούτε για την καθ' οιονδήποτε τρόπο παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης ή για την αποστέρηση ασφαλών και αποτελεσματικών νόμιμων οδών εισόδου στο έδαφος της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διεθνούς προστασίας. Συνεπώς, οποιαδήποτε τέτοια χρήση συνιστά σοβαρή παραβίαση.

72. Βλ. παρ. 7 του Παραρτήματος III (π.χ. συστήματα ΤΝ που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό τους ή από θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης για την παροχή συνδρομής στις αρμόδιες δημόσιες αρχές για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, θεώρησης ή αδειών διαμονής και των συναφών καταγγελιών με στόχο τον καθορισμό της επιλεξιμότητας των φυσικών προσώπων που υποβάλλουν αίτηση χορήγησης καθεστώτος, συμπεριλαμβανομένης της συναφούς αξιολόγησης της αξιοπιστίας των αποδεικτικών στοιχείων, συστήματα ΤΝ που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές ή για λογαριασμό τους ή από θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, στο πλαίσιο της διαχείρισης της μετανάστευσης, του ασύλου και των συνοριακών ελέγχων, με σκοπό τον εντοπισμό, την αναγνώριση ή την ταυτοποίηση φυσικών προσώπων, εξαιρουμένης της επαλήθευσης ταξιδιωτικών εγγράφων) και τροποποιήσεις με βάση το «Digital Omnibus on AI».

73. Βλ. Κανονισμό για την ΤΝ, αιτιολογική σκέψη 60.

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης⁷⁴, η ολοένα και μεγαλύτερη συλλογή, αποθήκευση και αξιοποίηση δεδομένων για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου, ιδίως βιομετρικών, δορυφορικών και δεδομένων μεγάλης κλίμακας (big data), ενισχύει την αποτελεσματικότητα των διοικητικών διαδικασιών, αλλά παράλληλα αυξάνει τους κινδύνους για τα δικαιώματα των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο, καθώς ανεπαρκείς πρακτικές προστασίας δεδομένων ή κυβερνοασφάλειας ενδέχεται να οδηγήσουν σε διαρροή ευαίσθητων πληροφοριών και σε σοβαρές παραβιάσεις της ιδιωτικότητας, ιδίως όταν εμπλέκονται ιδιωτικές εταιρείες χωρίς επαρκείς εγγυήσεις προστασίας. Επιπλέον, η περιορισμένη διαφάνεια που χαρακτηρίζει την ανάπτυξη και χρήση συστημάτων ΤΝ στον τομέα της μετανάστευσης, παρότι συχνά δικαιολογείται από λόγους ασφάλειας και προστασίας από κυβερνοεπιθέσεις, δυσχεραίνει τον αποτελεσματικό έλεγχο της λειτουργίας τους και ενδέχεται να υπονομεύσει θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, στη μη διάκριση και στη δίκαιη διοικητική διαδικασία.

Συνεπώς, γίνεται κατανοητό ότι υπάρχει διακινδύνευση σε πολλά από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται σε διαφορετικά διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα και ειδικά τα δικαιώματα πρόσβασης στο άσυλο, της αρχής της μη επαναπροώθησης και της προστασίας σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης (άρθρα 18-19 ΧΘΔΕΕ). Εξάλλου, σοβαρές επιπτώσεις μπορούν να υπάρχουν και στο δικαίωμα στην ελευθερία που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 του ΧΘΔΕΕ (π.χ. εάν ένα σύστημα ΤΝ συμβάλλει σε αποφάσεις σχετικά με την κράτηση αιτούντων/αιτουσών άσυλο), η προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης ή έκδοσης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19 του ΧΘΔΕΕ (π.χ. εάν ένα σύστημα ΤΝ συμβάλλει σε αποφάσεις απόρριψης αιτήσεων, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σχετικές παράμετροι για την προστασία των αιτούντων/αιτουσών), η ισότητα ενώπιον του νόμου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του ΧΘΔΕΕ (π.χ. εάν ένα σύστημα ΤΝ συμβάλλει στη διαφορετική μεταχείριση

74. IOM, *World Migration Report 2022: Chapter 11 - Artificial intelligence, migration and mobility: implications for policy and practice*, 2022, σελ. 17, 19.

συγκρίσιμων καταστάσεων, όπως για παράδειγμα ποιος θεωρείται μέλος οικογένειας κατά την εξέταση των προϋποθέσεων για διεθνή προστασία, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 23 του ΧΘΔΕΕ (π.χ. εάν ένα σύστημα ΤΝ συμβάλλει στην ανισότητα των φύλων), τα δικαιώματα των ηλικιωμένων που κατοχυρώνονται στο άρθρο 25 του Χάρτη (π.χ. εάν ένα σύστημα ΤΝ εισάγει άμεσα ή έμμεσα διακρίσεις εις βάρος τους), την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 26 του Χάρτη (π.χ. εάν η χρήση ενός συστήματος ΤΝ οδηγεί σε άμεση ή έμμεση διάκριση εις βάρος των ατόμων με αναπηρίες), το δικαίωμα στη χρηστή διοίκηση που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 41 του Χάρτη και ως γενική αρχή του δικαίου της ΕΕ (π.χ. εάν η χρήση ενός συστήματος ΤΝ αποτελεί εμπόδιο στην πρόσβαση σε έγγραφα ή στην αιτιολόγηση των αποφάσεων)⁷⁵. Εξάλλου, ένα βασικό συμπέρασμα αποτελεί ότι ο αυξανόμενος αντίκτυπος των τεχνολογιών στα ανθρώπινα δικαιώματα των ως άνω πληθυσμών καταδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω συμμετοχή των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε αυτόν τον αναδυόμενο τομέα⁷⁶.

3.5.3 Προοπτικές και συστάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και τις προοπτικές χρήσης της ΤΝ στο εν λόγω πεδίο, απαιτείται μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα για τη διασφάλιση των εγγυήσεων με βάση τις ανάγκες προστασίας των δικαιωμάτων προσφύγων, μεταναστών/μεταναστριών και αιτούντων/αιτουσών άσυλο και με βάση τις αρχές της τεχνητής νοημοσύνης. Για παράδειγμα, τα εργαλεία εκτίμησης των επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν πριν από την ανάπτυξη συστημά-

75. FRA, [Assessing High-Risk Artificial Intelligence: Fundamental Rights Risks](#), 2025, σελ. 37-38.

76. ENNHRI, [ENNHRI scoping paper, Technologies, migration, and human rights: the role of European NHRIs](#), September 2024, σελ. 30 το οποίο συντάχθηκε από την Ομάδα Εργασίας του ENNHRI για το Άσυλο και τη Μετανάστευση, υπό την προεδρία της Συντονίστριας της Επιστημονικής Μονάδας της ΕΕΔΑ.

των ΤΝ, το οποίο θα αύξανε την αλγοριθμική δικαιοσύνη και λογοδοσία και θα απέτρεπε καταστάσεις στις οποίες οι τεχνολογίες ΤΝ δοκιμάζονται σε ευάλωτους πληθυσμούς, όπως οι παραπάνω, χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση των κινδύνων. Η τήρηση της αρχής της μη βλάβης κατά τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τη χρήση συστημάτων ΤΝ θα μπορούσε να βοηθήσει στον μετριασμό ορισμένων από τους κινδύνους που προκαλούνται από αυτές τις τεχνολογίες καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου μετανάστευσης⁷⁷.

Αναγνωρίζοντας τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει η ΤΝ στα ανθρώπινα δικαιώματα, χρειάζεται να τονιστεί ότι τα σχετικά εργαλεία θα πρέπει να υποστηρίζουν - όχι να αντικαθιστούν - τη λήψη αποφάσεων από τον άνθρωπο στις διαδικασίες μετανάστευσης και ασύλου, ακόμη και αν σε ορισμένες περιπτώσεις, η ΤΝ μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερη ασφάλεια και αποτελεσματικότητα από τη λήψη αποφάσεων από τον άνθρωπο, μειώνοντας το περιθώριο ανθρώπινου λάθους⁷⁸. Όλα τα εργαλεία πρέπει να είναι διαφανή, υπεύθυνα, να υπόκεινται σε εποπτεία, και να αναπτύσσονται σύμφωνα με βασικά διεθνή κείμενα, συμπεριλαμβανομένης του ΔΣΑΠΔ, της ΕΣΔΑ, της Σύμβασης του ΟΗΕ του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων και του ΧΘΔΕΕ.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, κατά το στάδιο της άφιξης, η ΤΝ μπορεί να συμβάλει στη διενέργεια εξατομικευμένων, δίκαιων και σύμφωνων με τα θεμελιώδη δικαιώματα διαδικασιών ασύλου, χωρίς, ωστόσο, να υποκαθιστά τον ρόλο των αρμόδιων υπαλλήλων στις αλληλεπιδράσεις με τους αιτούντες και στη λήψη αποφάσεων. Τα έγγραφα που παράγονται με τη χρήση ΤΝ θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στη γλώσσα των αιτούντων και να διατυπώνονται με σαφή και κατανοητό τρόπο.

77. IOM, [World Migration Report 2022: Chapter 11 - Artificial intelligence, migration and mobility: implications for policy and practice](#), 2022, σελ. 9-10, 17. Βλ. και UNHCR, [Explainer: How UNHCR is using AI to support refugees and improve operations](#), 9 July 2026.

78. Council of Europe, Parliamentary Assembly, [Resolution 2628 \(2025\) Artificial intelligence and migration](#), 36th sitting, 3 October 2025.

Παράλληλα, τα βιομετρικά συστήματα και τα εργαλεία αναγνώρισης γλώσσας θα πρέπει να υποβάλλονται σε τακτικούς ελέγχους για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση πιθανής μεροληψίας, ώστε να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση. Αντίθετα, η χρήση τεχνολογιών, όπως η αναγνώριση συναισθημάτων ή οι ανιχνευτές ψεύδους, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται, ενώ τα προγνωστικά εργαλεία που εκτιμούν την πιθανότητα διαφυγής δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως βάση για την επιβολή κράτησης, ιδίως στην περίπτωση ανηλίκων. Επιπλέον, πριν από την ανάπτυξη νέων συστημάτων, είναι αναγκαία η διενέργεια εκτιμήσεων επιπτώσεων⁷⁹.

Στο πεδίο της ένταξης στην αγορά εργασίας, τα εργαλεία αντιστοίχισης εργασίας που βασίζονται στην ΤΝ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη κριτήρια, όπως η διατήρηση της οικογενειακής ενότητας, ενώ ο σχεδιασμός τους οφείλει να είναι ευαίσθητος ως προς τη διάσταση του φύλου, ώστε να αποφεύγεται η αναπαραγωγή έμφυλων ανισοτήτων στην απασχόληση⁸⁰. Παράλληλα, η συνεχής αξιολόγηση και ανατροφοδότηση των συστημάτων μπορεί να συμβάλει στη διόρθωση ακατάλληλων αντιστοιχίσεων.

Τέλος, οι εφαρμογές συνομιλίας (chatbots) που χρησιμοποιούνται σε προγράμματα υποστήριξης επιστροφής θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και της αμεροληψίας, αποφεύγοντας τεχνικές επηρεασμού της συμπεριφοράς των χρηστών. Επιπλέον, οι μετανάστες/μετανάστριες, οι πρόσφυγες και οι αιτούντες/αιτούσες άσυλο θα πρέπει να διατηρούν τον έλεγχο των προσωπικών τους δεδομένων, με δυνατότητα διαγραφής ή μεταφοράς τους κατά την αποχώρησή τους από τα σχετικά προγράμματα, καθώς και με ρητή εγγύηση ότι τα βιομετρικά τους δεδομένα δεν θα κοινοποιούνται στη χώρα καταγωγής τους.

Συνεπώς, οι προοπτικές που υπάρχουν στον τομέα αυτό χρειάζεται να ακολουθούν συγκεκριμένες εγγυήσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει τις προτάσεις της Κοινο-

79. Βλ. ανωτέρω για την μεθοδολογία HUDERIA του Συμβουλίου της Ευρώπης.

80. Βλ. Council of Europe, Parliamentary Assembly, [Resolution 2628 \(2025\) Artificial intelligence and migration](#), 36th sitting, 3 October 2025.

βουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης προς την Επιτροπή Υπουργών να διασφαλίσει ότι τα εργαλεία πολιτικής για τη μετανάστευση ενσωματώνουν ισχυρές και αποτελεσματικές εγγυήσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, καθώς και να προωθήσει την κατάρτιση κώδικα ορθών πρακτικών για τη χρήση της ΤΝ στη διαχείριση της μετανάστευσης και στις διαδικασίες που αφορούν τους εν λόγω πληθυσμούς. Παράλληλα, συστήνεται η ανάπτυξη προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και κατάρτισης σχετικά με τις επιπτώσεις της ΤΝ, με στόχο την ενίσχυση της ικανότητας των θεσμών προστασίας δικαιωμάτων, των αρμόδιων αρχών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να διασφαλίζουν τον αποτελεσματικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁸¹.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, έχει ενταχθεί στις δραστηριότητες του Υπουργείου το πρόγραμμα REACTION⁸², ένα ευρωπαϊκό έργο που στοχεύει στη βελτίωση της επιτήρησης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ με τη χρήση τεχνολογιών ΤΝ και την ανάλυση δεδομένων από μη επανδρωμένα αεροσκάφη (RPAS) για τον έγκαιρο εντοπισμό κρίσιμων καταστάσεων, ώστε να βοηθήσει σημαντικά τους φορείς διαχείρισης των συνόρων και να παράσχει επαρκή χρόνο αντίδρασης που είναι ζωτικής σημασίας και μπορεί να έχει αντίκτυπο και σε ανθρώπινες ζωές. Σύμφωνα με τις πληροφορίες για το έργο, αυτό θα εκμεταλλευτεί έξυπνους αλγορίθμους για να αξιοποιήσει τον μεγάλο όγκο δεδομένων που συλλέγουν οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου μέσω ετερογενών αισθητήρων (συμπεριλαμβανομένων οπτικών, θερμικών και πολυφασματικών καμερών, LIDAR, κ.ά.) και να μετατρέψει αυτά τα δεδομένα σε χρήσιμες πληροφορίες για την ενίσχυση της επιτήρησης των συνόρων και τη βελτίωση της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Το REACTION θα ενσωματωθεί και θα διασυνδεθεί επίσης με τις ήδη εγκατεστημένες πλατφόρμες

81. Council of Europe, Parliamentary Assembly, [Recommendation 2300 \(2025\) Artificial intelligence and migration](#), 36th sitting, 3 October 2025.

82. Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, [Specific Action REACTION: Real-time Artificial Intelligence for Border Surveillance via RPAS data analytics to support Law Enforcement Agencies](#), Ειδική Δράση BMVI 2021-2027.

πληροφόρησης στα Κέντρα Υποδοχής & Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και στο Φυλάκιο Έβρου.

Εξάλλου, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη στα παραπάνω ο συνδυασμός των προγραμμάτων που εμπεριέχουν νέες τεχνολογίες⁸³, μεταξύ των οποίων και τα Προγράμματα του Υπουργείου με τίτλους: «Κένταυρος», με χρήση καμερών και αλγορίθμων ανάλυσης κίνησης (Artificial Intelligence Behavioral Analytics) και «Υπερίων», ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου εισόδου–εξόδου στις εγκαταστάσεις των δομών των Κέντρων Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών (ΚΕΔ) και Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), καθώς και τυχόν παραβιάσεις που έχουν ήδη αναγνωριστεί από ανεξάρτητες αρχές⁸⁴, ως διδάγματα για το μέλλον. Είναι δε σημαντικό να τονιστεί ότι εχέγγυα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων

83. Βλ. μεταξύ άλλων τα προγράμματα Αλκυόνη II και Smart Policing σε BVMN, [Surveillance Technologies at European Borders: Evros](#), 1 October 2024. Βλ. και το ευρωπαϊκό πρόγραμμα [Intelligent Portable Border Control System](#) (2016-2019) με εταίρους από την Ελλάδα.

84. ΑΠΔ, [Διοικητικό πρόστιμο και εντολή για συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ στο ΥΜΑ στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας της Αρχής](#), 3 Απριλίου 2024. Η ΑΠΔ επέβαλε στο ΥΜΑ διοικητικό χρηματικό πρόστιμο συνολικού ύψους 175.000 ευρώ για τις παραβάσεις που διαπιστώθηκαν αναφορικά με τη συνεργασία με την Αρχή και τις Εκτιμήσεις Αντικτύπου και, παράλληλα, απηύθυνε στο Υπουργείο εντολή συμμόρφωσης εντός τριμήνου αναφορικά με τις απορρέουσες από τον ΓΚΠΔ υποχρεώσεις του. ΑΠΔ, [Αυτεπάγγελη έρευνα για την ανάπτυξη και εγκατάσταση των Προγραμμάτων «Κένταυρος» και «Υπερίων» από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου αναφορικά με τον έλεγχο των δομών υποδοχής και φιλοξενίας πολιτών τρίτων χωρών](#), 2 Απριλίου 2024. Βλ. Ministry of Migration & Asylum, [Centaur & Hyperion Systems in the Reception and Identification Centres Fundamental Rights Impact Assessment \(FRIA\)](#), updated version 11 January 2024. Homo Digitalis, [Αίτημα προς την ΑΠΔΠΧ για την προμήθεια & εγκατάσταση Παρεμβατικών Συστημάτων Παρακολούθησης στις Δομές Υποδοχής Και Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο](#), 18 Φεβρουαρίου 2022. I Have Rights - BVMN, [Controlled and Confined: Unveiling the Impact of Technology in the Samos Closed Controlled Access Centre](#), 2025. I Have Rights – Homo Digitalis, [“They never tell us anything” Ongoing Data Rights Violations in the Samos CCAC](#), 29 May 2025. Amnesty International, [Samos: Unlawful detention and sub-standard conditions must not become a blueprint for the EU Migration Pact](#), 25 February 2025.

οφείλουν να υπάρχουν είτε οι δράσεις χρηματοδοτούνται από συγκεκριμένα ευρωπαϊκά προγράμματα, σύμφωνα με τους όρους παρακολούθησης των δράσεων και τον ΧΘΔΕΕ, είτε όχι.

3.6 Εκπαίδευση, έρευνα και τεχνητή νοημοσύνη

3.6.1 Εισαγωγή

Η ραγδαία εξέλιξη της ΤΝ μετασχηματίζει το εκπαιδευτικό περιβάλλον, δημιουργώντας νέες δυνατότητες για τη βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας, την εξατομίκευση της διδασκαλίας και την ενίσχυση της πρόσβασης στη γνώση. Η αξιοποίηση εφαρμογών ΤΝ μπορεί να συμβάλει στην υποστήριξη μαθητών, εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας και διευρύνοντας τις ευκαιρίες δια βίου μάθησης. Παράλληλα, η αυξανόμενη ενσωμάτωση των συστημάτων αυτών στην εκπαίδευση εγείρει σημαντικές προκλήσεις ως προς τη διαφάνεια, τη λογοδοσία, την αξιοπιστία των αλγοριθμικών συστημάτων και την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Η ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ στον τομέα της εκπαίδευσης θα πρέπει να εδράζεται στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στο δικαίωμα στην εκπαίδευση, στην αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης, στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων, καθώς και στα δικαιώματα του παιδιού, όπως αναλύονται και στη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Υπό το πρίσμα αυτό, καθίσταται αναγκαία η διαμόρφωση ενός κατάλληλου ρυθμιστικού και δεοντολογικού πλαισίου, το οποίο θα διασφαλίζει ότι η αξιοποίηση της ΤΝ λειτουργεί συμπληρωματικά προς τον παιδαγωγικό ρόλο του εκπαιδευτικού, προάγει την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και συμβάλλει στη δημιουργία ενός ασφαλούς, συμπεριληπτικού και αξιόπιστου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η ΕΕΔΑ τονίζει ότι η βασική κατεύθυνση που χρειάζεται να ακολουθηθεί είναι η προώθηση της εκπαίδευσης μέσω ενός ψηφιακού μετασχηματισμού που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα⁸⁵.

85. Council of Europe, [Education Strategy 2024-2030](#), March 2024.

3.6.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕ για την ΤΝ⁸⁶, τα συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούνται στην εκπαίδευση ή την επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως για τον καθορισμό της πρόσβασης ή της εισαγωγής, για την τοποθέτηση προσώπων σε ιδρύματα ή προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης όλων των βαθμίδων, για την αξιολόγηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων προσώπων, για την εκτίμηση του κατάλληλου επιπέδου εκπαίδευσης για ένα άτομο και για την άσκηση ουσιαστών επιρροής στο επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα λάβει ή στο οποίο θα μπορεί να έχει πρόσβαση ένα άτομο ή για την παρακολούθηση και τον εντοπισμό απαγορευμένης συμπεριφοράς σπουδαστών κατά τη διάρκεια εξετάσεων, θα πρέπει να ταξινομούνται ως συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου, δεδομένου ότι μπορούν να καθορίσουν την εκπαιδευτική και επαγγελματική πορεία της ζωής ενός προσώπου και, ως εκ τούτου, να επηρεάσουν την ικανότητά του να εξασφαλίσει τα μέσα βιοπορισμού του. Όταν σχεδιάζονται και χρησιμοποιούνται εσφαλμένα, τα συστήματα αυτά ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα παρεμβατικά και να παραβιάζουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση, καθώς και το δικαίωμα σε μεταχείριση χωρίς διακρίσεις, και να διαιωνίζουν ιστορικές νοοτροπίες διακρίσεων, για παράδειγμα εις βάρος γυναικών, ορισμένων ηλικιακών ομάδων, ατόμων με αναπηρία ή ατόμων συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ή γενετήσιου προσανατολισμού. Εξάλλου, πιθανοί κίνδυνοι μπορεί να εγείρονται σε σχέση με την αποτελεσματική δικαστική προστασία και τη χρηστή διοίκηση, μεταξύ άλλων δικαιωμάτων⁸⁷.

Παρά τις σημαντικές δυνατότητες που προσφέρει η ΤΝ στην εκπαίδευση, η ενσωμάτωσή της συνοδεύεται από προκλήσεις που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Η ενσωμάτωση της ΤΝ στην εκπαίδευση συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με την ιδιωτικοποίηση και την αυξανόμενη εξάρτηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας από ψηφιακές πλατφόρμες. Επίσης, μια ιδιαίτερα ανη-

86. Βλ. αιτιολογική σκέψη 56.

87. FRA, *Assessing High-Risk Artificial Intelligence: Fundamental Rights Risks*, 2025, σελ. 39 και πίνακας 4.

συχνητική τάση είναι η διεύρυνση του ψηφιακού χάσματος. Παράγοντες όπως το εισόδημα, το πολιτισμικό υπόβαθρο, το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και η οικογενειακή κατάσταση, η γλώσσα ή η διαμονή σε αστικές και αγροτικές περιοχές, επηρεάζουν την ισότιμη πρόσβαση στις ψηφιακές τεχνολογίες. Επιπλέον, η ανεπαρκής συνδεσιμότητα, η περιορισμένη πρόσβαση σε κατάλληλο εξοπλισμό και το χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων ενδέχεται να ενισχύσουν τις ανισότητες στην άσκηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση, ιδίως για τους μαθητές που δεν διαθέτουν γρήγορη σύνδεση στο διαδίκτυο ή προσωπικές ψηφιακές συσκευές.

Παράλληλα, η χρήση της ΤΝ μεταβάλλει τον τρόπο οργάνωσης της διδασκαλίας και της αξιολόγησης, μετατοπίζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας προς την εξατομικευμένη μάθηση, τις αυτοματοποιημένες μορφές αξιολόγησης και την αξιοποίηση μαθησιακών αναλύσεων που βασίζονται σε δεδομένα. Ωστόσο, η αυξανόμενη εξάρτηση από αλγοριθμικά συστήματα μπορεί να περιορίσει τον παιδαγωγικό ρόλο των εκπαιδευτικών και να οδηγήσει σε αποδυνάμωση της επαγγελματικής τους αυτονομίας, ιδίως όταν οι εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές αποφάσεις επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από αλγορίθμους. Η υπερβολική εξάρτηση των μαθητών από τα εργαλεία ΤΝ ενδέχεται να αποδυναμώσει την κριτική τους σκέψη και να περιορίσει τη μαθησιακή τους αυτονομία, καθώς η επίλυση προβλημάτων μετατίθεται στα αλγοριθμικά συστήματα. Επιπλέον, η εκτεταμένη χρήση εφαρμογών αυτόματης παραγωγής κειμένου μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ανάπτυξη των δεξιοτήτων γραπτού λόγου και της δημιουργικής έκφρασης. Επιπλέον, επισημαίνονται προβληματισμοί σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις της χρήσης της ΤΝ στην ευημερία και την ψυχική υγεία των μαθητών.

Επιπρόσθετα, η ευρύτερη ενσωμάτωση εφαρμογών ΤΝ στην εκπαιδευτική διαδικασία εγείρει ζητήματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων. Η εκτεταμένη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων μέσω εκπαιδευτικών πλατφορμών, συστημάτων διοίκησης σχολικών μονάδων, κοινωνικών δικτύων και εφαρμογών ανταλλαγής μηνυμάτων αυξάνει τον κίνδυνο μη εξουσιοδοτημένης επιτήρησης και περιορισμού της ανωνυμίας των χρηστών. Η

συνεχής παραγωγή και αξιοποίηση εκπαιδευτικών δεδομένων ενδέχεται να διευρύνει την πρόσβαση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σε προσωπικές πληροφορίες μαθητών και εκπαιδευτικών.

Τέλος, ιδιαίτερη πρόκληση αποτελούν η αλγοριθμική μεροληψία και η διάδοση ανακριβών πληροφοριών. Οι αλγόριθμοι δεν είναι ουδέτεροι, καθώς επηρεάζονται τόσο από τα δεδομένα εκπαίδευσής τους όσο και από τις επιλογές των προσώπων που τους σχεδιάζουν και τους αξιολογούν. Ως αποτέλεσμα, κοινωνικές ομάδες με περιορισμένη ψηφιακή παρουσία ενδέχεται να υποεκπροσωπούνται στα σύνολα δεδομένων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μεροληπτικά αποτελέσματα. Παράλληλα, τα συστήματα γενικής χρήσης και τα παραγωγικά μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης είναι δυνατόν να ενισχύσουν την παραπληροφόρηση ή να παράγουν ανακριβές περιεχόμενο, καθώς τα συστήματα ΤΝ δεν παρέχουν πάντοτε ακριβείς, αξιόπιστες ή κατάλληλα προσαρμοσμένες πληροφορίες στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο διάδοσης εσφαλμένων ή παραπλανητικών πληροφοριών και καθιστά αναγκαία τη διατήρηση της ανθρώπινης εποπτείας και της παιδαγωγικής καθοδήγησης. Συνεπώς, η χρήση εφαρμογών παραγωγικής ΤΝ ή εκπαιδευτικών βοηθών απαιτεί συνεχή εποπτεία ως προς την αξιοπιστία των πληροφοριών στις οποίες εκτίθενται μαθητές και εκπαιδευτικοί.

Η Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ για το δικαίωμα στην εκπαίδευση και φορείς, όπως η Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και το European Disability Forum, με τις συνεισφορές τους στην εν λόγω έκθεση, αναδεικνύουν την ανησυχία ότι τα συστήματα ΤΝ κάνουν διακρίσεις εις βάρος ατόμων με ασύμμετρα ή άτυπα χαρακτηριστικά του προσώπου, διαφορετικά πρότυπα κινήσεων και χειρονομιών, διαταραχές της ομιλίας και αποκλίνοντες τρόπους επικοινωνίας, καθώς και άτομα με σωματικές αναπηρίες, γνωστικές και αισθητηριακές αναπηρίες και διαταραχές του φάσματος του αυτισμού⁸⁸. Η κατηγοριοποίηση των ζητη-

88. Special Rapporteur on the right to education, [Artificial intelligence in education](#), A/79/520, 16 October 2024, para. 21. Homo Digitalis, [We sub-](#)

μάτων που αφορούν συγκεκριμένα την αναπηρία και η αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων, ιδίως στην εκπαίδευση, είναι απαραίτητη.

3.6.3 Προοπτικές και συστάσεις

Είναι γεγονός ότι ο γραμματισμός στην ΤΝ και εν γένει οι ψηφιακές δεξιότητες είναι μια από τις βασικότερες προϋποθέσεις άσκησης των δικαιωμάτων όλων που βρίσκονται στην επικράτεια μιας χώρας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών, των προσφύγων και των μεταναστών. Συνεπώς, αποτελεί και βασικό στοιχείο στο πλάνο των προοπτικών που πρέπει να λαμβάνει υπόψη του το κράτος. Το Συμβούλιο της Ευρώπης εισάγει ένα τριμερές μοντέλο γραμματισμού στην ΤΝ που περιλαμβάνει τις ανθρώπινες, τεχνολογικές και πρακτικές διαστάσεις της ΤΝ⁸⁹. Κεντρικό στοιχείο του μοντέλου είναι η υπεροχή της ανθρώπινης διάστασης, η οποία ασχολείται με τις ηθικές, κοινωνικοπολιτικές, γνωστικές, πολιτισμικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της ΤΝ, συμπεριλαμβανομένου του αντίκτυπού της στα θεμελιώδη δικαιώματα και τη δημοκρατική συμμετοχή.

Με σκοπό την προετοιμασία όλων στη χρήση, τις δυνατότητες και τις προκλήσεις της ΤΝ, είναι σημαντικό να υπάρξει εισαγωγή της σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, ώστε οι μαθητές και οι σπουδαστές να αναπτύξουν κριτική σκέψη και υπολογιστικές δεξιότητες, να ενισχύσουν την παραγωγικότητα και τη δημιουργικότητά τους και να βελτιώσουν την προσαρμοστικότητα τους στις τεχνολογικές αλλαγές. Η εκπαίδευση στην ΤΝ μπορεί να καλλιεργήσει την καλύτερη κατανόηση των ηθικών ζητημάτων που προκύπτουν από τη χρήση της και των τρόπων χειρισμού τους, και τα δύο κρίσιμα ζητήματα για την υπεύθυνη ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ. Αναδεικνύεται η ανάγκη οι εκπαιδευτικοί να είναι πλήρως καταρτισμένοι στις έννοιες και τις θεμελιώδεις αρχές της ΤΝ αλλά και στη χρήση εργαλείων ΤΝ, καθώς η τελευταία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης, την εξατομίκευση της μαθησιακής

[mitted our report to the UN Special Rapporteur on the right to education regarding the use of AI in education](#), 3 June 2024.

89. Council of Europe, [The Steering Committee for Education \(CDEU\) approves a landmark framework on AI Literacy](#), 27 March 2026.

εμπειρίας και την ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των μαθητών. Οφείλουν τα αρμόδια υπουργεία και αρχές να παρέχουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες στους εκπαιδευτικούς. Τέλος, σημαντική προοπτική αποτελούν και τα εκπαιδευτικά συστήματα ΤΝ (AI tutors) που υποστηρίζουν τους μαθητές, ώστε να μαθαίνουν με τον δικό τους ρυθμό και να λαμβάνουν εξατομικευμένη ανατροφοδότηση με ταυτόχρονη οριοθέτηση για περιοχές που μόνο οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εισφέρουν στην μαθησιακή εμπειρία. Εξάλλου, η χρήση συστημάτων ΤΝ με τις παραπάνω προοπτικές οφείλει να συνδέεται και με την αντιμετώπιση ζητημάτων προστασίας δεδομένων και διασφάλισης της αμεροληψίας τους.

Η UNESCO υιοθετεί μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση για την ΤΝ, επιδιώκοντας την αξιοποίησή της για τη μείωση των ανισοτήτων στην πρόσβαση στη γνώση και την εκπαίδευση, χωρίς να διευρύνονται το ψηφιακό και τεχνολογικό χάσμα μεταξύ κρατών και κοινωνικών ομάδων⁹⁰. Στο πλαίσιο του διακήρυξης «Beijing Consensus on Artificial Intelligence and Education», η UNESCO εξέδωσε κατευθυντήριες οδηγίες για τους υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής⁹¹, καλώντας τα κράτη να αναπτύξουν ολοκληρωμένες και ηθικά θεμελιωμένες στρατηγικές για την ενσωμάτωση της ΤΝ στην εκπαίδευση, σε συνάφεια με τον Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης 4 του ΟΗΕ για ποιοτική εκπαίδευση. Η ΤΝ προτείνεται να αξιοποιείται για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διοίκησης, της διδασκαλίας και της μαθησιακής διαδικασίας, χωρίς να υποκαθιστά τον ρόλο των εκπαιδευτικών, ενώ παράλληλα υπογραμμίζεται η ανάγκη συνεχούς επιμόρφωσής τους. Παράλληλα, η UNESCO ανέπτυξε πλαίσιο δεξιοτήτων για μαθητές και εκπαιδευτικούς⁹², με σκοπό την κατανόηση τόσο των δυνατοτήτων όσο και των κινδύνων της ΤΝ και το οποίο επικεντρώνεται στην καλλιέργεια ανθρωποκεντρικής αντίληψης, στην εκπαίδευση σε θέματα ηθικής και υπεύθυνης

90. UNESCO, [Artificial intelligence in education](#). UN, [Artificial Intelligence](#). UNESCO, [AI and the future of education. Disruptions, dilemmas and directions](#), 16 January 2026.

91. UNESCO, [Beijing Consensus on Artificial Intelligence and Education](#), 2019. UNESCO, [AI and education: guidance for policy-makers](#), 2021.

92. UNESCO, [AI competency framework for students](#), 2024, σελ. 86.

χρήσης της ΤΝ, στην απόκτηση βασικών γνώσεων για τις εφαρμογές της και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, προωθώντας την ενσωμάτωση σχετικών θεμάτων σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Συνεπώς, η αξιοποίηση της ΤΝ στην εκπαίδευση αφορά τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών πολιτικών, τη βελτίωση της διοίκησης και της παροχής εκπαίδευσης, την υποστήριξη της διδασκαλίας και της μάθησης, την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την εποχή της ΤΝ και τη διασφάλιση της δια βίου μάθησης. Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανάγκη προώθησης της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβασης, της ισότητας των φύλων, της ηθικής, διαφανούς και ασφαλούς χρήσης των δεδομένων και των αλγορίθμων, καθώς και της συστηματικής παρακολούθησης, αξιολόγησης και διεθνούς συνεργασίας.

Η ΕΕΔΑ συστήνει την ανάπτυξη ολοκληρωμένων πολιτικών για την ενσωμάτωση της ΤΝ στην εκπαίδευση, με επίκεντρο την υποστήριξη - και όχι την υποκατάσταση - του εκπαιδευτικού έργου, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων εκπαιδευτικών και μαθητών και την προώθηση της δια βίου μάθησης. Παράλληλα, προτείνεται η αξιοποίηση της ΤΝ για τη βελτίωση της διδασκαλίας, της αξιολόγησης και της εκπαιδευτικής διοίκησης, με παράλληλη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων των εκπαιδευομένων. Τέλος, υπογραμμίζεται η ανάγκη θέσπισης κατάλληλο ρυθμιστικού πλαισίου που θα εγγυάται τη διαφάνεια, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την αποφυγή διακρίσεων και τη συνεχή αξιολόγηση των επιπτώσεων της ΤΝ στην εκπαίδευση. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΝ, ψηφιακού γραμματισμού, υπεύθυνης χρήσης της τεχνολογίας, καθώς και στη διασφάλιση της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της προστασίας της ιδιωτικότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι το νομικό πλαίσιο που διέπει την ΤΝ και την ψηφιακή εκπαίδευση πρέπει να ενημερώνεται συνεχώς ώστε να ευθυγραμμίζεται με τα εξελισσόμενα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό περιλαμβάνει την ενσωμάτωση αρχών της τεχνητής νοημοσύνης, όπως η διαφάνεια, η λογοδοσία και η δικαιοσύνη στην ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Σε ένα ταχέως ψηφιοποιούμενο περιβάλλον και με τη διαρκή ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση, το δικαίωμα στην εκπαίδευση δεν μπορεί να επα-

φίεται αποκλειστικά στις δυνάμεις της αγοράς ή στην τεχνολογική εξέλιξη, αλλά απαιτεί την ενεργό παρέμβαση των κρατών για τη διασφάλιση μιας συμπεριληπτικής, ισότιμης και απαλλαγμένης από αθέμιτες εμπορικές επιρροές ψηφιακής εκπαίδευσης, μέσω προληπτικών νομικών εγγυήσεων έναντι της αλγοριθμικής μεροληψίας, της εκμετάλλευσης των δεδομένων και της υπονόμησης της εκπαιδευτικής αυτονομίας⁹³. Το πλαίσιο πολιτικής για τη χρήση παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης, μεταξύ άλλων, χρειάζεται να περιλαμβάνει την προώθηση της συμπερίληψης, της ισότητας και της γλωσσικής και πολιτιστικής πολυμορφίας, την προστασία της ανθρώπινης δράσης, την παρακολούθηση και επικύρωση συστημάτων GenAI για την εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ικανοτήτων που σχετίζονται με την GenAI για τους εκπαιδευόμενους, την προώθηση του πλουραλισμού των απόψεων και της πλουραλιστικής έκφρασης των ιδεών⁹⁴.

Τα ιδρύματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να προετοιμάζουν τους σπουδαστές για τις μεταβαλλόμενες επαγγελματικές εργασίες και τις απαιτήσεις δεξιοτήτων, εφαρμόζοντας βασικές ηθικές αρχές, οι οποίες θα πρέπει να διέπουν οποιαδήποτε θεσμική στρατηγική τεχνητής νοημοσύνης στο πλαίσιο της κατάρτισης, όπως η ανθρώπινη αυτενέργεια, ισότητα, δικαιοσύνη και απαγόρευση των διακρίσεων, παιδαγωγική σκοπιμότητα, διαφάνεια και επεξηγησιμότητα, λογοδοσία και προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁹⁵.

Κεντρική σύσταση της ΕΕΔΑ αποτελεί η διασφάλιση ότι η ανάπτυξη και η χρήση της ΤΝ στην εκπαίδευση βασίζονται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρωταρχική ευθύνη φέρουν τα κράτη, ενώ σημαντικός είναι και ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών εταιρειών, των εκπαιδευ-

93. UNESCO, *AI and education: Protection the rights of learners*, 25 September 2025.

94. UNESCO, *Κατευθυντήριες γραμμές για την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη στην εκπαίδευση και την έρευνα*, 2024.

95. UNESCO, *Integrating AI in TVET: A practical guide for institutions*, 3 July 2026, σελ. 19.

τικών ιδρυμάτων και των ίδιων των πολιτών για την υιοθέτηση μιας προσέγγισης που θέτει στο επίκεντρο τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παράλληλα, προτεραιότητα πρέπει να αποτελεί η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος, ώστε όλοι οι εκπαιδευόμενοι να έχουν ισότιμη πρόσβαση στις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνητή νοημοσύνη. Εξίσου σημαντική είναι η ενεργός συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως των εκπαιδευτικών, στον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών για την ΤΝ. Η αξιοποίηση των σχετικών εφαρμογών θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τους εκπαιδευτικούς στόχους και να υπηρετεί τη μαθησιακή διαδικασία, ενώ παράλληλα συνιστάται η εφαρμογή του ηθικού πλαισίου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, όπως η Σύσταση της UNESCO του 2021 για τη Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης και οι σχετικές αρχές της Σύστασης του ΟΟΣΑ για την Τεχνητή Νοημοσύνη.

Παράλληλα, η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη θέσπισης ισχυρού νομικού πλαισίου και πλαισίου πολιτικών για τη ρύθμιση της χρήσης της ΤΝ στην εκπαίδευση, καθώς η σημασία της αποτελεσματικής ρύθμισης αναγνωρίζεται διεθνώς. Επιπλέον, προτείνεται η προώθηση του γραμματισμού στην ΤΝ για όλους τους συμμετέχοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και η αναγνώριση του δικαιώματος σε δίκαιη διαδικασία όταν λαμβάνονται ή υποστηρίζονται αποφάσεις με τη χρήση συστημάτων ΤΝ. Τέλος, κρίνεται αναγκαία η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων της ΤΝ στην εκπαίδευση, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφαλής και αποτελεσματική εφαρμογή της. Παράλληλα, επισημαίνεται η σημασία της διεθνούς συνεργασίας και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, με στόχο την προώθηση κοινών προσεγγίσεων και την υπεύθυνη αξιοποίηση της ΤΝ στον εκπαιδευτικό τομέα.

Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει το γεγονός ότι η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2026-2030⁹⁶ εμπεριέχει στην εθνική στρατηγική στόχευ-

96. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, [Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2026-2030](#), Δεκέμβριος 2025. Βλ. μεταξύ άλλων αναβάθμιση/εμπλουτισμός οικοσυστήματος ψηφιακών υπηρεσιών ΠΔΣ και την επέκταση λειτουργιών «myschool». Βλ. και ήδη υπάρχουσες δράσεις ψηφιακής μεταρρύθμισης όπως Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, [Δράσεις για τη λειτουργία του Ψηφιακού Φροντιστη-](#)

ση τις ψηφιακές δεξιότητες και ικανότητες, καθώς και το πλαίσιο της τεχνητής νοημοσύνης και δη στη σχέση της με τον τομέα της παιδείας. Σύμφωνα με τη Βίβλο⁹⁷, ενισχύεται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις ψηφιακές τεχνολογίες και την αξιοποίηση της ΤΝ στη διδασκαλία και τη μάθηση, μέσω του προγράμματος Τεχνητή Νοημοσύνη στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στο πλαίσιο του οποίου επιμορφώνονται περίπου 400 εκπαιδευτικοί 20 Πρότυπων, Πειραματικών και Δημόσιων Ωνάσειων Λυκείων στην παιδαγωγική αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Τεχνητής Νοημοσύνης. Οι πρωτοβουλίες αυτές χρειάζεται να καλύψουν τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς στο σύνολό τους, ενώ αποτελούν και υποχρέωση του κράτους ώστε να επιτυγχάνεται η ορθή εποπτεία, έλεγχος και αξιολόγηση από εκπαιδευτικό προσωπικό, όπως απαιτείται από το άρθρο 4 της ΚΥΑ για τον καθορισμό ζητημάτων σχετικών με τη χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁹⁸. Εξάλλου, η ανάγκη εκπαίδευσης και συμμετοχής είναι, όπως προαναφέρθηκε, σημαντικός κρίκος στην αλυσίδα της ορθής ενσωμάτωσης της ΤΝ στον εκπαιδευτικό χώρο. Παρομοίως ισχύει και για προγράμματα σχετικά με τις δεξιότητες εκπαιδευτικών και την παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη, όπως το GenAI Education Frontier⁹⁹.

Η ΕΕΔΑ, σε συνδυασμό με όσα αναφέρονται στην ενότητα σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών, τονίζει ότι οι παραπάνω αρχές και η ανάλυσή τους σε συγκεκριμένα δικαιώματα και κινδύνους που υπάρχουν για τα τελευταία, οφείλουν να ληφθούν υπόψη και

ρίου, 22 Ιανουαρίου 2025 και η εφαρμογή [eparents](#) στην πλατφόρμα [digitalschool.gov.gr](#) (ψηφιακό σχολείο).

97. Ο.π., σελ. 253.

98. ΚΥΑ υπ' αριθ. 55909/Δ6/7.5.2026 (ΦΕΚ Β' 2639/12.5.2026) [Καθορισμός ζητημάτων σχετικών με τη χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα](#). Εξάλλου, η εξειδίκευση του νομικού πλαισίου, η εκπαίδευση των ενδιαφερομένων και η επιχειρησιακή ετοιμότητα πρέπει να είναι προγενέστερα της εφαρμογής εφαρμογών ΤΝ.

99. [Tipping Point/100mentors/data.org](#), [Παραγωγική Τεχνητή Νοημοσύνη & Δεξιότητες Εκπαιδευτικών](#).

σε προγράμματα, όπως η εισαγωγή της χρήσης του ChatGPT Edu σε ελληνικά δημόσια, σύμφωνα με πρόγραμμα υλοποιείται από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, το Ίδρυμα Ωνάση, την OpenAI και την εκπαιδευτική οργάνωση The Tipping Point in Education¹⁰⁰. Είναι δε σημαντικό σχετικές πρωτοβουλίες να συνοδεύονται από ανοικτή και διαφανή διαδικασία διαβούλευσης με την εκπαιδευτική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών, μαθητριών και μαθητών, συλλόγων γονέων και κηδεμόνων, καθώς και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που εκπροσωπούν συναφείς ομάδες ή διαθέτουν σχετική εξειδίκευση, ενώ η χρήση κλειστών εμπορικών μοντέλων σε τομείς υψηλού κινδύνου όπως η εκπαίδευση ανηλίκων εγείρει θεμελιώδη ζητήματα ελεγκσιμότητας, λογοδοσίας και τεχνολογικής εξάρτησης¹⁰¹.

Τέλος, στο πλαίσιο της έρευνας, η Ερευνητική Μονάδα «ΑΡΧΙΜΗ-ΔΗΣ», είναι ένα Κέντρο Έρευνας στην Τεχνητή Νοημοσύνη, την Επιστήμη Δεδομένων και τους Αλγορίθμους που λειτουργεί από το 2022 στο Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά», με αποστολή την οργάνωση συστηματικής εκπαίδευσης και επικοινωνίας με σημαντικούς φορείς του εξωτερικού, με σκοπό τη δυνατότητα συμμετοχής σε

100. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Εθνική Συμμαχία για τις Ψηφιακές Δεξιότητες & την Απασχόληση, [ChatGPT Edu: Η Τεχνητή Νοημοσύνη μπαίνει για πρώτη φορά στα ελληνικά δημόσια σχολεία](#), 22 Σεπτεμβρίου 2025. Βλ. ΕΕΒΤ, [Γνώμη για τις Εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης στο ελληνικό σχολείο](#), 18.3.2025. OpenAI, [OpenAI and Greek Government launch 'OpenAI for Greece'](#), 5 September 2025. Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, [Η Σοφία Ζαχαράκη για το Ψηφιακό Σχολείο: «Θέτουμε την τεχνολογία στην υπηρεσία της Εκπαίδευσης και της γνώσης – τα σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία μπαίνουν στο δημόσιο σχολείο και εξασφαλίζουν την ισότητα ευκαιριών, επιλογών και δυνατοτήτων»](#), 13 Νοεμβρίου 2025.

101. [Homo Digitalis, 22 Φορείς & Ειδικοί καταθέτουν ερωτήματα για την είσοδο της OpenAI στα ελληνικά σχολεία](#), 30 Μαρτίου 2026. Βλ. [Ανοιχτή Επιστολή σχετικά με τη Συνεργασία του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με την OpenAI](#) των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ των οποίων η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μέλος της ΕΕΔΑ.

υψηλής ποιότητας έρευνας σε νέους επιστήμονες¹⁰². Είναι θετικό δε πως υπάρχει συνεργασία του Κέντρου με την Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της καινοτομίας και του ψηφιακού μετασχηματισμού της Δημόσιας Διοίκησης, μέσα από δράσεις που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: την ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων διαχείρισης εγγράφων και ανάλυσης δεδομένων, την αξιοποίηση τεχνολογιών επεξεργασίας φυσικής γλώσσας, την αυτοματοποίηση υπηρεσιών υποστήριξης πολιτών, την ανάπτυξη εργαλείων υποστήριξης διαχείρισης νομικών κειμένων, τη δημιουργία υποδομών και πλαισίων δοκιμών για εφαρμογές Τεχνητής Νοημοσύνης υψηλού αντίκτυπου, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου για την ΤΝ¹⁰³. Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει τέτοιες συνεργασίες μεταξύ φορέων, καθώς οι τελευταίοι έχουν τη δυνατότητα να συνδυάσουν την επιχειρησιακή εφαρμογή του Κανονισμού για την ΤΝ αλλά και τη χρήση αρχών της ΤΝ που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της έρευνας με πρακτικά αποτελέσματα για διάφορους τομείς, όπως είναι η δημόσια διοίκηση και προς όφελος των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης, η ΕΕΔΑ τονίζει ότι στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας χρειάζεται να ληφθούν υπόψη οι αρχές της ΤΝ και ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αναλύεται στην παρούσα έκθεση και σε άλλα κείμενα της Εθνικής Επιτροπής, σε όσα ζητήματα συνδέονται με την ΤΝ, τις ψηφιακές τεχνολογίες, την έρευνα και την καινοτομία.

102. Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, [Αρχιμήδης – Ερευνητική Μονάδα στην Τεχνητή Νοημοσύνη](#).

103. Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, [Υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ της Ειδικής Γραμματείας Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του Ερευνητικού Κέντρου Αθηνά](#), 19 Μαΐου 2026.

3.7 Η τεχνητή νοημοσύνη και η χρήση της στην επιβολή του νόμου, την αστυνόμευση και το σωφρονιστικό σύστημα

3.7.1 Εισαγωγή

Η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών ΤΝ μετασχηματίζει ουσιαστικά τον τρόπο λειτουργίας των μηχανισμών επιβολής του νόμου και του σωφρονιστικού συστήματος, δημιουργώντας νέες δυνατότητες αλλά και σύνθετες προκλήσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕ για την ΤΝ, ως «επιβολή του νόμου» ορίζονται οι δραστηριότητες που διεξάγονται από τις αρχές επιβολής του νόμου ή εξ ονόματός τους για την πρόληψη, τη διερεύνηση, την ανίχνευση ή τη δίωξη αξιόποινων πράξεων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων, περιλαμβανομένων της προστασίας από απειλές κατά της δημόσιας ασφάλειας και της αποτροπής τους¹⁰⁴. Στο πεδίο της αστυνόμευσης, η αξιοποίηση αλγοριθμικών συστημάτων για την προγνωστική αστυνόμευση (predictive policing), την αναγνώριση προσώπου, την ανάλυση βιομετρικών δεδομένων και την επιτήρηση δημόσιων χώρων υπόσχεται αποτελεσματικότερη πρόληψη και διερεύνηση της εγκληματικότητας. Παράλληλα, όμως, η εκτεταμένη χρήση τέτοιων τεχνολογιών εγείρει σοβαρούς προβληματισμούς σχετικά με την προστασία της ιδιωτικής ζωής, των προσωπικών δεδομένων και της ελευθερίας της έκφρασης και του συνέρχεσθαι, ενώ αυξάνει τον κίνδυνο αλγοριθμικών διακρίσεων εις βάρος συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων. Η έλλειψη διαφάνειας ως προς τον τρόπο λειτουργίας των συστημάτων αυτών, η περιορισμένη δυνατότητα δικαστικού και διοικητικού ελέγχου των αποφάσεών τους και η δυσκολία απόδοσης ευθύνης σε περιπτώσεις σφαλμάτων καθιστούν αναγκαία τη διατήρηση ουσιαστικής ανθρώπινης εποπτείας και τη θέσπιση σαφών κανόνων λογοδοσίας, σύμφωνα με τις αρχές του κράτους δικαίου και τις διεθνείς εγγυήσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

104. Βλ. αρ. 3 περ. 46 του Κανονισμού, καθώς και Παράρτημα ΙΙΙ σχετικά με τα Συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2.

Αντίστοιχες προκλήσεις ανακύπτουν και στο σωφρονιστικό σύστημα, όπου η ΤΝ χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για την αξιολόγηση του κινδύνου υποτροπής, την ταξινόμηση των κρατουμένων, την κατανομή πόρων, την ηλεκτρονική επιτήρηση και τη διαχείριση της ασφάλειας των καταστημάτων κράτησης. Παρότι οι εφαρμογές αυτές μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των σωφρονιστικών ιδρυμάτων και στην καλύτερη διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, ενδέχεται να επηρεάσουν κρίσιμες αποφάσεις που αφορούν την προσωπική ελευθερία, όπως η χορήγηση αδειών, η υψ' όρον απόλυση ή η μεταγωγή κρατουμένων. Ελλείψει επαρκών εγγυήσεων, οι αλγόριθμοι ενδέχεται να αναπαράγουν ιστορικές προκαταλήψεις ή να βασίζονται σε ελλιπή και μεροληπτικά δεδομένα, οδηγώντας σε αποφάσεις που παραβιάζουν τις αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας και της δίκαιης διαδικασίας. Για τον λόγο αυτό, η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης στην αστυνόμευση και στο σωφρονιστικό σύστημα οφείλει να στηρίζεται σε ένα αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο που να διασφαλίζει τη διαφάνεια, την ανθρώπινη εποπτεία, τη δυνατότητα αμφισβήτησης των αυτοματοποιημένων αποφάσεων και τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ώστε η τεχνολογική καινοτομία να λειτουργεί ως μέσο ενίσχυσης και όχι περιορισμού της δικαιοσύνης και του κράτους δικαίου.

3.7.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης στον τομέα της επιβολής του νόμου, της αστυνόμευσης και του σωφρονιστικού συστήματος μπορεί να επηρεάσει ένα ευρύ φάσμα θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον ΧΘΔΕΕ¹⁰⁵ και σε άλλα κείμενα και τα αντίστοιχα άρθρα. Ειδικότερα, ενδέχεται να θιγεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1), όταν τα άτομα αντιμετωπίζονται ως αντικείμενα επεξεργασίας ή ως απλά δεδομένα στο πλαίσιο λειτουργίας ενός αλγοριθμικού συστήματος. Παράλληλα, μπορεί να επηρεαστεί το δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου (άρθρο 3),

105. FRA, *Assessing High-Risk Artificial Intelligence: Fundamental Rights Risks*, 2025, σελ. 43 επ.

ιδίως όταν συστήματα ΤΝ χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του κινδύνου ή της επικινδυνότητας κρατουμένων και οι αποφάσεις τους έχουν επιπτώσεις στη σωματική ή ψυχική τους ακεραιότητα. Αντίστοιχα, η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (άρθρο 10) ενδέχεται να παραβιαστεί εάν οι αλγόριθμοι παράγουν άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή ιδεολογικών πεποιθήσεων, ενώ η ελευθερία της έκφρασης (άρθρο 11) μπορεί να περιοριστεί όταν τεχνολογίες επιτήρησης δημιουργούν αποτρεπτικό αποτέλεσμα, οδηγώντας τα άτομα να αποφεύγουν την ελεύθερη διατύπωση των απόψεών τους ή τη συμμετοχή τους σε ειρηνικές διαμαρτυρίες.

Επιπλέον, η εφαρμογή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης οφείλει να διασφαλίζει την αρχή της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών (άρθρο 23), αποτρέποντας την αναπαραγωγή ή ενίσχυση υφιστάμενων έμφυλων ανισοτήτων μέσω μεροληπτικών αλγορίθμων. Ανάλογη προστασία απαιτείται και για τα δικαιώματα των ηλικιωμένων (άρθρο 25), ώστε να αποφεύγονται άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις λόγω ηλικίας κατά τη λήψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων. Ιδιαίτερη σημασία έχει η διασφάλιση του δικαιώματος στη χρηστή διοίκηση (άρθρο 41), το οποίο προϋποθέτει ότι η χρήση συστημάτων ΤΝ δεν θα παρεμποδίζει την πρόσβαση των ενδιαφερομένων στα διοικητικά έγγραφα, ούτε θα υποκαθιστά την υποχρέωση των αρχών να αιτιολογούν επαρκώς τις αποφάσεις τους. Η προστασία των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη νόμιμη, διαφανή και ανθρωποκεντρική αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης στους τομείς της επιβολής του νόμου και της απονομής της δικαιοσύνης.

Παρότι η ΤΝ καθίσταται ολοένα και πιο ζωτικό εργαλείο για την αστυνόμευση σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, αυτό δημιουργεί μια πληθώρα ηθικών και κοινωνικών προκλήσεων, όπως είναι η προκατάληψη δεδομένων, οι παραβιάσεις της ιδιωτικότητας μέσα από την επιτήρηση, προκλήσεις για τη λογοδοσία και τη διαφάνεια, για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τις διακρίσεις. Η δίκαιη και αμερόληπτη αστυνόμευση αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα των δημοκρατικών κοινωνιών. Οι προκαταλήψεις στα δεδομένα μπορούν να προκύψουν από πολλές πηγές. Τα ιστορικά δεδομένα που

χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση συστημάτων ΤΝ μπορούν να ενσωματώσουν μακροχρόνιες κοινωνικές προκαταλήψεις, αντανakλώντας παρελθούσες προκαταλήψεις και πρακτικές διακρίσεων, όπως για παράδειγμα, εάν μια συγκεκριμένη γειτονιά ιστορικά αστυνομευόταν υπερβολικά λόγω φυλετικών ή κοινωνικοοικονομικών προκαταλήψεων, ένα σύστημα ΤΝ που έχει εκπαιδευτεί με βάση αυτά τα δεδομένα μπορεί να υποδηλώνει ότι η περιοχή είναι πιο επιρρεπής σε εγκληματική δραστηριότητα¹⁰⁶. Επίσης, εάν τα δεδομένα δεν αντιπροσωπεύουν επαρκώς όλα τα τμήματα του πληθυσμού, το σύστημα ΤΝ μπορεί να κάνει λανθασμένες προβλέψεις, καθώς οι υπερεκπροσωπούμενες ομάδες μπορούν να επηρεαστούν δυσανάλογα¹⁰⁷.

Παρότι η ΤΝ προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα για τις αρχές επιβολής του νόμου, όπως η επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων και η αξιοποίηση βιομετρικών στοιχείων για την ταχεία αναγνώριση υπόπτων και την εκτίμηση απειλών, η χρήση προηγμένων τεχνολογιών, όπως η αναγνώριση προσώπου, ενέχει σοβαρούς κινδύνους για θεμελιώδη δικαιώματα, ιδίως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, εάν δεν συνοδεύεται από επαρκείς εγγυήσεις, όπως η ουσιαστική ανθρώπινη εποπτεία, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε δυσανάλογη επιτήρηση αθώων πολιτών ή σε καταχρηστική στόχευση συγκεκριμένων ομάδων¹⁰⁸.

Η χρήση της ΤΝ για σκοπούς επιτήρησης μπορεί να οδηγήσει σε παρεμβατική παρακολούθηση ατόμων, ενδεχομένως παραβιάζοντας το δικαίωμα ιδιωτικής ζωής. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να επιδιώξουν την προώθηση της δημόσιας ασφάλειας, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των ατόμων μέσω των κανόνων περί ιδιωτικής ζωής και προστασίας δεδομένων, ώστε να αποτρέπεται η κατάχρηση και η υπέρβαση της σκοπιμότητας. Συνδυάζοντας τους κινδύνους προκατάληψης και παραβίασης της

106. EUROPOL, [AI and policing – The benefits and challenges of artificial intelligence for law enforcement](#), 2024., σελ. 32.

107. Ο.π., σελ. 32.

108. Ο.π., σελ. 33.

ιδιωτικής ζωής, η εξ αποστάσεως βιομετρική αναγνώριση (π.χ. η αναγνώριση προσώπου) έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη, επειδή τα εμπλεκόμενα συστήματα ενδέχεται να φέρουν μια εγγενή τεχνολογική προκατάληψη (π.χ. διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής). Η χρήση της ΤΝ σε δημόσιους χώρους μπορεί επίσης να υπονομεύσει την ικανότητα των ατόμων να ασκούν ελεύθερα τα ισχύοντα δικαιώματα που σχετίζονται με την ιδιωτικότητα, την προστασία δεδομένων και την ελευθερία έκφρασης και συνάθροισης¹⁰⁹.

Σχετικά με το σωφρονιστικό σύστημα, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Προβλήματα του Εγκλήματος του Συμβουλίου της Ευρώπης (European Committee on Crime Problems - CDPC)¹¹⁰, παρότι η τεχνητή νοημοσύνη, οι αλγοριθμικοί μηχανισμοί και οι συναφείς ψηφιακές τεχνολογίες εφαρμόζονται ήδη σε ορισμένα σωφρονιστικά συστήματα και υπηρεσίες επιτήρησης διεθνώς, η χρήση τους στην Ευρώπη παραμένει περιορισμένη και, στις περισσότερες έννομες τάξεις, δεν συνοδεύεται από ειδικό νομοθετικό ή κανονιστικό πλαίσιο. Η περιορισμένη εφαρμογή τους συνεπάγεται και έλλειψη επαρκούς επιστημονικής τεκμηρίωσης σχετικά με την αποτελεσματικότητα, τα οφέλη και τους κινδύνους τους. Ωστόσο, καθώς οι σωφρονιστικές υπηρεσίες αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης ψηφιοποιημένης δημόσιας διοίκησης, καλούνται να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της ΤΝ με τρόπο που να συμμορφώνεται πλήρως με τα εθνικά και διεθνή πρότυπα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διασφαλίζοντας ότι η τεχνολογία λειτουργεί υποστηρικτικά και δεν υποκαθιστά τον καθοριστικό ρόλο της ανθρώπινης κρίσης και εποπτείας.

109. OECD, *Governing with Artificial Intelligence – The State of Play and Way Forward in Core Government Functions*, 2025, σελ. 261.

110. Council of Europe, European Committee on Crime Problems (CDPC), *Recommendation CM/Rec(2024)5 of the Committee of Ministers to member States regarding the ethical and organisational aspects of the use of artificial intelligence and related digital technologies by prison and probation services – Explanatory Memorandum*, CM(2024)105-add2final, 9 October 2024.

3.7.3 Προοπτικές και συστάσεις

Σύμφωνα με τη Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις ηθικές και οργανωτικές πτυχές της χρήσης τεχνητής νοημοσύνης και συναφών ψηφιακών τεχνολογιών από τις υπηρεσίες φυλακών και επιτήρησης, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη των υπηρεσιών φυλακών και επιτήρησης, προκειμένου να εντοπίζονται και να αξιολογούνται οι ανάγκες όσον αφορά την υποστήριξη του προσωπικού μέσω της ΤΝ και των συναφών ψηφιακών τεχνολογιών κατά την εκτέλεση καθηκόντων που σχετίζονται με την ασφάλεια, την προστασία και την τάξη¹¹¹. Επίσης, η χρήση της ΤΝ στην ηλεκτρονική παρακολούθηση, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών βιομετρικής αναγνώρισης, θα πρέπει να είναι ανάλογη με τον σκοπό και να χρησιμοποιείται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο. Θα πρέπει να διεξάγεται υπό τακτικό ανθρώπινο έλεγχο και να έχει ανθρωποκεντρική εστίαση. Θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη στην προώθηση της επανένταξης των παραβατών και να σέβεται όλες τις αρχές και τις εγγυήσεις που σχετίζονται με τη χρήση της ηλεκτρονικής παρακολούθησης. Εξάλλου, η αποκατάσταση και η επανένταξη των παραβατών, καθώς και οι κοινωνικές τους επαφές, μπορούν να διευκολυνθούν με τη χρήση ΤΝ και συναφών ψηφιακών τεχνολογιών. Όταν χρησιμοποιούνται τέτοια εργαλεία για την εξατομίκευση των σχεδίων θεραπείας και επανένταξης, αυτό θα πρέπει να γίνεται με προσοχή ώστε να αποφεύγονται οι προκαταλήψεις. Η χρήση τέτοιων εργαλείων δεν θα πρέπει να αντικαθιστά την τακτική ανθρώπινη επαφή πρόσωπο με πρόσωπο μεταξύ των επαγγελματιών και των παραβατών, συμπεριλαμβανομένης, όπου είναι απαραίτητο, της εργασίας με τις οικογένειες και τα παιδιά τους.

Οι εφαρμογές της ΤΝ κατά την επιλογή, τη διαχείριση, την εκπαίδευση και την ανάπτυξη του προσωπικού θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη βελτιστοποίηση των ανθρώπινων και διοικητι-

111. Council of Europe, Committee of Ministers, [Recommendation CM/Rec\(2024\)5 of the Committee of Ministers to member States regarding the ethical and organisational aspects of the use of artificial intelligence and related digital technologies by prison and probation services](#), 9 October 2024.

κών ικανοτήτων και διαδικασιών, ενώ θα πρέπει να βοηθούν τους προϊσταμένους στην πρόβλεψη της μελλοντικής οργανωτικής ικανότητας, συμπεριλαμβανομένου του εντοπισμού ιδιαίτερα προβληματικών τομέων στην πρόσληψη προσωπικού. Οι διοικητικές αποφάσεις που λαμβάνονται σε αυτό το πλαίσιο δεν θα πρέπει να παραβιάζουν τα δικαιώματα των μελών του προσωπικού ή να οδηγούν σε διακρίσεις ή αδικίες. Η χρήση της ΤΝ και των συναφών τεχνολογιών στις φυλακές και από τις υπηρεσίες επιτήρησης θα πρέπει να διέπεται από σαφές νομικό πλαίσιο, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια δικαίου και η λογοδοσία.

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι, με σκοπό τη διασφάλιση της ηθικής και νομικής ορθότητας και της διαφάνειας στη χρήση της ΤΝ, προτείνεται η πρόσληψη ειδικών ή η σύσταση εξειδικευμένης μονάδας για την ανάπτυξη και αξιοποίηση των σχετικών τεχνολογιών στην αστυνόμευση και τη διαμόρφωση κατάλληλου νομικού πλαισίου με σεβασμό στις αρχές της ηθικής και της προστασίας της ιδιωτικότητας¹¹², ενώ οι νέες εφαρμογές θα πρέπει να αξιολογούνται με τρόπο που να πληροί τις απαιτήσεις του δικαστικού ελέγχου και να συνάδει με τις αξίες και τους κανόνες του δικαίου δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η INTERPOL και το Ινστιτούτο Διαπεριφερειακής Έρευνας για το Έγκλημα και τη Δικαιοσύνη των Ηνωμένων Εθνών υπογραμμίζουν ότι καθώς η χρήση της ΤΝ και της ρομποτικής από τις αρχές επιβολής του νόμου καθίσταται ολοένα και πιο διαδεδομένη σε ολόκληρη την κοινωνία, αγγίζοντας ολοένα και περισσότερο τη ζωή των πολιτών, καθίσταται ολοένα και πιο σημαντικό για τις αρχές επιβολής του νόμου να διασφαλίζουν ότι η χρήση αυτών των τεχνολογιών είναι ηθική, ακολουθώντας τις αρχές της δικαιοσύνης, της λογοδοσίας, της διαφάνειας και της επεξηγησιμότητας¹¹³. Σε κάθε περίπτωση και εκτός των αρχών ηθικής της ΤΝ, χρειάζεται να ακολουθούνται οι υποχρεώσεις των Κρατών με βάση τη διεθνή, ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.

112. INTERPOL – UNICRI, [Artificial Intelligence and Robotics for Law Enforcement](#), 2019, σελ. 26.

113. Ο.π. σελ. 12-13.

Σύμφωνα με την EUROPOL¹¹⁴, η εκτίμηση επιπτώσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα συστήματα ΤΝ που χρησιμοποιούνται στον τομέα της επιβολής του νόμου, όπου η πιθανότητα βλάβης είναι υψηλή. Αυτή η εκτίμηση πρέπει να διεξάγεται σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής της ΤΝ, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζεται το σύστημα ΤΝ. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει μια διεξοδική αξιολόγηση των ζητημάτων προστασίας δεδομένων, όπως η συλλογή, η αποθήκευση και η χρήση προσωπικών δεδομένων, διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με τους σχετικούς νόμους και κανονισμούς περί ιδιωτικότητας. Όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι, οι βλάβες και οι ανησυχίες για την προστασία δεδομένων που μπορεί να προκαλέσει το σύστημα ΤΝ θα πρέπει να αξιολογούνται και να τεκμηριώνονται προσεκτικά, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια, η λογοδοσία και η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Πιο συγκεκριμένα, η εκτίμηση επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου επιβάλλεται στο Άρθρο 27 του Κανονισμού για την ΤΝ και περιλαμβάνει την περιγραφή του τρόπου και του χρόνου χρήσης του συστήματος, των κατηγοριών ατόμων που είναι πιθανό να επηρεαστούν από τη χρήση του και των κινδύνων, καθώς και των μέτρων ανθρώπινης εποπτείας. Η τελευταία είναι ένα πολύ σημαντικό κριτήριο για την εξέταση των υποθέσεων, για την αξιολόγηση της ποιότητας της έρευνας και των αποτελεσμάτων, της συνοχής και εν τέλει μιας δίκαιης διαδικασίας χωρίς προκαταλήψεις και διακρίσεις. Εξάλλου, η εξειδίκευση και στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντική για την κατανόηση της στιγμής και του τρόπου που παραβιάζονται κατά τη διαδικασία χρήσης συστημάτων ΤΝ.

Η αντιμετώπιση της μεροληψίας της ΤΝ στην επιβολή του νόμου απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση που ενσωματώνει τεχνικούς, ανθρώπινους και άλλους παράγοντες που κρίνονται από το γενικό πλαίσιο και ανά περίπτωση. Ενθαρρύνοντας την ποικιλομορφία, καταγράφοντας τη μεροληψία και διεξάγοντας διεξοδικές αξιολογήσεις επιπτώσεων, μπορούν να αναπτυχθούν συστήματα ΤΝ που

114. EUROPOL, *AI bias in law enforcement – A practical guide*, 2025, σελ. 48.

είναι πιο δίκαια, πιο διαφανή και πιο κατάλληλα για την υποστήριξη δίκαιων και εύλογων πρακτικών επιβολής του νόμου¹¹⁵.

Όπως προαναφέρθηκε ανωτέρω, ζητήματα διακινδύνευσης δικαιωμάτων, τα οποία έχουν αναδειχθεί μέσα από αποφάσεις ανεξάρτητων αρχών σε συναφή ζητήματα που εάν συνδεθούν με το πλαίσιο της τεχνητής νοημοσύνης θα οδηγήσουν σε σοβαρές παραβιάσεις. Το παράδειγμα της «Εξυπνης Αστυνομίας» (Smart policing) και η απόφαση 45/2025 της ΑΠΔ¹¹⁶ είναι ενδεικτικό. Η Αρχή διαπίστωσε ότι δεν υφίσταται νομική βάση για τη σκοπούμενη επεξεργασία μέσω του εν λόγω συστήματος καθώς και ότι δεν είχε διενεργηθεί έγκαιρα η απαιτούμενη εκτίμηση αντικτύπου προσωπικών δεδομένων κατά το στάδιο της πιλοτικής εφαρμογής του συστήματος.

Η επιβολή του νόμου αναμένεται να εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την ΤΝ, ιδίως εφόσον αυτή θεωρείται αποτελεσματικότερη και οικονομικότερη από τις παραδοσιακές μεθόδους αστυνομίας, γεγονός που καθιστά αναγκαία την αναθεώρηση των υφιστάμενων κανόνων, πολιτικών και μηχανισμών εποπτείας, οι οποίοι βασίζονται κυρίως στην ανθρώπινη λήψη αποφάσεων¹¹⁷. Πα-

115. Ο.π., σελ. 50.

116. ΑΠΔ, [Απόφαση 45/2025](#), 31 Δεκεμβρίου 2025. Homo Digitalis, [Άλλη μία σημαντική νίκη! Η ΑΠΔΠΧ κρίνει παράνομη τη λειτουργία του συστήματος Smart Policing της Ελληνικής Αστυνομίας!](#), 15 Ιανουαρίου 2026. Η ΑΠΔ εξέδωσε την Απόφαση 45/2025, με την οποία προειδοποιεί την ΕΛ.ΑΣ. να μην ενεργοποιήσει το Σύστημα Smart Policing, καθώς, υπό το ισχύον νομικό πλαίσιο, οποιαδήποτε παραγωγική λειτουργία του θα συνιστούσε παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Η Αρχή διαπίστωσε ότι δεν υφίσταται νομική βάση για τη σκοπούμενη επεξεργασία μέσω του εν λόγω συστήματος καθώς και ότι δεν είχε διενεργηθεί έγκαιρα η απαιτούμενη εκτίμηση αντικτύπου προσωπικών δεδομένων κατά το στάδιο της πιλοτικής εφαρμογής του συστήματος.

117. Rosamunde Van Brakel, [Legal, Ethical, and Social Issues of AI and Law Enforcement in Europe – The Case of Predictive Policing](#), In: Smuha NA, ed. *The Cambridge Handbook of the Law, Ethics and Policy of Artificial Intelligence*. Cambridge Law Handbooks. Cambridge University Press; 2025:367-382. σελ. 381. Ειδικά για predictive policing βλ. EU-

ράλληλα, απαιτείται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον σχεδιασμό των τεχνολογιών, στη συμμετοχή και ενημέρωση των χρηστών και των προσώπων που επηρεάζονται από αυτές, καθώς και στις ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις τους, δεδομένου ότι οι ισχύοντες μηχανισμοί ελέγχου δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση των ατομικών, συλλογικών και κοινωνικών κινδύνων που συνεπάγεται η χρήση της ΤΝ¹¹⁸.

Η χρήση οποιωνδήποτε αυτοματοποιημένων συστημάτων λήψης αποφάσεων από την αστυνομία ή τις αρχές ποινικής δικαιοσύνης πρέπει να είναι διαφανής, επιτρέποντας στα εμπλεκόμενα άτομα να ασκούν τα δικαιώματά τους και να αμφισβητούν αυτοματοποιημένες προβλέψεις, προφίλ ή τις συνέπειές τους¹¹⁹. Οι αστυνομικές και ποινικές αρχές θα πρέπει να δημοσιεύουν σχετικές πληροφορίες σχετικά με συστήματα βάσεων δεδομένων, αλγοριθμικά ή αυτοματοποιημένα συστήματα που χρησιμοποιούν σε μια δημόσια προσβάσιμη βάση δεδομένων, όπως ένα μητρώο διαφάνειας αλγορίθμων, το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομέρειες σχετικά με το σύστημα, τον τρόπο λειτουργίας του, τα δεδομένα που χρησιμοποιεί, τον τρόπο με τον οποίο διεξάγει αναλύσεις ή παράγει αποτελέσματα, τις προβλεπόμενες χρήσεις του και τις πιθανές συνέπειες¹²⁰. Εξάλλου, η ΕΕΔΑ έχει επισημάνει τις αναγκαίες εγγυήσεις για το πλαίσιο της ψηφιακής ενίσχυσης της οδικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων και συστάσεων σχετικά με το νομοθετικό πλαίσιο¹²¹.

CPN, [Artificial intelligence and predictive policing: risks and challenges](#), Recommendation paper, 2022.

118. Ο.π.

119. Algorithm Watch, [Algorithm Injustice, 'Predictive' policing and criminal 'prediction' and profiling systems used by law enforcement and criminal justice authorities in Germany](#), March 2025. σελ. 62.

120. Ο.π.

121. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στις Επιτροπές της Βουλής για το ΣχΝ του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για την ψηφιακή ενίσχυση της οδικής ασφάλειας](#), 28 Νοεμβρίου 2025.

3.8 Η τεχνητή νοημοσύνη στη δημόσια διοίκηση και διακυβέρνηση

3.8.1 Εισαγωγή¹²²

Η ΤΝ μετασχηματίζει σταδιακά τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και της δημόσιας διακυβέρνησης, προσφέροντας νέες δυνατότητες για την αυτοματοποίηση διοικητικών διαδικασιών, την επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων και τη βελτίωση της λήψης αποφάσεων. Η αξιοποίησή της μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη παροχή δημόσιων υπηρεσιών, στη μείωση της γραφειοκρατίας, στην εξοικονόμηση πόρων και στην ενίσχυση της διαφάνειας και της αποδοτικότητας της διοικητικής δράσης, αποτελώντας βασικό άξονα του ψηφιακού μετασχηματισμού του δημόσιου τομέα.

Παράλληλα, η ενσωμάτωση της ΤΝ στη δημόσια διοίκηση εγείρει σημαντικά νομικά, ηθικά και θεσμικά ζητήματα, ιδίως όταν επηρεάζει τη λήψη διοικητικών αποφάσεων που αφορούν δικαιώματα και έννομα συμφέροντα των πολιτών και ατόμων που βρίσκονται υπό την προστασία του κράτους. Η ανάγκη διασφάλισης της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, της ίσης μεταχείρισης και της ουσιαστικής ανθρώπινης εποπτείας καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη ενός αξιόπιστου κανονιστικού πλαισίου, ώστε η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης να ενισχύει την ποιότητα της δημόσιας διακυβέρνησης, διατηρώντας παράλληλα τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών του κράτους δικαίου.

122. Σχετικά με το πλαίσιο της διακυβέρνησης της ΤΝ στην Ελλάδα και τον ρόλο της ΕΕΔΑ βλ. κεφάλαιο παρακάτω.

ΕΕΔΑ, Η ΕΕΔΑ στις Επιτροπές της Βουλής για το ΣχΝ του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για την ψηφιακή ενίσχυση της οδικής ασφάλειας

3.8.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η χρήση συστημάτων ΤΝ στη δημόσια διοίκηση μπορεί να επηρεάσει σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται. Ειδικότερα, ενδέχεται να θιγεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, όταν τα άτομα αντιμετωπίζονται ως αντικείμενα αλγοριθμικής επεξεργασίας, η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, όταν η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης οδηγεί σε άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, η ελευθερία της έκφρασης, όταν η αξιολόγηση αιτήσεων για δημόσιες παροχές μέσω συστημάτων ΤΝ αποτρέπει τα άτομα από το να εκφράζονται ελεύθερα, καθώς και η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου, όταν παρόμοιες περιπτώσεις αντιμετωπίζονται διαφορετικά εξαιτίας της λειτουργίας αλγοριθμικών συστημάτων¹²³.

Έχει γίνει αποδεκτό από τις εθνικές αρχές¹²⁴ ότι η ΤΝ γεννά προκλήσεις σε διάφορα πεδία, περιλαμβανομένης της λειτουργίας της

123. FRA, [Assessing High-Risk Artificial Intelligence: Fundamental Rights Risks](#), 2025, σελ. 45-46.

124. Ελληνική Δημοκρατία, Πρωθυπουργός, [Ενημερωτικό σημείωμα για τη συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Τεχνητή Νο-](#)

δημοκρατίας, ενώ παράλληλα επιφέρει αλλαγές σε πολλά πεδία, όπως η αγορά εργασίας, η άμυνα και οι αλυσίδες παραγωγής αξίας. Η ανταγωνιστικότητα και η συστηματική ανθεκτικότητα αποτελούν επίσης τομείς που οφείλουν να κινητοποιήσουν τη διοίκηση και κυρίως τους νομοθέτες. Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει ότι σημαντικές προκλήσεις εμφανίζονται στα ζητήματα διαφάνειας και λογοδοσίας της λήψης αποφάσεων του δημόσιου τομέα όταν αυτή βασίζεται σε συστήματα ΤΝ.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η χρήση της ΤΝ στη δημόσια διοίκηση συνεπάγεται πέντε βασικές κατηγορίες κινδύνων¹²⁵. Πρώτον, ανακύπτουν ηθικοί κίνδυνοι, όταν οι εφαρμογές της ΤΝ υπονομεύουν την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ιδιωτικότητα, ή θίγουν αξίες όπως η εμπιστοσύνη, η δικαιοσύνη, η ελευθερία, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ατομική αυτονομία και τα εργασιακά δικαιώματα, μεταξύ άλλων μέσω μεροληπτικών αλγορίθμων ή παρεμβατικών μορφών επιτήρησης. Δεύτερον, υφίστανται λειτουργικοί κίνδυνοι που συνδέονται με τεχνικές ή επιχειρησιακές αστοχίες, κυβερνοαπειλές, παραβιάσεις της προστασίας των δεδομένων, σφάλματα, ανακριβή αποτελέσματα και υπερβολική εξάρτηση από τα συστήματα ΤΝ. Τρίτον, παρατηρούνται κίνδυνοι αποκλεισμού, καθώς πολίτες που στερούνται πρόσβασης στην τεχνολογία ή επαρκών ψηφιακών δεξιοτήτων ενδέχεται να μην μπορούν να επωφεληθούν από τις σχετικές εφαρμογές στις δημόσιες υπηρεσίες. Τέταρτον, ενδέχεται να εκδηλωθεί δημόσια αντίσταση απέναντι στη χρήση της ΤΝ από τις κρατικές αρχές, λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης ή εξαιτίας της διάδοσης ψευδών ή παραπλανητικών πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή και τις επιπτώσεις της. Τέλος, σημαντικό κίνδυνο αποτελεί και η αδράνεια των κυβερνήσεων ως προς την αξιοποίηση της, καθώς η καθυστέρηση στην υιοθέτησή της μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικές και μη οικονομικές απώλειες και να διευρύνει το χάσμα μεταξύ των δυνατοτήτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

ημοσύνη υπό τον Πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, 25 Οκτωβρίου 2023.

125. OECD, *Governing with Artificial Intelligence – The State of Play and Way Forward in Core Government Functions*, 2025, σελ. 35.

3.8.3 Προοπτικές και συστάσεις

Η ΤΝ μπορεί να αξιοποιηθεί ως ένα εργαλείο δημόσιας πολιτικής σε διάφορους τομείς, όπως ο τομέας υγείας, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ο τομέας της πολιτικής προστασίας¹²⁶, στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, το κτηματολόγιο. Εκτός από τα μετρήσιμα αποτελέσματα που χρειάζεται να υπάρχουν στους ανάλογους τομείς για τα θετικά αποτελέσματα από την χρήση και την αποφυγή της φοροδιαφυγής ή φυσικών καταστροφών, οφείλουν οι αρχές να λαμβάνουν υπόψη και τις εγγυήσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εφαρμογή των συστημάτων ΤΝ.

Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων, συστάθηκε η Συμβουλευτική Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη ως δι-επιστημονικό συμβουλευτικό όργανο του Πρωθυπουργού, με στόχο την υποστήριξη του έργου του αναφορικά με την προετοιμασία της χώρας αφενός σε σχέση με την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης, ως εργαλείου δημόσιας πολιτικής σε διάφορους τομείς πολιτικής¹²⁷. Η εν λόγω Επιτροπή συντονίστηκε από την Ειδική Γραμματεία Μακροπρόθεσμου Σχεδιασμού, αναλαμβάνοντας την αποστολή να διαμορφώσει μια εθνική πολιτική για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ΤΝ. Με βάση το Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης¹²⁸, η Επιτροπή τονίζει ότι κατευθυντήριες αρχές είναι ο σεβασμός στην ανθρωπινή αξιοπρέπεια, ανθρωπινή ευημερία, ο πλουραλισμός, η συμμετοχή, η διαφάνεια, η εποπτεία, η προσαρμοστικότητα, η διεθνής

126. Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, [Η τεχνητή νοημοσύνη στην υπηρεσία της ασφάλειας των πολιτών](#), 12 Μαρτίου 2025.

127. Ελληνική Δημοκρατία, Πρωθυπουργός, [Ανακοίνωση – Γραφείο Τύπου Πρωθυπουργού](#), 19 Οκτωβρίου 2023 και [Ενημερωτικό σημείωμα για τη συνεδρίαση της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Τεχνητή Νοημοσύνη υπό τον Πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη](#), 25 Οκτωβρίου 2023. Βλ. υπ' αριθ. Υ4/16.1.2024, Σύσταση, συγκρότηση και λειτουργία Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Τεχνητή Νοημοσύνη, ΦΕΚ Β' 280/17.1.2024.

128. Συμβουλευτική Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, [Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης](#), Νοέμβριος 2024, σελ. 14, 135.

πολυμερής συνεργασία. Η χρήση της ΤΝ στην εκτέλεση διοικητικών καθηκόντων πρέπει να είναι συνεπής με τις βασικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου, όπως η νομιμότητα, το δημόσιο συμφέρον, η χρηστή διοίκηση και η δικαιοσύνη. Επίσης, το Σχέδιο τονίζει την ενίσχυση της απόδοσης και διαφάνειας της διοίκησης, την ενσωμάτωση της ΤΝ στις δημόσιες συμβάσεις και την ανάλυση δεδομένων από το πρόγραμμα Διαύγεια, την ανάπτυξη και εφαρμογή υπηρεσιών ψηφιακών βοηθών που βασίζονται στην ΤΝ για αυστηρή και προσεκτική διοικητική πλοήγηση. Η αξιοποίηση βεβαία της ΤΝ στις παραπάνω ενέργειες πρέπει να συνοδεύεται από ισχυρές εγγυήσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως μέσω της διαφάνειας των αλγοριθμικών διαδικασιών, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, της αποτροπής διακρίσεων, της ανθρώπινης εποπτείας και της διασφάλισης του δικαιώματος σε αιτιολογημένη διοικητική απόφαση και αποτελεσματική δικαστική προστασία.

Η δυναμική της ΤΝ αναγνωρίζεται σε όλες τις λειτουργίες της δημόσιας διοίκησης αλλά η ωριμότητα της υιοθέτησής της και της διακυβέρνησής της ποικίλλει σημαντικά. Ορισμένοι τομείς εφαρμόζουν ήδη πρωτοβουλίες ΤΝ με δομημένο τρόπο, μαθαίνοντας από την εφαρμογή τους και, σε ορισμένες περιπτώσεις, επεκτείνοντας επιτυχημένες λύσεις σε άλλους τομείς προβλημάτων και σε ευρύτερο πλαίσιο¹²⁹. Η εν λόγω διαπίστωση, βέβαια, οφείλει να συνοδεύεται και από τις εγγυήσεις και υποχρεώσεις των αρχών και της δημόσιας διοίκησης με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ειδικότερα σε σχέση με αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να συνεργαστούν με τις ρυθμιστικές αρχές του κάθε τομέα για την ανάπτυξη συγκεκριμένων προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών, ώστε να διασφαλιστεί ότι είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της χρήσης αυτοματοποιημέ-

129. OECD, *Governing with Artificial Intelligence – The State of Play and Way Forward in Core Government Functions*, 2025, σελ. 73. Βλ. και OECD, *Good Practice Principles for Public Service Design and Delivery in the Digital Age*, 8 November 2022.

νης λήψης αποφάσεων μέσω αλγορίθμων και λαμβάνοντας υπόψη τα συμφέροντα των καταναλωτών και του ευρύτερου κοινού¹³⁰.

Σύμφωνα με το άνω Σχέδιο, για την ΤΝ, τα δεδομένα θεωρούνται ο «νέος χρυσός» και αποτελούν ίσως την πιο σημαντική πρώτη ύλη για εφαρμογές ΤΝ, μαζί με το ανθρώπινο δυναμικό και τους υπολογιστικούς πόρους. Η διάθεση πιστοποιημένων και ασφαλών συνόλων δεδομένων μπορεί να ενισχύσει την έρευνα και ανάπτυξη στην ΤΝ, ιδίως μέσω της αξιοποίησης δεδομένων που αφορούν την πολιτική προστασία, τον έλεγχο των συνόρων και την άμυνα, καθώς και την αναβάθμισης της ψηφιοποίησης κρίσιμων τομέων, όπως τα ιατρικά αρχεία του Εθνικού Συστήματος Υγείας, ώστε τα δεδομένα να είναι εξ αρχής κατάλληλα για εφαρμογές ΤΝ¹³¹. Η εν λόγω παραδοχή οφείλει να λάβει υπόψη της και το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό πλαίσιο προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου και τις κατάλληλες διαδικαστικές εγγυήσεις κατά τη χρήση των εν λόγω συστημάτων και δεδομένων. Μέρος της ενίσχυσης των δημόσιων ψηφιακών υποδομών είναι και η έναρξη υλοποίησης του νέου Εθνικού Υπερυπολογιστή «ΔΑΙΔΑΛΟΣ» και του Κέντρου Δεδομένων Λαυρίου¹³², στον σχεδιασμό των οποίων χρειάζεται να ληφθούν υπόψη και ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς η ανάπτυξη

130. Council of Europe, Committee of Experts on Internet Intermediaries (MSI-NET), *Algorithms and Human Rights – Study on the human rights dimensions of automated data processing techniques and possible regulatory implications*, 2018, σελ. 28-30, 46.

131. Συμβουλευτική Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, *Σχέδιο για τη Μετάβαση της Ελλάδας στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης*, Νοέμβριος 2024, σελ. 46.

132. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, *Ξεκινά η υλοποίηση του νέου Εθνικού Υπερυπολογιστή «ΔΑΙΔΑΛΟΣ» και του Κέντρου Δεδομένων στο ΤΠΠ Λαυρίου – Η χώρα αποκτά ένα από τα ισχυρότερα υπολογιστικά συστήματα πανευρωπαϊκά*, 26 Μαρτίου 2025. Υλοποιείται από την ΕΔΥΤΕ ΑΕ, φορέα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» με τη χρηματοδότηση της ΕΕ – NextGenerationEU μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και του ευρωπαϊκού οργανισμού EuroHPC JU (European High Performance Computing Joint Undertaking). Αναφέρεται ότι, η υποδομή του έχει σχεδιαστεί με γνώμονα τη βιωσιμότητα, ώστε να αξιοποιεί ανανεώσιμες πηγές

της ΤΝ οδηγεί σε τεράστια χρήση ενέργειας, νερού και γης, εγείροντας περιβαλλοντικές προκλήσεις και προκλήσεις ισότητας σε όλες τις παγκόσμιες υποδομές της¹³³. Το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ξεκίνησε, τον Απρίλιο του 2025, την υλοποίηση του έργου AI Factory «Pharos». Ο «Pharos» είναι ένα από τα δεκατρία «Εργοστάσια ΤΝ» στην Ευρώπη, τα οποία είναι δυναμικά οικοσυστήματα που προωθούν την καινοτομία, τη συνεργασία και την ανάπτυξη στον τομέα της ΤΝ¹³⁴.

Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει την οπτική του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία η αξιοποίηση της ΤΝ στη δημόσια διοίκηση θα απαιτήσει νέους τύπους διατομεακών μοντέλων διαχείρισης και λειτουργίας, στα οποία τα δεδομένα και οι ψηφιακοί πόροι εν γένει θα αγνοούν τα παραδοσιακά όρια μεταξύ των δημοσίων φορέων, σωστή κατανόηση της συγκεκριμένης τεχνολογίας, των δυνατοτήτων αλλά και των κινδύνων της, προκειμένου να μπορέσουν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι δημόσιοι υπάλληλοι να αξιολογήσουν σωστά την ενσωμάτωσή της σε πεδία δημόσιας πολιτικής, κρίσιμες δεσμεύσεις, όσον αφορά το είδος των δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν, με γνώμονα την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων από όλους τους εμπλεκόμενους συμπεριλαμβανομένων των αναδόχων των έργων, των παρόχων των δεδομένων

ενέργειας και προηγμένα συστήματα φύξης που μειώνουν σημαντικά την ενεργειακή κατανάλωση.

133. UNU-INWEH, [Report: Aczel, M., Chamanara, S., Matin, M., Farsi, A., Marwala, T., Madani, K. Environmental Cost of AI's Energy Use: Carbon, Water and Land Footprints](#). United Nations University Institute for Water, Environment and Health (UNU-INWEH), Richmond Hill, Ontario, Canada, 3 June 2026.
134. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [Ξεκινά η υλοποίηση του εμβληματικού έργου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης AI Factory «Pharos»](#), 15 Απριλίου 2025. Ο «ΔΑΙΔΑΛΟΣ» θα λειτουργήσει ως υπολογιστική πλατφόρμα του AI Factory. Βλ. και Pharos, [The Greek AI Factory](#) και European Commission, [AI Factories](#), 23 April 2026 (last update). Με τον Νόμο 5263/2025 (ΦΕΚ Α' 238/19.12.2025) συστάθηκε Α.Ε. με την επωνυμία «Ελληνικό Εργοστάσιο Τεχνητής Νοημοσύνης Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ)» και τον διακριτικό τίτλο «ΦΑΡΟΣ AI FACTORY» που εποπτεύεται από τον Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

και των φορέων λειτουργίας των συστημάτων και χτίσιμο εμπιστοσύνης με τα άτομα ή τις κοινότητες που θα επηρεαστούν από συστήματα ΤΝ που λαμβάνουν αποφάσεις¹³⁵. Είναι σημαντικό να διαφανεί η συνεργασία προς αυτή την κατεύθυνση με τον εθνικό θεσμό δικαιωμάτων του ανθρώπου και άλλες αρχές στο πλαίσιο και του εθνικού οικοσυστήματος διακυβέρνησης της ΤΝ.

Με σκοπό την αξιοποίηση εφαρμογών ΤΝ, έχουν εισαχθεί ο «Ψηφιακός Βοηθός» mAigon του Ελληνικού Δημοσίου¹³⁶, η εφαρμογή mAIGreece (σε συνεργασία με το Υπουργείο Τουρισμού), η εφαρμογή myCoast (σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών), εφαρμογή ΤΝ στον νομικό έλεγχο του Κτηματολογίου¹³⁷. Ειδικά σε ζητήματα που αφορούν τη στοχοθεσία και την αξιολόγηση δημοσίων υπαλλήλων¹³⁸ χρειάζεται να υπάρχουν, μετα-

-
135. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, [Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025](#), Ιούνιος 2021, σελ. 160. Βλ. και [Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού – Τεχνητή Νοημοσύνη](#), 10 έργα συνολικά.
 136. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [mAigon – Ο «Ψηφιακός Βοηθός» του gov.gr στην υπηρεσία των πολιτών – Το Δημόσιο στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης](#), 12 Δεκεμβρίου 2023. Πρόκειται για ένα bot που δίνει εξατομικευμένες απαντήσεις σε ερωτήσεις που θέτουν οι πολίτες και αφορούν θέματα Δημόσιας Διοίκησης. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [Όροι Χρήσης της εφαρμογής mAIGreece του Υπουργείου Τουρισμού](#). Πρόκειται για έναν εξατομικευμένο ταξιδιωτικό οδηγό για την Ελλάδα. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, [MyCoast: η νέα ψηφιακή εφαρμογή για τους πολίτες με σκοπό την τήρηση της νομιμότητας στους αιγιαλούς και τις παραλίες](#), 29 Απριλίου 2024. Μέσω του «MyCoast» οι πολίτες μπορούν να ελέγχουν αν στις παραλίες, στις οποίες βρίσκονται, τηρείται η νομιμότητα των όρων παραχώρησης και να υποβάλλουν σχετική καταγγελία σε περιπτώσεις υπέρβασης των παραχωρήσεων ή αυθαίρετης κατάληψης. Αναφέρεται ότι σε επόμενη φάση με την ενσωμάτωση εργαλείου Τεχνητής Νοημοσύνης η νομιμότητα θα ελέγχεται αυτόματα από τα πληροφοριακά συστήματα.
 137. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, [Κτηματολόγιο: Ο πρώτος δημόσιος φορέας που εντάσσει την τεχνητή νοημοσύνη](#), 4 Σεπτεμβρίου 2024.
 138. Ενδεικτικά: Υπουργείο Εσωτερικών, [Διαδικασία εξειδίκευσης και επιμερισμού των στόχων για το έτος 2025 – Τεχνικές οδηγίες κα-](#)

ξύ άλλων, οι εγγυήσεις διαφάνειας, ανθρώπινης εποπτείας, δίκαιης μεταχείρισης, ενημέρωσης¹³⁹, αξιολόγησης αντικτύπου, λογοδοσίας, προστασίας από αλγοριθμική μεροληψία και να τηρούνται όλες οι προδιαγραφές του διεθνούς, ευρωπαϊκού και εθνικού δικαίου, ειδικά όταν τα ως άνω εφαρμογές αφορούν την υπηρεσιακή εξέλιξη και τα δικαιώματα υπαλλήλων. Όλα τα παραπάνω πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες εγγυήσεις προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αναλύονται και στην παρούσα ενότητα αλλά και εν γένει στην παρούσα έκθεση.

3.9 Δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών και τεχνητή νοημοσύνη

3.9.1 Εισαγωγή

Στη βάση όσων έχει επισημάνει και αναδείξει η ΕΕΔΑ στην έκθεση της για τα δικαιώματα των γυναικών και σε σχετικά κείμενα, παρεμβάσεις και δράσεις της¹⁴⁰, η ΤΝ επηρεάζει ολόένα και περισσότερο ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο, καθώς χρησιμοποιείται σε τομείς όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η υγεία, η δημόσια διοίκηση και η απονομή δικαιοσύνης. Η αξιοποίησή της δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για την ενίσχυση της ισότητας των φύλων, μέσω της αποτελεσματικότερης ανάλυσης δεδο-

ταχώρισης στην Ηλεκτρονική Εφαρμογή «Στοχοθεσία» του Μητρώου Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου (Απογραφή) – Τεχνολογίες Τεχνητής νοημοσύνης: Ψηφιακός Βοηθός Στοχοθεσίας, 9.5.2025. Ν. 4940/2022 και ΣΔΑΔ, Θεσμικό Πλαίσιο - Εγκύκλιοι για την Αξιολόγηση.

139. Βλ. ενδεικτικά για την ενημέρωση το παράδειγμα της Εσθονίας για τη χρήση ΤΝ στη δημόσια διοίκηση: Estonia - Chancellor of Justice, *Chancellor's Year in Review 2024/2025, Surveillance society - Use of Artificial Intelligence in Public Service Delivery*.
140. ΕΕΔΑ, *Έκθεση Αναφοράς για την Κατάσταση των Γυναικών στην Ελλάδα*, 2025. Βλ. σελ. 11-12 για τη συμβολή της ΕΕΔΑ στον έλεγχο της χώρας από περιφερειακά και διεθνή όργανα προστασίας καθώς το πεδίο «*Ισότητα φύλων*» στην ιστοσελίδα της ΕΕΔΑ. Λήφθηκαν υπόψη και οι συνεισφορές της ΑΜΚΕ DATAWO και WHEN κατά την Ακρόαση φορέων και προσώπων της ΕΕΔΑ.

μένων, του εντοπισμού έμφυλων ανισοτήτων και της υποστήριξης τεκμηριωμένων δημόσιων πολιτικών.

Παράλληλα, η ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις, καθώς οι αλγόριθμοι ενδέχεται να αναπαράγουν ή και να ενισχύσουν υφιστάμενες έμφυλες προκαταλήψεις και διακρίσεις, ιδίως όταν βασίζονται σε μεροληπτικά δεδομένα ή στερούνται διαφάνειας. Για τον λόγο αυτό, η αξιοποίηση της ΤΝ απαιτεί κατάλληλες εγγυήσεις, ώστε η τεχνολογική καινοτομία να συμβάλλει ουσιαστικά στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

3.9.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη τα στατιστικά δεδομένα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων για τα γενικά χαρακτηριστικά της κατάστασης στην Ελλάδα¹⁴¹ και να συσχετιστούν και με άλλα στατιστικά δεδομένα που αφορούν το πλαίσιο των νέων τεχνολογιών και της ΤΝ και της σύνδεσής αυτών με τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, παρόλο που οι γυναίκες αποτελούν το 51% του πληθυσμού της ΕΕ, μόνο 1 στους 3 αποφοίτους STEM και 1 στους 5 ειδικούς Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) είναι γυναίκες¹⁴². Από το 2015, το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται στον τομέα των ΤΠΕ δεν έχει αλλάξει πολύ. Σύμ-

141. EIGE, [Gender Equality Index – Greece in 2025 edition](#), July 2026. Η Ελλάδα βαθμολογείται με 57,0 μονάδες από τις 100 στον Δείκτη Ισότητας των Φύλων και κατέχει την 22η θέση στην ΕΕ. Αυτό οφείλεται στις χαμηλές επιδόσεις στους τομείς του χρόνου (26η) και της εργασίας (21η). Η βαθμολογία του Δείκτη Ισότητας των Φύλων έχει αυξηθεί κατά 7,3 μονάδες από το 2015 και κατά 5,7 μονάδες από το 2020. Η Ελλάδα βελτιώνεται στην ισότητα των φύλων με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο οι επιδόσεις της είναι χαμηλότερες από την ΕΕ. Οι βαθμολογίες δείχνουν αυξανόμενη απόσταση από τον μέσο όρο της ΕΕ.

142. European Commission, [Women in Digital](#), 25 April 2025 (last update). Βλ. και EUROSTAT, [Employed information and communications technology \(ICT\) specialists by sex](#), 18 April 2026 (last update).

φωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, παρόλο που η ΤΝ αναμένεται να οδηγήσει στην ανάπτυξη σε όλους τους τομείς που επικεντρώνονται στην τεχνολογία, οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν μόνο το 30% του παγκόσμιου εργατικού δυναμικού στον τομέα της ΤΝ¹⁴³. Σύμφωνα με την UNESCO¹⁴⁴, οι γυναίκες και τα κορίτσια έχουν 25% λιγότερες πιθανότητες από τους άνδρες να γνωρίζουν πώς να αξιοποιούν την ψηφιακή τεχνολογία για βασικούς σκοπούς, 4 φορές λιγότερες πιθανότητες να γνωρίζουν πώς να προγραμματίζουν υπολογιστές και 13 φορές λιγότερες πιθανότητες να υποβάλουν αίτηση για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ΤΠΕ, ενώ μόνο το 20% των εργαζομένων σε τεχνικούς ρόλους σε μεγάλες εταιρείες μηχανικής μάθησης είναι γυναίκες, το 12% των ερευνητών ΤΝ παγκοσμίως είναι γυναίκες, το 6% των επαγγελματιών προγραμματιστών λογισμικού είναι γυναίκες.

Τα διαθέσιμα ερευνητικά δεδομένα καταδεικνύουν ότι η έμφυλη μεροληψία στα συστήματα ΤΝ αποτελεί εκτεταμένο φαινόμενο, καθώς σημαντικός αριθμός εφαρμογών εμφανίζει διακρίσεις λόγω φύλου, ενώ τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα συχνά αναπαράγουν στερεότυπα που συνδέουν τις γυναίκες με τον οικιακό χώρο και τους άνδρες με την ηγεσία και την επαγγελματική επιτυχία ή ακόμη παράγουν σεξιστικό και μισογυνικό περιεχόμενο που παρουσιάζει τις γυναίκες ως αντικείμενα ή ως υποδεέστερες των ανδρών¹⁴⁵. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ για τις Γυναίκες, σχεδόν μία στις τέσσερις γυναίκες υπερασπίστριες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακτιβίστριες και δημοσιογράφοι που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν ότι έχουν βιώσει διαδικτυακή βία με την υποστήριξη της ΤΝ, ενώ το 12% δήλωσε ότι προσωπικές εικόνες είχαν κοινοποιηθεί χωρίς τη συγκατάθεσή τους, ενώ το 6% ανέφερε ότι έγινε στόχος προϊόντων βαθυπαρapoίησης (deepfakes) ή χειραγωγημέ-

143. ILO, [Gen AI, occupational segregation and gender equality in the world of work](#), 5 March 2026.

144. UNESCO, Gender Equality, [Women's access to and participation in technological developments](#) (τελευταία πρόσβαση: Ιούλιος 2026).

145. UN, [AI is getting women wrong as gender bias persists, data reveals](#), 22 June 2026.

ων εικόνων και βίντεο¹⁴⁶. Σύμφωνα με έρευνα του 2023, το προϊόν βαθυπαρποίησης (deepfake) με στοιχείο πορνογραφίας αποτελούσε το 98% όλων των deepfake βίντεο στο διαδίκτυο και το 99% απεικόνιζε γυναίκες¹⁴⁷.

Συνδέοντας το πλαίσιο της ΤΝ και των νέων τεχνολογιών με την ψηφιακή διάσταση της βίας χρειάζεται να υπογραμμίσουμε τα συμπεράσματα της Γενικής Σύστασης υπ'αριθ. 1 της Ομάδας Εμπειρογνομόνων για τη Δράση κατά της Βίας εναντίον των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας¹⁴⁸, σύμφωνα με την οποία η ψηφιακή διάσταση της βίας κατά των γυναικών περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πράξεων στο διαδίκτυο ή μέσω της τεχνολογίας, οι οποίες αποτελούν μέρος της βίας που βιώνουν οι γυναίκες και τα κορίτσια για λόγους που σχετίζονται με το φύλο τους, συμπεριλαμβανομένης της οικιακής σφαίρας, υπό την έννοια ότι αποτελεί μια θεμιτή και εξίσου επιβλαβή εκδήλωση της έμφυλης βίας που βιώνουν οι γυναίκες και τα κορίτσια εκτός σύνδεσης.

Η ΕΕΔΑ έχει αναδείξει, στη Συνεισφορά της στη Θεματική Έκθεση του 2026 για την Ισότητα των Φύλων, τον Ψηφιακό Χώρο και την Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης της Ομάδας Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών για τις διακρίσεις κατά των γυναικών και των κοριτσιών¹⁴⁹, προκλήσεις σε ζητήματα ηγεσίας των γυναικών στα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά Δικαιώματα, τη διακυβέρνηση της ΤΝ και τον έλεγχο περιεχομένου που παράγεται από την ΤΝ, την έμφυλη βία που διευκολύνεται από την ΤΝ, την εργασία και τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών, την ιδι-

146. UN Women, [Tipping point: The chilling escalation of online violence against women in the public sphere](#), 2025.

147. UN Women, [When justice fails: Why women can't get protection from AI deepfake abuse - What is deepfake abuse and why laws, platforms, and justice systems are failing women](#), 26 February 2026.

148. GREVIO, [General Recommendation No. 1 on the digital dimension of violence against women](#), 2021, σελ. 13.

149. GNCHR, [GNCHR contribution to the 2026 Thematic Report on Gender Equality, the Digital Space and the Age of Artificial Intelligence of the UN Working Group on discrimination against women and girls](#), October 2025.

ωτικότητα, αυτονομία, τη μη διάκριση, καθώς και τη διαθεσιμότητα αναλυτικών δεδομένων.

Σύμφωνα με έκθεση της UNESCO¹⁵⁰, οι γυναίκες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση στο διαδίκτυο και στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων. Η ανισότητα αυτή συνδέεται με παράγοντες όπως οι περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες, τα κοινωνικά και πολιτισμικά στερεότυπα, οι περιορισμοί στην ελεύθερη μετακίνησή τους, η έλλειψη οικονομικής ανεξαρτησίας, καθώς και η δυσκολία πρόσβασης σε ψηφιακές υποδομές και τεχνολογικό εξοπλισμό. Το ψηφιακό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών περιορίζει τις δυνατότητες των γυναικών να αναζητήσουν και να διεκδικήσουν θέσεις εργασίας, να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να εξελιχθούν επαγγελματικά. Παράλληλα, μειώνει τις ευκαιρίες τους να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτούνται σε ένα ολοένα και πιο ψηφιοποιημένο εργασιακό περιβάλλον. Η ισότιμη πρόσβαση στις ψηφιακές τεχνολογίες δεν περιορίζεται μόνο στη διάθεση συσκευών ή σύνδεσης στο διαδίκτυο, αλλά προϋποθέτει και την ανάπτυξη κατάλληλων ψηφιακών δεξιοτήτων. Η ενίσχυση αυτών των δεξιοτήτων είναι καθοριστική για τη διευκόλυνση της εισόδου, της παραμονής και της επαγγελματικής εξέλιξης των γυναικών στην αγορά εργασίας.

3.9.3 Προοπτικές και συστάσεις

Ένα σημαντικό στοιχείο το οποίο αναδεικνύεται λόγω των ως άνω προκλήσεων είναι η ανάγκη προσαρμογής των κειμένων προστασίας στις παρούσες συνθήκες, όπως είναι η Διεθνής Σύμβαση του ΟΗΕ για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών και η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας¹⁵¹.

150. UNESCO/OECD/IDB, [The Effects of AI on the Working Lives of Women](#), 2022, σελ. 17, 19.

151. Νόμος 4531/2018 (ΦΕΚ Α/62/5.4.2018). Ο [Νόμος 5172/2025](#) (ΦΕΚ Α' 10/29.1.2025) σχετικά με την αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά

Τα συστήματα ΤΝ μπορούν να βελτιστοποιήσουν τις υπηρεσίες αναζήτησης εργασίας, ώστε να διασφαλίσουν ότι οι γυναίκες λαμβάνουν ίσες ευκαιρίες κατά την εξέταση και την υποβολή αίτησης για εργασία, καθώς με καλύτερο και πιο ευαίσθητο σχεδιασμό των εργαλείων και των αλγορίθμων για την αντιστοίχιση των χαρακτηριστικών των κενών θέσεων εργασίας με τις δεξιότητες του υποψηφίου, τα εργαλεία ΤΝ για την αναζήτηση εργασίας θα μπορούσαν να προσφέρουν μεγαλύτερη ένταξη των ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας¹⁵². Μια ευκαιρία έγκειται στην επένδυση σε πρωτοβουλίες, έργα και εταιρείες που ενθαρρύνουν την πρόσβαση των γυναικών σε ψηφιακές συσκευές και συνδεσιμότητα και αναπτύσσουν τις ψηφιακές δεξιότητες των γυναικών, με στόχο στοχεύει τη μείωση του ψηφιακού χάσματος των φύλων και στην ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των γυναικών και των κοριτσιών¹⁵³.

Οι ως άνω προκλήσεις αναδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη ενσωμάτωσης της αρχής της ισότητας των φύλων στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εφαρμογή και τη διακυβέρνηση των νέων τεχνολογιών. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών προϋποθέτει τη λήψη στοχευμένων μέτρων, όπως η ανάπτυξη τεχνικών περιορισμού της αλγοριθμικής μεροληψίας και η χρήση περισσότερο αντιπροσωπευτικών συνόλων δεδομένων για την εκπαίδευση των μοντέλων, σε συνδυασμό με ισχυρές εγγυήσεις που θα αποτρέπουν την αναπαραγωγή έμφυλων στερεοτύπων και διακρίσεων από τα συστήματα ΤΝ. Παράλληλα, καθοριστικής σημασίας είναι η ουσιαστική συμμετοχή διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, ιδίως των γυναικών και άλλων υποεκπροσωπούμενων πληθυσμών, στη διαδικασία ανάπτυξης της ΤΝ, ώστε να διασφαλίζονται πιο συμπεριληπτικά και δίκαια αποτελέσματα¹⁵⁴.

των γυναικών και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2024/1385 είναι μια σημαντική κίνηση σε νομοθετικό επίπεδο.

152. UNESCO/OECD/IDB, [The Effects of AI on the Working Lives of Women](#), 2022, σελ. 19-20.

153. Ο.π.

154. ILO, [Gen AI, occupational segregation and gender equality in the world of work](#), 5 March 2026, σελ. 11.

Ο ρόλος και η ευθύνη του τεχνολογικού τομέα και των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης για την αποφυγή προκαταλήψεων λόγω φύλου στον σχεδιασμό προϊόντων, για τη δημιουργία εσωτερικών μηχανισμών παρακολούθησης και την ευαισθητοποίηση, ειδικά στα θέματα ψηφιακής βίας¹⁵⁵, είναι καθοριστικά στοιχεία για την άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών στην εποχή της ΤΝ. Η αντιμετώπιση των προϊόντων βαθυπαραποίησης (deepfakes), η οποία αποτελεί αποτέλεσμα ανθρωπίνης και όχι αυτόνομης δράσης της ΤΝ, απαιτεί άμεση και συντονισμένη παρέμβαση μέσω της θέσπισης ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου που να καλύπτει ειδικά τις μορφές αυτής της κατάχρησης, της ενίσχυσης των διωκτικών και δικαστικών αρχών ώστε να μπορούν να διερευνούν και να διώκουν αποτελεσματικά τα σχετικά αδικήματα, της επιβολής ουσιαστικής λογοδοσίας στις ψηφιακές πλατφόρμες για την έγκαιρη ανίχνευση και αφαίρεση παράνομου περιεχομένου, της παροχής αποτελεσματικής νομικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στα θύματα και, τέλος, της προώθησης της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης ως βασικών μέσων πρόληψης της κακοποίησης¹⁵⁶.

3.10 Δικαιώματα του παιδιού και τεχνητή νοημοσύνη

3.10.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ επηρεάζει ολόένα και περισσότερο την καθημερινότητα των παιδιών, καθώς ενσωματώνεται σε εκπαιδευτικές πλατφόρμες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εφαρμογές ψυχαγωγίας, υπηρεσίες υγείας και δημόσιες υπηρεσίες¹⁵⁷. Η αξιοποίησή της δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για την ενίσχυση της εκπαίδευσης, της εξατομικευμένης μάθησης, της υγειονομικής φροντίδας και της

155. GREVIO, [General Recommendation No. 1 on the digital dimension of violence against women](#), 2021, σελ. 24.

156. UN Women, [When justice fails: Why women can't get protection from AI deepfake abuse - What is deepfake abuse and why laws, platforms, and justice systems are failing women](#), 26 February 2026.

157. Βλ. και οριζόντιες αναφορές στα υπόλοιπα θέματα του συγκεκριμένου κεφαλαίου.

πρόσβασης των παιδιών σε ποιοτικές ψηφιακές υπηρεσίες, συμβάλλοντας στην προώθηση της ευημερίας και της ανάπτυξής τους.

Παράλληλα, η χρήση της ΤΝ εγείρει σοβαρές προκλήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, ιδίως όσον αφορά την ιδιωτικότητα, την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την έκθεση σε επιβλαβές περιεχόμενο, την αλγοριθμική μεροληψία και την ασφάλεια στο ψηφιακό περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, η ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων ΤΝ πρέπει να διέπεται από την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού και να συνοδεύεται από κατάλληλες εγγυήσεις που διασφαλίζουν τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλα σχετικά κείμενα και συστάσεις.

Η ΕΕΔΑ λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού στο ψηφιακό περιβάλλον με βάση την εργαλαιοθήκη του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τη σεξουαλική κακοποίηση (Σύμβαση Lanzarote), η Σύμβαση για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο (Σύμβαση Βουδαπέστης), η Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2022-2027, η Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών CM/Rec(2018)7, το Εγχειρίδιο για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού στο ψηφιακό περιβάλλον, το Εγχειρίδιο διαδικτυακής εκπαίδευσης, η Έκθεση σχετικά με τα παιδιά με αναπηρίες στο ψηφιακό περιβάλλον, οι Κατευθυντήριες γραμμές για την προστασία δεδομένων των παιδιών στο περιβάλλον της εκπαίδευσης¹⁵⁸.

158. Council of Europe, [Digital environment](#). ΕΕΔΑ, [Συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε Ημερίδες με θέμα «Ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας στα Ανθρώπινα Δικαιώματα» στο πλαίσιο έργου του Υπουργείου Δικαιοσύνης με έμφαση στα Δικαιώματα του Παιδιού](#), 30 Οκτωβρίου 2024. Βλ. ΕΕΒΤ, [Δήλωση για την προστασία των παιδιών από δυσμενείς επιπτώσεις των αλγορίθμων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης](#), 17.12. 2024.

3.10.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η αξιοποίηση της ΤΝ σε ζητήματα που αφορούν τα παιδιά συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις, οι οποίες συνδέονται με την απουσία ειδικού νομικού πλαισίου που να προστατεύει αποτελεσματικά τα δικαιώματα του παιδιού, με τον σχεδιασμό πολλών συστημάτων ΤΝ χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες και τα δικαιώματα των ανηλίκων, καθώς και με την περιορισμένη επιστημονική γνώση σχετικά με τις επιπτώσεις της ΤΝ στην ανάπτυξη και την ευημερία των παιδιών¹⁵⁹. Οι ελλείψεις αυτές αυξάνουν τον κίνδυνο είτε κακόβουλης χρήσης της τεχνολογίας είτε πρόκλησης ακούσιας βλάβης με ευρύτερες κοινωνικές συνέπειες για την ευημερία και τις μελλοντικές προοπτικές των παιδιών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την UNICEF¹⁶⁰, η ΤΝ μπορεί να διευκολύνει τη μαζική διάδοση παραπληροφόρησης και επιβλαβούς ή παράνομου περιεχομένου, ενώ η ολοένα αυξανόμενη αλληλεπίδραση με συστήματα συνομιλίας (chatbots) ενδέχεται να επηρεάσει την αντίληψη, τη γνωστική ανάπτυξη, την κοινωνική συμπεριφορά και την ιδιωτικότητα των παιδιών. Παράλληλα, υπάρχει κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης διαμόρφωσης της συμπεριφοράς και των αντιλήψεών τους, καθώς και πρόκλησης ανατροπών στην εκπαίδευση λόγω των μεταβολών που επιφέρει η ΤΝ στην αγορά εργασίας, ενώ οι υφιστάμενες ψηφιακές ανισότητες ενδέχεται να ενταθούν, αφήνοντας ορισμένα παιδιά περισσότερο εκτεθειμένα στις αρνητικές συνέπειες της ΤΝ και με περιορισμένη δυνατότητα να επωφεληθούν από τις δυνατότητές της.

Ένα βασικό δικαίωμα που μπορεί να παραβιαστεί είναι η ιδιωτικότητα, το οποίο επιτρέπει στα παιδιά την πρόσβαση σε άλλα δικαιώ-

159. Council of Europe, Steering Committee for the Rights of the Child (CDEF), [Mapping Study on the Rights of the Child and Artificial Intelligence: Legal Frameworks that Address AI in the Context of Children's Rights](#), 2024, σελ. 12.

160. UNICEF, [Generative AI: Risks and opportunities for children](#). Λήφθηκε υπόψη και η συνεισφορά της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του ΙΤΕ σχετικά με τα ηθικά ζητήματα και τις προκλήσεις από την ψυχοκοινωνική χρήση της συνομιλητικής ΤΝ σε εφήβους και νεαρούς ενήλικες κατά την Ακρόαση Φορέων και Προσώπων.

ματα κρίσιμα για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, όπως η ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα στην υγεία, μεταξύ άλλων. Η ιδιωτικότητα των παιδιών σχετίζεται με τη σωματική και ψυχική τους ακεραιότητα, την αυτονομία λήψης αποφάσεων, την προσωπική τους ταυτότητα και το πληροφοριακό απόρρητο¹⁶¹. Στα παραπάνω προστίθεται και η ψηφιακή ταυτότητα των παιδιών και η διαδικτυακή συμμετοχή τους με όσους κινδύνους και προοπτικές εμπεριέχει αυτό¹⁶².

Η ΤΝ και το ψηφιακό περιβάλλον συνδέονται άμεσα με την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού, ιδίως του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, καθώς το διαδίκτυο αποτελεί βασικό χώρο αναζήτησης πληροφοριών, επικοινωνίας και διατύπωσης απόψεων¹⁶³. Παράλληλα, τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε διαδικτυακές κοινότητες και ενώσεις, να λαμβάνουν μέρος σε ειρηνικές διαδικτυακές δράσεις και να συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο και στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικών που αφορούν τη διακυβέρνηση του διαδικτύου¹⁶⁴. Επιπλέον, το δικαίωμα στην εκπαίδευση περιλαμβάνει την πρόσβαση σε εκπαιδευτικό, επιστημονικό και πολιτιστικό ψηφιακό περιεχόμενο, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακού και πληροφοριακού εγγραμματισμού, ώστε τα παιδιά να μπορούν να χρησιμοποιούν τις ψηφιακές τεχνολογίες με ασφάλεια και να αξιολογούν κριτικά την αξιοπιστία των πληροφοριών και των διαδικτυακών υπηρεσιών¹⁶⁵.

Παράλληλα, τα παιδιά έχουν δικαίωμα προστασίας από κάθε μορφή βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης στο ψηφιακό περιβάλλον ή μέσω αυτού. Τα κράτη οφείλουν να αξιολογούν διαρκώς, με βάση αξιόπιστα επιστημονικά δεδομένα, τους κινδύνους που δη-

161. UN/Special Rapporteur on the right to privacy, [Artificial intelligence and privacy, and children's privacy](#), Report, A/HRC/46/37, 25 January 2021, σελ. 10-11.

162. Ο.π., σελ. 13.

163. CoE, [Handbook for policy makers on the rights of the child in the digital environment](#), 2020, σελ. 40.

164. Ο.π., σελ. 43.

165. Ο.π., σελ. 53.

μιουργούν οι νέες τεχνολογίες για τη σωματική και ψυχική ευημερία των παιδιών και να λαμβάνουν κατά προτεραιότητα προληπτικά μέτρα προστασίας, τα οποία πρέπει να υπηρετούν το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, να λαμβάνουν υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά του και να μην περιορίζουν αδικαιολόγητα την άσκηση των λοιπών δικαιωμάτων του.

Οι κυριότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο ψηφιακό περιβάλλον διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες¹⁶⁶: κινδύνους περιεχομένου, όπως η έκθεση σε πορνογραφικό, βίαιο ή ρατσιστικό υλικό, κινδύνους επαφής/επικοινωνίας, όπως η διαδικτυακή αποπλάνηση, η παρενόχληση και η εκμετάλλευση από ενήλικες, κινδύνους συμπεριφοράς, που περιλαμβάνουν τον διαδικτυακό εκφοβισμό, τις επιθέσεις στη φήμη, την υποκίνηση σε αυτοτραυματισμό, την ηλεκτρονική απάτη και άλλες επιβλαβείς αλληλεπιδράσεις μεταξύ χρηστών, καθώς και συμβατικούς κινδύνους, όταν τα παιδιά συνάπτουν διαδικτυακές συμβάσεις που δεν κατανοούν ή αποκτούν πρόσβαση σε ακατάλληλα για την ηλικία τους αγαθά και υπηρεσίες.

3.10.3 Προοπτικές και συστάσεις

Η ολοένα και ευρύτερη αξιοποίηση της ΤΝ δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες για τα παιδιά και τους νέους, όπως η εξατομικευμένη μάθηση προσαρμοσμένη στις ατομικές τους ανάγκες, η ενίσχυση της δημιουργικότητας και του παιχνιδιού μέσω παραγωγής ιστοριών, έργων τέχνης, μουσικής ή λογισμικού, η βελτίωση της προσβασιμότητας για παιδιά με αναπηρία και η υποστήριξη της υγειονομικής περιθάλψης μέσω της έγκαιρης ανίχνευσης προβλημάτων υγείας και της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των ιατρικών δεδομένων.

Το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, στην Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ανηλίκων από τον Εθισμό στο Διαδίκτυο¹⁶⁷

166. Ο.π. Βλ. και CNCDH, [Avis sur la protection de l'intimité des jeunes en ligne](#), 23 janvier 2025.

167. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Εθνική Στρατηγική για την [Προστασία των ανηλίκων από τον Εθισμό στο Διαδίκτυο](#), 2025, σελ. 5 και 26 σχετικά με τον Κανονισμό για την ΤΝ και την προστασία των παιδιών.

έχει αναδείξει την ΤΝ ως ένα από τα ισχυρά εργαλεία των σύγχρονων κοινωνικών δικτύων και των διαδικτυακών εφαρμογών. Τα δικαιώματα του παιδιού αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 9, 28, 48 και στο παράρτημα ΙΙ σχετικά με την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία του Κανονισμού για την ΤΝ αλλά και στην Πράξη για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες¹⁶⁸ και συγκεκριμένα στο άρθρο 28 για την προστασία των ανηλίκων στο διαδίκτυο, καθώς και στις Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλίκων στο διαδίκτυο, σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065¹⁶⁹.

Σύμφωνα με τις άνω Κατευθυντήριες Οδηγίες, είναι γεγονός ότι υπάρχουν συγκεκριμένα οφέλη από τη λειτουργία και χρήση πλατφορμών. Οι επιγραμμικές πλατφόρμες χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο από ανηλίκους και μπορούν να τους προσφέρουν διάφορα οφέλη. Για παράδειγμα, οι επιγραμμικές πλατφόρμες μπορούν να παρέχουν πρόσβαση σε πληθώρα εκπαιδευτικών πόρων, ώστε να βοηθήσουν τους ανηλίκους να αποκτήσουν νέες δεξιότητες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους. Οι επιγραμμικές πλατφόρμες μπορούν επίσης να προσφέρουν στους ανηλίκους ευκαιρίες να εκφράσουν τις απόψεις τους και να συνδεθούν με άλλα άτομα που έχουν παρόμοια ενδιαφέροντα, κάτι που βοηθά τους ανηλίκους να καλλιεργήσουν κοινωνικές δεξιότητες και να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και αίσθημα κοινής ταυτότητας. Οι ανήλικοι, παίζοντας και εξερευνώντας το επιγραμμικό περιβάλλον, μπορούν παράλληλα να ενισχύσουν τη φυσική περιέργειά τους, συμμετέχοντας σε δραστη-

168. Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες). Βλ. και Ν. 5099/2024.

169. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλίκων στο διαδίκτυο, σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 4 του κανονισμού \(ΕΕ\) 2022/2065](#), 10 Οκτωβρίου 2025. Βλ. και την έκθεση: European Commission, [Special panel on child safety online](#), July 2026.

ριότητες που ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα, την επίλυση προβλημάτων, την κριτική σκέψη, την αυτενέργεια και την ψυχαγωγία.

Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη για προστασία. Σύμφωνα με τις άνω οδηγίες, υπάρχει ευρεία συναίνεση μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής, των ρυθμιστικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών, των ερευνητών, των εκπαιδευτικών και των κηδεμόνων ως προς το ότι το τρέχον επίπεδο ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλίκων στο διαδίκτυο είναι συχνά ανεπαρκές. Ο σχεδιασμός και τα χαρακτηριστικά των πολλών και διαφόρων ειδών επιγραμμικών πλατφορμών και των υπηρεσιών που προσφέρονται από παρόχους επιγραμμικών πλατφορμών οι οποίες είναι προσβάσιμες σε ανηλίκους ενδέχεται να δημιουργήσουν κινδύνους για την ιδιωτικότητα, την ασφάλεια και την προστασία των ανηλίκων και να επιδεινώσουν τους υφιστάμενους κινδύνους. Οι κίνδυνοι αυτοί περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την έκθεση σε παράνομο περιεχόμενο και επιβλαβές περιεχόμενο, η οποία υπονομεύει την ιδιωτικότητα, την ασφάλεια και την προστασία των ανηλίκων ή ενδέχεται να βλάψει τη σωματική ή πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων. Περιλαμβάνουν επίσης τον κυβερνοεκφοβισμό ή την επαφή με άτομα που επιδιώκουν να βλάψουν ανηλίκους, όπως άτομα που επιδιώκουν να κακοποιήσουν σεξουαλικά ή να εκβιάσουν ανηλίκους, διακινητές ανθρώπων και άτομα που επιδιώκουν να στρατολογήσουν ανηλίκους σε εγκληματικές συμμορίες ή να προωθήσουν τη βία, τη ριζοσπαστικοποίηση, τον βίαιο εξτρεισμό και την τρομοκρατία. Οι ανήλικοι ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίζουν κινδύνους ως καταναλωτές, καθώς και κινδύνους που σχετίζονται με την εκτεταμένη ή την υπερβολική χρήση επιγραμμικών πλατφορμών και την έκθεση σε ανάρμοστες πρακτικές ή φαινόμενα εκμετάλλευσης, μεταξὺ άλλων σε σχέση με στοιχήματα και τυχερά παιχνίδια. Η αυξανόμενη ενσωμάτωση διαλογικών ρομπότ και ψηφιακών «συντρόφων» που χρησιμοποιούν ΤΝ σε επιγραμμικές πλατφόρμες, καθώς και τα προϊόντα βαθυπαραποίησης (deep fakes) που βασίζονται στην ΤΝ, μπορούν επίσης να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ανήλικοι αλληλεπιδρούν με τις επιγραμμικές πλατφόρμες, να επιδεινώσουν τους υφιστάμενους κινδύνους και να δημιουργήσουν νέους κινδύνους που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ιδιωτικό-

τητα, την ασφάλεια και την προστασία των ανηλίκων. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορεί να προέρχονται από την άμεση επαφή του ανηλίκου με την πλατφόρμα και/ή από τις ενέργειες άλλων χρηστών στην πλατφόρμα.

Εξάλλου, η προώθηση της ιδιωτικότητας και της αυτονομίας των παιδιών προϋποθέτει τη θέσπιση πολιτικών, νόμων και κανονισμών που αναγνωρίζουν τα παιδιά ως αυτοτελείς φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, διασφαλίζουν την προστασία της ιδιωτικότητας πέραν της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, ενσωματώνουν τις απόψεις και τις ανάγκες των παιδιών στη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών και προβλέπουν ανεξάρτητους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς αποκατάστασης και επιβολής κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων τους.

Επίσης, η συλλογή βιομετρικών δεδομένων από παιδιά πρέπει να επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση, όταν είναι νόμιμη, αναγκαία, αναλογική και πλήρως συμβατή με τα δικαιώματα του παιδιού, ενώ η επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων οφείλει να πραγματοποιείται με τρόπο δίκαιο, ακριβή και ασφαλή, για συγκεκριμένο και νόμιμο σκοπό, σύμφωνα με τα ισχύοντα πρότυπα προστασίας δεδομένων¹⁷⁰.

Η ΕΕΔΑ τονίζει τις συστάσεις του ΟΗΕ στα συγκεκριμένα ζητήματα και ειδικά σε ότι αφορά την ευθύνη των πλατφορμών. Σύμφωνα με το Σχόλιο υπ' αριθ. 25 της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού¹⁷¹, τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις σέβονται και προστατεύουν τα δικαιώματα του παιδιού στο ψηφιακό περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτό, οφείλουν να θεσπίζουν, να παρακολουθούν, να εφαρμόζουν και να αξιολογούν νομοθεσία, κανονισμούς και πολιτικές που αποτρέπουν τη χρήση ψηφιακών δικτύων και υπηρεσιών με τρόπους που προκαλούν ή διευκολύνουν παραβιάσεις των δικαιωμά-

170. UN/Special Rapporteur on the right to privacy, [Artificial intelligence and privacy, and children's privacy](#), Report, A/HRC/46/37, 25 January 2021, σελ. 22.

171. UN CRC, [General comment No. 25 \(2021\) on children's rights in relation to the digital environment](#), 2 March 2021.

των των παιδιών, ιδίως του δικαιώματος προστασίας από κάθε μορφή βίας. Παράλληλα, πρέπει να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να παρέχουν σαφείς, προσβάσιμες και έγκαιρες πληροφορίες που προάγουν την ασφαλή και ωφέλιμη χρήση των ψηφιακών υπηρεσιών από τα παιδιά. Επιπλέον, τα κράτη οφείλουν να απαιτούν από τις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για τα δικαιώματα του παιδιού, μέσω της διενέργειας και δημοσιοποίησης εκτιμήσεων επιπτώσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνέπειες που μπορεί να έχει το ψηφιακό περιβάλλον στα παιδιά. Παράλληλα, πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την πρόληψη, την παρακολούθηση, τη διερεύνηση και την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού από επιχειρήσεις. Πέραν της νομοθετικής παρέμβασης, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να απαιτούν από όλες τις επιχειρήσεις που αναπτύσσουν ή παρέχουν ψηφιακά προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία απευθύνονται σε παιδιά ή επηρεάζουν τα δικαιώματά τους να εφαρμόζουν υψηλά πρότυπα δεοντολογίας, ιδιωτικότητας, ασφάλειας, διαφάνειας και λογοδοσίας σε όλα τα στάδια σχεδιασμού και λειτουργίας τους. Παράλληλα, οφείλουν να προωθούν την καινοτομία προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού και να διασφαλίζουν ότι οι όροι χρήσης και οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται στα παιδιά ή στους γονείς και φροντιστές τους με τρόπο κατανοητό και κατάλληλο για την ηλικία τους.

Η ΕΕΔΑ έχει τονίσει τη σημασία των ψηφιακών δικαιωμάτων του παιδιού, των υποχρεώσεων του κράτους και του ιδιωτικού τομέα και της διασύνδεσης του Χάρτη Ψηφιακών Δικαιωμάτων των Παιδιών με διεθνή και ευρωπαϊκά νομικά κείμενα και σχετικές πολιτικές¹⁷². Με αυτό το τρίπτυχο μπορούν να αναδειχθούν τα ψηφιακά δικαιώματα των παιδιών.

172. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στην ακρόαση της Εθνικής Επιτροπής Βιοηθικής & Τεχνηθικής για τον «Χάρτη των Ψηφιακών Δικαιωμάτων των Παιδιών»](#), 29 Απριλίου 2025. Σε σχέση με την ανάλυση για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βλ. ΕΕΔΑ, [Κείμενο παρατηρήσεων της ΕΕΔΑ στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα SLAPPs](#), 27 Ιουλίου 2026, σελ. 14 επ.

Τέλος, ως προς τον διαδικτυακό εκφοβισμό, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης¹⁷³ συστήνει την δημιουργία ενός μηχανισμού πρόληψης και ανίχνευσης του διαδικτυακού εκφοβισμού, αξιοποιώντας την τεχνητή νοημοσύνη, τα μεγάλα δεδομένα και τον συνδυασμό τεχνολογίας και ανθρώπινης εποπτείας. Η ΕΕΔΑ, ως εθνικός θεσμός δικαιωμάτων του ανθρώπου, με βάση και το έργο της και την αρμοδιότητά της, υπογραμμίζει ότι οι ακροάσεις παιδιών¹⁷⁴ οφείλουν να είναι ένα *sine qua non* εργαλείο για την εφαρμογή σχετικών πολιτικών.

3.11 Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και τεχνητή νοημοσύνη

3.11.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, καθώς μπορεί να ενισχύσει την προσβασιμότητα, την αυτονομία και την ισότιμη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση, την εργασία, την υγεία και την κοινωνική ζωή. Εφαρμογές όπως τα συστήματα υποστηρικτικής επικοινωνίας, οι τεχνολογίες αναγνώρισης ομιλίας και εικόνας, οι έξυπνοι ψηφιακοί βοηθοί και τα εξατομικευμένα εργαλεία υποστήριξης μπορούν να μειώσουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και να βελτιώσουν ουσιαστικά την ποιότητα ζωής τους.

Παράλληλα, η ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ εγείρει σημαντικές προκλήσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, ιδίως όταν τα συστήματα σχεδιάζονται χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την αρχή της προσβασιμότητας ή όταν αναπαράγουν διακρίσεις και αποκλεισμούς λόγω ελλειπών ή μεροληπτικών δεδομένων. Για τον λόγο αυτό, η αξιοποίηση της ΤΝ πρέπει να συνοδεύεται από

173. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των ανηλίκων από τον Εθισμό στο Διαδίκτυο, 2025, σελ. 35.

174. ΕΕΔΑ, Διαδικτυακή ακρόαση παιδιών πραγματοποίησε η ΕΕΔΑ για την κατάσταση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Ελλάδα, 9 Φεβρουαρίου 2026. ΕΕΔΑ, Ακρόαση Παιδιών στα Γραφεία της ΕΕΔΑ με θέμα την κατάσταση των δικαιωμάτων του παιδιού στην Ελλάδα, 23 Δεκεμβρίου 2025.

κατάλληλες εγγυήσεις διαφάνειας, ισότητας, μη διάκρισης και ουσιαστικής συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των σχετικών τεχνολογιών, ώστε η καινοτομία να συμβάλλει στην ενδυνάμωση και όχι στον αποκλεισμό τους.

3.11.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η άκριτη αποδοχή των αποτελεσμάτων εσφαλμένων αλγορίθμων μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ενδεικτικά, λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την υγειονομική περίθαλψη και τις παροχές αναπηρίας απέκλεισε εσφαλμένα άτομα που δικαιούνταν τις σχετικές παροχές, με σοβαρές επιπτώσεις για τους ίδιους¹⁷⁵.

Η επιλεξιμότητα για παροχές, όπως το επίδομα ανεργίας, μπορεί να περιοριστεί από την ΤΝ που χρησιμοποιεί μεροληπτικά σύνολα δεδομένων και μεροληπτικούς αλγόριθμους¹⁷⁶. Δεδομένου ότι ένας μεγάλος αριθμός ατόμων με αναπηρίες ζουν σε συνθήκες φτώχειας σε όλο τον κόσμο, πολλά από τα οποία βρίσκονται σε ακραία φτώχεια, είναι ζωτικής σημασίας τα συστήματα ΤΝ να μην αρνούνται αδικαιολόγητα στα άτομα με αναπηρίες την επιλεξιμότητά τους για υπηρεσίες και υποστήριξη. Η ολοένα και ευρύτερη χρήση εργαλείων ΤΝ στις διαδικασίες πρόσληψης μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό ατόμων με αναπηρία σε όλα τα στάδια της επιλογής προσωπικού, ιδίως όταν εφαρμογές όπως τα συστήματα συνομιλίας (chatbots) δεν είναι προσβάσιμες ή συμβατές με υποστηρικτικές τεχνολογίες, όπως οι αναγνώστες οθόνης¹⁷⁷.

Οι λανθασμένες αξιολογήσεις κινδύνου της ΤΝ που βασίζονται σε ορισμένους τύπους αναπηρίας μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε

175. Council of Europe, [Safeguarding human rights in the era of artificial intelligence](#), 3 July 2018.

176. UN – Special Rapporteur on the rights of persons with disabilities, [Artificial intelligence and the rights of persons with disabilities](#), A/HRC/49/52, 28 December 2021, σελ. 9.

177. Ο.π., σελ. 10.

ακατάλληλες αυξήσεις στα ασφάλιστρα υγείας¹⁷⁸. Η έλλειψη διαφάνειας ως προς την υποκείμενη λογική που χρησιμοποιείται από τη μηχανική μάθηση και την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων δημιουργεί σημαντικά προβλήματα για τον γενικό πληθυσμό. Επιπλέον, είναι πιθανό να επηρεάσει τα άτομα με αναπηρίες που είναι ήδη περιθωριοποιημένα στις αγορές ασφάλισης υγείας και ζωής.

Παρότι η χρήση εφαρμογών ΤΝ από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία, όπως η μετατροπή κειμένου σε ομιλία και ο αυτόματος υποτιτλισμός, συμβάλλει στην ενίσχυση της προσβασιμότητας, η αξιοποίησή της από εργοδότες στις διαδικασίες διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις και αποκλεισμό υποψηφίων ή εργαζομένων με αναπηρία, ιδίως όταν τα συστήματα αποκλείουν άτομα με μη τυπικά χαρακτηριστικά προσώπου ή ομιλίας¹⁷⁹. Για τον λόγο αυτό, οι προγραμματιστές και οι φορείς που χρησιμοποιούν εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης στην απασχόληση οφείλουν να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο διακρίσεων λόγω αναπηρίας, ενώ το κανονιστικό πλαίσιο πρέπει να διασφαλίζει ότι τα σχετικά συστήματα εφαρμόζονται με τρόπο που αποκλείει τις διακρίσεις πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά.

3.11.3 Προοπτικές και συστάσεις

Η ανάπτυξη της ΤΝ και η ψηφιοποίηση της αγοράς εργασίας δημιουργούν σημαντικές δυνατότητες για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας και των συνθηκών εργασίας των ατόμων με αναπηρία, αλλά ταυτόχρονα ενέχουν τον κίνδυνο ενίσχυσης του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού τους, εάν δεν αντιμετωπιστεί το ψηφιακό χάσμα. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή¹⁸⁰, δεδομένου ότι η πλειονότητα των σύγχρονων

178. ENNHRI - Jerena Turin (guest blog), [Artificial intelligence and its impact on the human rights of persons with disabilities](#), 3 December 2023.

179. ILO, [AI's double-edged sword: A new frontier for employment of people with disabilities?](#), 6 October 2025.

180. European Economic and Social Committee, [Inclusion of persons with disabilities in the context of the development of new technologies and AI – possibilities, challenges, risks and opportunities](#), 16 June 2025.

θέσεων εργασίας απαιτεί ψηφιακές δεξιότητες, η περιορισμένη ψηφιακή κατάρτιση και η δυσκολότερη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε τεχνολογικά εργαλεία και στο διαδίκτυο καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση των επενδύσεων στην εκπαίδευση, στις ψηφιακές δεξιότητες και στην ένταξή τους στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, αξιοποιώντας και προσβάσιμες εφαρμογές ΤΝ χωρίς να υποκαθίσταται η συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Παράλληλα, η χρήση συστημάτων ΤΝ στις διαδικασίες πρόσληψης, αξιολόγησης προσωπικού και βιομετρικής ταυτοποίησης ενδέχεται να οδηγήσει σε διακρίσεις εις βάρος των ατόμων με αναπηρία, όταν δεν λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής τους πορείας ή οι ανάγκες εύλογων προσαρμογών. Αυτοματοποιημένα συστήματα που αξιολογούν βιογραφικά σημειώματα ή διενεργούν προσλήψεις μέσω μη προσβάσιμων ψηφιακών εργαλείων μπορούν να αποκλείσουν αδικαιολόγητα υποψηφίους με αναπηρία, γεγονός που καθιστά αναγκαία την ανθρώπινη εποπτεία και την εφαρμογή εύλογων προσαρμογών.

Τέλος, η διάσταση της αναπηρίας πρέπει να ενσωματώνεται σε όλα τα στάδια σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης των συστημάτων ΤΝ. Για τον σκοπό αυτό, είναι αναγκαία η συμμετοχή των ίδιων των ατόμων με αναπηρία και των οργανώσεών τους στη διαδικασία ανάπτυξης των σχετικών τεχνολογιών, καθώς και η ενίσχυση της εκπαίδευσης των προγραμματιστών και των μηχανικών σε θέματα προσβασιμότητας και συμπεριληπτικού σχεδιασμού.

Στην αιτιολογική σκέψη 80 του Κανονισμού για την ΤΝ αναφέρεται ότι ως υπογράφωντες της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η Ένωση και τα κράτη μέλη υποχρεούνται νομικά να προστατεύουν τα άτομα με αναπηρία από διακρίσεις και να προάγουν την ισότητά τους, να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν πρόσβαση, σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα, σε τεχνολογίες και συστήματα πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και να διασφαλίζουν τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των ατόμων με αναπηρία. Δεδομένης της αυξανόμενης σημασίας και χρήσης συστημάτων ΤΝ, η εφαρμογή των αρχών καθολικού σχεδιασμού σε όλες τις νέες τεχνολογίες και τις υπηρεσίες θα πρέπει να

διασφαλίζει την πλήρη και ισότιμη πρόσβαση σε κάθε άτομο που ενδέχεται να επηρεαστεί από τεχνολογίες ΤΝ ή να τις χρησιμοποιήσει, περιλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, έτσι ώστε να λαμβάνεται πλήρως υπόψη η εγγενής αξιοπρέπεια και πολυμορφία τους. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι πάροχοι να διασφαλίζουν την πλήρη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας, συμπεριλαμβανομένων της οδηγίας (ΕΕ) 2016/2102 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας (ΕΕ) 2019/882. Οι πάροχοι θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τις εν λόγω απαιτήσεις ήδη από τον σχεδιασμό. Συνεπώς, τα αναγκαία μέτρα θα πρέπει να ενσωματώνονται όσο το δυνατόν περισσότερο στον σχεδιασμό του συστήματος ΤΝ υψηλού κινδύνου.

Η ανάπτυξη και αξιοποίηση της ΤΝ στην απασχόληση πρέπει να βασίζεται σε αρχές ηθικής, προσβασιμότητας και μη διάκρισης, με τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία, των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων τους και ειδικών στην προσβασιμότητα σε όλα τα στάδια σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης των συστημάτων¹⁸¹. Παράλληλα, η τεχνητή νοημοσύνη πρέπει να λειτουργεί υποστηρικτικά και όχι ως υποκατάστατο της ανθρώπινης κρίσης, διασφαλίζοντας ουσιαστική ανθρώπινη εποπτεία, σαφή λογοδοσία και έλεγχο των αποφάσεων που επηρεάζουν άτομα με αναπηρία.

Επιπλέον, απαιτείται η ενσωμάτωση της ηθικής χρήσης της ΤΝ στις πολιτικές ένταξης των επιχειρήσεων, μέσω της κατάλληλης εκπαίδευσης των στελεχών και της ενίσχυσης του ψηφιακού γραμματισμού των εργαζομένων με αναπηρία, καθώς και η ενίσχυση του κανονιστικού πλαισίου ώστε τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες πρόσληψης και απασχόλησης να είναι προσβάσιμα, συμπεριληπτικά και απαλλαγμένα από διακρίσεις λόγω αναπηρίας.

181. ILO, *AI's double-edged sword: A new frontier for employment of people with disabilities?*, 6 October 2025.

3.12 Μέσα μαζικής ενημέρωσης, ελευθερία της έκφρασης και τεχνητή νοημοσύνη

3.12.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ μεταβάλλει ραγδαία τον τρόπο παραγωγής, διάδοσης και κατανάλωσης της πληροφορίας, δημιουργώντας νέες δυνατότητες για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και την άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης. Η αξιοποίησή της μπορεί να συμβάλει στην αυτοματοποίηση δημοσιογραφικών διαδικασιών, στη βελτίωση της πρόσβασης στην πληροφορία, στην ταχύτερη επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων και στην ανάπτυξη καινοτόμων μορφών ενημέρωσης και συμμετοχής των πολιτών στον δημόσιο διάλογο.

Παράλληλα, η χρήση της ΤΝ αναδεικνύει σημαντικές προκλήσεις για την ελευθερία της έκφρασης και την πολυφωνία, καθώς μπορεί να διευκολύνει τη διάδοση παραπληροφόρησης και ψευδούς περιεχομένου, να ενισχύσει την αλγοριθμική χειραγώγηση της πληροφόρησης και να επηρεάσει τη διαφάνεια των διαδικτυακών πλατφορμών και των μηχανισμών προβολής περιεχομένου. Για τον λόγο αυτό, η αξιοποίηση της ΤΝ στον τομέα των μέσων ενημέρωσης πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλες εγγυήσεις διαφάνειας, λογοδοσίας και προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης, ώστε η τεχνολογική καινοτομία να ενισχύει και όχι να περιορίζει τον δημοκρατικό δημόσιο διάλογο.

3.12.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η απόφαση για την ενσωμάτωση συστημάτων ΤΝ στις δημοσιογραφικές αίθουσες σύνταξης αποτελεί στρατηγική επιλογή με σημαντικές επιπτώσεις τόσο στις εσωτερικές διαδικασίες εργασίας όσο και ευρύτερα στη δημοσιογραφία, επηρεάζοντας την εμπιστοσύνη του κοινού, τις συνθήκες εργασίας των επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης, τη διαμόρφωση της ψηφιακής επικοινωνιακής υποδομής και τη δημιουργία νέων σχέσεων και εξαρτήσεων¹⁸².

182. Council of Europe, Steering Committee on Media and Information Society (CDMSI), [Guidelines on the responsible implementation of artificial intelligence systems in journalism](#), 2023, σελ. 10.

Η ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις από τη χρήση της ΤΝ, καθώς τα αυτοματοποιημένα συστήματα εποπτείας περιεχομένου στις ψηφιακές πλατφόρμες μπορεί να περιορίζουν αδικαιολόγητα νόμιμες μορφές έκφρασης, πέραν όσων επιβάλλει η νομοθεσία για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους και άλλου παράνομου περιεχομένου. Τα συστήματα αυτά συχνά αδυνατούν να κατανοήσουν το πραγματικό νόημα και το ευρύτερο συγκείμενο του λόγου, ενώ η χρήση αυτοματοποιημένων λογαριασμών (bots) δημιουργεί νέες δυνατότητες κατάχρησης και χειραγώγησης. Παράλληλα, αλγόριθμοι που βασίζονται σε εθιστικό σχεδιασμό ή δημιουργούν «θαλάμους ηχούς» (echo chambers), όπως συμβαίνει σε ορισμένες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, μπορούν να επηρεάσουν την ελεύθερη διαμόρφωση της βούλησης των χρηστών χωρίς εξαναγκασμό ή χειραγώγηση, με συνέπειες για τη δημοκρατική συμμετοχή, την ελεύθερη κυκλοφορία της πληροφορίας και την άσκηση της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι μέσω των διαδικτυακών πλατφορμών¹⁸³.

3.12.3 Προοπτικές και συστάσεις

Τα δημοσιογραφικά συστήματα ΤΝ¹⁸⁴ μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών. Πέραν των γενικών εφαρμογών που αξιοποιούνται και από άλλους οργανισμούς ή ενσωματώνονται

183. ENNHRI, [Key human rights challenges of AI](#). Βλ. Council of Europe, [AI algorithms and Human Rights – Study on the human rights dimensions of automated data processing techniques and possible regulatory implications](#), 2018, σελ. 16-23.

184. Council of Europe, Steering Committee on Media and Information Society (CDMSI), [Guidelines on the responsible implementation of artificial intelligence systems in journalism](#), 2023, σελ. 7. “*Journalistic artificial intelligence system*” means artificial intelligence system directly related to the business or practice of regularly producing information about contemporary affairs of public interest and importance, including the research and investigation tasks that underpin journalistic outputs. This can include, but is not limited to, large language models and generative AI when used for journalistic purposes and/or news organisations. Journalistic AI systems are not a single technology but a range of different, often interlinked, tools for automating specific tasks.”.

σε λογισμικό γραφείου, μηχανές αναζήτησης, έξυπνες συσκευές και άλλες ψηφιακές τεχνολογίες, τα συστήματα αυτά χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ειδήσεων, όπως στην ανάλυση δεδομένων για την ερευνητική δημοσιογραφία και την επαλήθευση γεγονότων (fact-checking), στην αυτοματοποιημένη παραγωγή κειμένου, εικόνας, βίντεο και ήχου, καθώς και σε υποστηρικτικές εργασίες, όπως η μετάφραση και η απομαγνητοφώνηση. Επιπλέον, αξιοποιούνται για τη διάδοση και εξατομίκευση του περιεχομένου μέσω αλγορίθμων σύστασης ειδήσεων, για την οργάνωση και προσαρμογή του περιεχομένου, καθώς και για την αλληλεπίδραση με το κοινό μέσω εικονικών βοηθών και συστημάτων chatbots.

Ορισμένες δημοσιογραφικές εργασίες προσφέρονται περισσότερο για αυτοματοποίηση από άλλες. Επαναλαμβανόμενες εργασίες που εκτελούνται βάσει σαφών οδηγιών μπορούν να αυτοματοποιηθούν ευκολότερα, ενώ εργασίες που απαιτούν εξειδικευμένη κρίση, δημιουργικότητα και διακριτική ευχέρεια εξακολουθούν να απαιτούν αυξημένη ανθρώπινη εποπτεία και έγκριση. Για την υλοποίηση πολλών από τις παραπάνω λειτουργίες, οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί εξαρτώνται συχνά από εξωτερικούς παρόχους συστημάτων ΤΝ, δεδομένων και υπολογιστικών υποδομών. Η δυνατότητα καινοτομίας και αξιοποίησης των δημοσιογραφικών συστημάτων ΤΝ σύμφωνα με τις αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της δημοσιογραφίας στην ψηφιακή εποχή¹⁸⁵ και τον ρόλο των δημοσιογράφων ως υπερασπιστών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

3.13 Δημοκρατία, εκλογές, παραπληροφόρηση και τεχνητή νοημοσύνη

3.13.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ επηρεάζει ολόένα και περισσότερο τις δημοκρατικές διαδικασίες, τον δημόσιο διάλογο και τη διεξαγωγή των εκλογών, δημιουργώντας νέες δυνατότητες αλλά και σημαντικές προκλήσεις.

185. Ο.π., σελ. 9.

Η αξιοποίησή της μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη ανάλυση δεδομένων, στην υποστήριξη της ενημέρωσης των πολιτών, στην ενίσχυση της συμμετοχής στη δημοκρατική διαδικασία και στον ταχύτερο εντοπισμό φαινομένων παραπληροφόρησης και χειραγώγησης του δημόσιου λόγου.

Παράλληλα, η χρήση της ΤΝ ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τη δημοκρατία, καθώς μπορεί να διευκολύνει τη μαζική παραγωγή και διάδοση παραπλανητικού περιεχομένου, τη δημιουργία ψευδών πολυμέσων (deepfakes), τη στοχευμένη πολιτική χειραγώγηση και την αδιαφανή επιρροή της εκλογικής συμπεριφοράς μέσω αλγοριθμικών συστημάτων. Για τον λόγο αυτό, η αξιοποίηση της ΤΝ απαιτεί αποτελεσματικές εγγυήσεις διαφάνειας, λογοδοσίας και προστασίας της εκλογικής ακεραιότητας, ώστε η τεχνολογική καινοτομία να ενισχύει τη δημοκρατική συμμετοχή και την εμπιστοσύνη των πολιτών στους δημοκρατικούς θεσμούς.

3.13.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η αυξανόμενη χρήση της ΤΝ και των αυτοματοποιημένων διαδικασιών λήψης αποφάσεων στον δημόσιο τομέα αναδεικνύει σημαντικά ζητήματα λογοδοσίας, διαφάνειας και κινδύνου διακρίσεων. Ελλείψει κατάλληλων εγγυήσεων, οι τεχνολογίες αυτές μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, όπως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την απαγόρευση των διακρίσεων, μεταξύ άλλων λόγω του επιπέδου ψηφιακού εγγραμματισμού ή της πρόσβασης στις ψηφιακές τεχνολογίες. Ειδικότερα, η χρήση της ΤΝ στις εκλογικές διαδικασίες μπορεί να συμβάλει στη στρέβλωση της δημοκρατικής διαδικασίας μέσω της χειραγώγησης ιδεών και μηνυμάτων και της επιλεκτικής έκθεσης των ψηφοφόρων σε πολιτικά προσανατολισμένες πληροφορίες¹⁸⁶. Παράλληλα, ενώ

186. Council of Europe, Steering Committee on Democracy (CCDEM), [Study on the impact of digital transformation on democracy and good governance](#), CDDG(2021)4 Final, 26 July 2021, σελ. 4-5, Council of Europe, European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), [Conclusions 2022 – 19th European Conference of Electoral Man-](#)

ορισμένοι θεωρούν ότι εφαρμογές όπως η εξατομικευμένη πολιτική ενημέρωση και η μικροστόχευση (micro-targeting) μπορούν να ενισχύσουν την ενημέρωση και τη συμμετοχή των εκλογέων, άλλοι υποστηρίζουν ότι ενδέχεται να αυξήσουν τη χειραγώγηση της εκλογικής συμπεριφοράς και να περιορίσουν την πολιτική πολυφωνία. Βασικός στόχος παραμένει η διασφάλιση δίκαιων εκλογικών διαδικασιών, ώστε οι πολίτες να διαμορφώνουν και να εκφράζουν την ψήφο τους ελεύθερα και κατόπιν επαρκούς ενημέρωσης.

3.13.3 Προοπτικές και συστάσεις

Η ΤΝ μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της ακεραιότητας των εκλογικών διαδικασιών, προάγοντας μια πιο ισορροπημένη παρουσίαση του ενημερωτικού περιεχομένου, διευκολύνοντας τον εντοπισμό μεροληπτικών πληροφοριών και επιβλαβούς περιεχομένου, καθώς και την ανίχνευση γνωστών μορφών παραπληροφόρησης, μεταξύ άλλων, μέσω αυτοματοποιημένων εργαλείων. Η έμφαση πρέπει να μετατοπιστεί από την απλή σήμανση του περιεχομένου που παράγεται από ΤΝ στην πιστοποίηση της αυθεντικότητας (provenance) της αρχικής πηγής, καθώς αυτό αποτελεί το αποτελεσματικότερο μέσο θωράκισης έναντι των deepfakes¹⁸⁷.

Παράλληλα, η ΤΝ μπορεί να ενισχύσει την ενημέρωση των ψηφοφόρων, να συμβάλει στην αύξηση της εκλογικής συμμετοχής και της πολιτικής ένταξης, καθώς και να υποστηρίξει την καλύτερη κατανόηση της εκλογικής συμπεριφοράς και τη βελτιστοποίηση

agement Bodies (EMBs) “Artificial intelligence and electoral integrity”, 14-15 Νοεμβρίου 2022. Βλ. Algorithm Watch, [AI Chatbot produces misinformation about elections](#), 2023. Λήφθηκε υπόψη η συνεισφορά του ΕΣΡ κατά την Ακρόαση φορέων και προσώπων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Βλ. ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026.

187. Λήφθηκε υπόψη η συνεισφορά του κ. Γιάννη Ασσαέλ, Ειδικού Συμβούλου στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και μέλους του ΕΣΕ-ΤΕΚ κατά την ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Βλ. ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026.

της εκλογικής διαδικασίας. Ωστόσο, η χρήση της πρέπει να βασίζεται σε ανωνυμοποιημένα προσωπικά δεδομένα, διασφαλίζοντας την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τον σεβασμό της μυστικότητας της ψήφου. Συνεπώς, ένα βασικό δικαίωμα το οποίο αναδεικνύεται σε αυτές τις περιπτώσεις είναι το δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές¹⁸⁸ στη βάση και των κειμένων που εμφανίζεται (π.χ. Άρθρο 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

3.14 Περιβάλλον και τεχνητή νοημοσύνη

3.14.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ αναδεικνύεται σε σημαντικό εργαλείο για την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς μπορεί να υποστηρίξει την παρακολούθηση των οικοσυστημάτων, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τη διαχείριση των φυσικών πόρων και την πρόληψη φυσικών καταστροφών μέσω της ανάλυσης μεγάλου όγκου δεδομένων και της ανάπτυξης προηγμένων συστημάτων πρόβλεψης. Η αξιοποίησή της δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για αποτελεσματικότερες περιβαλλοντικές πολιτικές και για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων με βάση επιστημονικά δεδομένα.

Παράλληλα, η ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ συνοδεύεται από σημαντικές περιβαλλοντικές και κανονιστικές προκλήσεις, όπως η υψηλή κατανάλωση ενέργειας και φυσικών πόρων για την ανάπτυξη και λειτουργία των συστημάτων ΤΝ, καθώς και η ανάγκη διασφάλισης διαφάνειας, λογοδοσίας και δίκαιης αξιοποίησης των σχετικών τεχνολογιών. Για τον λόγο αυτό, η ενσωμάτωση της ΤΝ στις περιβαλλοντικές πολιτικές πρέπει να διέπεται από τις αρχές της βιωσιμότητας, της προφύλαξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, ώστε η τεχνολογική καινοτομία να συμβάλλει ουσιαστικά στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση. Συνεπώς, η ανάπτυξη της ΤΝ οδηγεί σε τεράστια χρήση ενέργειας, νερού και γης, εγεί-

188. Βλ. Council of Europe, [Algorithms and Human Rights – Study on the human rights dimensions of automated data processing techniques and possible regulatory implications](#), 2018, σελ. 30-32.

ροντας περιβαλλοντικές προκλήσεις και προκλήσεις ισότητας σε όλες τις παγκόσμιες υποδομές της.

3.14.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η ραγδαία ανάπτυξη της ΤΝ οδηγεί σε πρωτοφανή επέκταση των κέντρων δεδομένων, αυξάνοντας σημαντικά την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, τις εκπομπές άνθρακα και τη χρήση υδάτινων πόρων, γεγονός που δημιουργεί σοβαρές προκλήσεις για τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ της τεχνολογικής ανταγωνιστικότητας και της περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας. Μέχρι το 2030, τα κέντρα δεδομένων θα μπορούσαν να καταναλώνουν το 3-4% της παγκόσμιας ηλεκτρικής ενέργειας και, έως το 2027, περίπου 5 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα νερού ετησίως¹⁸⁹. Παρόλα αυτά, χρειάζεται να εστιάσουμε στο περιβαλλοντικό αποτύπωμα της ΤΝ και ως πρόκληση διακυβέρνησης και δικαιοσύνης, όχι μόνο ως τεχνικό πρόβλημα¹⁹⁰.

Οι επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σαφείς. Το νερό, το οποίο αναγνωρίζεται ως ανθρώπινο δικαίωμα, είναι ήδη σπάνιος και ολοένα πιο περιορισμένος πόρος. Αν και η ΤΝ μπορεί να εκδημοκρατίσει την πρόσβαση στην πληροφορία, είναι επίσης πιθανό να επιφέρει το αντίθετο αποτέλεσμα, διευκολύνοντας τη διάδοση τεράστιου όγκου παραπληροφόρησης¹⁹¹. Οι επιπτώσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην πολιτική πόλωση είναι ήδη καλά τεκμηριωμένες. Με την ΤΝ, οποιοσδήποτε μπορεί να δημιουργήσει μέσα σε λίγα λεπτά ένα άρθρο για οποιοδήποτε θέμα, γεγονός που ενδέχεται να κατακλύσει το διαδίκτυο με ανακριβείς ή ψευδείς πληροφορίες. Όπως επισημαίνει ο Michael Khoo, Διευθυντής

189. UNU-INWEH, [Report: Aczel, M., Chamanara, S., Matin, M., Farsi, A., Marwala, T., Madani, K. Environmental Cost of AI's Energy Use: Carbon, Water and Land Footprints](#). United Nations University Institute for Water, Environment and Health (UNU-INWEH), Richmond Hill, Ontario, Canada, 3 June 2026.

190. Ο.π.

191. GNHRE, [Issues and Opportunities for AI, The Environment, and Human Rights](#), 17 May 2024. The Guardian, [AI likely to increase energy use and accelerate climate misinformation – report](#), 7 March 2024.

του Προγράμματος Παραπληροφόρησης για το Κλίμα στην οργάνωση Friends of the Earth: «Βλέπουμε την ΤΝ να κατακερματίζει το οικοσύστημα της πληροφόρησης ακριβώς τη στιγμή που έχουμε ανάγκη να το επανασυνδέσουμε». Η απειλή αυτή είναι ιδιαίτερα σοβαρή στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, όπου η παραπληροφόρηση είναι ήδη εκτεταμένη.

3.14.3 Προοπτικές και συστάσεις

Η ΕΕΔΑ έχει ασχοληθεί, μεταξύ άλλων, με την προστασία του περιβάλλοντος, το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, το δικαίωμα στο νερό¹⁹². Τρεις σημαντικές συστάσεις που προκύπτουν από το κείμενο της ΕΕΔΑ για το δικαίωμα στο νερό και οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και υπό το συγκεκριμένο πλαίσιο που περιγράφεται παραπάνω είναι η διασφάλιση της συμβολής των ιδιωτών στην άρση των συνεπειών της ρύπανσης όταν ευθύνονται γι' αυτήν, με συνακόλουθη εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», καθώς και η εξασφάλιση της σταθερής οικονομικής προσιτότητας του νερού, η εξασφάλιση της πρόσβασης σε νερό επαρκούς ποσότητας και ασφαλούς ποιότητας σε όλους χωρίς διάκριση και

192. Βλ. ενδεικτικά: ΕΕΔΑ, [Το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον: Πραγματοποιήθηκε το 3ο σεμινάριο της ΕΕΔΑ στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΔΣΑ, 12 Νοεμβρίου 2025](#). ΕΕΔΑ, [Γραπτή συνεισφορά της ΕΕΔΑ προς την Ειδική Εισηγήτρια για το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον, 30 Απριλίου 2025](#). ΕΕΔΑ, [Δικαίωμα στο Νερό – Συστάσεις της ΕΕΔΑ για την αποτελεσματική προστασία του](#), 2014. Σύμφωνα με τις Συστάσεις δεν υπάρχει ένα δικαίωμα στο νερό, αλλά περισσότερα δικαιώματα στο νερό. Τα «δικαιώματα» αυτά ενδεικτικά είναι: το δικαίωμα στο νερό για τη ζωή και την επιβίωση - το δικαίωμα στο καθαρό πόσιμο νερό - το δικαίωμα στο νερό και την υγιεινή- το δικαίωμα στο νερό για ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης- το δικαίωμα στο νερό στο πλαίσιο του δικαιώματος στην τροφή και διατροφή- το δικαίωμα στο νερό και την υγιεινή στο πλαίσιο του δικαιώματος σε στέγη- το δικαίωμα στο νερό για την παρασκευή της τροφής - το δικαίωμα στο νερό για την παραγωγή τροφίμων - το δικαίωμα στο νερό στο πλαίσιο του δικαιώματος στην ανάπτυξη - το δικαίωμα στο νερό στο πλαίσιο του δικαιώματος στους φυσικούς πόρους - το δικαίωμα στο νερό ως συστατικό του δικαιώματος στο περιβάλλον.

κατά τρόπο ισότιμο, με ειδική φροντίδα για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ένα βασικό μέτρο είναι η αποδοτικότητα τόσο της ενέργειας όσο και των πόρων, καθώς είναι σημαντική όχι μόνο για τη μείωση των εκπομπών, αλλά και για τη μείωση του κόστους για τις κοινότητες που ζουν κοντά σε κέντρα ηλεκτρικής ενέργειας και την ελάφρυνση της επιβάρυνσης στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας¹⁹³. Η τεχνολογία για το κοινό καλό θα σήμαινε μια κοινωνία όπου τα ψηφιακά εργαλεία κατασκευάζονται πρώτα για να καλύπτουν πραγματικές κοινωνικές και οικολογικές ανάγκες και όπου η ΤΝ δεν αντιμετωπίζεται ως αυτόματη λύση αλλά χρησιμοποιείται μόνο όταν είναι κατάλληλη, δικαιολογημένη και δεν απαιτεί περισσότερους πόρους από απλούστερες εναλλακτικές λύσεις¹⁹⁴. Η «πράσινη τεχνητή νοημοσύνη» είναι μια λύση που έχει σημαντικά οφέλη, μπορεί να επιταχύνει την «πράσινη μεταμόρφωση» και αναφέρεται στο να καταστεί η ίδια η ΤΝ βιώσιμη και αποδοτική ως προς τους πόρους, κάτι που είναι κρίσιμο, καθώς ορισμένες εφαρμογές της αυξάνουν σημαντικά την κατανάλωση ενέργειας, ορυκτών και νερού¹⁹⁵. Επίσης, η WWF αξιοποιεί εφαρμογές ΤΝ, σε συνεργασία με εταιρείες τεχνολογίας, τοπικούς φορείς, αυτόχθονες πληθυσμούς και ακαδημαϊκά ιδρύματα, για την προστασία και αποκατάσταση σημαντικών οικοσυστημάτων, όπως τα δάση, καθώς και για την παρακολούθηση απειλούμενων ειδών¹⁹⁶. Παράλληλα, αναπτύσσει αυτοματοποιημένα συστήματα ανίχνευσης για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης άγριας ζωής σε αεροδρόμια και λιμένες, αξιοποιώντας τεχνολογίες σάρωσης αντίστοιχες με εκείνες που χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό άλλων απειλών ασφάλειας.

193. UNEP, [How to make AI data centres more sustainable](#), 26 January 2026.

194. Greenpeace, [The energy and environmental impact of AI and how it undermines democracy](#), 2 April 2026.

195. WWF, [Artificial Intelligence has great potential to accelerate the Green Transformation](#), 11 February 2025.

196. WWF, [Artificial intelligence and conservation - Harnessing the power of technology to protect nature](#).

Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον διατυπώνει πέντε βασικές συστάσεις¹⁹⁷: Πρώτον, τα κράτη μπορούν να θεσπίσουν τυποποιημένες διαδικασίες για τη μέτρηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της ΤΝ, καθώς σήμερα υπάρχει σημαντική έλλειψη αξιόπιστων στοιχείων. Δεύτερον, με την υποστήριξη του UNEP, οι κυβερνήσεις μπορούν να αναπτύξουν κανονιστικό πλαίσιο που θα υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις να γνωστοποιούν τις άμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στην ΤΝ. Τρίτον, οι εταιρείες τεχνολογίας μπορούν να καταστήσουν τους αλγόριθμους ΤΝ πιο αποδοτικούς, μειώνοντας τις ενεργειακές τους απαιτήσεις, ενώ παράλληλα να ανακυκλώνουν το νερό και να επαναχρησιμοποιούν εξαρτήματα όπου αυτό είναι εφικτό. Τέταρτον, τα κράτη μπορούν να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να καταστήσουν τα κέντρα δεδομένων τους πιο φιλικά προς το περιβάλλον, μεταξύ άλλων με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την αντιστάθμιση των εκπομπών άνθρακα. Τέλος, τα κράτη μπορούν να ενσωματώσουν τις πολιτικές τους για την ΤΝ στο ευρύτερο πλαίσιο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και πολιτικής.

3.15 Διακρίσεις, προκαταλήψεις και τεχνητή νοημοσύνη

3.15.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ επηρεάζει ολόένα και περισσότερο τη λήψη αποφάσεων σε τομείς όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η υγεία, η δημόσια διοίκηση και η απονομή δικαιοσύνης, δημιουργώντας σημαντικές προοπτικές για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αντικειμενικότητα. Ωστόσο, όταν τα συστήματα ΤΝ εκπαιδεύονται σε μεροληπτικά ή μη αντιπροσωπευτικά δεδομένα ή σχεδιάζονται χωρίς επαρκείς εγγυήσεις, ενδέχεται να αναπαράγουν ή και να ενισχύουν υφιστάμενα στερεότυπα και διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας, αναπηρίας, θρησκείας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή άλλων προστατευόμενων χαρακτηριστικών. Σε αυτό το σημείο χρειάζεται μεταξύ των ευάλωτων ομάδων στο πλαίσιο της

197. UNEP, [AI has an environmental problem. Here's what the world can do about that](#), 13 November 2025.

ΤΝ να ληφθούν υπόψη ιδιαίτερα οι επιπτώσεις στα δικαιώματα των Ρομά και των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Οι εξελίξεις αυτές αναδεικνύουν σημαντικές προκλήσεις για την προστασία του δικαιώματος στην ισότητα και τη μη διάκριση, καθώς και για συναφή θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η προστασία των προσωπικών δεδομένων, η ίση πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Παράλληλα, η ΤΝ μπορεί να αποτελέσει εργαλείο εντοπισμού και περιορισμού των διακρίσεων, εφόσον αναπτύσσεται και χρησιμοποιείται με διαφάνεια, λογοδοσία, ανθρώπινη εποπτεία και συστηματικό έλεγχο της αλγοριθμικής μεροληψίας, ενισχύοντας έτσι την ίση μεταχείριση και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

3.15.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Οι αλγόριθμοι παρουσιάζουν τα αποτελέσματα που ορίζονται από ανθρώπους με βάση μεγάλα σύνολα δεδομένων τα οποία προέρχονται από ανθρώπους, μηχανές ή συνδυασμό των δύο. Ως εκ τούτου, αντανakλούν και επεξεργάζονται τις ανθρώπινες προκαταλήψεις που ενσωματώνονται κατά τον προγραμματισμό τους, κατά την επεξεργασία των δεδομένων και κατά την αλληλεπίδραση των ανθρώπων με αυτούς. Με άλλα λόγια, η αλγοριθμική μεροληψία προκύπτει όταν φαινομενικά ουδέτερος προγραμματισμός ενσωματώνει τις προκαταλήψεις είτε των δημιουργών του είτε των δεδομένων με τα οποία εκπαιδεύεται¹⁹⁸.

Τα συστήματα ΤΝ μπορούν να ενισχύσουν τα έμφυλα στερεότυπα, δημιουργώντας σημαντικές προκλήσεις για την επαγγελματική και κοινωνική ζωή των γυναικών. Αυτό αφορά τόσο συστήματα που χρησιμοποιούνται στον χώρο εργασίας, στη δημόσια διοίκηση ή στην αγορά κατοικίας, όσο και εφαρμογές που χρησιμοποιούνται στο οικιακό περιβάλλον, οι οποίες ενδέχεται να βασίζονται σε

198. Council of Europe, Gender Equality Commission / CDADI, [Study on the impact of artificial intelligence systems, their potential for promoting equality, including gender equality, and the risks they may cause in relation to non-discrimination](#), 2023, σελ. 15.

στερεότυπα σχετικά με τη φροντίδα και την παροχή βοήθειας ή να ενισχύουν άνισα πρότυπα ευέλικτης εργασίας, αναπαράγοντας την αντίληψη ότι οι γυναίκες φέρουν κυρίως την ευθύνη της φροντίδας και των οικιακών εργασιών¹⁹⁹.

Η μεροληψία των συστημάτων ΤΝ απορρέει από τις ήδη υπάρχουσες προκαταλήψεις και διακρίσεις που διαπερνούν την κοινωνία και αποτυπώνονται στα δεδομένα και στα κείμενα που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη των σχετικών μοντέλων. Παρότι η χρήση αλγορίθμων παρουσιάζεται συχνά ως αντικειμενική και ουδέτερη, η τεχνολογία και οι μηχανές δεν είναι ουδέτερες, επειδή σχεδιάζονται και χρησιμοποιούνται από ανθρώπους. Η ΤΝ μπορεί όχι μόνο να αναπαράγει αλλά και να ενισχύει τις υφιστάμενες προκαταλήψεις, οδηγώντας σε διακρίσεις και αποκλεισμό ατόμων βάσει προστατευόμενων χαρακτηριστικών, όπως η φυλή ή η εθνοτική καταγωγή²⁰⁰. Για τον λόγο αυτό, τα συστήματα ΤΝ πρέπει να αναπτύσσονται με τρόπο που επιδιώκει συστηματικά τον εντοπισμό, τη μείωση και την εξάλειψη της μεροληψίας σε όλα τα στάδια, από τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων έως την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων²⁰¹.

Το δικαίωμα στη μη διάκριση διατρέχει αυξημένο κίνδυνο, επειδή τα συστήματα ΤΝ τείνουν να επιδεινώνουν τις υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες στοχεύοντας σε ήδη ευάλωτες ομάδες. Τεχνολογίες, όπως η αναγνώριση προσώπου και η μοντελοποίηση γλώσσας, έχουν εμφανίσει προκαταλήψεις κατά των φυλετικών και εθνοτικών μειονοτήτων, οδηγώντας σε συλλήψεις και κατηγορίες. Επιπλέον, η αδιαφάνεια και τα συμφέροντα που εξυπηρετούνται από τα συστήματα ΤΝ μπορούν να διαιωνίσουν πρακτικές χειραγώγησης. Τέλος, τα συστήματα αυτά περιθωριοποιούν περαιτέρω ορισμένες ομάδες, όπως άτομα που δεν είναι ψηφιακά εγ-

199. UNESCO – OECD – IDB, *The effects of AI on the Working lives of Women*, 2022, σελ. 26.

200. FRA, *Bias in Algorithms- Artificial Intelligence and Discrimination*, Report, 2022, σελ. 17.

201. IOM, *World Migration Report, Chapter 11 - Artificial intelligence, migration and mobility: implications for policy and practice*, 2022, σελ. 19.

γράμματα ή άτομα με αναπηρίες.²⁰² Σοβαρές επιπτώσεις μπορεί να έχουν και ζητήματα ρητορικής μίσους που αναπαράγεται στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, φαινόμενο το οποίο μπορεί να οδηγήσει και στο ρατσιστικό έγκλημα²⁰³.

3.15.3 Προοπτικές και συστάσεις

Τα συστήματα ΤΝ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ύπαρξη στερεοτύπων φύλου και να προσπαθούν να τα αλλάξουν. Οι φορείς της ΤΝ έχουν την ευκαιρία να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο τα συστήματα ΤΝ μιμούνται ή αλληλεπιδρούν με τα στερεότυπα φύλου. Για παράδειγμα, τα συστήματα αυτά δεν θα πρέπει να συνδέουν τις γυναίκες με επαγγέλματα που σχετίζονται με τη φροντίδα ή την παροχή βοήθειας με προκατειλημμένο τρόπο. Η αφήγηση γύρω από τα στερεότυπα φύλου θα μπορούσε επίσης να αλλάξει, για παράδειγμα, προτείνοντας εκ νέου την ευέλικτη εργασία που βασίζεται στην ΤΝ ως εργαλείο που θα επιτρέπει στους άνδρες να αναλαμβάνουν περισσότερες οικιακές εργασίες και δραστηριότητες γονικής μέριμνας²⁰⁴.

Η αντιμετώπιση των διακρίσεων που συνδέονται με την ΤΝ προϋποθέτει την ανάπτυξη και χρήση συστημάτων που ενσωματώνουν ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού τις αρχές της ισότητας, της μη διάκρισης και της συμπερίληψης. Κρίσιμη σημασία έχουν η χρήση αντιπροσωπευτικών και ποιοτικών συνόλων δεδομένων, η συστηματική αξιολόγηση και ο έλεγχος για αλγοριθμική μεροληψία, η διαφάνεια των μοντέλων, η δυνατότητα επεξήγησης των αποτελε-

202. ENNHRI, [Key human rights challenges of AI](#). Council of Europe, [Algorithms and Human Rights – Study on the human rights dimensions of automated data processing techniques and possible regulatory implications](#), 2018, σελ. 26-28.

203. Βλ. έργο του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας της ΕΕΔΑ καθώς το εν γένει έργο της στο πλαίσιο των προγραμμάτων Stand-Up, EXODUS, ECOSYSTEM στην ιστοσελίδα της ΕΕΔΑ. Βλ. και ΕΕΔΑ, [Συνάντηση της ΕΕΔΑ με την ΕΕΤΤ για ζητήματα παραπληροφόρησης, ρητορικής μίσους και πλατφορμών](#), 22 Μαΐου 2026.

204. UNESCO – OECD – IDB, [The effects of AI on the Working lives of Women](#), 2022, σελ. 27.

σμάτων τους και η διατήρηση ουσιαστικής ανθρώπινης εποπτείας στις αποφάσεις που επηρεάζουν θεμελιώδη δικαιώματα. Παράλληλα, απαιτείται η ενίσχυση του κανονιστικού πλαισίου και των μηχανισμών λογοδοσίας, η διενέργεια εκτιμήσεων επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα, η αποτελεσματική δικαστική και διοικητική προστασία των θιγόμενων προσώπων, καθώς και η συμμετοχή κοινωνικών φορέων και ομάδων που εκπροσωπούν ευάλωτες κατηγορίες στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των συστημάτων ΤΝ. Η προώθηση της πολυμορφίας στις ομάδες ανάπτυξης, η εκπαίδευση των χρηστών και η συνεχής παρακολούθηση των επιπτώσεων των συστημάτων μπορούν να συμβάλουν στη μείωση της αλγοριθμικής μεροληψίας και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς την ΤΝ.

Τα παραπάνω χρειάζεται να ληφθούν υπόψη αν αναλογιστούμε τις συνέπειες που έχει η διατομεακή διάκριση και περιπτώσεις διακρίσεων με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμού ή την ταυτότητα φύλου με σοβαρές επιπτώσεις στα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων²⁰⁵. Η ΤΝ μπορεί να επηρεάσει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, καθώς συστήματα που εκπαιδεύονται σε μεροληπτικά ή μη αντιπροσωπευτικά δεδομένα ενδέχεται να αναπαράγουν κοινωνικές προκαταλήψεις, οδηγώντας σε διακρίσεις σε τομείς όπως η απασχόληση, η υγεία, η ασφάλιση ή η πρόσβαση σε υπηρεσίες. Παράλληλα, η υπεύθυνη ανάπτυξη και εποπτεία των συστημάτων ΤΝ μπορεί να συμβάλει στην προστασία της ισότητας και της μη διάκρισης, μέσω μηχανισμών διαφάνειας, αξιολόγησης κινδύνων και ενσωμάτωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον σχεδιασμό τους.

205. Βλ. UNIA, [Artificial Intelligence and discrimination](#). ΕΕΔΑ, [Συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε Εκπαιδευτική Εκδήλωση του Greek AI Network \(GAIN\) και της Homo Digitalis για την Τεχνητή Νοημοσύνη](#), 23 Δεκεμβρίου 2025 με εισήγηση σχετική με τις διακρίσεις και την τεχνητή νοημοσύνη. GLAAD, [Build for Everyone: A Framework for LGBTQ Representation and Safety in AI](#), 2026.

Προστασία δεδομένων και τεχνητή νοημοσύνη στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή.
Δρ Ευφροσύνη Σιουγλέ, Ειδική Επιστήμονας Πληροφορικής, Προστατέας Τμήματος Γνωμοδοτικού - Συμβουλευτικού Έργου και Μέσων Συμμόρφωσης, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην Εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης: Προκλήσεις και Προοπτικές κατά των Διακρίσεων, Χρήστος Τσεββάς, ΔΝ, Ειδικός Επιστήμονας, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Προστασία προσωπικών δεδομένων στην υγεία και οι προκλήσεις της Τεχνητής Νοημοσύνης, Δημοσθένης Κ. Κωστόλας, Μέλος της Homo Digitalis, MBA, MSc, BSc, DPO Executive / GDPR Expert, QMS Lead Auditor ISO 27001 και ISO 9001

Με την υποστήριξη:
European Artificial Intelligence & Society Fund

Homo Digitalis, Συμμετοχή της ΕΕΔΑ σε Εκπαιδευτική Εκδήλωση του Greek AI Network (GAIN) και της Homo Digitalis για την Τεχνητή Νοημοσύνη

3.16 Τεχνητή νοημοσύνη, επιχειρήσεις και ανθρώπινα δικαιώματα

3.16.1 Εισαγωγή

Η ΤΝ μετασχηματίζει τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων, δημιουργώντας σημαντικές προοπτικές για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, της καινοτομίας, της αυτοματοποίησης διαδικασιών και της λήψης τεκμηριωμένων επιχειρηματικών αποφάσεων. Η αξιοποίησή της επεκτείνεται σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως η διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, η εξυπηρέτηση πελατών, η ανάλυση δεδομένων, η εφοδιαστική αλυσίδα και η ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών. Παράλληλα, η χρήση της ΤΝ στις επιχειρήσεις αναδεικνύει σημαντικές προκλήσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ο κίνδυνος διακρίσεων στις εργασιακές σχέσεις, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων, η διαφάνεια και η λογοδοσία των αυτοματοποιημένων αποφάσεων, καθώς και ο σεβασμός

της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των καταναλωτών. Η υπεύθυνη ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ, σύμφωνα με τις αρχές της δέουσας επιμέλειας για τα ανθρώπινα δικαιώματα²⁰⁶, αποτελεί βασική προϋπόθεση ώστε η τεχνολογική καινοτομία να συμβαδίζει με τη βιώσιμη και κοινωνικά υπεύθυνη επιχειρηματική δραστηριότητα.

3.16.2 Προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ειδικότερα, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή²⁰⁷ απειλείται από τη συνεχή παρακολούθηση και επιτήρηση που χρησιμοποιούν τα συστήματα ΤΝ για τη συλλογή δεδομένων. Η έλλειψη διαφάνειας σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας των συστημάτων δημιουργεί αβεβαιότητα για τα άτομα. Οι εταιρείες διαθέτουν εκτεταμένη γνώση σχετικά με τους χρήστες, ενώ οι χρήστες παραμένουν αβέβαιοι για το πώς χρησιμοποιούνται τα δεδομένα τους.

Η ανάπτυξη και διάθεση συστημάτων ΤΝ διεθνώς εξακολουθεί να δημιουργεί σημαντικές προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως λόγω του κινδύνου κατάχρησης των σχετικών τεχνολογιών από τρίτους και της απουσίας ενιαίων διεθνών προτύπων που να βασίζονται στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι προκλήσεις αυτές υπερβαίνουν τη συμμόρφωση με τις υφιστάμενες νομικές υποχρεώσεις και αναδεικνύουν την ανάγκη εφαρμογής των διεθνών αρχών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα και στο πεδίο της ΤΝ. Για την αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού και αξίας, οι επιχειρήσεις καλούνται να ενσωματώσουν τους ειδικούς κινδύνους της ΤΝ στις διαδικασίες εταιρικής δέουσας επιμέλειας, ώστε να εντοπίζουν έγκαιρα τους σχετικούς κινδύνους και να

206. Ενδεικτικά ΕΕΔΑ, Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ: «Δέουσα επιμέλεια για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κρατική δέσμευση και εταιρική συμμόρφωση υπό την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1760», Φεβρουάριος 2025 και πεδίο «Επιχειρήσεις και Ανθρώπινα Δικαιώματα» στην ιστοσελίδα της ΕΕΔΑ.

207. ENNHRI, *Key human rights challenges of AI*.

λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα πρόληψης και μετριασμού τους²⁰⁸. Ειδικότερα, οι εταιρείες που αναπτύσσουν ή χρησιμοποιούν ΤΝ ενδέχεται είτε να εμπλέκονται έμμεσα σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. περιορισμός της ελευθερίας της έκφρασης, διακρίσεις εις βάρος μειονοτήτων), είτε μέσω διεθνούς συνεργασίας είτε παρέχοντας τεχνολογία, δεδομένα ή λύσεις λογισμικού σε ιδιωτικούς και κρατικούς φορείς, είτε να υφίσταται ανεπαρκής συνεκτίμηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον σχεδιασμό λύσεων ΤΝ και να εμφανίζονται δυσμενείς επιπτώσεις της χρήσης της ΤΝ στα ανθρώπινα δικαιώματα²⁰⁹.

3.16.3 Προοπτικές και συστάσεις

Η εταιρική βιωσιμότητα βασίζεται σε ένα σύστημα αξιών και σε μια επιχειρηματική προσέγγιση που στηρίζεται σε αρχές, σύμφωνα με τις οποίες οι επιχειρήσεις οφείλουν να τηρούν τις θεμελιώδεις υποχρεώσεις τους στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της εργασίας, του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Με την ενσωμάτωση των Δέκα Αρχών του Οικουμενικού Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών (UN Global Compact) στις στρατηγικές, τις πολιτικές και τις διαδικασίες τους, οι επιχειρήσεις όχι μόνο εκπληρώνουν τις βασικές ευθύνες τους απέναντι στους ανθρώπους και το περιβάλλον, αλλά ενισχύουν και τη μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξή τους²¹⁰. Οι αρχές αυτές αντλούνται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τη Διακήρυξη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για τις Θεμελιώδεις Αρχές και τα Δικαιώματα στην Εργασία, τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς. Οι επιχειρήσεις καλούνται να σέβονται και να προστατεύουν τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα, να μην συμβάλλουν σε παραβιάσεις τους, να διασφαλί-

208. Global Compact Network Germany, [Report on Artificial Intelligence and Human Rights](#), 2024.

209. Ο.π., σελ. 8-9.

210. United Nations Global Compact, [The Ten Principles of the UN Global Compact](#).

ζουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και το δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων, να καταργούν κάθε μορφή καταναγκαστικής και παιδικής εργασίας και να εξαλείφουν τις διακρίσεις στην απασχόληση και το επάγγελμα. Παράλληλα, οφείλουν να εφαρμόζουν την αρχή της προφύλαξης έναντι των περιβαλλοντικών προκλήσεων, να προωθούν την περιβαλλοντική υπευθυνότητα και να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και διάδοση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον.

Στο πλαίσιο δε της αυτονομίας μιας “Ηπείρου Τεχνητής Νοημοσύνης (AI Continent)”²¹¹ και ενός κράτους το οποίο έχει ψηφιακή κυριαρχία είναι σημαντικό να διαμορφώνονται συστήματα και εφαρμογές ΤΝ από τους ίδιους τους παραπάνω δρώντες. Οποιαδήποτε απόλυτη σύνδεση με εταιρείες, άλλα κράτη και τρίτους δρώντες ενδεχομένως δημιουργεί εξάρτηση με ενδεχόμενη παραβίαση ευρύτερων πτυχών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

211. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Διαμόρφωση του ηγετικού ρόλου της Ευρώπης στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης με το σχέδιο δράσης της ηπείρου για την ΤΝ](#), 9 Απριλίου 2025.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Οι Αρχές της Τεχνητής Νοημοσύνης ως Εγγυήσεις Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

4.1 Εισαγωγή

Η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη προσέγγισης των αρχών της ΤΝ, καθώς με αυτό τον τρόπο προσεγγίζονται ταυτόχρονα η ηθική αλλά και νομική διάσταση της ΤΝ²¹² και μπορεί να γίνει κατανοητή η σύνδεση των αρχών αυτών με τα αντίστοιχα δικαιώματα του ανθρώπου, όπως αναλύονται ανωτέρω και με τον θεματικό διαχωρισμό. Συνεπώς, η προσέγγιση στο παρόν κεφάλαιο σκοπό έχει να προβεί σε αυτή την αντιστοίχιση αναλύοντας το περιεχόμενο των αρχών και ορισμένες εφαρμογές τους. Σε κάθε περίπτωση αναφορά στις αρχές της ΤΝ υπάρχει και στα προηγούμενα κεφάλαια παράλληλα με την αναφορά στις προκλήσεις και προοπτικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ένας θεμελιώδης κοινός τόπος, μια κοινή γλώσσα όλων των φορέων στο πλαίσιο της ΤΝ (κρατικοί φορείς,

212. ΕΕΔΑ, *Η ΕΕΔΑ στον ραδιοφωνικό σταθμό ΑΘΗΝΑ 9,84 για τη νομική και ηθική διάσταση της τεχνητής νοημοσύνης*, 30 Σεπτεμβρίου 2025. Βλ. και καλές πρακτικές όπως το παρακάτω με αναφορά σε αρχές: UK, *Government Digital Service, Artificial Intelligence Playbook for the UK Government*, February 2025.

ανεξάρτητες αρχές, τεχνολογικός τομέας, ακαδημαϊκός χώρος, κοινωνία των πολιτών κ.ά.) είναι οι αρχές της ΤΝ. Ενδεχομένως δεν αναφέρονται όλοι οι φορείς στην ανάλυση δικαιωμάτων αλλά σε μεγάλο βαθμό αναφέρονται στις αρχές της ΤΝ²¹³.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό για την ΤΝ και την αιτιολογική σκέψη 27 παρότι η προσέγγιση βάσει κινδύνου αποτελεί το θεμέλιο για ένα αναλογικό και αποτελεσματικό σύνολο δεσμευτικών κανόνων, είναι σημαντικό να υπενθυμιστούν οι κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας για αξιόπιστη ΤΝ του 2019, τις οποίες ανέπτυξε η ανεξάρτητη ΟΕΥΕ για την ΤΝ που είχε διοριστεί από την Επιτροπή²¹⁴. Στις κατευθυντήριες αυτές γραμμές, η ΟΕΥΕ για την ΤΝ ανέπτυξε επτά μη δεσμευτικές αρχές για την ΤΝ που έχουν στόχο να βοηθήσουν στη διασφάλιση της αξιοπιστίας και της δεοντολογικής ορθότητας της ΤΝ. Στις επτά αρχές περιλαμβάνονται η ανθρωπίνη παρέμβαση και εποπτεία· η τεχνική στιβαρότητα και ασφάλεια· η ιδιωτική ζωή και διακυβέρνηση των δεδομένων· η διαφάνεια· η πολυμορφία, η απαγόρευση των διακρίσεων και η δικαιοσύνη· η κοινωνική και περιβαλλοντική ευημερία και η λογοδοσία. Με την επιφύλαξη των νομικά δεσμευτικών απαιτήσεων του παρόντος κανονισμού και κάθε άλλου εφαρμοστέου κανόνα του ενωσιακού δικαίου, οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές συμβάλλουν στον σχεδιασμό συνεκτικής, αξιόπιστης και ανθρωποκεντρικής ΤΝ, σύμφωνης με τον Χάρτη και τις αξίες στις οποίες εδράζεται η Ένωση.

Επίσης, η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ΤΝ, στα άρθρα 6-13, απαριθμεί τις αρχές, οι οποίες είναι σχετικές με δράσεις εντός του πλαισίου του κύκλου των συστημάτων ΤΝ: αξιοπρέπεια και προσωπική αυτονομία, διαφάνεια και εποπτεία, λογοδοσία και ευθύνη, ισότητα και μη διάκριση, ιδιωτικότητα και προστασία προσωπικών δεδομένων, αξιοπιστία και ασφαλής καινοτομία.

213. Συμπέρασμα το οποίο εμφανίστηκε κατά την ακρόαση για την ΤΝ που διοργάνωσε η ΕΕΔΑ. Βλ. παραπάνω. Εξάλλου, η ΕΕΔΑ λαμβάνει υπόψη και το έργο του European Group on Ethics in Science and New Technologies της ΕΕ και ενδεικτικά: EGE, Values for the Future: The Role of Ethics in European and Global Governance, May 2021.

214. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την τεχνητή νοημοσύνη](#), 6 Μαΐου 2025.

4.2 Αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της προσωπικής αυτονομίας

Η αρχή κατοχυρώνεται στη Σύμβαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη, η οποία στο άρθρο 7 προβλέπει ότι κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος οφείλει να θεσπίζει ή να διατηρεί μέτρα για τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ατομικής αυτονομίας σε σχέση με τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των συστημάτων ΤΝ. Η επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης²¹⁵ επισημαίνει ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν πρέπει να οδηγούν στην απανθρωποποίηση των ατόμων, να υπονομεύουν την ικανότητά τους να ενεργούν αυτόνομα, ούτε να αποδίδουν στα συστήματα ΤΝ ανθρώπινα χαρακτηριστικά κατά τρόπο που να θίγει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια προϋποθέτει την αναγνώριση της πολυπλοκότητας και του πλούτου της ανθρώπινης ταυτότητας, της εμπειρίας, των αξιών και των συναισθημάτων.

Η Σύμβαση διευκρινίζει ότι ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας συνεπάγεται την αναγνώριση της εγγενούς αξίας κάθε ανθρώπου, ανεξαρτήτως του υπόβαθρου, των χαρακτηριστικών ή των περιστάσεών του, καθώς και την υποχρέωση ίσης και αξιοπρεπούς μεταχείρισης όλων. Δεδομένου ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια αποτελεί το θεμέλιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η αναφορά της ως πρώτης αρχής του Κεφαλαίου ΙΙΙ αναδεικνύει τον οικουμενικό χαρακτήρα της Σύμβασης-Πλαισίου και την κοινή αναγνώριση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ως βάσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατικής συμμετοχής και του κράτους δικαίου.

Περαιτέρω, η ατομική αυτονομία αναγνωρίζεται ως ουσιώδης έκφανση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου για αυτοδιάθεση, δηλαδή να λαμβάνει ελεύθερα αποφάσεις και να διαμορφώνει τη ζωή του χωρίς εξαναγκασμό. Στο πλαίσιο της ΤΝ, η αρχή αυτή προϋποθέτει ότι τα άτομα διατηρούν τον έλεγχο της χρήσης και των επιπτώσεων των τεχνολο-

215. Council of Europe, [Explanatory Report to the Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law](#), 5 September 2024.

γιών ΤΝ στη ζωή τους και ότι η ικανότητα δράσης και η αυτονομία τους δεν περιορίζονται. Η ανθρωποκεντρική ρύθμιση αναγνωρίζει τη σημασία της δυνατότητας των ατόμων να διαμορφώνουν οι ίδιοι την εμπειρία τους από τη χρήση της ΤΝ, διασφαλίζοντας ότι οι τεχνολογίες αυτές ενισχύουν, και δεν περιορίζουν, την αυτονομία τους. Η ιδιαίτερη αναφορά στην ατομική αυτονομία κρίνεται αναγκαία, ιδίως λόγω της ικανότητας των συστημάτων αυτών να μιμούνται ανθρώπινες συμπεριφορές και να επηρεάζουν ή να χειραγωγούν τα άτομα.

Τα παραπάνω είναι εμφανή, εάν συνδυαστεί και το πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων με βάση το Τροποποιητικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²¹⁶, όπου η τρίτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της Σύμβασης αντικαθίσταται με το ακόλουθο κείμενο: «Λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι αναγκαίο να διασφαλίζονται η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών κάθε προσώπου και -λαμβανομένης υπόψη της διαφοροποίησης, της εντατικοποίησης και της παγκοσμιοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων και των ροών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα- η προσωπική αυτονομία βάσει του δικαιώματος κάθε προσώπου να ελέγχει τα δικά του δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και την επεξεργασία των δεδομένων αυτών»

Επίσης, το πνεύμα του Κανονισμού 2024/1689 στο σύνολό του διαπνέεται από τον σεβασμό στην αξιοπρέπεια του ατόμου²¹⁷. Ωστόσο, η έννοια αυτή γίνεται πιο αναγκαία στο άρθρο 5 αυτού σχετικά με τις απαγορευμένες πρακτικές ΤΝ, όταν αυτές είναι σκόπιμα χειριστικές ή παραπλανητικές και μπορούν να στρεβλώσουν ουσιαδώς τη συμπεριφορά ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων.

216. Νόμος 5169/2025 (ΦΕΚ 4/Α'/17.1.2025) Κύρωση του από 10 Οκτωβρίου 2018 Τροποποιητικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

217. Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 27, 28, 31, 48, 58, 80.

Αντίστοιχα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας²¹⁸ υπογραμμίζει ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η εγγενής αξία των ανθρώπων είναι οι κεντρικές αξίες στις οποίες βασίζονται όλες οι άλλες ηθικές αρχές. Προσεγγίζει τη σχέση υγείας και τεχνητής νοημοσύνης μέσω θεμελιωδών ηθικών αρχών που διέπουν την ανάπτυξη, την εφαρμογή και τη συνεχή αξιολόγηση των τεχνολογιών ΤΝ στον τομέα της υγείας. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την αποφυγή πρόκλησης βλάβης, την προαγωγή της ευημερίας με ελαχιστοποίηση των κινδύνων και μεγιστοποίηση των ωφελειών, τη δίκαιη μεταχείριση όλων των προσώπων χωρίς διακρίσεις, παραμέληση, χειραγώγηση, κυριαρχία ή κατάχρηση, καθώς και τον σεβασμό της αυτονομίας των προσώπων κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν τη ζωή και την υγεία τους, στη βάση επαρκούς ενημέρωσης για τη φύση, τη σημασία και τις πιθανές συνέπειες των διαθέσιμων επιλογών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας²¹⁹ επισημαίνει ότι η αυξανόμενη χρήση της ΤΝ δεν πρέπει να οδηγεί στη μεταβίβαση της λήψης αποφάσεων από τον άνθρωπο στη μηχανή. Η επέκταση της αυτονομίας των συστημάτων ΤΝ δεν πρέπει να υπονομεύει την ανθρώπινη αυτονομία και, ειδικότερα στον τομέα της υγείας, οι άνθρωποι πρέπει να διατηρούν τον πλήρη έλεγχο των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των ιατρικών αποφάσεων. Τα συστήματα ΤΝ οφείλουν να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να υποστηρίζουν τους επαγγελματίες υγείας και τους ασθενείς στη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων, ενώ η ανθρώπινη εποπτεία πρέπει να είναι ουσιαστική και να περιλαμβάνει αποτελεσματική και διαφανή παρακολούθηση των ανθρώπινων αξιών και των ηθικών παραμέτρων. Η εποπτεία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την απόφαση για το εάν θα χρησιμοποιηθεί ένα σύστημα ΤΝ σε συγκεκριμένη ιατρική πράξη, τον καθορισμό του βαθμού ανθρώπινης διακριτικής ευχέρειας και τη δυνατότητα του επαγγελματία υγείας να παρακάμπτει ή να ανατρέπει τις αποφάσεις του συστήματος.

218. World Health Organization, [Ethics and Governance on Artificial Intelligence for Health](#), 2021, σελ. 23 επ.

219. Ο.π.

Τέλος, ο σεβασμός της αυτονομίας προϋποθέτει την προστασία της ιδιωτικής ζωής και του απορρήτου, καθώς και την εξασφάλιση ελεύθερης και έγκυρης ενημερωμένης συναίνεσης μέσω κατάλληλου νομικού πλαισίου για την προστασία των δεδομένων, το οποίο πρέπει να εφαρμόζεται αποτελεσματικά από τα κράτη και να τηρούνται από τις επιχειρήσεις και όλους όσους συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη συστημάτων ΤΝ. Η ΤΝ δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για πειραματισμό ή χειραγώγηση προσώπων στο σύστημα υγείας χωρίς έγκυρη ενημερωμένη συναίνεση, ενώ η χρήση αλγορίθμων μηχανικής μάθησης στη διάγνωση, την πρόγνωση και τον σχεδιασμό θεραπευτικών παρεμβάσεων πρέπει να εντάσσεται στη διαδικασία παροχής της συναίνεσης. Παράλληλα, η άρνηση παροχής συναίνεσης δεν πρέπει να συνεπάγεται στέρηση βασικών υπηρεσιών ούτε να συνδέεται με την παροχή κινήτρων προς όσους συναινούν. Οι κανόνες προστασίας των δεδομένων αποτελούν ουσιώδες μέσο διασφάλισης των δικαιωμάτων των προσώπων, προστατεύοντας την ιδιωτικότητα και το απόρρητο των δεδομένων υγείας, κατοχυρώνοντας τον έλεγχο των ασθενών επί των δεδομένων τους και διευκολύνοντας την πρόσβαση, τη μεταφορά και την κοινοποίησή τους, ιδίως ενόψει της αυξανόμενης χρήσης μεγάλων συνόλων δεδομένων από τα συστήματα μηχανικής μάθησης.

4.3 Αρχή της ανθρωποκεντρικής τεχνητής νοημοσύνης

Η αρχή της ανθρωποκεντρικής ΤΝ συνδέεται άμεσα με τις παραπάνω αρχές και αποτελεί θεμελιώδη άξονα του ευρωπαϊκού και του διεθνούς κανονιστικού πλαισίου. Ήδη από την αιτιολογική σκέψη 6 του Κανονισμού 2024/1689 για την ΤΝ επισημαίνεται ότι η ανάπτυξη και η χρήση της πρέπει να βασίζονται σε μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση, με απώτερο στόχο την προαγωγή της ανθρώπινης ευημερίας. Η αρχή αυτή κατοχυρώνεται ρητά και στο άρθρο 1 του Κανονισμού, το οποίο προβλέπει ότι η ανάπτυξη και η χρήση αξιόπιστων συστημάτων ΤΝ πρέπει να έχουν ως επίκεντρο τον άνθρωπο.

Στο ίδιο πνεύμα, η Σύσταση της UNESCO για την Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης (2021) ορίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια πρέπει να γίνονται σεβαστά, να προστατεύονται και να προάγονται σε όλα τα

στάδια του κύκλου ζωής των συστημάτων ΤΝ. Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι κανένα άτομο ή κοινωνική ομάδα δεν πρέπει να υφίσταται σωματική, οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πολιτιστική ή ψυχική βλάβη εξαιτίας της ανάπτυξης ή της χρήσης συστημάτων ΤΝ, ενώ η αξιοποίησή τους θα πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων.

Παράλληλα, αναγνωρίζεται ότι τα συστήματα ΤΝ μπορούν να παρέχουν σημαντική υποστήριξη σε πρόσωπα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως τα παιδιά, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τα άτομα με αναπηρία και οι ασθενείς. Ωστόσο, η χρήση τους δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγεί στην αντικειμενοποίηση των προσώπων, στην προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας ή στην παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η UNESCO υπογραμμίζει, τέλος, ότι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί ευθύνη όλων των εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των κρατών, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας των πολιτών, των διεθνών οργανισμών, της ακαδημαϊκής κοινότητας και της τεχνολογικής κοινότητας. Υπό το πρίσμα αυτό, οι νέες τεχνολογίες οφείλουν να λειτουργούν ως μέσο ενίσχυσης και αποτελεσματικότερης άσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και όχι ως παράγοντας περιορισμού ή παραβίασής τους.

4.4 Αρχή του σεβασμού της ιδιωτικότητας και διακυβέρνηση δεδομένων

Η αρχή του σεβασμού της ιδιωτικότητας και της διακυβέρνησης των δεδομένων αποτελεί βασικό στοιχείο του Κανονισμού 2024/1689. Οι πολίτες πρέπει να διατηρούν πλήρη και αποτελεσματικό έλεγχο επί των προσωπικών τους δεδομένων, τα οποία δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τρόπο που να προκαλεί βλάβη ή να εισάγει διακρίσεις σε βάρος τους. Στο πλαίσιο αυτό, ο Κανονισμός αναγνωρίζει ότι τα μοντέλα ΤΝ γενικού σκοπού ενδέχεται να ενέχουν συστηματικούς κινδύνους και προβλέπει ότι, όταν οι κίνδυνοι αυτοί υπερβαίνουν το προβλεπόμενο όριο, οι πάροχοι των σχετικών μοντέλων υπέχουν πρόσθετες υποχρεώσεις διαχείρισης κινδύνου.

Για τα συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου, ο Κανονισμός προβλέπει ότι, πριν από τη θέση τους σε λειτουργία, πρέπει να διενεργείται αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στα θεμελιώδη δικαιώματα, ώστε να διαπιστώνεται ότι οι επιπτώσεις αυτές δεν είναι δυσανάλογες προς τα αναμενόμενα οφέλη²²⁰. Η αξιολόγηση σχετικά με την ένταξη μιας πρακτικής στις εφαρμογές υψηλού κινδύνου πρέπει να τεκμηριώνεται πριν από τη διάθεσή της στην αγορά, με σκοπό τη διασφάλιση των εγγυήσεων προστασίας της ιδιωτικότητας των μελλοντικών χρηστών. Συνολικά, ο Κανονισμός προβλέπει ότι τα συστήματα ΤΝ πρέπει να αναπτύσσονται και να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τους κανόνες προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται οφείλουν να πληρούν υψηλές απαιτήσεις ποιότητας και ακεραιότητας.

Η Σύσταση της UNESCO για την Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης υπογραμμίζει ότι η ιδιωτικότητα αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ανθρώπινης αυτονομίας και της ανθρώπινης αυτενέργειας. Τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται από τα συστήματα ΤΝ πρέπει να συλλέγονται, να χρησιμοποιούνται και να διαγράφονται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τις αρχές της Σύστασης. Παράλληλα, υπογραμμίζεται η ανάγκη θέσπισης κατάλληλου πλαισίου προστασίας των δεδομένων και μηχανισμών διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων αξιολογήσεων επιπτώσεων που λαμβάνουν υπόψη τις κοινωνικές και ηθικές διαστάσεις της χρήσης των συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης, καθώς και η ανάγκη διασφάλισης της λογοδοσίας των εμπλεκόμενων φορέων. Η UNESCO επισημαίνει επίσης ότι η πολυμορφία και η συμπερίληψη προάγονται μέσω της ενεργού συμμετοχής όλων των ατόμων και ομάδων, ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, καταγωγής, φύλου, ηλικίας, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, οικονομικής ή κοινωνι-

220. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ για την εκτίμηση επιπτώσεων των συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης στα ανθρώπινα δικαιώματα σε Ημερίδα του Πανεπιστημίου Πειραιώς](#), 27 Ιουνίου 2025. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ σε σεμινάριο του ENNHRI για την εκτίμηση επιπτώσεων των συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης στα θεμελιώδη δικαιώματα](#), 11 Απριλίου 2025.

κής κατάστασης ή αναπηρίας. Επιπλέον, αναφέρει ότι τα αλγοριθμικά συστήματα απαιτούν κατάλληλες αξιολογήσεις επιπτώσεων στην ιδιωτικότητα, οι οποίες περιλαμβάνουν κοινωνικές και ηθικές παραμέτρους, καθώς και την εφαρμογή της αρχής της προστασίας της ιδιωτικότητας ήδη από τον σχεδιασμό (*privacy by design*). Οι φορείς που αναπτύσσουν ή χρησιμοποιούν συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης οφείλουν να λογοδοτούν για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή τους, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλο τον κύκλο ζωής των συστημάτων.

Η Σύμβαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη, στο άρθρο 11, προβλέπει ότι κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος οφείλει να θεσπίζει ή να διατηρεί μέτρα για την προστασία του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των συστημάτων ΤΝ, σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό και διεθνές δίκαιο, τα πρότυπα και το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο, καθώς και να διασφαλίζει την ύπαρξη αποτελεσματικών εγγυήσεων και μέτρων προστασίας για τα άτομα. Η επεξηγηματική έκθεση επισημαίνει ότι η προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων αποτελεί κοινή αρχή για την αποτελεσματική εφαρμογή των λοιπών αρχών της Σύμβασης, καθώς η συλλογή και η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων αποτελούν πλέον βασικό στοιχείο τόσο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και της λειτουργίας των δημόσιων αρχών. Ενόψει του γεγονότος ότι τα συστήματα ΤΝ βασίζονται πρωτίστως στην επεξεργασία δεδομένων, η απουσία κατάλληλων εγγυήσεων μπορεί να δημιουργήσει σοβαρούς κινδύνους για την ιδιωτική ζωή των ατόμων.

Η Σύμβαση επισημαίνει, επίσης, ότι η προστασία της ιδιωτικής ζωής περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον περιορισμό της πρόσβασης στις προσωπικές εμπειρίες του ατόμου, την προστασία της εμπιστευτικότητας προσωπικών ζητημάτων, τον έλεγχο επί των προσωπικών πληροφοριών και δεδομένων, την προστασία της προσωπικότητας, της αξιοπρέπειας και της ατομικής αυτονομίας, καθώς και την προστασία της ιδιωτικής σφαίρας και της σωματικής, ψυχολογικής και ηθικής ακεραιότητας. Τέλος, χρειάζεται να γίνει ειδική αναφορά στη σημασία υφιστάμενων διεθνών και ενωσιακών

πλαίσίων προστασίας δεδομένων, όπως η Σύμβαση 108+ του Συμβουλίου της Ευρώπης και ο ΓΚΠΔ – Κανονισμός 2016/679. Αντίστοιχα, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης²²¹ επισημαίνει ότι οι λύσεις Τεχνητής Νοημοσύνης που αναπτύσσονται ή χρησιμοποιούνται πρέπει να σέβονται το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, διασφαλίζοντας ότι τα προσωπικά δεδομένα υποβάλλονται σε επεξεργασία με ασφαλή και δεοντολογικά ορθό τρόπο.

4.5 Αρχή της αξιοπιστίας της Τεχνητής Νοημοσύνης

Η αξιοπιστία των συστημάτων ΤΝ αποτελεί θεμελιώδη αρχή τόσο του Κανονισμού 2024/1689 όσο και της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη. Ο Κανονισμός ήδη από τις πρώτες αιτιολογικές του σκέψεις (αιτιολογικές σκέψεις 1, 2, 3, 27, 59, 123) υπογραμμίζει ότι σκοπός του είναι η προώθηση της υιοθέτησης μιας ανθρωποκεντρικής και αξιόπιστης ΤΝ, η ανάδειξη της ΕΕ σε πρωτοπόρο στην ανάπτυξη αξιόπιστων συστημάτων ΤΝ και η διασφάλιση ότι τα συστήματα αυτά αναπτύσσονται και χρησιμοποιούνται με τρόπο συμβατό με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επισημαίνεται επίσης ότι η υιοθέτηση αποκλινόντων εθνικών κανόνων θα μπορούσε να οδηγήσει σε κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς και σε μείωση της ασφάλειας δικαίου, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη θέσπιση ενιαίου και υψηλού επιπέδου προστασίας σε ολόκληρη την Ένωση, ώστε να εξασφαλίζεται η ανάπτυξη αξιόπιστης ΤΝ, χωρίς να παρεμποδίζονται η καινοτομία και η ελεύθερη κυκλοφορία των συστημάτων ΤΝ. Παράλληλα, ο Κανονισμός παραπέμπει στις Κατευθυντήριες Γραμμές Δεοντολογίας για Αξιόπιστη ΤΝ του 2019, στις οποίες διατυπώνονται επτά μη δεσμευτικές δεοντολογικές αρχές με σκοπό την ενίσχυση της αξιοπιστίας και της δεοντολογικής ανάπτυξης της ΤΝ.

Ο Κανονισμός αναγνωρίζει επίσης ότι η αξιοπιστία και η διαφάνεια αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την αποφυγή δυσμενών επιπτώσεων, τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού, τη λογοδοσία και την αποτελεσματική επανόρθωση. Για τον λόγο αυτό, τα

221. CJEU, [Artificial Intelligence Strategy](#), 2023.

συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου υποβάλλονται υποχρεωτικά σε αξιολόγηση συμμόρφωσης πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά ή τη θέση τους σε λειτουργία. Επιπλέον, σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 50 του Κανονισμού, οι πάροχοι οφείλουν να διασφαλίζουν ότι οι τεχνικές λύσεις που αναπτύσσουν είναι, στον βαθμό που αυτό είναι τεχνικά εφικτό, αποτελεσματικές, διαλειτουργικές, ανθεκτικές και αξιόπιστες.

Αντίστοιχα, το άρθρο 12 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την προώθηση της αξιοπιστίας των συστημάτων ΤΝ και της εμπιστοσύνης στα αποτελέσματά τους, μεταξύ άλλων μέσω απαιτήσεων που αφορούν την ποιότητα και την ασφάλεια καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Η επεξηγηματική έκθεση της Σύμβασης επισημαίνει τον ρόλο των τεχνικών προτύπων, των τεχνικών προδιαγραφών, των μηχανισμών διασφάλισης και των συστημάτων αξιολόγησης της συμμόρφωσης για την τεκμηρίωση και επαλήθευση της αξιοπιστίας των συστημάτων ΤΝ. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διασφάλιση της ανθεκτικότητας, της ασφάλειας, της προστασίας, της ακρίβειας και της απόδοσης των συστημάτων, καθώς και στην ποιότητα, την ακεραιότητα, την ασφάλεια των δεδομένων και την κυβερνοασφάλεια. Τα σχετικά πρότυπα πρέπει να αναπτύσσονται μέσω διαφανών και συμμετοχικών διαδικασιών, σε συμφωνία με τα διεθνή και εθνικά πρότυπα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Σύμβαση υπογραμμίζει ακόμη ότι τα συστήματα ΤΝ πρέπει να είναι «ασφαλή ήδη από τον σχεδιασμό» (secure and safe by design), ώστε η ασφάλεια και η προστασία να αποτελούν θεμελιώδεις απαιτήσεις σε όλα τα στάδια του κύκλου ζωής τους και όχι απλώς τεχνικά χαρακτηριστικά. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η θέσπιση κανόνων δεν αρκεί αλλά απαιτείται η παροχή σαφών και αξιόπιστων πληροφοριών προς τους ενδιαφερόμενους σχετικά με τη συμμόρφωση των φορέων ανάπτυξης και χρήσης των συστημάτων ΤΝ, μέσω μηχανισμών διαφάνειας, τεκμηρίωσης και λογοδοσίας. Τα συστήματα διασφάλισης και συμμόρφωσης συμβάλλουν τόσο στην τήρηση των κανονιστικών απαιτήσεων όσο και στην αξιολόγηση ευρύτερων κινδύνων, ενώ τα τεχνικά πρότυπα λειτουργούν

συμπληρωματικά για την αντιμετώπιση τεχνικών κινδύνων και την ενίσχυση της αξιοπιστίας των συστημάτων.

Τέλος, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης²²² επισημαίνει ότι, καθώς τα εφαρμοστέα νομικά και δεοντολογικά πρότυπα εξελίσσονται διαρκώς, οι λύσεις ΤΝ πρέπει να επικαιροποιούνται συνεχώς, ώστε να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις του δικαίου και της δεοντολογίας.

4.6 Αρχή της διαφάνειας

Η αρχή της διαφάνειας αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη νόμιμη ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ, ωστόσο η εφαρμογή της παρουσιάζει σημαντικές δυσχέρειες. Οι υποχρεώσεις ενημέρωσης που προβλέπει ο ΓΚΠΔ (άρθρα 12-15) καθίστανται δυσχερείς, ιδίως λόγω της χρήσης μεγάλων συνόλων δεδομένων, της πολυπλοκότητας των αλγορίθμων και της δυσκολίας εκ των προτέρων προσδιορισμού του σκοπού της επεξεργασίας. Ιδιαίτερη σημασία έχει η υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας να εξηγήει τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, τόσο κατά την ενημέρωση του υποκειμένου όσο και κατά την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατανόηση και η αμφισβήτηση της ληφθείσας απόφασης²²³.

Ο Κανονισμός 2024/1689 αναδεικνύει τη διαφάνεια²²⁴ ως βασική αρχή της αξιόπιστης και ανθρωποκεντρικής ΤΝ. Τα συστήματα ΤΝ πρέπει να αναπτύσσονται και να χρησιμοποιούνται με τρόπο που διασφαλίζει την ιχνηλασιμότητα και την εξηγησιμότητά τους, να καθίσταται σαφές όταν ένα πρόσωπο αλληλεπιδρά με σύστημα ΤΝ και να ενημερώνονται τόσο οι φορείς εφαρμογής για τις δυνατότητες και τους περιορισμούς του όσο και τα θιγόμενα πρόσωπα για τα δικαιώματά τους. Ο Κανονισμός προβλέπει ειδικές

222. Ο.π.

223. Παναγοπούλου Φερενίκη, [Ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός για την Τεχνητή Νοημοσύνη. Μια πρώτη ματιά στην Συνταγματο-Ηθική Θεώρηση](#), Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ηλεκτρονική έκδοση, 2025, σελ. 51 επ.

224. Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 26, 27, 54, 68, 72, 107, 174 και άρθρο 50.

υποχρεώσεις διαφάνειας για παρόχους και φορείς εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένης της δημοσιοποίησης επαρκώς λεπτομερούς περίληψης των δεδομένων που χρησιμοποιούνται κατά την προεκπαίδευση των μοντέλων, καθώς και περιοδική αξιολόγηση του πλαισίου διαφάνειας και εποπτείας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συνεπώς, η διαφάνεια δεν είναι μια μονοδιάστατη έννοια αλλά εκδηλώνεται σε διάφορα επίπεδα και αφορά διαφορετικές πτυχές της αλγοριθμικής λειτουργίας²²⁵.

Η UNESCO στη προαναφερθείσα Σύστασή της αναδεικνύει τη διαφάνεια και την επεξηγησιμότητα ως θεμελιώδεις αρχές για την αξιόπιστη ΤΝ. Οι πάροχοι οφείλουν να παρέχουν πληροφορίες για τα δεδομένα εκπαίδευσης, την τεχνική τεκμηρίωση και τη λειτουργία των συστημάτων, ιδίως όταν πρόκειται για εφαρμογές υψηλού κινδύνου. Τα πρόσωπα πρέπει να ενημερώνονται όταν μια απόφαση λαμβάνεται ή υποστηρίζεται από σύστημα ΤΝ, να μπορούν να ζητούν επεξήγηση της απόφασης και να εξασφαλίζεται η λογοδοσία, η αποτελεσματική δικαστική προστασία και η εμπιστοσύνη στα συστήματα, με την αναγκαία στάθμιση έναντι της ιδιωτικότητας, της ασφάλειας και άλλων έννομων αγαθών.

Αντίστοιχα, το άρθρο 8 της Σύμβασης-Πλαισίου του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ΤΝ επιβάλλει τη θέσπιση κατάλληλων απαιτήσεων διαφάνειας και εποπτείας σε όλο τον κύκλο ζωής των συστημάτων ΤΝ. Η διαφάνεια προϋποθέτει κατανοητή πληροφόρηση σχετικά με τον σκοπό, τους περιορισμούς, τα δεδομένα, τις μεθόδους εκπαίδευσης, τους αλγορίθμους και τον βαθμό αυτοματοποίησης, ώστε να καθίσταται δυνατή η κατανόηση, η αμφισβήτηση και η λογοδοσία των αποφάσεων, ενώ περιλαμβάνει και τη σήμανση περιεχομένου που παράγεται από ΤΝ. Παράλληλα, αναγνωρίζεται ότι η επεξηγησιμότητα και η ερμηνευσιμότητα υπόκεινται σε τεχνικούς περιορισμούς και πρέπει να εξισορροπούνται με την προστασία της ιδιωτικότητας, της εμπιστευτικότητας, της εθνικής ασφάλειας και άλλων έννομων συμφερόντων.

225. Βόρρας Απόστολος, Η εφαρμογή της αρχής της διαφάνειας στην Τεχνητή Νοημοσύνη, Νομική Βιβλιοθήκη, 2026, σελ. 203.

Οι Αρχές του ΟΟΣΑ για την Τεχνητή Νοημοσύνη (OECD AI Principles) αναγνωρίζουν τη διαφάνεια και την επεξηγησιμότητα ως βασικές προϋποθέσεις υπεύθυνης χρήσης της ΤΝ. Οι φορείς ανάπτυξης και χρήσης συστημάτων ΤΝ οφείλουν να ενημερώνουν με σαφή και κατανοητό τρόπο για τις δυνατότητες και τους περιορισμούς των συστημάτων, να καθιστούν γνωστό πότε ένα πρόσωπο αλληλεπιδρά με ΤΝ και, όπου είναι εφικτό, να παρέχουν πληροφορίες για τα δεδομένα, τους παράγοντες και τη λογική που οδήγησαν σε μια πρόβλεψη ή απόφαση, ώστε τα επηρεαζόμενα πρόσωπα να μπορούν να κατανοούν και να αμφισβητούν το αποτέλεσμα. Η διαφάνεια δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη αποκάλυψη του πηγαίου κώδικα ή προστατευόμενων δεδομένων, ενώ η επεξηγησιμότητα πρέπει να προσαρμόζεται στο εκάστοτε πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη πιθανές επιπτώσεις στην ακρίβεια, την ιδιωτικότητα, την ασφάλεια και το κόστος των συστημάτων.

Αντίστοιχα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας²²⁶ επισημαίνει ότι οι εφαρμογές ΤΝ στην υγεία πρέπει να είναι διαφανείς και κατανοητές για τους προγραμματιστές, τους χρήστες και τις εποπτικές αρχές. Η διαφάνεια απαιτεί δημοσιοποίηση πληροφοριών για τον σχεδιασμό, τα δεδομένα, τις παραδοχές, τους περιορισμούς και τη λειτουργία των συστημάτων πριν και μετά τη διάθεσή τους, ώστε να διευκολύνεται η δημόσια λογοδοσία, ο έλεγχος και η προστασία της δημόσιας υγείας. Παράλληλα, η επεξηγησιμότητα πρέπει να προσαρμόζεται στις δυνατότητες των αποδεκτών, ενώ τα συστήματα οφείλουν να υποβάλλονται σε τακτικές, διαφανείς δοκιμές και ανεξάρτητη εποπτεία, με αξιολόγηση της απόδοσής τους ως προς διαφορετικά χαρακτηριστικά, όπως η φυλή, η εθνικότητα, το φύλο και η ηλικία, και με δημοσιοποίηση των χρήσεων, των περιορισμών και του τρόπου λήψης των σχετικών αποφάσεων.

Αντίστοιχα, ο Ν. 4961/2022 επέβαλε στους φορείς του δημόσιου τομέα την υποχρέωση δημοσιοποίησης πληροφοριών σχετικά με τα χρησιμοποιούμενα συστήματα ΤΝ, τις δυνατότητες και τα τεχνικά χαρακτηριστικά τους, τις κατηγορίες αποφάσεων που υπο-

226. WHO, [Ethics and Governance on Artificial Intelligence for Health](#), 2021, σελ. 27 επ.

στηρίζουν και τη διενέργεια αλγοριθμικής εκτίμησης αντικτύπου, ενώ διασφαλίζει το δικαίωμα των ενδιαφερομένων να λαμβάνουν σε κατανοητή και προσβάσιμη μορφή τις παραμέτρους στις οποίες βασίστηκε η απόφαση και προβλέπει την τήρηση μητρώου συστημάτων ΤΝ και εποπτεία από την Εθνική Αρχή Διαφάνειας²²⁷. Παράλληλα, ο Ν. 5169/2025 (Κεφάλαιο ΙΙ, άρθρο 5) κατοχυρώνει τη διαφανή και σύννομη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ενώ το Σχέδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας στην εποχή της ΤΝ²²⁸ υπογραμμίζει ότι οι αλγόριθμοι, τα δεδομένα και οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων πρέπει να είναι επαρκώς προσβάσιμα και εξηγήσιμα, ώστε τα συστήματα ΤΝ να λειτουργούν με αξιοπιστία, λογοδοσία και υπευθυνότητα.

4.7 Αρχή της ισότητας και της μη διάκρισης στην πρόσβαση στην πληροφορία

Χρειάζεται να αναδειχθεί η σημασία της δίκαιης πρόσβασης στην πληροφορία και της ανοικτής επιστήμης, προωθώντας την ελεύθερη ανταλλαγή επιστημονικών γνώσεων, δεδομένων, λογισμικού και ερευνητικών αποτελεσμάτων προς όφελος της επιστημονικής συνεργασίας και της τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων. Η πρόσβαση στις δυνατότητες της ΤΝ πρέπει να είναι ισότιμη για όλους, ανεξάρτητα από φύλο, φυλή, εθνικότητα, αναπηρία, γλώσσα, θρησκεία ή άλλο χαρακτηριστικό, ενώ τυχόν περιορισμοί οφείλουν να είναι αναλογικοί και να δικαιολογούνται από λόγους όπως η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ιδιωτικότητας, της εθνικής ασφάλειας και της δημόσιας τάξης. Παράλληλα, τα συστήματα ΤΝ πρέπει να αποτρέπουν τις προκαταλήψεις και να διασφαλίζουν ότι καμία ομάδα του πληθυσμού δεν υφίσταται δυσανάλογη ή άδικη μεταχείριση.

227. Βλ. αντίστοιχη διάταξη στον Ν. 5321/2026 και σχόλια ΕΕΔΑ σχετικά με το μητρώο κατά τη συζήτηση στο Κοινοβούλιο: ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στη Βουλή για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Υπόμνημα](#), 13 Ιουλίου 2026.

228. Συμβουλευτική Επιτροπή υψηλού επιπέδου για την Τεχνητή Νοημοσύνη, Σχέδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας στην εποχή της ΤΝ, 2024, σελ. 15.

Το Σχέδιο για τη μετάβαση της Ελλάδας στην εποχή της ΤΝ²²⁹ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση μέσω της δημιουργίας κεντρικής διαδικτυακής πλατφόρμας εκπαιδευτικού υλικού για την ΤΝ, με σκοπό τη διεύρυνση της πρόσβασης σε γνώσεις και δεξιότητες υψηλής ζήτησης και τη μείωση των εκπαιδευτικών και κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων. Η ανάπτυξη ενός ανοιχτού και βιώσιμου οικοσυστήματος μάθησης επιδιώκει να ενισχύσει την ισότητα ευκαιριών και την ευρύτερη συμμετοχή στην εκπαίδευση γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη.

Η UNESCO με τη Σύστασή της και η Σύμβαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη, στο άρθρο 10²³⁰, υπογραμμίζουν ότι ολόκληρος ο κύκλος ζωής των συστημάτων ΤΝ πρέπει να σέβεται την ισότητα, τη διαφορετικότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα κράτη και οι φορείς ανάπτυξης οφείλουν να διασφαλίζουν την ενεργό συμμετοχή όλων των κοινωνικών ομάδων, να αντιμετωπίζουν το ψηφιακό χάσμα και να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη και τον περιορισμό των αλγοριθμικών προκαταλήψεων, οι οποίες μπορεί να προκύψουν από τους δημιουργούς, τα δεδομένα εκπαίδευσης, τον σχεδιασμό ή τη λειτουργία των συστημάτων. Παράλληλα, απαιτείται η υιοθέτηση πολιτικών που αντιμετωπίζουν τις υφιστάμενες διαρθρωτικές ανισότητες, ώστε η ανάπτυξη και χρήση της τεχνητής νοημοσύνης να οδηγήσει σε δίκαια και ισότιμα αποτελέσματα για όλους.

Οι Αρχές του ΟΟΣΑ για την Τεχνητή Νοημοσύνη²³¹ υπογραμμίζουν ότι η ανάπτυξη και η χρήση αξιόπιστης ΤΝ πρέπει να προάγουν τη συμπεριληπτική ανάπτυξη, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανθρώπινη ευημερία. Η ΤΝ οφείλει να ενισχύει τις ανθρώπινες δυνατότητες, τη δημιουργικότητα και τη συμμετοχή υποεκπροσωπούμενων ομάδων, συμβάλλοντας στη μείωση των οικονομικών, κοινωνικών

229. Βλ. σελ. 70.

230. Βλ. Σύμβαση και επεξηγηματική έκθεση, παρ. 72 σχετικά με τα άρθρα των Διεθνών Συμφώνων του ΟΗΕ και τις υπόλοιπες Διεθνείς Συμβάσεις του ΟΗΕ, καθώς και άλλα διεθνή κείμενα, των οποίων σκοπός είναι η προστασία.

231. Άρθρο 1.1 και επεξήγηση [εδώ](#).

και έμφυλων ανισοτήτων και στην προστασία του περιβάλλοντος. Παράλληλα, αναγνωρίζεται ο κίνδυνος αναπαραγωγής ή ενίσχυσης υφιστάμενων προκαταλήψεων εις βάρος ευάλωτων ομάδων, γεγονός που καθιστά αναγκαία την υπεύθυνη διακυβέρνηση, τη συνεργασία πολλαπλών φορέων και τον συνεχή δημόσιο διάλογο για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ΤΝ. Αντίστοιχα, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης²³² επισημαίνει ότι τα δεδομένα και οι αλγόριθμοι πρέπει να σχεδιάζονται σύμφωνα με τις αρχές της αμεροληψίας, της δικαιοσύνης και της μη διάκρισης, ώστε να διασφαλίζεται ίση μεταχείριση όλων χωρίς διακρίσεις λόγω φυλής, φύλου ή κοινωνικοοικονομικής κατάστασης.

Παράλληλα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών²³³ επισημαίνει ότι τα οφέλη της ΤΝ παραμένουν άνισα κατανομημένα μεταξύ κρατών και επιχειρήσεων και προειδοποιεί ότι, χωρίς κατάλληλες εγγυήσεις, η ΤΝ μπορεί να εντείνει τις ανισότητες, το ψηφιακό χάσμα και τις απειλές για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για τον λόγο αυτό, αναδεικνύεται η ανάγκη διεθνούς συνεργασίας και συμπεριληπτικής διακυβέρνησης, ώστε τα οφέλη της ΤΝ να διαχυθούν ισότιμα προς όφελος όλων.

Στο ίδιο πνεύμα, ο Ν. 4961/2022 επέβαλε, κατά τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τη λειτουργία συστημάτων ΤΝ, τη συμμόρφωση με το ισχύον νομικό πλαίσιο και ιδίως με την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ισότητα των φύλων, την ελευθερία της έκφρασης, την καθολική προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, τα δικαιώματα των εργαζομένων και την αρχή της χρηστής διοίκησης.

4.8 Αρχή της αναλογικότητας

Η αρχή της αναλογικότητας αποτελεί θεμελιώδη άξονα του Κανονισμού 2024/1689 και διατρέχει το σύνολο των διατάξεών του, αποτυπώνοντας την ανάγκη τα συστήματα ΤΝ να αναπτύσσονται

232. Βλ. Ανωτέρω σχετική πηγή.

233. United Nations, [Artificial Intelligence, Global Issues](#).

και να χρησιμοποιούνται με τρόπο ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και τους κινδύνους που ενδέχεται να προκαλέσουν. Η αρχή αυτή αποτυπώνεται τόσο στις αιτιολογικές σκέψεις όσο και σε επιμέρους διατάξεις του Κανονισμού, όπως οι ρυθμίσεις για την ανθρώπινη εποπτεία, την αξιολόγηση συμμόρφωσης και την επιβολή κυρώσεων. Ειδικότερα, κατά τον καθορισμό των διοικητικών προστίμων απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη η φύση, η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης, οι συνέπειές της, τυχόν προηγούμενες κυρώσεις, καθώς και το μέγεθος και η θέση του φορέα εκμετάλλευσης στην αγορά, ώστε η επιβληθείσα κύρωση να είναι ανάλογη με τις περιστάσεις κάθε υπόθεσης.

Η αρχή της αναλογικότητας κατοχυρώνεται επίσης στο ελληνικό και διεθνές κανονιστικό πλαίσιο. Ο Ν. 5169/2025 προβλέπει ότι κάθε επεξεργασία δεδομένων πρέπει να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό και να διασφαλίζει δίκαιη ισορροπία μεταξύ των δημόσιων ή ιδιωτικών συμφερόντων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των προσώπων. Παράλληλα, κάθε περιορισμός των δικαιωμάτων επιτρέπεται μόνο όταν προβλέπεται από τον νόμο, σέβεται τον πυρήνα των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αποτελεί αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Αντίστοιχα, η Σύσταση της UNESCO για την Τεχνητή Νοημοσύνη υπογραμμίζει ότι τα συστήματα ΤΝ δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη θεμιτών σκοπών, αλλά να βασίζονται σε εκτίμηση κινδύνου, να εξισορροπούν τα οφέλη με τους ενδεχόμενους κινδύνους για τα άτομα και την κοινωνία, να στηρίζονται σε αξιόπιστα επιστημονικά δεδομένα και να τελούν πάντοτε υπό την τελική ανθρώπινη κρίση, ώστε να αποφεύγεται η πρόκληση βλάβης και να διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

4.9 Αρχή της λογοδοσίας και ευθύνης

Η αρχή της λογοδοσίας αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αξιόπιστη ανάπτυξη και χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Ο Κανονισμός 2024/1689 προβλέπει ότι πρέπει να υπάρχουν μηχανισμοί που διασφαλίζουν την υπευθυνότητα των παρόχων και των χρηστών συστημάτων ΤΝ για τις επιπτώσεις τους στα ανθρώπινα δικαιώματα,

μέσω διαδικασιών ελέγχου, ανθρώπινης εποπτείας, διαχείρισης κινδύνων και αναφοράς σοβαρών περιστατικών. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η ελεγχσιμότητα (auditability), η οποία επιτρέπει την αξιολόγηση των αλγορίθμων, των δεδομένων και των διαδικασιών ανάπτυξης, ιδίως σε εφαρμογές υψηλού κινδύνου, ενώ παράλληλα απαιτείται η ύπαρξη αποτελεσματικών και προσβάσιμων μηχανισμών έννομης προστασίας. Για την εφαρμογή του Κανονισμού, κάθε κράτος μέλος οφείλει να ορίζει αρμόδιες εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένης αρχής εποπτείας της αγοράς και κοινοποιούσας αρχής.

Η αρχή της λογοδοσίας ενισχύεται και από άλλα διεθνή και εθνικά κείμενα. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Τεχνητή Νοημοσύνη²³⁴ προβλέπει ότι τα κράτη οφείλουν να θεσπίζουν ή να διατηρούν μηχανισμούς λογοδοσίας και ευθύνης για τις δυσμενείς επιπτώσεις των συστημάτων ΤΝ στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου. Οι μηχανισμοί αυτοί περιλαμβάνουν διοικητικά και δικαστικά μέσα, καθεστώτα αστικής και ποινικής ευθύνης, καθώς και διαδικασίες που επιτρέπουν την αμφισβήτηση αποφάσεων και τον σαφή καταλογισμό ευθυνών στους εμπλεκόμενους φορείς.

Η Σύσταση της UNESCO για την Ηθική της Τεχνητής Νοημοσύνης επισημαίνει ότι οι φορείς ανάπτυξης και χρήσης ΤΝ οφείλουν να σέβονται, να προστατεύουν και να προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ η τελική ηθική ευθύνη για τις αποφάσεις και τις ενέργειες που βασίζονται σε συστήματα ΤΝ παραμένει πάντοτε στους ανθρώπους που συμμετέχουν στον κύκλο ζωής τους. Η UNESCO υπογραμμίζει επίσης ότι οι κίνδυνοι και οι ευπάθειες των συστημάτων ΤΝ πρέπει να αντιμετωπίζονται σε όλο τον κύκλο ζωής τους, ώστε αυτά να είναι ανθεκτικά σε σφάλματα, κακή χρήση και κυβερνοεπιθέσεις.

Αντίστοιχα, οι Αρχές του ΟΟΣΑ για την Τεχνητή Νοημοσύνη (άρθρο 1.5) αναγνωρίζουν ότι οι φορείς ΤΝ είναι υπεύθυνοι για την ορθή λειτουργία των συστημάτων τους, οφείλουν να διασφαλίζουν την ιχνηλασιμότητα των δεδομένων, των διαδικασιών και των αποφά-

234. Βλ. επεξηγηματική έκθεση παρ. 66-70.

σεων σε όλο τον κύκλο ζωής των συστημάτων και να εφαρμόζουν συνεχή διαχείριση κινδύνων, ώστε να προλαμβάνονται προκαταλήψεις και να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ασφάλεια, η ιδιωτικότητα, καθώς και τα εργασιακά και τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας.

Ο Ν. 4961/2022 προέβλεπε την υποχρεωτική τήρηση μητρώου των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης που χρησιμοποιούν οι δημόσιοι φορείς, με πληροφορίες για τον σκοπό, τα τεχνικά χαρακτηριστικά, τα μέτρα ασφαλείας και τις εκτιμήσεις αντικτύπου, καθώς και αντίστοιχα μητρώα για συσκευές του Διαδικτύου των Πραγμάτων και σχέδια αποτίμησης κινδύνων στις τηλεπικοινωνίες, ενώ ο Ν. 5321/2026 διαμόρφωσε ένα αναγκαίο πλαίσιο ως προς το μητρώο²³⁵. Αντίστοιχα, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισημαίνει ότι τα συστήματα ΤΝ πρέπει να χαρακτηρίζονται από ιχνηλασιμότητα, δυνατότητα ελέγχου και επεξηγησιμότητα, ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωσή τους με τις νομικές και δεοντολογικές απαιτήσεις. Επίσης, στο άρθρο 5 Ν. 4961/2022 καθιέρωνε την υποχρεωτική εκπόνηση αλγοριθμικής εκτίμησης αντικτύπου πριν από τη θέση σε λειτουργία συστημάτων ΤΝ από φορείς του δημόσιου τομέα. Η εκτίμηση αυτή εξετάζει, μεταξύ άλλων, τον σκοπό και το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετεί το σύστημα, τα τεχνικά χαρακτηριστικά και τις παραμέτρους λειτουργίας του, τις κατηγορίες αποφάσεων που υποστηρίζει, τα δεδομένα που επεξεργάζεται, καθώς και τους πιθανούς κινδύνους για τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τα έννομα συμφέροντα των φυσικών και νομικών προσώπων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν τα συστήματα ΤΝ σε ευάλωτες ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις, ενώ διευκρινίζεται ότι η αλγοριθμική εκτίμηση αντικτύπου δεν υποκαθιστά την εκτίμηση αντικτύπου για την προστασία δεδομένων του άρθρου 35 του ΓΚΠΔ.

235. Βλ. σχόλια ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στη Βουλή για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Υπόμνημα](#), 13 Ιουλίου 2026.

4.10 Ανθρώπινη εποπτεία

Η ΤΝ αποτελεί μια δυναμική και πολυδιάστατη τεχνολογία, η οποία εξελίσσεται διαρκώς και απαιτεί ένα αντίστοιχα ευέλικτο και προσαρμοστικό πλαίσιο διακυβέρνησης²³⁶. Οι πολιτικές και οι κανονιστικές προσεγγίσεις οφείλουν να προσαρμόζονται στις νέες δυνατότητες, κινδύνους και κοινωνικές προκλήσεις που ανακύπτουν, διατηρώντας παράλληλα ένα σταθερό και προβλέψιμο περιβάλλον εμπιστοσύνης. Δεδομένου ότι οι επιπτώσεις της ΤΝ υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα, η αποτελεσματική ρύθμισή της προϋποθέτει διεθνή συνεργασία μέσω οργανισμών όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, τα Ηνωμένα Έθνη και ο ΟΟΣΑ²³⁷. Η συνεργασία αυτή είναι απαραίτητη ώστε η ανάπτυξη και η χρήση των συστημάτων ΤΝ να ευθυγραμμίζονται με τις δημοκρατικές αξίες, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δημόσιο συμφέρον.

Ο Κανονισμός 2024/1689 θέτει ως θεμελιώδη αρχή την ανθρώπινη εποπτεία, σύμφωνα με την οποία τα συστήματα ΤΝ πρέπει να λειτουργούν ως εργαλεία υποστήριξης του ανθρώπου, με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Για τον σκοπό αυτό προβλέπονται μηχανισμοί διαφάνειας, αξιολόγησης και συνεχούς αναθεώρησης των απαιτήσεων εποπτείας.

Σε διεθνές επίπεδο, οι κατευθυντήριες αρχές της UNESCO και του ΟΟΣΑ²³⁸ υπογραμμίζουν τη σημασία της λογοδοσίας, της αξιολόγησης επιπτώσεων, της ιχνηλασιμότητας, της ασφάλειας και της συνεχούς ανθρώπινης εποπτείας καθ' όλο τον κύκλο ζωής των συστημάτων ΤΝ. Η εφαρμογή μηχανισμών ελέγχων συμμόρφωσης είναι αναγκαία για την πρόληψη παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης. Ιδιαίτερη σημασία έχει η διατήρηση της ανθρώπινης κρίσης και παρέμβασης, καθώς η ΤΝ δεν πρέπει να λειτουργεί ανεξέλεγκτα αλλά υπό συνεχή ανθρώπινη εποπτεία. Εξάλλου, το ως άνω πλαίσιο συνδέεται και με τη δεοντολογία των σχετικών επαγγελματικών κατηγοριών, π.χ. υπάρχει

236. Παναγοπούλου Φ., ό.π., σελ. 53.

237. Ο.π.

238. Βλ. αρχές 1.2, 1.4.

δεοντολογική υποχρέωση των πληροφορικών να αποτρέπουν κοινωνικά επιβλαβείς χρήσεις της τεχνολογίας²³⁹.

Παράλληλα, ο Ν. 4961/2022 είχε θεσπίσει εθνικούς μηχανισμούς διακυβέρνησης μέσω της Συντονιστικής Επιτροπής για την ΤΝ και της Επιτροπής Εποπτείας της Εθνικής Στρατηγικής, οι οποίες έχουν αρμοδιότητα τον συντονισμό, την εφαρμογή, τη βελτίωση της στρατηγικής και την αντιμετώπιση αποκλίσεων ή πιθανών επιπτώσεων στα δικαιώματα των πολιτών. Η ανάγκη για ισχυρές και ανεξάρτητες εποπτικές αρχές ενισχύεται περαιτέρω από τον Ν. 5321/2026, όπως παρουσιάζεται στην παρούσα και σε άλλα κείμενα της ΕΕΔΑ και τον Ν. 5169/2025 και το σχετικό διεθνές πλαίσιο προστασίας δεδομένων, το οποίο προβλέπει αρμοδιότητες διερεύνησης, παρέμβασης, επιβολής κυρώσεων και ενημέρωσης των πολιτών. Οι εποπτικές αρχές οφείλουν να διαθέτουν επαρκείς πόρους, ανεξαρτησία και δυνατότητα συνεργασίας, ώστε να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τις αρχές προστασίας δεδομένων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

4.11 Αρχή της βιωσιμότητας και της ευημερίας

Η ανάπτυξη και η ευρεία χρήση ισχυρών μοντέλων παραγωγικής ΤΝ δημιουργούν σημαντικές περιβαλλοντικές προκλήσεις, κυρίως λόγω της αυξημένης κατανάλωσης ενέργειας, νερού και υπολογιστικών πόρων. Η εκπαίδευση μεγάλων μοντέλων ΤΝ, όπως αυτά που διαθέτουν δισεκατομμύρια παραμέτρους, απαιτεί υψηλή υπολογιστική ισχύ, γεγονός που συνεπάγεται αυξημένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και επιβάρυνση των ενεργειακών δικτύων. Παράλληλα, η συνεχιζόμενη λειτουργία, βελτιστοποίηση και μαζική χρήση των εφαρμογών ΤΝ ενισχύουν το ενεργειακό αποτύπωμα, ενώ η ανάγκη ψύξης των υποδομών δημιουργεί πρόσθετες πιέσεις στους υδάτινους πόρους και στα τοπικά οικοσυστήματα. Για τον λόγο αυτό, ο περιβαλλοντικός παράγοντας πρέπει να ενσωμα-

239. Λήφθηκε υπόψη η συνεισφορά της Ένωσης Πληροφορικών Ελλάδας κατά την ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Βλ. ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026.

τώνεται εξαρχής στον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τη διακυβέρνηση των συστημάτων ΤΝ.²⁴⁰

Παρά το περιβαλλοντικό κόστος, η ΤΝ μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέσω της ανάλυσης μεγάλων δεδομένων, της δορυφορικής παρακολούθησης, των έξυπνων ενεργειακών συστημάτων και της βελτιστοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η ΤΝ συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των φυσικών πόρων και στην πρόβλεψη περιβαλλοντικών μεταβολών. Ωστόσο, οι λύσεις δεν βασίζονται αποκλειστικά στην ΤΝ, αλλά απαιτούν τη συνεργασία με συμπληρωματικές τεχνολογίες, όπως το Διαδίκτυο των Πραγμάτων, η ρομποτική, τα ηλεκτρικά οχήματα και οι κατανεμημένοι ενεργειακοί πόροι. Η αξιοποίηση της ΤΝ για περιβαλλοντικούς σκοπούς πρέπει, συνεπώς, να συνοδεύεται από αξιολόγηση του συνολικού κύκλου ζωής των συστημάτων και του κόστους επεξεργασίας των δεδομένων.

Το κανονιστικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η UNESCO και οι αρχές του ΟΟΣΑ υπογραμμίζουν ότι η ανάπτυξη αξιόπιστης ΤΝ πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο Κανονισμός 2024/1689 αναγνωρίζει την ανάγκη αποφυγής εφαρμογών που προκαλούν μακροπρόθεσμες κοινωνικές ή περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ενώ η UNESCO και ο ΟΟΣΑ επισημαίνουν την υποχρέωση περιορισμού του ανθρακικού αποτυπώματος, της μη βιώσιμης χρήσης φυσικών πόρων και των επιπτώσεων στα οικοσυστήματα.

4.12 Ευαισθητοποίηση και Γραμματισμός

Η ευαισθητοποίηση και η κατανόηση των πολιτών σχετικά με τις τεχνολογίες ΤΝ και την αξία των δεδομένων αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη δημοκρατική και υπεύθυνη αξιοποίησή τους. Σύμφωνα με την UNESCO, η πρόσβαση σε ανοικτή και συμπεριληπτική εκπαίδευση, η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, η εκπαίδευση στην ηθική της ΤΝ και ο γραμματισμός στα μέσα ενημέρωσης και την πλη-

240. Παναγοπούλου Φ., ό.π., σελ. 54-55.

ροφορία είναι απαραίτητα στοιχεία ώστε οι πολίτες να μπορούν να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να προστατεύονται από αθέμιτες επιρροές. Η εκπαίδευση γύρω από την ΤΝ πρέπει να βασίζεται στην κατανόηση των επιπτώσεων της στα ανθρώπινα δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες, το περιβάλλον και την κοινωνία. Στο ίδιο πλαίσιο, το ελληνικό σχέδιο μετάβασης στην εποχή της ΤΝ²⁴¹ υπογραμμίζει την ανάγκη ισότιμης συμμετοχής όλων των πολιτών μέσω πρόσβασης σε γνώση, τεχνολογία, υπολογιστικούς πόρους και δεδομένα, διασφαλίζοντας ότι η διακυβέρνηση της ΤΝ θα αντανακλά τις απόψεις όλων των ενδιαφερομένων μερών.

Η ενίσχυση της συμμετοχής προϋποθέτει παράλληλα την ανάπτυξη κατάλληλων μηχανισμών επαγγελματικής κατάρτισης και εξειδίκευσης στην ΤΝ. Η δημιουργία περιφερειακών κέντρων εκπαίδευσης, η συνεργασία πανεπιστημίων και βιομηχανίας, καθώς και η αξιοποίηση διαδικτυακών πλατφορμών μάθησης μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός εργατικού δυναμικού με τις απαραίτητες δεξιότητες για την ψηφιακή εποχή. Ιδιαίτερη σημασία έχει και η προστασία της πολιτιστικής και γλωσσικής κληρονομιάς μέσω της ανάπτυξης αξιόπιστων ελληνικών δεδομένων και μοντέλων ΤΝ²⁴². Η κυριαρχία διαδικτυακών δεδομένων από αγγλόφωνους πολιτισμούς οδηγεί συχνά σε μεροληπτικά μοντέλα που δεν αντανακλούν την παγκόσμια πολιτιστική ποικιλομορφία. Για τον λόγο αυτό, η δημιουργία χώρου δεδομένων για την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό αποτελεί σημαντική πρωτοβουλία, ώστε τα συστήματα ΤΝ να ενσωματώνουν αξιόπιστες ελληνικές πηγές, να παράγουν ακριβέστερα αποτελέσματα και να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας.

Η τροποποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού για την ΤΝ από τον Κανονισμό για το ψηφιακό Omnibus για την ΤΝ σχετικά με τον γραμματισμό στον τομέα της ΤΝ²⁴³, η οποία ενδεχομένως διαφοροποι-

241. Ο.π., σελ. 15.

242. Ο.π., σελ. 22.

243. Βλ. και αιτιολογική σκέψη 8 του ψηφιακού Omnibus και ιδίως: « (...) η κοινή πείρα των ενδιαφερόμενων μερών καταδεικνύει ότι μια λύση που επιβάλλει αυστηρές υποχρεώσεις για τη διασφάλιση επαρκούς επιπέδου γραμματισμού στον τομέα της ΤΝ δεν θα ήταν κατάλληλη

εί τις υποχρεώσεις των παρόχων και των φορέων εφαρμογής συστημάτων ΤΝ δεν υποστηρίζει απόλυτα τα παραπάνω.

4.13 Αρχή της ασφαλούς καινοτομίας

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, μέσω του Άρθρου 13 της Σύμβασης-Πλαισίου για την ΤΝ²⁴⁴, αναγνωρίζει την ανάγκη προώθησης της καινοτομίας με παράλληλη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη καλούνται να δημιουργήσουν, όπου είναι αναγκαίο, ελεγχόμενα περιβάλλοντα ανάπτυξης, πειραματισμού και δοκιμής συστημάτων ΤΝ υπό την εποπτεία των αρμόδιων αρχών. Τα περιβάλλοντα αυτά επιτρέπουν την έγκαιρη ενσωμάτωση απαιτήσεων ποιότητας, ιδιωτικότητας, ασφάλειας²⁴⁵ και προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων ήδη από τα αρχικά στάδια σχεδιασμού των συστημάτων, καθώς πολλοί από τους κινδύνους που συνδέονται με την ΤΝ μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα πριν από την ευρεία εφαρμογή τους.

για όλους τους τύπους παρόχων και φορέων εφαρμογής σε σχέση με την προώθηση του γραμματισμού στον τομέα της ΤΝ. Επιπλέον, από τα στοιχεία προκύπτει ότι η επιβολή τέτοιων υποχρεώσεων δημιουργεί πρόσθετο κανονιστικό φόρτο, ιδίως για τις μικρότερες επιχειρήσεις, ενώ ο γραμματισμός στον τομέα της ΤΝ θα πρέπει να αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα, ανεξάρτητα από τις κανονιστικές υποχρεώσεις και τις πιθανές κυρώσεις».

244. Βλ. επεξηγηματική έκθεση, παρ. 90-93.

245. Σύμφωνα με τη συνεισφορά του κ. Γιάννη Ασσαέλ, Ειδικού Συμβούλου στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και μέλους του ΕΣΕ-ΤΕΚ κατά την ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι επιτακτική η ανάγκη δημιουργίας εθνικών μετρικών αξιολόγησης (evaluations) και ενός εθνικού Ινστιτούτου Ασφάλειας Τεχνητής Νοημοσύνης (AI Safety Institute). Η ασφάλεια ενός μοντέλου στην αγγλική γλώσσα δεν εγγυάται την ανάλογη ασφάλεια στην ελληνική, γεγονός που αφήνει κενά προστασίας σε τοπικό επίπεδο. Βλ. ΕΕΔΑ, [Ακρόαση φορέων για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#), 29 Ιανουαρίου 2026.

Η δημιουργία τέτοιων μηχανισμών δεν αποσκοπεί στον περιορισμό της τεχνολογικής ανάπτυξης, αλλά στη διαμόρφωση ενός ασφαλούς πλαισίου που επιτρέπει την υπεύθυνη καινοτομία. Τα ελεγχόμενα περιβάλλοντα, όπως τα ρυθμιστικά «sandboxes», παρέχουν στους δημιουργούς ΤΝ τη δυνατότητα να δοκιμάζουν νέες εφαρμογές υπό πραγματικές συνθήκες, με παράλληλη καθοδήγηση από τις εποπτικές αρχές. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η νομική ασφάλεια, διευκολύνεται η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητών και ρυθμιστικών φορέων και επιτρέπεται η συλλογή γνώσης σχετικά με τις ευκαιρίες και τους κινδύνους των νέων τεχνολογιών. Παράλληλα, οι αρχές μπορούν να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα διαφορετικών κανονιστικών προσεγγίσεων και να προσαρμόζουν το πλαίσιο διακυβέρνησης στις ταχύτατες εξελίξεις της ΤΝ.

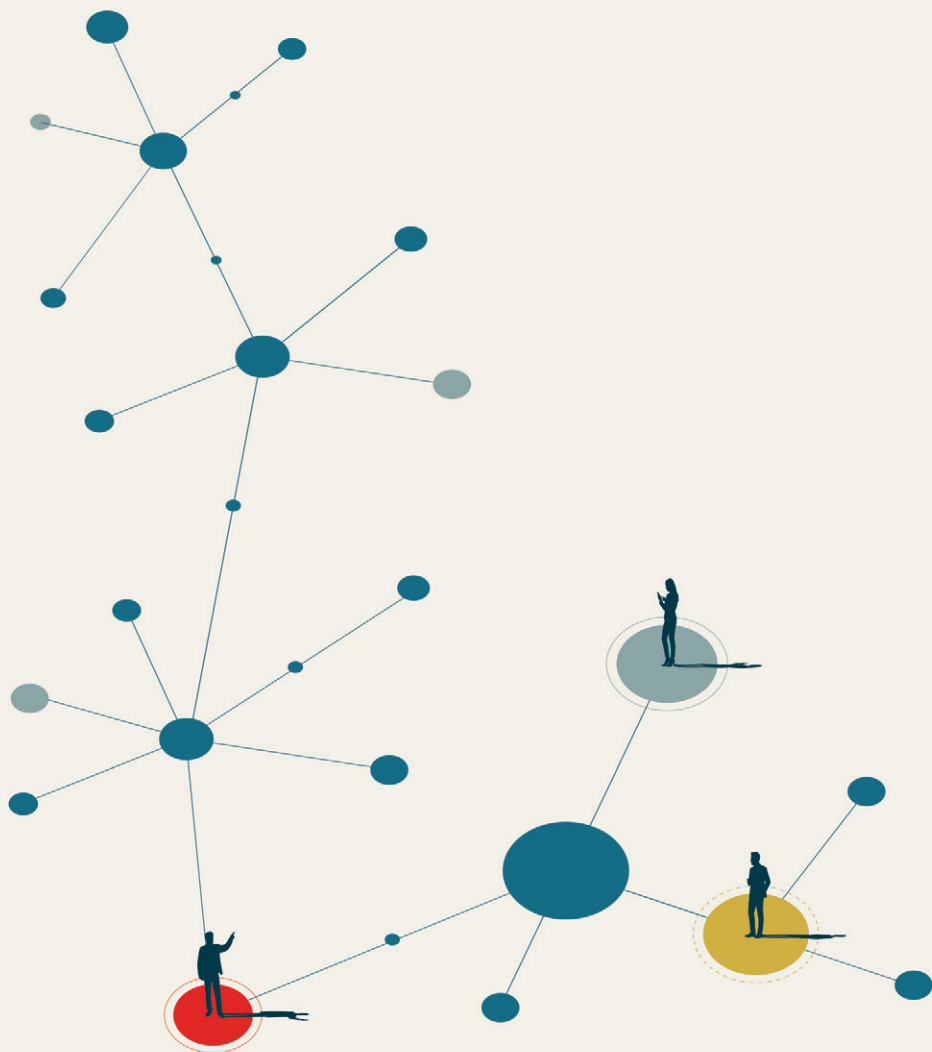
Η εφαρμογή ελεγχόμενων περιβαλλόντων συμβάλλει, επομένως, στη δημιουργία μιας ισορροπίας μεταξύ καινοτομίας και προστασίας του δημοσίου συμφέροντος. Μέσω της συνεχούς αξιολόγησης, της διαφάνειας και της συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς, ενισχύεται η εμπιστοσύνη των πολιτών και της αγοράς στη χρήση της ΤΝ. Ιδιαίτερα για μικρότερες επιχειρήσεις και οργανισμούς με περιορισμένους πόρους, τα πλαίσια αυτά μπορούν να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί υποστήριξης της συμμόρφωσης, μειώνοντας τα εμπόδια εισόδου στην καινοτομία και προωθώντας την ανάπτυξη συστημάτων ΤΝ που είναι ασφαλή, αξιόπιστα και συμβατά με τις θεμελιώδεις ευρωπαϊκές αξίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η προστιθέμενη αξία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της τεχνητής νοημοσύνης

5.1 Άρθρο 77 Κανονισμού 2024/1689 – Αρχές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ο ρόλος της ΕΕΔΑ

Η ΕΕΔΑ λαμβάνει υπόψη το άρθρο 77 Κανονισμού 2024/1689, όπως τροποποιήθηκε και από τον Κανονισμό 2026/1744 σχετικά με τις εξουσίες των αρχών προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το άρθρο 77 χρειάζεται να «διαβαστεί» συνδυαστικά με τα υπόλοιπα άρθρα του Κανονισμού 2024/1689, όπως το άρθρο 73 παρ. 7 (Αναφορά σοβαρών περιστατικών), το άρθρο 78 σχετικά με την εμπιστευτικότητα, το άρθρο 79 παρ. 2 σχετικά με τη διαδικασία σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των συστημάτων ΤΝ που παρουσιάζουν κίνδυνο, το άρθρο 82 παρ. 1 σχετικά με τα συμμορφούμενα συστήματα ΤΝ που παρουσιάζουν κίνδυνο, ενώ λαμβάνονται υπόψη το άρθρο 6 (Κανόνες ταξινόμησης για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου) και το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ (Συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2), ειδικά τα ζητήματα που αφορούν στα βιομετρικά στοιχεία, τις υποδομές ζω-

τικής σημασίας, την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, την απασχόληση, διαχείριση εργαζομένων και πρόσβαση στην αυτοαπασχόληση, την πρόσβαση και απόλαυση βασικών ιδιωτικών υπηρεσιών και βασικών δημόσιων υπηρεσιών και παροχών, πρόσβαση και απόλαυση βασικών ιδιωτικών υπηρεσιών και βασικών δημόσιων υπηρεσιών και παροχών, την επιβολή του νόμου, τη διαχείριση της μετανάστευσης, του ασύλου και των συνοριακών ελέγχων και την απονομή δικαιοσύνης και δημοκρατικές διαδικασίες.

5.2 Κατάλογος εθνικών αρχών του άρθρου 77 του Κανονισμού

Σύμφωνα με Δελτίο Τύπου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης με τίτλο «Οι Αρχές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε σχέση με τη χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης στην Ελλάδα»²⁴⁶, το Υπουργείο στο πλαίσιο του Κανονισμού για την Τεχνητή Νοημοσύνη δημοσίευσε τον κατάλογο των εθνικών αρχών και φορέων που επιβάλλουν ή εποπτεύουν την τήρηση των ενωσιακών υποχρεώσεων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών, μεταξύ των οποίων και το δικαίωμα στη μεταχείριση χωρίς διακρίσεις, όταν χρησιμοποιούν συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου. Με την κατάρτιση και τη δημοσίευση του καταλόγου η Ελλάδα εκπληρώνει την πρώτη εθνική υποχρέωση για την εφαρμογή του Κανονισμού σε εθνικό επίπεδο. Όπως αναφέρει το δελτίο τύπου, η Ελλάδα, άλλωστε, υποστηρίζει πλήρως και εμπράκτως το όραμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υιοθέτηση ανθρωποκεντρικής και αξιόπιστης ΤΝ, με ενίσχυση της καινοτομίας και εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας, της ασφάλειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι Αρχές που περιλαμβάνονται στον κατάλογο είναι οι εξής: Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ο Συνήγορος του Πολίτη, η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

246. Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, [Οι Αρχές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε σχέση με τη χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης στην Ελλάδα](#), 12 Νοεμβρίου 2024.

Όπως αναφέρει το δελτίο τύπου, οι προαναφερόμενες Αρχές θα αποκτήσουν επιπλέον εξουσίες, όπως η πρόσβαση σε κάθε τεκμηρίωση που δημιουργείται ή διατηρείται από έναν οργανισμό για τη συμμόρφωσή του με τον Κανονισμό για την ΤΝ, όταν αυτή είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής των Αρχών αυτών και εντός των ορίων της δικαιοδοσίας τους. Ο κατάλογος κοινοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα επικαιροποιείται με βάση τις μελλοντικές ανάγκες και συνθήκες.

Η ΕΕΔΑ εμφανίζεται και στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον συγκεντρωτικό κατάλογο με όλες τις αρμόδιες αρχές με ειδικές αρμοδιότητες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της ΕΕ²⁴⁷, όπως έχει ενημερωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης σύμφωνα με το δελτίο τύπου του Υπουργείου τον Νοέμβριο του 2024. Πρόσφατα η ΕΕΔΑ έλαβε μέρος στο 2^ο forum τον Απρίλιο 2026 στην παρουσίαση του συστήματος διακυβέρνησης της ΤΝ στην Ελλάδα, το οποίο διοργανώθηκε από το Υπουργείο²⁴⁸. Στο forum επιβεβαιώθηκε εκ νέου η συμμετοχή της ΕΕΔΑ μαζί με τις άλλες προαναφερόμενες αρχές στο σύστημα διακυβέρνησης ως αρχές του άρθρου 77 του Κανονισμού. Παρομοίως εμφανίζεται η ΕΕΔΑ και στην [ιστοσελίδα της Ειδικής Γραμματείας Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων](#) στο πλαίσιο της ρύθμισης της ΤΝ και του οικοσυστήματος ΤΝ στην Ελλάδα. Παρόλα αυτά, η ΕΕΔΑ, ο Συνήγορος του Πολίτη και η ΑΔΑΕ δεν αναφέρονταν στο ΣχΝ για τα μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού²⁴⁹, ενώ δεν υπάρχει αναφορά και στις αρχές του άρθρου 77 του Κανονισμού.

247. European Commission, [Fundamental rights protection authorities with special powers under the AI Act](#) (πρόσβαση 29 Ιουνίου 2026).

248. ΕΕΔΑ, [Συμμετοχή της ΕΕΔΑ στο 2ο Φόρουμ Διαβούλευσης της Ειδικής Γραμματείας Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων για την εφαρμογή του AI Act στην Ελλάδα](#), 2 Απριλίου 2026. Η ΕΕΔΑ είχε συμμετάσχει και στο 1^ο Φόρουμ.

249. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ στη Βουλή για το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Υπόμνημα ενώπιον της Βουλής](#), 13 Ιουλίου 2026.

Υπ. Ψηφιακής Διακυβέρνησης & ΤΝ, 2ο Φόρουμ Διαβούλευσης της Ειδικής Γραμματείας Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων για την εφαρμογή του AI Act στην Ελλάδα με συμμετοχή της ΕΕΔΑ

5.3 Αρμοδιότητες και έργο της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο του Κανονισμού

Είναι εμφανές ότι οι αρμοδιότητες της ΕΕΔΑ, όπως εμφανίζονται στον νόμο της, αντιστοιχούν σε μεγάλο βαθμό σε όσα απαιτεί ο Κανονισμός για τις αρχές του άρθρου 77, γεγονός το οποίο υποστηρίζει τον ρόλο της ΕΕΔΑ σε αυτό το πλαίσιο, όταν μάλιστα υπάρχει και ειδικότερη εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων που σε κάθε περίπτωση απορρέουν από τον Κανονισμό. Ενδεικτικά παρακάτω γίνεται μια προσέγγιση των βασικών αρμοδιοτήτων της ΕΕΔΑ.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του Ν. 4780/2021 («Σύσταση και νομικό καθεστώς»), η ΕΕΔΑ αποτελεί τον εθνικό θεσμό για τα δικαιώματα του ανθρώπου και είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας στα ζητήματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η αναφορά του άρθρου 10 σχετικά με την οποία: «η ΕΕΔΑ αποτελεί τον εθνικό θεσμό για τα δικαιώματα του ανθρώπου και είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας στα ζητήματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου» αποτελεί ένα βασικό στοιχείο ανάδειξης της

ευρείας εντολής για όλα τα δικαιώματα του ανθρώπου που έχει η ΕΕΔΑ χωρίς κάποιο περιορισμό και απαγόρευση. Η αναφορά αυτή χρειάζεται να ληφθεί υπόψη και στο πλαίσιο της εφαρμογής του Κανονισμού και για τις ειδικότερες αρμοδιότητες της ΕΕΔΑ, ως ο εθνικός θεσμός για τα δικαιώματα του ανθρώπου στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 4780/2021, η ΕΕΔΑ έχει ως αποστολή: α) Τη διαρκή παρακολούθηση των θεμάτων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη δημόσια ενημέρωση και την προώθηση της σχετικής έρευνας, (...) γ) τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής σε θέματα του αντικειμένου της.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 4780/2021 («Αρμοδιότητες»), η ΕΕΔΑ έχει τις εξής, ιδίως, αρμοδιότητες: α) Εξετάζει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που της θέτει η Κυβέρνηση ή η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή της προτείνουν τα μέλη της ή η Κοινωνία των Πολιτών, β) υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις, εκπονεί μελέτες και γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, γ) εξετάζει την προσαρμογή της εθνικής έννομης τάξης προς το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκφέρει σχετική γνώμη προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας, δ) παρακολουθεί και διατυπώνει γνώμη προς την Πολιτεία για τη μόνιμη και σταθερή ανάλυση των συνεπειών των μέτρων πολιτικής στα δικαιώματα του ανθρώπου, ε) παρακολουθεί και διατυπώνει γνώμη προς την Πολιτεία για την τήρηση αξιόπιστου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής περιστατικών διακρίσεων, ρατσισμού και μισαλλοδοξίας, στ) αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος, ζ) εκφέρει γνώμη για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η Χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε διεθνείς οργανισμούς για συναφή προς το αντικείμενό της θέματα, συντάσσει και υποβάλλει τις δικές της ανεξάρτητες εκθέσεις, η) επικοινωνεί και συνεργάζεται με τις ανεξάρτητες αρχές, καθώς και με τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, θ) γνωστοποιεί δημόσια

τις θέσεις της, με κάθε πρόσφορο τρόπο, ι) αναπτύσσει πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ια) οργανώνει Κέντρο Τεκμηρίωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Η αναφορά στο «ιδίως» του άρθρου υποστηρίζει ένα πλαίσιο διεύρυνσης των αρμοδιοτήτων εντός των υφιστάμενων σκοπών της ΕΕΔΑ. Η περίπτωση α του άρθρου 12 ως προς την αρμοδιότητα της ΕΕΔΑ να εξετάζει ζητήματα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που της θέτει η Κυβέρνηση συντονίζονται κατ' αναλογία με το πλαίσιο των άρθρων 73 παρ. 7 και 77, καθώς η ΕΕΔΑ έχει εμπειρία ώστε να αναλάβει και να εκφέρει γνώμη ως προς τα ζητήματα προστασίας δικαιωμάτων όταν λάβει τη σχετική ενημέρωση από την αρχή εποπτείας της αγοράς.

Οι περιπτώσεις β και γ του άρθρου 12 σχετικά με την αρμοδιότητα να υποβάλλει συστάσεις και προτάσεις, εκπονεί μελέτες και γνωμοδοτεί για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και να εξετάζει την προσαρμογή της εθνικής έννομης τάξης προς το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκφέρει σχετική γνώμη προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας καλύπτουν άμεσα το πλαίσιο αρμοδιοτήτων του Κανονισμού και του άρθρου 77, εφόσον προκύπτουν άμεσα οι πτυχές γνωμοδότησης και εξέτασης της προσαρμογής και ως προς το ενωσιακό δίκαιο και τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Άλλωστε, στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας με την Εθνική Αρχή Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ η Εθνική Επιτροπή παρέχει τη συνδρομή της, μεταξύ των οποίων και εκπαιδευτικές δράσεις στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, αναλαμβάνοντας την παρακολούθηση και διασφάλιση της συμβατότητας των διαδικασιών και των επιμέρους δράσεων με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Υπενθυμίζεται, ότι η ΕΕΔΑ επιλέχθηκε ως ο αρμόδιος φορέας για να διασφαλίσει την εκπλήρωση του Αναγκαίου Όρου 3 που περιγράφεται ως «Αποτελεσματική εφαρμογή και υλοποίηση

του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων» σε όλα τα στάδια υλοποίησης των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027²⁵⁰.

Το πλαίσιο της εφαρμογής της διεθνούς και ευρωπαϊκής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία δικαιωμάτων του ανθρώπου περιλαμβάνει και την ενθάρρυνση της επικύρωσης διεθνών συμφωνιών και εφαρμογής διεθνών προτύπων που αφορούν την τεχνητή νοημοσύνη και τις νέες τεχνολογίες. Στην πράξη, κάθε φορά που η ΕΕΔΑ ασχολείται με ένα συγκεκριμένο θέμα –είτε σχολιάζει νομοσχέδιο ή υπάρχουσα νομοθεσία είτε αντιμετωπίζει διοικητικές πρακτικές ή παραλείψεις– πάντα εξετάζει εάν και σε ποιο βαθμό η Ελλάδα συμμορφώνεται με τα σχετικά διεθνή ανθρωπίνια δικαιώματα και τα πρότυπα της ΕΕ. Εν προκειμένω, η ΕΕΔΑ καλεί την Πολιτεία να υπογράψει και να επικυρώσει σχετικές διεθνείς συμβάσεις με τα δικαιώματα του ανθρώπου και την τεχνητή νοημοσύνη ή γενικά τον ψηφιακό κόσμο, οι οποίες προκρίνουν τον ρόλο του δικαίου δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Κατά την εξέταση του διεθνούς και ενωσιακού πλαισίου δικαίου, η ΕΕΔΑ χρησιμοποιεί επίσης τη νομολογία διεθνών και ευρωπαϊκών δικαστηρίων, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Δικαστήριο της ΕΕ, καθώς και αποφάσεις και εκθέσεις οργάνων διεθνών συμβάσεων, όπως τα Γενικά Σχόλια της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ ή αποφάσεις οργάνων της ΔΟΕ.

Ένα άλλο εργαλείο που χρησιμοποιεί η ΕΕΔΑ για τον σκοπό αυτό είναι η δύναμη της δημόσιας διαβούλευσης που επιτρέπει η πλουραλιστική σύνθεσή της στο πλαίσιο της ανεξαρτησίας της. Η διοργάνωση δημόσιων ακροάσεων επιτρέπει τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη και πρόσωπα του χώρου κάθε φορά. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕΔΑ καλεί να ακουστούν ενώπιον της πρόσωπα, κατά την κρίση της, τα οποία μπορούν να συνδράμουν το έργο της με α-

250. Η ΕΕΔΑ σε σεμινάριο της ΜΟΔ Α.Ε. για την εφαρμογή του ΧΘΔ στο ΕΣΠΑ 2021-2027, 28 Απριλίου 2025, Η ΕΕΔΑ στο σεμινάριο της ΜΟΔ Α.Ε. στη Θεσσαλονίκη για την εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο ΕΣΠΑ 2021-27, 28 Μαρτίου 2025, Συνάντηση Εργασίας της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ) και της ΕΕΔΑ για την εκπαίδευση στελεχών στην εφαρμογή του Χάρτη Θ.Δ. της ΕΕ, 24 Ιανουαρίου 2025.

ναφορά προσωπικών εμπειριών ή έκφραση απόψεων σε σχέση με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (άρθρο 18 παράγραφος 4 του Ν. 4780/2021). Τα ευρήματα και τα αποτελέσματα των ακροάσεων ενσωματώνονται στις Εκθέσεις της ΕΕΔΑ και είναι ευεργετικά για τη διατύπωση ολοκληρωμένων συστάσεων προς το κράτος, συμπεριλαμβανομένων συστάσεων για την επικύρωση διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων για τα ανθρώπινα δικαιώματα ή για την ορθή μεταφορά των διεθνών κανόνων στην εθνική έννομη τάξη. Το δυναμικό εργαλείο της ακρόασης αλλά και ο συντονισμός των φορέων κατά την ακρόαση για την ΤΝ και τα ανθρώπινα δικαιώματα, η οποία διοργανώθηκε τον Ιανουάριο 2026, παρουσιάστηκε ως καλή πρακτική στο Ετήσιο Συνέδριο του GANHRI (Annual Conference 2026 - 1 Απριλίου 2026) με θέμα «Ο Ρόλος των Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Προώθηση και Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στον Ψηφιακό Χώρο»²⁵¹. Εξάλλου, η ΕΕΔΑ, ως γέφυρα μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και της Πολιτείας, οφείλει να τονίσει την ανάγκη συμπερίληψης οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε fora και ομάδες εργασίας που σχετίζονται με ζητήματα ΤΝ, καθώς έχουν τη δυνατότητα να εισφέρουν τη θεματική εξειδίκευσή τους και την τεχνογνωσία τους στο πεδίο των δικαιωμάτων του ανθρώπου γενικά και των ψηφιακών δικαιωμάτων ειδικότερα.

Η αρμοδιότητα της Εθνικής Επιτροπής ως προς την παρακολούθηση και διατύπωση γνώμης προς την Πολιτεία για τη μόνιμη και σταθερή ανάλυση των συνεπειών των μέτρων πολιτικής στα δικαιώματα του ανθρώπου (περίπτωση δ) συνδέεται άμεσα με το πλαίσιο εκτίμησης επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα (Human Rights Impact Assessment – HRIA), όπως αυτή αναλύεται στο διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά και ειδικότερα στο στάδιο εκτίμησης επιπτώσεων των συστημάτων ΤΝ υψη-

251. ΕΕΔΑ, Συμμετοχή εκπροσώπων της ΕΕΔΑ στην ετήσια συνάντηση της Παγκόσμιας Συμμαχίας Εθνικών Θεσμών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στη Γενεύη, 3 Απριλίου 2026. Βλ. και GANHRI, *Outcome Statement: The role of National Human Rights Institutions in promoting and protecting human rights in the digital space*, 1 April 2026.

Η ΕΕΔΑ έχει υποστηρίξει εδώ και καιρό την υιοθέτηση αξιολογήσεων επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα (HRIA) ως εργαλείου για την ανάπτυξη και τη μέτρηση του αντίκτυπου των δημόσιων πολιτικών. Προς τούτο, δόθηκε το 2021 στην ΕΕΔΑ η ρητή αρμοδιότητα. Για την εκπλήρωση αυτής της αποστολής, η Εθνική Επιτροπή εγκαίνιασε μια σειρά εκθέσεων αναφοράς για θεματικά ζητήματα, όπως τα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών, τα δικαιώματα των γυναικών, τα δικαιώματα ΛΟΑΤΚΙ+. Αυτές οι εκθέσεις χρησιμεύουν ως βάση για το τρέχον επίπεδο απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από συγκεκριμένες ομάδες ή σε συγκεκριμένες (έκτακτες) καταστάσεις στην Ελλάδα. Τα επιλεγμένα ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστούν από την Πολιτεία, κατά προτε-

ραιότητα. Οι εκθέσεις αναφοράς της ΕΕΔΑ περιέχουν πρωτογενή και δευτερογενή δεδομένα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι κρατικές αρχές για να εξάγουν τους κατάλληλους δείκτες για να αναπτύξουν μελλοντικές πολιτικές που βασίζονται σε στοιχεία (εκ των προτέρων) ή να μετρήσουν τον αντίκτυπο των τρεχουσών (εκ των υστέρων). Ταυτόχρονα, η ΕΕΔΑ τις χρησιμοποιεί ως σημείο εκκίνησης (αναφοράς) για τις τεκμηριωμένες, εφαρμόσιμες συστάσεις της που απευθύνονται στη συνέχεια στο κράτος.

Η ΕΕΔΑ έχοντας αναπτύξει μεθοδολογία εκτίμησης επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα έχει την τεχνογνωσία να εφαρμόσει ένα αντίστοιχο πλαίσιο και σε επίπεδο εφαρμογής του Κανονισμού και να παρακολουθήσει τη συμμόρφωση των δρώντων με το παραπάνω πλαίσιο. Εξάλλου, η ΕΕΔΑ συμμετέχει στην Ομάδα Εργασίας για την Τεχνητή Νοημοσύνη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ([Artificial Intelligence Working Group – European Network of National Human Rights Institutions](#)) με εκτενή δραστηριότητα στα σχετικά ζητήματα, λαμβάνοντας υπόψη το έργο και άλλων Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε συγκριτικό επίπεδο²⁵⁵.

255. Η ΕΕΔΑ, εκτός από όσες εκθέσεις, γνώμες και δηλώσεις άλλων ΕΘΑΔ έχουν ενταχθεί σε άλλα σημεία του κειμένου, ενδεικτικά αναφέρει τις παρακάτω: EHRC, [An update on our approach to regulating artificial intelligence](#), 30 April 2024. EHRC, [Artificial intelligence in public services](#), 1 September 2022. EHRC, [Department for Science, Innovation and Technology - A pro-innovation approach to AI regulation White Paper consultation response](#), 23 June 2023, 26 June 2023. Republic of Slovenia – Human Rights Ombudsman, [Summary of the work of the Human Rights Ombudsman of the Republic of Slovenia for 2024](#), 2025. NIHRC, [Annual Statement 2025 – Human Rights in Northern Ireland](#), 12 December 2025. Defensor del Pueblo, [Informe annual 2025](#). ENNHRI, [Report on the Rule of Law – Belgium](#), 2025. CNCDH, [Opinion on the Impact of Artificial Intelligence on Fundamental Rights](#), 7 April 2022.

ENNHRI, Συνάντηση του ENNHRI με θέμα την Ενίσχυση του Έργου των ΕΘΑΔ σχετικά με την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Ως προς την περίπτωση ε και στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της να παρακολουθεί και διατυπώνει γνώμη προς την Πολιτεία για την τήρηση αξιόπιστου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής περιστατικών διακρίσεων, ρατσισμού και μισαλλοδοξίας, η ΕΕΔΑ έχει τα εχέγγυα και την τεχνογνωσία και τη συγκέντρωση και καταγραφή δεδομένων με απόλυτη εμπιστευτικότητα (βλ. και άρθρο 78 του Κανονισμού για την τήρηση εμπιστευτικότητας) μέσα από το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας²⁵⁶. Αντίστοι-

256. Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας ξεκίνησε πιλοτικά την 1η Οκτωβρίου 2011 τη συστηματική καταγραφή πράξεων βίας με ρατσιστικό κίνητρο και χρησιμοποιεί ενιαία μεθοδολογία και κοινή Φόρμα Καταγραφής Ρατσιστικού Περιστατικού με στόχο να προκύπτουν σαφείς και ολοκληρωμένες κατά το δυνατόν ενδείξεις για τις ποσοτικές και ποιοτικές τάσεις της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα. Το Δίκτυο απαρτίζουν φορείς οι οποίοι προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές, νομικές υπηρεσίες ή/και έρχονται σε άμεση επαφή με τα θύματα ρατσιστικής βίας ή θύματα άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος ή προκαταλήψεις και τέλος, οργανώ-

χα, παρόμοια στοιχεία συγκεντρώνει και ο Μηχανισμός Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών, ακολουθώντας παρόμοια μεθοδολογία.

Λαμβάνοντας υπόψη και τη σύνθεσή της (βλ. παρακάτω σχετικά με το άρθρο 13 του Ν. 4780/2021), η οποία εμπεριέχει και άλλες ανεξάρτητες αρχές, η αρμοδιότητα της ΕΕΔΑ να επικοινωνεί και να συνεργάζεται με τις ανεξάρτητες αρχές, καθώς και με τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (περίπτωση η) διαμορφώνει ένα καθοριστικό σύστημα διαφορετικών αρμοδιοτήτων και ευκαιριών συνεργασίας και συντονισμού. Πρώτον, η ΕΕΔΑ συνεργάζεται ήδη με άλλες ανεξάρτητες αρχές στο πλαίσιο της σύνθεσής της και αναδεικνύει συντονιστικά τα σχετικά ζητήματα δικαιωμάτων του ανθρώπου και ανεξάρτητων αρχών. Συνεπώς, υπάρχει ήδη ένα πλαίσιο συνεργασίας των αρχών αυτών υπό τον συντονισμό της ΕΕΔΑ. Δεύτερον, η ΕΕΔΑ αποτελεί forum και πλατφόρμα διαλόγου οργάνων της ΕΕ με την κοινωνία των πολιτών²⁵⁷. Τρίτον, υπάρχει άμεση συνεργασία με όργανα διεθνών οργανισμών²⁵⁸.

σεις που έχουν δημιουργηθεί από τις ίδιες τις ομάδες που συνήθως γίνονται στόχος ρατσιστικής βίας.

257. Βλ. ενδεικτικά [Συνάντηση εργασίας και διαβούλευση με τη συμμετοχή φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών και της ΓΔ της DG HOME στα γραφεία της ΕΕΔΑ, 14 Μαΐου 2025](#). Συνάντηση της ΕΕΔΑ με την [AMKE Homo Digitalis για ζητήματα ψηφιακών δικαιωμάτων και τεχνητής νοημοσύνης, 19 Μαΐου 2025](#).
258. Βλ. π.χ. [Συνάντηση της ΕΕΔΑ με τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα κ. Michael O' Flaherty, 12 Φεβρουαρίου 2025](#), [Συνάντηση της ΕΕΔΑ με αντιπροσωπεία της Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης \(CPT\), 3 Φεβρουαρίου 2025](#)

*ΕΕΔΑ, Συνάντηση της ΕΕΔΑ με την ΑΜΚΕ Homo Digitalis
για ζητήματα ψηφιακών δικαιωμάτων και ΤΝ*

Η ΕΕΔΑ μπορεί να συμμετέχει σε εθνικές και ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την ΤΝ και τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε διεθνή fora, όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, σε συνέδρια και σεμινάρια ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και δικτύων προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου του εξωτερικού με αντίστοιχη προώθηση της σχέσης ΤΝ και νέων τεχνολογιών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Με βάση τις παραπάνω αρμοδιότητες, η ΕΕΔΑ έχει αναπτύξει σημαντικό έργο για την Τεχνητή Νοημοσύνη και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα²⁵⁹. Παρακολουθεί την τεχνολογική εξέλιξη, την εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, και εφιστά την προσοχή των αρμόδιων κρατικών αρχών αναδεικνύοντας τις νέες προκλήσεις, τις επιπτώσεις τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και τους ενδεχόμενους κινδύνους.

259. Βλ. Πεδίο «[Τεχνητή Νοημοσύνη και Νέες Τεχνολογίες](#)».

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν. 4780/2021 («Σύνθεση»), η ΕΕΔΑ αποτελείται από πληθώρα μελών και φορέων, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 του ως άνω νόμου («Διορισμός και νομικό καθεστώς των μελών»): 2. Ως μέλη της ΕΕΔΑ ορίζονται πρόσωπα με αποδεδειγμένες γνώσεις και εμπειρία στο πεδίο της προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Η πλουραλιστική σύνθεση είναι ένα σημαντικό πλεονέκτημα στη συνδιαμόρφωση πολιτικών προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου. Συνεπώς, όταν οι θέσεις της Εθνικής Επιτροπής συνδιαμορφώνονται από Ανεξάρτητες Αρχές, φορείς και συνομοσπονδίες, την κοινωνία των πολιτών, Πανεπιστήμια το αποτέλεσμα έχει προστιθέμενη αξία και χρειάζεται να ληφθεί υπόψη για το υπόβαθρο της ΕΕΔΑ σε επίπεδο συντονισμού και συνεργασίας με όλους τους παραπάνω φορείς και μέλη της Εθνικής Επιτροπής.

Η τεχνογνωσία των μελών στα διαφορετικά θέματα δικαιωμάτων μπορεί να καλύψει τις διαφορετικές πτυχές των θεμάτων που συνδέονται με την τεχνητή νοημοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ορισμένες ενδεικτικές αναφορές, οι οποίες έχουν πολλές διαφορετικές πτυχές είναι οι παρακάτω: δικαιοσύνη, περιβάλλον, εργασία, εκπαίδευση, άσυλο και μετανάστευση, δημόσια διοίκηση, ανεξάρτητες αρχές, διακρίσεις, φύλο και ταυτότητα φύλου, δικαιώματα των γυναικών, δικαιώματα του ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των Ρομά, ρατσιστική βία, ρατσιστικό έγκλημα και ρητορική μίσους, ακαδημαϊκή ελευθερία και ακαδημαϊκά ζητήματα – επιστήμη και ΤΝ, ηθική στο πλαίσιο της ΤΝ και τεχνοηθική.

Εξάλλου, η ΕΕΔΑ καλύπτει οριζόντια όλα τα θέματα προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου με βάση τη σύνθεση της και την εντολή που έχει από τον νόμο. Έχει αναπτύξει αρμοδιότητες σε πολλές θεματικές δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ενδεικτικά αναφέρεται και το άρθρο 20 του ως άνω νόμου Σχετικά με τα Τμήματα τα οποία έχουν συσταθεί στο πλαίσιο της λειτουργίας της ΕΕΔΑ²⁶⁰.

260. Άρθρο 20 (Τμήματα) - Στο πλαίσιο της λειτουργίας της ΕΕΔΑ συστήνονται τα παρακάτω τμήματα: α) Ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, β) κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, γ)

Η ύπαρξη λειτουργικών συνδέσμων με βάση το άρθρο 16 του ως άνω νόμου («Λειτουργικοί σύνδεσμοι») αποτελεί στοιχείο προστιθέμενης αξίας. Σύμφωνα με το άρθρο 21 του ως άνω νόμου («Παροχή συνδρομής από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς»): Οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να διευκολύνουν το έργο της ΕΕΔΑ. Για την εκπλήρωση της αποστολής της η ΕΕΔΑ μπορεί να διενεργεί επιτόπιες έρευνες και να ζητεί από τις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς και από ιδιώτες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή οποιοδήποτε στοιχείο σχετίζεται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο Πρόεδρος μπορεί να λαμβάνει γνώση εγγράφων και άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα, εκτός εάν αυτά αφορούν την εθνική άμυνα, την κρατική ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις της Χώρας.

Η δυνατότητα διενέργειας επιτόπιων ερευνών και κατάθεσης αιτημάτων προς τις δημόσιες υπηρεσίες και προς ιδιώτες για πληροφορίες, έγγραφα ή οποιοδήποτε στοιχείο σχετίζεται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου καλύπτει ένα πλαίσιο ενεργειών και αρμοδιοτήτων που απαιτεί ο Κανονισμός. Η ρητή πρόβλεψη στον νόμο της ΕΕΔΑ δημιουργεί υποχρέωση για τις δημόσιες υπηρεσίες να συνδράμουν το έργο τους. Η διάταξη αυτή δεσμεύει τη δημόσια διοίκηση να ανταποκρίνεται στα αιτήματα της ΕΕΔΑ για πληροφορίες ή πρόσβαση σε έγγραφα και χώρους. Επίσης, τους υποχρεώνει να διευκολύνουν την ομαλή διεξαγωγή των επιτόπιων ερευνών. Η δυνατότητα της Προέδρου να λαμβάνει γνώση εγγράφων και άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζονται ως απόρρητα, εκτός εάν αυτά αφορούν την εθνική άμυνα, την κρατική ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις της Χώρας αναδεικνύει και τις αρμοδιότητες επιμέρους οργάνων της ΕΕΔΑ. Πρόκειται για μια μοναδική αρμοδιότητα που έχει ήδη ασκηθεί και μπορεί να ασκηθεί και στο μέλλον.

εφαρμογής των δικαιωμάτων του ανθρώπου στους αλλοδαπούς, δ) προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ε) διεθνούς επικοινωνίας και συνεργασίας.

Σε σχέση με τη συγκεκριμένη αρμοδιότητα, θα υποστήριζαν το έργο της ΕΕΔΑ ειδικότερες ρυθμίσεις για την τεχνητή νοημοσύνη και μεθοδολογία κατά την εφαρμογή του Κανονισμού και για την άμεση ανταπόκριση των αρχών και των ιδιωτών ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες ταχύτητας, αποτελεσματικότητας και ποιοτικής εφαρμογής με βάση την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Θεσμών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με τη συνεργασία της ΕΕΔΑ, έχει δημοσιεύσει σχετικές δηλώσεις προς την ίδια κατεύθυνση με όσα αναφέρονται ανωτέρω για τις αρμοδιότητες και την τεχνογνωσία των ΕΘΑΔ²⁶¹, ενώ γίνεται κατανοητό ότι αναζητώντας τη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων σε πρακτικό επίπεδο, η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και των αρχών της ΤΝ είναι αδιαμφισβήτητα στοιχεία που οφείλουν να ληφθούν υπόψη από όλους τους δρώντες²⁶².

261. Βλ. αναλυτικά ENNHRI, [Artificial Intelligence](#) και ενδεικτικά ENNHRI, [ENNHRI calls on the European Commission to ensure effective Fundamental Rights Impact Assessments \(FRIAs\) under the EU AI Act, April 2025](#). Βλ. ΕΕΔΑ, [Η ΕΕΔΑ σε σεμινάριο του ENNHRI για την εκτίμηση επιπτώσεων των συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης στα θεμελιώδη δικαιώματα](#), 11 Απριλίου 2025.

262. Ζαγγανάς Χρήστος – Καρκαλέμη Στελίνα, *AI Act Handbook – Οδηγός Συμμόρφωσης για τον Νομικό Σύμβουλο & τον Compliance Officer*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2025, σελ. 34 επ., 196 κ.ά.

Συμπεράσματα - Συστάσεις

6.1 Σύνοψη σκοπού και δομής της Έκθεσης

Η Έκθεση Αναφοράς της ΕΕΔΑ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και την Τεχνητή Νοημοσύνη επιχειρεί να χαρτογραφήσει τις κύριες προκλήσεις και προοπτικές που ανακύπτουν από την ανάπτυξη και χρήση συστημάτων ΤΝ υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στόχος της είναι να παρουσιάσει τις βασικές θέσεις της ΕΕΔΑ, να αναδείξει το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό κανονιστικό πλαίσιο, να εξετάσει τις επιπτώσεις της ΤΝ σε επιμέρους τομείς πολιτικής και κοινωνικής ζωής και να προτείνει ένα ανθρωποκεντρικό πλαίσιο διακυβέρνησης που θα συνδέει την καινοτομία με τη δημοκρατία, τη λογοδοσία και τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Η δομή της έκθεσης αναπτύσσεται γύρω από τέσσερις βασικούς άξονες: (α) το διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό νομικό πλαίσιο, (β) τις προοπτικές και προκλήσεις της ΤΝ σε επιμέρους θεματικούς τομείς, (γ) τις αρχές της ΤΝ ως εγγυήσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και (δ) τον ρόλο της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο της εθνικής διακυβέρνησης της ΤΝ και της εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689. Η έκθεση καταλήγει σε συμπεράσματα και συστάσεις προς την Πολιτεία για τη διασφάλιση μιας αξιόπιστης και δικαιωματικά συμβατής χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης.

6.2 Θεματικά συμπεράσματα και συστάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω ανάλυση και αναφορές με εστίαση στα συμπεράσματα για τις προκλήσεις και προοπτικές και τις συστάσεις ανά θεματικό άξονα, ανά δικαίωμα και ανά αρχή της ΤΝ, η ΕΕΔΑ τονίζει παρακάτω συνοπτικά και συμπερασματικά τα κά-

τρωθι. Όπως αναλύθηκε στην εισαγωγή με εστίαση στους σκοπούς της παρούσας έκθεσης αναφοράς, στόχος της ΕΕΔΑ είναι να ακολουθήσουν ειδικότερα κείμενα και θέσεις, ανά θεματικό άξονα και ανά δικαίωμα, με βάση την προτεραιοποίηση που θα δώσει η Εθνική Επιτροπή στα σχετικά ζητήματα. Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα έκθεση συνδέει τα σχετικά ζητήματα τεχνητής νοημοσύνης και δικαιωμάτων του ανθρώπου, αποτυπώνει αρχικές θέσεις της ΕΕΔΑ με εστίαση σε πυλώνες του έργου της. Παρακάτω αποτυπώνονται συνοπτικά όσα αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια:

1. Εργασία και Τεχνητή Νοημοσύνη

- Η ΤΝ μετασχηματίζει τον χώρο εργασίας μέσω της αυτοματοποίησης εργασιών και της αλγοριθμικής διαχείρισης, δημιουργώντας τόσο ευκαιρίες παραγωγικότητας όσο και κινδύνους για την ποιότητα και τη σταθερότητα της απασχόλησης.
- Κρίσιμο ζήτημα αποτελεί η προστασία των εργαζομένων από υπερβολική ψηφιακή επιτήρηση, συνεχείς μηχανισμούς παρακολούθησης και αδιαφανείς αυτοματοποιημένες διαδικασίες αξιολόγησης και λήψης αποφάσεων.
- Η μετάβαση στην εποχή της ΤΝ προϋποθέτει εκτεταμένη αναβάθμιση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση, ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και στις αλλαγές των επαγγελματικών καθηκόντων.
- Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στην αποτροπή αλγοριθμικών διακρίσεων κατά την πρόσληψη, αξιολόγηση και επαγγελματική εξέλιξη, ιδίως εις βάρος γυναικών, ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, μεταναστών και άλλων ευάλωτων ομάδων.
- Η ΕΕΔΑ αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης του ρυθμιστικού πλαισίου και των εγγυήσεων προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων, με έμφαση στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ανθρώπινη εποπτεία.

2. Υγεία και Τεχνητή Νοημοσύνη

- Η ΤΝ μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ιατρική διάγνωση, την προγνωστική ανάλυση, την εξατομικευμένη θεραπεία, την τηλεϊατρική και τη βελτίωση των υπηρεσιών υγείας.
- Βασική πρόκληση αποτελεί η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων υγείας, η οποία συνδέεται άμεσα με την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων των ασθενών.
- Η ποιότητα και η αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων εκπαίδευσης των συστημάτων ΤΝ είναι καθοριστική για την αποφυγή προκατάληψης και τη διασφάλιση αξιόπιστων αποτελεσμάτων.
- Η θεραπευτική σχέση ιατρού-ασθενούς παραμένει θεμελιώδης και δεν πρέπει να υποκαθίσταται από αυτοματοποιημένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
- Η ανάπτυξη εφαρμογών ΤΝ στην υγεία πρέπει να στηρίζεται στις αρχές της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της ανθρώπινης εποπτείας και του σεβασμού της αυτονομίας του ασθενούς.

3. Δικαιοσύνη, Δημόσια Διοίκηση και Κράτος Δικαίου

- Η χρήση εργαλείων ΤΝ έχει τη δυνατότητα να επιταχύνει διαδικασίες, να μειώσει διοικητικά βάρη και να βελτιώσει την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες.
- Ταυτόχρονα, η αυξανόμενη χρήση αλγοριθμικών συστημάτων στη λήψη αποφάσεων δημιουργεί σοβαρά ζητήματα διαφάνειας, αιτιολόγησης και δυνατότητας αμφισβήτησης των αποφάσεων.
- Η αρχή της ανθρώπινης εποπτείας καθίσταται κρίσιμη προϋπόθεση ώστε η τεχνολογία να λειτουργεί υποστηρικτικά και όχι υποκαθιστώντας την ανθρώπινη κρίση.
- Η εφαρμογή συστημάτων υψηλού κινδύνου οφείλει να συνοδεύεται από μηχανισμούς ελέγχου των επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα και από σαφείς γραμμές λογοδοσίας.
- Η προστασία του δικαιώματος στη χρηστή διοίκηση, στη δίκαιη διαδικασία και στην αποτελεσματική προσφυγή πρέπει να βρίσκεται στον πυρήνα κάθε πρωτοβουλίας ψηφιακού μετασχηματισμού.

4. Μετανάστευση και Άσυλο

- Η χρήση ΤΝ σε διαδικασίες ελέγχου συνόρων, επιτήρησης και εξέτασης υποθέσεων ασύλου ενέχει αυξημένο κίνδυνο αυθαίρετων ή αδιαφανών αποφάσεων.
- Η αρχή της μη επαναπροώθησης και το δικαίωμα πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου πρέπει να διασφαλίζονται ανεξάρτητα από τον βαθμό χρήσης αυτοματοποιημένων συστημάτων.
- Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες συγκαταλέγονται στις ομάδες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες στους κινδύνους αλγοριθμικής μεροληψίας και λανθασμένων εκτιμήσεων.
- Απαιτούνται ειδικές εγγυήσεις διαφάνειας και δυνατότητας αμφισβήτησης των αποφάσεων που βασίζονται σε συστήματα ΤΝ.
- Η ανθρώπινη αξιολόγηση οφείλει να παραμένει το τελικό επίπεδο λήψης απόφασης σε διαδικασίες που επηρεάζουν θεμελιώδη δικαιώματα.

5. Εκπαίδευση, Παιδί και Ευάλωτες Ομάδες

- Η ΤΝ μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο ενίσχυσης της μάθησης, της δημιουργικότητας και της εξατομικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης.
- Για τα παιδιά ανακύπτουν ιδιαίτεροι κίνδυνοι που σχετίζονται με την ιδιωτικότητα, τη χειραγώγηση, την έκθεση σε ακατάλληλο περιεχόμενο και τη συλλογή δεδομένων.
- Τα άτομα με αναπηρία μπορούν να επωφεληθούν σημαντικά από εφαρμογές προσβασιμότητας και υποστηρικτικής τεχνολογίας, υπό την προϋπόθεση ότι τα συστήματα σχεδιάζονται χωρίς αποκλεισμούς.
- Η ισότητα ευκαιριών στην πρόσβαση στις ψηφιακές τεχνολογίες αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση ώστε η ΤΝ να μη διευρύνει υφιστάμενες κοινωνικές ανισότητες.
- Η πολιτεία οφείλει να επενδύσει στον ψηφιακό γραμματισμό, στην εκπαίδευση και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για όλους/όλες.

6. Φύλο, Διακρίσεις και Συμμετοχή στη Δημοκρατία

- Η έκθεση αναδεικνύει ότι τα συστήματα ΤΝ συχνά αναπαράγουν ή ενισχύουν υφιστάμενα κοινωνικά και έμφυλα στερεότυπα.
- Η αλγοριθμική μεροληψία μπορεί να οδηγήσει σε άνιση πρόσβαση σε ευκαιρίες, αγαθά και υπηρεσίες, υπονομεύοντας την αρχή της ισότητας.
- Η παραπληροφόρηση, τα deepfakes και οι τεχνικές χειραγώγησης απειλούν τη δημόσια σφαίρα, τη δημοκρατική συμμετοχή και την εμπιστοσύνη στους θεσμούς.
- Η αποτελεσματική καταπολέμηση των διακρίσεων προϋποθέτει διαφανή συστήματα, ποιοτικά δεδομένα και τακτική αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Η ανθρωποκεντρική προσέγγιση, η λογοδοσία και η μη διάκριση αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη και χρήση της ΤΝ.

6.3 Ο ρόλος της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της ΤΝ στην Ελλάδα

Η ΕΕΔΑ κατέχει ιδιαίτερη θεσμική θέση στο εθνικό οικοσύστημα διακυβέρνησης της τεχνητής νοημοσύνης, καθώς αποτελεί τον επίσημο εθνικό θεσμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον φορέα που γεφυρώνει το πεδίο των θεμελιωδών δικαιωμάτων με την ανάπτυξη και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών. Η έκθεση υπογραμμίζει ότι η προστιθέμενη αξία της ΕΕΔΑ έγκειται ακριβώς στη δυνατότητά της να αξιολογεί τις επιπτώσεις της ΤΝ στα ανθρώπινα δικαιώματα και να ενσωματώνει τη σχετική οπτική στην εθνική συζήτηση για την καινοτομία, τη ρύθμιση και την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689. Η πλουραλιστική σύνθεσή της, στην οποία συμμετέχουν ανεξάρτητες αρχές, πανεπιστημιακά ιδρύματα, κοινωνικοί εταίροι και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, της επιτρέπει να λειτουργεί ως χώρος διαλόγου, συντονισμού και θεσμικής διαβούλευσης μεταξύ Πολιτείας και κοινωνίας.

Παράλληλα, η ΕΕΔΑ διαθέτει ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων και εργαλείων, όπως ακροάσεις φορέων, διατύπωση συστάσεων, παρακολούθηση εξελίξεων, παρεμβάσεις σε νομοθετικές διαδικασίες, εκπαιδευτικές δράσεις και διεθνή δικτύωση μέσω του ENNHRI και του GANHRI. Η έκθεση τονίζει ότι οι αρμοδιότητες αυτές καθιστούν την ΕΕΔΑ έναν κρίσιμο θεσμικό μηχανισμό προστασίας των δικαιωμάτων έναντι των κινδύνων που συνδέονται με τα συστήματα υψηλού κινδύνου της ΤΝ και την εφαρμογή του άρθρου 77 του Κανονισμού για την ΤΝ. Μέσα από αυτόν τον ρόλο, η ΕΕΔΑ συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός συνεκτικού, ανθρωποκεντρικού πλαισίου διακυβέρνησης της τεχνητής νοημοσύνης στην Ελλάδα με βασικό πυρήνα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Εξάλλου, όπως έχει τονίσει και σε άλλες ευκαιρίες, το ευρύτερο οικοσύστημα των ανεξάρτητων αρχών και εποπτικών φορέων χρειάζεται να ενισχυθεί, ως προτεραιότητα της Πολιτείας, με σκοπό τη διασφάλιση ανεξαρτησίας, τη βελτίωση των υποδομών, την ενίσχυση του προσωπικού και της τεχνογνωσίας των αρχών αυτών, ώστε το εν λόγω οικοσύστημα να είναι αποτελεσματικό και να παρέχει τις κατάλληλες εγγυήσεις του πυλώνα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το οποίο απαιτείται από τα ως άνω διεθνή, ευρωπαϊκά και εθνικά κείμενα.

Συμπερασματικά, η ΕΕΔΑ τονίζει ότι όταν το παραπάνω πλαίσιο δεν εφαρμόζεται ή εφαρμόζεται αποσπασματικά, οι προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αναλύθηκαν, θα οδηγούν σε παραβιάσεις τους. Ο ουσιαστικός ρόλος της ΕΕΔΑ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της και η συνεργασία με τις συναρμόδιες αρχές σε συνδυασμό με τη διαβούλευση με αρμόδιους φορείς είναι καθοριστικά στοιχεία αποτελεσματικής λειτουργίας του οικοσυστήματος με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Law Publishers in Europe

NOMIKI BIBLIOTHIKI represents Greece in the European network "Law Publishers in Europe". LPE was founded in 1983 by some of the best-known European legal publishers, aiming at the exchange of know-how, co-publishing opportunities and the development of various levels of cooperation serving the legal and business communities in Europe and worldwide.

LPE network includes the following publishing houses: **Almedina** (Portugal), **C.H. Beck** (Germany), **Giuffrè Francis Lefebvre** (Italy), **Karnov** (Denmark), **Larcier** (Belgium), **Legitech** (Luxembourg), **Lexis Nexis** (France), **Manz** (Austria), **Nomiki Bibliothiki** (Greece), **Stämpfli** (Switzerland), **Thomson Reuters** (United Kingdom), **Tirant lo Blanch** (Spain), **Wolters Kluwer Law** (Netherlands), **Wolters Kluwer Polska** (Poland).